

קובץ גליונות

פרשת צו

ממרנן ורבנן גדולי ומאורי הדור

רבנו הגדול מרן גאון ישראל הגר"ד לנדו שליט"א ורבנו מרן הגרמ"ה הירש שליט"א בקריאת המגילה בפורים דמוקפין בבני ברק כמנהג החזון איש



הזמנים לפי שעון קיץ

לעילוי נשמת

הרב ר' מרדכי

ב"ר ישראל יחיאל

ז"ל



זמני השבת

בחסות:



גילנות דוד

לגור בבני ברק, לחיות על הפארק!

03-900-9944

עיר	הדלק"נ	מוצ"ש	ר"ת
ירושלים	6:21	7:34	8:14
בני ברק	6:36	7:36	8:11
קרית ספר	6:30	7:35	8:13
בית שמש	6:21	7:35	8:13
אופקים	6:30	7:36	8:13
חיפה	6:30	7:36	8:12

ניתן לשלם באשראי במכשירי קהילות ונדירים שבבתי הכנסת

להקדשות ע"ג הקובץ ניתן לפנות למס' 053-3145900 | k.gilyonot@gmail.com

לעילוי נשמת רבי מאיר מימון בן רבי אברהם ז"ל פרץ

שהשמה במעונם

ברכת מזל טוב לידידנו החשוב
הר"ר שמואל ברקוביץ שליט"א
נציגנו היקר בקרית הרצוג
לרגל שמחת הכנס בנו"י
לעול תורה ומצוות



מערכת טלפונית
ועד ההלכה 'גלאט הון'
073.3572619
★★★

בית הוראה לענייני ריבית
ע"י רבנים מטעם
ועד ההלכה גלאט הון
(שלוחה 1)

הסבר מקלט בענייני קניות השקעה
(מנסית, משתלמות, חסכון לכל ילד, ועוד)
(שלוחה 4)

עדכון על מסלולי השקעה
שבכשרות גלאט הון
(שלוחה 5)

קבלת עדכונים:
עדכון מוקלט שלוחות 5-6
פקס (אוטומטי) שלוחה 3
דוא"ל בשליחת בקשה למייל
gh025715571@gmail.com

שעות המענה ע"י הרבנים שליט"א ימים א-ה 8:00 בבוקר עד 01:00 בלילה | ימי שישי 08:30-14:00 | מוצ"ש 00:00-20:00

בשורה לשומרי השבת בארה"ק ע"י חברת "אנרגיה כשרה לשבת"

מערכת אנרגיה לחשמל כשר בשבתות וחגים במיוחד
לישיבות, מוסדות, ובתי כנסת גדולים. המערכת נטענת
בימות החול ע"י מערכת סולארית או מרשת החשמל,
ובמהלך השבת פועל ללא חיבור כלל לרשת החשמל.

מאושר ע"י משמרת השבת.

להזמנות וברורים: 050-4112271



להקדשות/לפניות

להקדשות ע"ג הקובץ / למעוניינים לפתוח מוקד
הפצה באיזור מגוריהם / לשאר ענייני הקובץ -
ניתן לפנות למו"ל:

טל': 053-3145900 פקס: 077-2092005

מייל: k.gilyonot@gmail.com

כתובת: רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

לקבלת הקובץ במייל ניתן להצטרף

ע"י שליחת מייל לכתובת:

kovetz+subscribe@googlegroups.com

לתשלום/לתרומות

במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבהכ"נ:

יש לבחור בלחצן קופות נוספות.

חיפוש, ולכתוב קובץ גליונות.

בטלפון:

נדרים פלוס: 03-7630585 שלוחה 486

קהילות: 073-2757000 שלוחה 4311

בהעברה בנקאית:

מרכנתיל-17 | סניף: 745 | מס' חשבון: 71262

ע"ש קובץ גליונות

יו"ל בסיוע: יתדות תשמו להחדרת ערכי היהדות ע.ר.

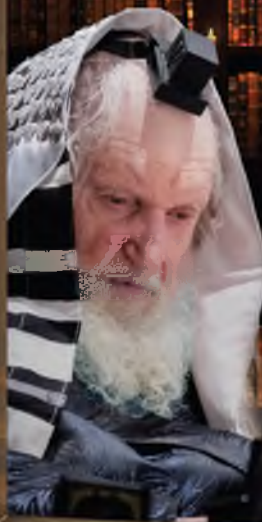
איך צמח גדול הדור?

**סיפור צמיחתו של פוסק הדור בימי נעוריו הסוערים
בלונדון המופגזת...**

מאות יסודות
'מעשה רב' והנהגות
נדירות שמרן
הגר"מ שטרנבוך
ינק מאבד"י הדועים

מעצמות אדירות

מאוצרותיו וכיסופי נפשו
של פוסק הדור
למקורות הניקה של שלם התורה



- ◆ על מה המתיק סוד עם רבי אלחנן וסרמן, בילדותו בשדרות לונדון?
- ◆ הבריחה עם הרב דסלר לכפרי קוטסוולד בימי ההפגזות
- ◆ איך הציל רבי אל'ה לופיאן את חייו?
- ◆ במחיצת השרף רבי מוט'ל פגרמוסקי, וטיולי הזריחה עם הרב מברסק
- ◆ שנות חברותא וידידות נפש עם ה'בית ישראל' מגור
- ◆ שיחות נפש עם רבי אהרן מבעלזא, השידוך בבית החזון איש, קשרי תורה והלכה עם ה"דברי יואל" מסאטמר...

הוצאה והפצה: "יפה נוף" ניתן להשיג בחנויות הספרים המובחרות

• ירושלים: מכבי ישראל 17 // ירמיהו פינת ברנדייס // צומת בר איכיל 1 // נבעת שאול 28 // בית וון הפסנה 50 // בית הדפוס 32 // זה יעקב: פכנ 1 פינת פרדס **חדש** קניון רב שפע קומה ב' שמגר 16 • **ביתר**: דרכי איש 5 בחניה (מוכ שביבכא המרכז) **חדש** הר"ן 14 • **מודיעין** ע"ת-קרית ספר: אבני חר 26 // שדי חמד 1 // הרב מפונבז' 1 • **ברנסלה**: רבי יהודה הנשיא 29 • **בית שמש**: חפציבה-בן איש חי 29 // חזון איש 17 // רמה א-נחל שורק 31 מעב שוק מהדרי • **בני ברק**: רבי עקיבא 130 // אהרונביץ 19 מול מרכז ו'מונים // ברטורא 3 // רבי עקיבא 47 // עזרא 45 // פרס כץ: המכבים 43 פידס כץ • **אשדוד**: עום הספרים - יוסי בן חכפלא 10 הרבע 1 • **פתח תקוה**: קהילות יעקב 4 גני הרד // ההסתדרות 2 פינת הרטובי • **אנטי**: רבי יהודה הנשיא 90 • **נר**: הרב ארישב 8 שכונת גני אייבון (אחיסמך) • **קריית גת**: וארמליז מתמיד פינת תחובות שנים (בין קרעטשורף) • **רעם**: סביון 39 (בנה ביתר) • **תל אביב**: האר"ן 36 • **אופקים**: חפץ חיים מול בית הכנסת אורח משה • **חדש סכריה**: שפע חיים 6 • **חדש חיפה**: מיכאל 14 • **חדש רחובות**: מנוחה ונחלה 4 • **חדש צפת**: הרבי מליבאוויטש, כיכר אנד

1-599-581-581 // YEFE.CO.IL // משלוחים בכל רחבי הארץ

הפצת ספרים שע"י מערכת "קובץ גליונות"

ספר אריז בשיחי

דברי הספד מגדולי התורה
ומהרן ורובין

✦ מאמרי הליכות ומהגות
מתלמידיו, צאצאיו ומקורביו

✦ מאה ארבעים וארבע
מאמרים והספדים

✦ מאות סיפורים
מפליאים ומפעימים

✦ עובדות מרתקות מכלי ראשון
בעדות מאשר חזו בעיניהם
ולראשונה נחקקים עלי ספר

✦ תשע מאות עמודים גרושים המאירים
בגווניו רבים ושונים את דמותו רבת
האופנים של רבינו זללחה

✦ עריכה משוחזרת
ומאירת עיניים

החופיע ויצא לאור

דברי קציה וטעם, הליכות והנהגות
שנאמרו בשער בת רבס לאחד החתולקה
של רשכסכסכס גסוך שר חתולה רכס
שמריתו יוסף חיים קנבסכס וזללחה
ק"ל גדולי התורה ותלמידיו הכססים,
תלמידיה, בני משפחתו, וכא כיתו.

להזמנות:
k.gilyonot@gmail.com
053-3145900

החזמנות
30
ש

ניתן גם להזמין דרך מערכת הפצת הספרים שער קובץ גלילות
כולל משלוח חינם ברחבי הארץ. בכפוף למוקדי התפצה.

דבר בעתו מה טוב

ניתן לחזות דרך
מערבת הפנה
המשרים שני
"קובץ ללימוד"
מחזור מיוחד
בסך 40 ש"ח בלבד
כולל מעטרת חתם
ברחבי הארץ
במפגשי למוקדי
החפזה
gillyvoat@gmail.com
לחצונית
053-2145900

החשובות
פד האון חב "דעת" קניבסקי
ולחצונית

להשיג
בבית מדרן
זצוקי ל או
בחנויות
המשרים
המובחרות

לסמויות:
מכון ששה
אמונה
03.3077700

החשובות רבנים מדרן הגר"ח קניבסקי זצוקללה"ה
ענ"י חזמש ויקרא
 מלמד מדרן ענינה אלפי תשובות
 שחשובים במתב דרן חופש על דרן ב"י נשה
 מראשות מר דר"ש קניבסקי שליט"א

דעת נומה

ויקרא

בית אמוץ
מכון לחינוך ופיקול
פיקולית חפזת ופיקול

הספר שדברים חיכו לו!

עבדא

דקודשא
ברוך הוא

קצות חיינו בקדוש
של הרב הדומה למלאך השם
מרו הגה"צ רבי יחזקאל הלוי לוונשטיין זצוק"ל
משגיח ישיבת פוניבז'

2

כרכים



"על א"י שאני רואה לומר,
אמר, 'שדכס' שאם ה'ר"ר
ישראל פלסטר אמר על
ה'ר"ר חנדל מסלנס שלא
ראה עבד ה' כמותו,
יכולים אנו לומר בפה
שלא שלא ראנו עובד ה'
כדמשיק. ע"פ אני לא
ראיתי הרי כל עבודתו
היתה בלי שום מצור
ובלי גבול ולא ידע
לאות מוח. שדכסדתי
בעבודתו..."
(הרא"ש ש"י זצ"ל שטע הלוי)



מחבר: הרב יחזקאל הלוי לוונשטיין
עורך: הרב יחזקאל הלוי לוונשטיין
הוצאה לאור: תשס"ו
הדפסה: תשס"ו

קולמוס

הוצאת ספרים יישובית

0722.441670

02.970.7087
k0722441670@gmail.com
kolmos-books.co.il

להע'ת
החיות
השנים
החיות

ישמח לב מבקשי ה'

הופיע ויצא לאור הספר שרבים ציפו לאורו

אדרת אליהו

אחד בלום של הנגות והליכות,
פסקים וחידושים

שחלקם הגדול רואים אור לדאונת זה עתה
משלחנו של מרן הגאון

רבי אליהו דושניצר זצוקל

תוכנו רצוף והליכות קודש והנגות רבותיו מרן
ה"הפץ חיים" וה"חזון איש"

עם הדחתם וכיאר הדברים במקומם

ובצדף לקט הערות מאת תלמידו המובהק
מרן הגאון

רבי חיים קניבסקי זצוקל

ונלוו אלי סדר ותולדות חייו הכולל בינפיה
אותנטית ומקיפה על תחנות חייו

בלומות, ראיון ופתח תקוה, ומפעליו הברוכים
מלווה בתמונות ומסמכים נדירים

מקושר בהסכמת גדולי הדור



הפצת ספרים שע"י מערכת "קובץ גליונות"

**המשימים שנה אחרי שהיה ספון בכיתו
של מרן הגר"ח קניבסקי זצוק"ל**

**קונטרס
הזכרונות**

רשימת לזכרון דברים ששמעתי מפי
מרן החזון איש זצ"ל ומה שהעידו
אנשיים נאמנים משמו

**קונטרס הזכרונות
בכתב ידו של רבנו מרן
דבי חיים קניבסקי זצוק"ל**

ספר נדיר וחסיד שבו עתה ראה השמיעה
מבחינת נאמנה מהנהגותיו בקדוש של
מבנה ההוא"א זיע"א, בכל חלקי השולחן
סנה שראה שסע ורשע אחריה מרן דבי
חיים קניבסקי זצוק"ל
בתוספת באורים וברורים דוראת ועדויות
ממרן הגר"ח"ק שנאמרו במהלך השנים

**קונטרס
הזכרונות**
ספר יחידא
הרב חיים קניבסקי זצוק"ל

שיח אמונה

ספר לאורית מפי רשומות
מרן הגר"ח קניבסקי זצוק"ל

ניתן להשיג בבית מרן זצוק"ל ובחנות הספרים המובחרות

**בקרדש
פנימא**

קצת דרכיו, הליכותיו והדרכותיו של
מרן שור התורה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל

**דברי
שיח**

ספר 'דברי שיח'
יצירת פאר מרחקת
טשית ועיון של מרן
הגר"ח קניבסקי
זצוק"ל
ערכה ומהוללת לפי
ענינים תורניים
בתוספת המורה
המפורסם 'עלי שיח'
במלואו
טבית חיוני של הליון
העורר סוף עשר שנים
'דברי שיח'

למעלה
מ-1000
עמודים

קטן

בחנות הספרים המובחרות | להזמנות טרובות: 053-3145900

**יצא לאור
הספר הראשון
בעולם היהודי
שכולם ציפו לו**

**פת
התורה**

ספר יחידא
הרב חיים קניבסקי זצוק"ל

ביוגרפיה מלאה תוכן
הכוללת מאות סיפורים
ומאות תמונות נדירות
מארכיון משפחת רבינו
• 400 עמודי צבע
• בניקוד מלא

בתוספת
ספר העצות והסגולות
שנאמרו מפי קודשו

מחירי הספרים

דעת נוטה על חומש ויקרא - 40 ₪
אריד בשיחי (ח"ב) - 30 ₪
אדרת אליהו - 65 ₪
כח התורה - 40 ₪
דברי שי"ח - 40 ₪
קונטרס הזכרונות - 40 ₪
עבדא - סט ב' חלקים - 120 ₪

משלוחים חינם ברחבי הארץ בכפוף למוקדי ההפצה
להזמנות:

הפצת הספרים שע"י מערכת "קובץ גליונות"

k.gilyonot@gmail.com 053-3145900

בני, והגדת...

הגדה השנה

הדפסה
בעקבות המשגיח ד'מיר



הגדה של פסח

מאמרי השקפה והגות ערוכים
 על פי משנתו וסיפורי מוספת על
 רבני ירושם ממוזר זצ"ל

ניתן להשיג
 בחנויות
 הספרים
 המובחרות

כתב ביד אמן
 הסופר הדגול הרב"ג
 ר' שלום מאיר ולך
 שליט"א

לרכישה מרוכזת,
 למוסדות וארגונים

צרו קשר כאן <<<
 052.762.1770

גיליון מס' 557 פרשת צו פרה
תשפ"ד שנה שנים עשרה

לעילוי נשמת רבן של ישראל
מון שר התורה רבינו רבי שמריהו יוסף חיים
בן רבינו מרן יעקב ישראל זצוק"ל
שנולד מרת הרבנית פנעשא מרים ע"ה
ולזכות חיים ברוך בן שרה פנעשא
לברכה והצלחה בכל הענינים
תנצב"ה

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל

אבעלי אסופות - ברכת האילנות

ברכת האילנות בשנה מעוברת

בגמ' ברכות (מ"ג ב') ור"ה (י"א א') אי' האי מאן דנפיק ביומי
ניסן וחזי אילני דקא מלבלב, אומר ברוך שלא חיסר בעולמו
כלום וברא בו בריות טובות ואילנות טובות להתנאות בהן
בני אדם. וכ"ה בשו"ע (סי' רכ"ו ס"א) דעת הבלבוב הוא בחדש
ניסן, והנה הדבר מצוי בשנה מעוברת שהאילנות מלבלבין
בחדש אדר, וביומי ניסן כמעט ולא נשאר לבלבוב, וכתב רבינו
זצ"ל בשו"ת הלכות (סי' רכ"ז ס"א) דברכת האילנות אינו דוקא
בחדש ניסן רק ה"ה בכל חדש אחר שיוצא ורואה אילנות
מאכל מלבלבין יש לו לברך, וכ"כ הריטב"א (רה"י א' ד"ה
האי) ויומי ניסן לאו דוקא אלא כל מקום ומקום לפי מה שהוא
דמלבלב.

אמנם למעשה אמר לי רבינו זצ"ל דמובא בכה"ח (ס"א) דלשון
הטור והשו"ע נראה דאין לברך רק בחדש ניסן ולא לפניו או
לאחריו, וכמש"כ בשו"ת הלק"ט (ח"ב סי' כ"ח), וכ"כ בשם
הבר"כ (ס"ב) והמקובלים שע"ד האמת אין לברך אלא בחדש
ניסן, ואפי' שכבר ראה ואפי' יודע שאח"כ לא יהיה לו רק
מעט לבלבוב ולא יהיה ב' אילנות, נקטינן דיכול לברך אפי'
ראה כבר אם עדיין לא גדל הפרי, ואם לא ראה מעיקרא יכול
לברך אפי' כבר גדל הפרי כ"ז שלא נגמר, וכמש"כ בשו"ת
הלכות (שם ס"ב). ובס' מעשה חמד (עמוד צ"א) הביא מגליון
דברי שי"ח שנשאל רבינו זצ"ל, בשנה מעוברת שברוב
האילנות הצמיחה כבר התחילה ויש חשש שעד חודש ניסן
לא ישאר מהלבלב האם ראוי להקדים ולברך בימים אלו,
והשיב כדאי להמתין עד חודש ניסן כלשון חז"ל (בברכות מ"ג
ב' ור"ה י"א א') האי מאן דנפיק ביומי ניסן אף שאינו לעיכובא.
וכן היה נוהג רבינו זצ"ל למעשה בשנה מעוברת, ואע"פ
שבשאר שנים היה מחזר לכתחילה אחר ב' אילנות כלשון
הגמ' דחזי אילני. ובמכתב כתב רבינו זצ"ל לשואל שכבר
רואה קודם ניסן אם ימתין, דלכתחילה נכון בניסן, עוד כתב,
דלכתחילה לא יראה ויברח משם, (שיח חיים את א'), ועי' בס'
מעשה חמד על ברכת האילנות (פ"א הערה נ"ח) שבשנת
תשע"ד שהיתה שנה מעוברת המתין רבינו לברך ברו"ח ניסן
אף שבאותה שנה נפלו בינתיים רוב הפרחים, ובר"ח ניסן
כמעט לא נראו, ואעפ"כ הורה לברך לפי שהיו ואח"כ נפלו,
אמנם חלקם נשארו עדיין באופן דשפיר היה על מה לברך,
ואפי' באופן שיוודע שלא יראה בניסן כתב שלא יברך באדר
(תשובות הגר"ח סי' י"א), ובס' דולה ומשקה (עמוד קמ"ט) כתב
רבינו זצ"ל, דלא נהגו לברך בחדש אדר אף אם רואה הפריחה
ואם ברוך יצא.

ברכת האילנות בשבת ובתוספת שבת

שמעתי מרבינו זצ"ל דע"פ דין נראה דאין חשש לברך ברכת
האילנות בשבת, וזכ"כ במועדי הגר"ח (ח"א סי' ב') שאפשר
לברך בשבת, בכה"ח (סי' רכ"ו אות ד) כתב דלדברי המקובלים
שכתבו שע"י ברכה זו מברר ניצוצי הקדושה מן הצומח יש
בזה איסור בורר וע"כ אין לברך ברכה זו בשבת וי"ט וכן
עמא דבר, ועי' במורה באצבע להחיד"א (אות קצ"ט), ויש
שכתבו דיש בברכה זו מתקן ובונה, ואמר רבינו זצ"ל דאם
נבא לחוש לד"ז א"כ בכל מצוה ובכל לימוד תורה בורא

ניתן לתורם גם במכשירי "קהילות" ו"דורים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

דורים פלוס 03-7630585 - שלוחה - 1586

קהילות 073-2757000 - שלוחה - 4310

עורך: יצחק גולדשטוק

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

✉ רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק ☎ 053-3145900

אם יש חיוב ללכת לראות ולברך

אמר רבינו זצ"ל, ברכת האילנות זה לא חיוב ללכת ולברך, רק אם רואים אז חייבים, [וכלשון הגמ' האי מאן דנפיק וחזי וכו' בלשון השו"ע והרמב"ם], ומרן החזו"א לא היה הולך לראות, הוא לא ראה טוב, היה קשה לו לראות, ואמר אם אני רואה אני חייב אני לא חייב לראות, ולי אמר החזו"א אם אתה רואה תברך, (שמענו כן ראינו ח"א פט"ו סי' ח' ועי' מש"כ הרע"ב אבות פ"ג מ"ז לענין המפסיק ממשנתו ואומר מה נאה אילן זה דהיינו גם בפוסק כדי לברך ברוך שככה לו בעולמו, וכ"כ רבינו יונה בס' היראה אות מ"ט ע"ש).

וכתב רבינו זצ"ל, כך היה העובדא, הלכנו ברחוב יחד בימי ניסן, וראיתי מרחוק אילנות מלבלין, ושאלתי אם לברך, והשיב לי, אם אתה רואה תברך, ומזה הבנתי שהוא עצמו אינו מברך, כיון שהיה כבד ראייה, ולא ראה האילנות, וסבירא ליה שאין חיוב להשתדל ללכת לראות, כיון שבגמ' נאמר הרואה ומי שאינו רואה פטור, (שער העין סוה"ס תשובה ב' ועי' בס' קידוש לבנה סי' א' ס"ב מכתב עת הנאמן משנת תשס"ז שכתב שם הגר"מ זוהר שהגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל דגם לגבי קידוש לבנה אין מצוה לצאת לרחוב לראות הלבנה ולברך אלא דוקא אם יוצאים ורואים הלבנה בחידושה אזי מברכין וכשאר ברכות הנהיגן, אמנם מביא, ששאל את פי הגאון בעל החזון איש ואמר לו בפשטות דבודאי אין ברכת הלבנה דומה לשאר ברכות והוה מצוה גמורה וכמו שמשמע מדברי הגמ' בסנהדרין מ"ב א' דכל המברך על החודש בזמנו כאלו קבל פני שכינה).

ברכת אילנות ב' פעמים בשנה

נשאל רבינו זצ"ל במש"כ השו"ע (סי' רכ"ו ס"א) שאין עושין ברכת האילנות אלא פעם אחת בכל שנה ושנה, דאנו דרים בצפון העולם ואצלינו בניסן הוא הזמן שמוציאים האילנות פרח אבל במדינת אוסטרליה שבדרום העולם האילנות פורחים בחודש חשון, מה הדין אם בירך כאן בחודש ניסן ואח"כ נסע לאוסטרליה האם יכול לברך עוד פעם בחשון, והשיב רבינו, כבר בירך ואינו יכול לברך עוד פעם, (שמענו כן ראינו ח"א פט"ו סי' י"א ובספר מעשה חמד פ"ד הערה כ' הביא בשם רבינו זצ"ל שמי שבירך באותן מדינות בכסלו ובא"י בניסן פשיטא שלא יברך שוב שזו תחילת השנה כאן וכאן, והסתפק רבינו זצ"ל במי שבירך בא"י בניסן ואח"כ נסע בכסלו למקומות שאז הפריחה מתחילה שם אם יברך שנית, והשיב, שאם בירך ואח"כ נסע מהכא להתם או מהתם להכא יבקש מאחר שיוציאו, ובהערה כ"ד שם הביא שכשהוציא את המהדורה החדשה חזר ושאל את רבינו זצ"ל וחזר בו והורה שבשתי המקרים יחזור ויברך ונדפס שם בראש הספר תשובות ל"ח ל"ט).

ברכת האילנות ע"י משקפיים ומשקפת

בס' מעשה חמד (פ"ד אות מ"א) הביא שיש מי שכתב להסיר המשקפיים קודם ראיית האילן לברכת האילנות, את המשקפים קודם שמברך ברכת האילנות. ובהערה שם הביא בשם רבינו זצ"ל דפלא גדול הוא לומר כן דלפ"ז ה"ה בקריאת התורה ובכל דבר התלוי בראיה, ועי"ש (בהערה קל"ח) שהביא שאחד שאל לרבינו זצ"ל לגבי ברכת מאורי האש והשיבו שטוב להסירם, ועי' שם דדוקא ע"י משקפיים נחשב ראייה אבל א"א לברך בראייה ע"י משקפת, ובס' שמענו כן ראינו (ח"א פט"ו סי' ח') כ' דאין מניעה לברך ע"י משקפת, ועי' שם לחלק בין משקפת רגילה שהיא כמשקפיים לבין משקפת שבנויה על מראות, ובספר שער העין (תשובה י"ט) שאל מרבינו זצ"ל, נסתפקנו ברואה דבר המחייב ברכה ממרחק רב ע"י משקפת ועי"ז מבחין בו בבירור האם יכול לברך [הכוונה למשקפת העשויה כתבנית זכוכית מגדלת שעיני רואות את הדבר עצמו ולא למשקפת הבנויה על מראות שרואה רק את בבואת הדבר]. והשיב רבינו זצ"ל, יכול לברך. (אמנם עי"ש בתשובות מן הגר"נ קרליץ זצ"ל לספר שער העין שהשיב איני יודע אם אפשר לברך כיון שאינו מרגיש כ"כ את הדבר ועיין במכתב מן הגר"י זילברשטיין שליט"א לספר מעשה חמד מה שכתב להוכיח בזה דשפיר אפשר לברך על ראייה כזו).

מדור זה נכתב לעילוי נשמת

אבי מורי הרב **ברוך מאיר ב"ר יעקב ישעיהו ויסברג** זצ"ל
ואמי מורתי מרת **רבקה** בת רבי **פסח יעקב אנגל** זצ"ל תנצב"ה

לקוראינו היקרים בהמשך למאמר שפורסם במדור שנים קדמוניות שבוע שעבר על הגאון רבי נפתלי טפלי זצ"ל

למרות שעשינו מאמץ גדול, לא הצלחנו לברר על משפחת רבי נפתלי טפלי, וידוע לנו כי יש לו משפחה מצד אחיו וכן מצד אמו חורגתו. נודה מאוד אם אי מי יוכל להודיע לנו או למצוא מי מקרובי משפחתו, ולעשות זכר לנשמתו הטהורה.

כמו כן נשמח מאוד אם אחד מקוראינו יואיל לשלוח או לדעת אצל מי אפשר לקבל תמונת פניו של ר' נפתלי טפלי זללה"ה

קטע מיוחד ונדיר מיום הפורים במחיצתו של רבינו מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל

בבית ידידו הגאון הצדיק רבי ישראל אלי' וינטרוב זצוק"ל

ובזה אפשר להבין שיחתן של תלמידי חכמים, רבינו נ"ע עם מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל, כשנכנס לבית משתה היין בביתו של רבינו נ"ע בשנת תשמ"א שהיה פורים דפרזים ביום שישי בפניא דמעלי שבתא, והדיבורים היו כנראה אחרי הסעודה שהקדימו לעשותה מפני שבת קודש, ולכן גם היו מבושמים ממש, ונכנס מרן זצוק"ל בשירה שבין הדיבורים ואמר רבינו נ"ע ר' חיים קומט אויבען, ואמר מרן זצוק"ל אשמע מכאן, אמר רבינו נ"ע אתם צריכים לומר ואני צריך לשמוע, שר התורה ממש! אמר מרן זצוק"ל זאגט זאגט ר' אלי', ואמר רבינו אפרקסותא דענייני (מלשון הזה"ק ח"ג קנז: לזמנין באפרקסותא דענייני תשכח מרגיניתא), אמר מרן זצוק"ל איר זיינט שוין אויפגען וועג זע איך, אבער נאך ניט 'עד דלא ידע' ממש, (אתם כבר על הדרך אני רואה, אבל עוד לא 'עד דלא ידע' ממש), ואמר רבינו נ"ע אני לא אווחז מלהיות 'עד דלא ידע' אני אווחז בלחבר את ה'לא ידע' עם ה'ידע'. כאן דיבר רבינו את הקטע האחרון שנדפס משנת תשמ"א.

אח"כ אמר מרן זצוק"ל כתוב ברמב"ם שאסור ללכת בשני בגדים שאחד צמר ואחד פשתן אחד על השני, וא"כ מה זה תכריך בוץ וארגמן, איך מרדכי הלך עם שעטנו, ואמר רבינו נ"ע שיש תשובה ביד אליהו שלע"ל כתיב צמר ופשתים ילבשו (יחזקאל), ואמר מרן זצוק"ל זה לא היה לע"ל, ושחק רבינו נ"ע ואמר, אולי הם אחזו שם, והעירו אולי אפשר להוריד אחד בלי השני שאז מותר גם לפי הרמב"ם, ואמר מרן זצוק"ל, אבל צריך פורים - תירוק, שוב שחק רבינו נ"ע ואמר אם זה פורים אז הקושי' לא קשה כנ"ל, המשיכו לנגן ואמר מרן זצוק"ל, היה שם ממשלה כמו פה, הבוץ לא היה בוץ והארגמן לא היה ארגמן, כולם שחקו, ומרן זצוק"ל קם ואמר א גוטען פורים.... (נפש אליהו)

ארבעה צריכים חיזוק (ברכות לב:) – שיתחזק אדם בהם תמיד בכל כחו (רש"י)

655

משיחות רשכבה"ג מרן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין זללה"ה • צו תשפ"ד

שיחה שנאמרה בהיכל ישיבת נחלת בנימין מודיעין עילית
לקראת סוף זמן חורף, כ"ד אדר תשע"ג.

כל אחד יכול לסיים המסכת

שמעתי שיש כאן ציבור שסיימו כל מסכת גיטין, 'ציבור' זה עשרה, וכאן יש יותר מציבור אחד שגמרו את המסכת, אם כן רואים שיש בכוח בחורים צעירים לגמור כל מסכת גיטין, אבל האם רק הם יכלו, ואחרים לא יכולים? בודאי גם אחרים יכולים, אלא שאינם יודעים שהם יכולים, וזו בעיה שאדם לא יודע את כוחותיו, ולא יודע את מה שהוא יכול.

ובדרך הטבע אדם רוצה להרגיש טוב ליהנות ולשמוח בחיים, אבל אנחנו בני תורה, והשאיפה שלנו היא תורה, ואנו רוצים הרבה תורה, ידיעות והבנה בתורה, אלא שלא כל אחד יודע שזה בכוחו, וכיון שהוא חושב שזה לא בכוחו, ממילא הוא לא עושה, אבל עכשיו שרואים בחורים צעירים שלמדו וסיימו את המסכת, זה דוגמה וחיזוק לכל אלו שלא גמרו עדיין, שכל אחד יכול לגמור את המסכת.

ועדיין יכולים להשלים ולגמור, יש לנו עוד יותר מחודש עד סוף הזמן נ"א"ה. כלומר סוף חודש ניסן, וכל אחד שידע שזה בכוחו – ודאי שזה יתן לו כוח, והכוח כבר קיים בו, רק צריך שידע את הכוח, וזה יתן לו את המרץ ואת האומץ, ומי שקשה לו ללמוד כל המסכת עם התוספות, יכול לכל הפחות לסיים עם פירוש רש"י בלי תוספות.

ואפילו בערב פסח שצריכים וחייבים לעזור בבית, אבל נמצאים כל הזמן באמצע הלימוד, והלימוד הוא הקבע, וכל השאר עראי, ומפסיקים באמצע לעזור כפי הצורך וחוזרים ללימוד, כמו שכתב הרמב"ם (הלכות ת"ת ג, ד) שאם יש מצוה שאי אפשר לעשותה על ידי אחרים, מפסיקים מהלימוד לעשיית המצוה, כי התורה מחייבת את זה וכך הדין וההלכה, אבל מיד אחר כך יחזור לתלמודו, ואין היסח הדעת מהתורה.

ההצלחה בתורה על ידי התמדה ותפילה

ושמעתי מאמורי"ר זצ"ל כי הנצי"ב מוואלוז'ין נכנס פעם להיכל הישיבה בלילה אחרי סדר שלישי, וראה שני בחורים יושבים ומדברים שלא בלימוד, ושאל אותם על מה אתם מדברים, ואמרו לו, אנו מדברים על גדלותו של הרמב"ם, שידע בכל התורה כולה, לאו דווקא מה שנוגע בזמן הזה, אלא כל התורה ממש, חוץ ממה שהשפיע, וגם היה הרופא של מלך מצרים, כי בזמנם היו צריכים פרנסה, וכיום ברוך השם אין צורך לזה, כי יש יששכר ויבולון, ויבולון מבקש ומתחנך ל'יששכר': תלמד ותזכה אותי ליטול חלק עמך בתורה, אבל בזמן הרמב"ם לא היה כך, גם יתכן שהוא היה מוכרח להיות רופא, שהמלך הכריחו לכך, ויחד עם זה חיבר את הרמב"ם והשפיע הרבה, ככה דיברו על גדלותו של הרמב"ם.

ואמר להם הנצי"ב, היוודעים אתם למה הרמב"ם היה כל כך גדול? כי הוא לא דיבר על הרמב"ם... כל מה שאתם מדברים עכשיו זה לא מה שהרמב"ם היה עושה, רק כשלומדים בהתמדה ולא מדברים על הרמב"ם, אז גדלים בתורה ונעשים כמו הרמב"ם!

והנה בדורנו אין לנו את הרמב"ם, אבל בכל דור ישנם גדולי הדור, וכמו שאמרו (ע"ז ה, א) דור דור ודורשי דור דור וחכמי דור דור ופרנסי, וכל אחד יש בכוחו להיות מגדולי הדור, כפי שאמר פעם מרן החזון איש זצ"ל כי גדולי הדור לא היו העילויים, ואמנם היו גם עילויים שנעשו לגדולים, אבל לא רק העילויים, אלא גם בינוניים, ואפילו החלשים גם כן, עם השתדלות והתמדה כפי הכוחות ועם תפילה ותחנונים זוכים להצלחה בתורה למעלה מהטבע! ורואים זאת גם בדורנו.

והכל תלוי במעשי האדם, כמו שידוע מחז"ל (הובא בנפח"ח ש"א פ"ז) על הפסוק 'השם צלך על ירך ימינך' מהו השם צלך? כצלך. מה צלך אם אתה משחק לו הוא משחק לך. ואם אתה בוכה הוא בוכה כנגדך. ואם אתה מראה לו פנים זעומות או מוסברות אף הוא נותן לך כך. אף הקב"ה השם צלך, כשם שאתה הווה עמו הוא הווה עמך. ע"כ.

והיינו כמו 'צל' שהולך אחרי האדם לכל מקום, ומה שהאדם עושה גם הצל עושה, כך גם הנהגת הקב"ה עם האדם, כמו שהאדם מתנהג כך מתנהגים איתו: אם הוא לומד בהתמדה יש סייעתא דשמיא, ובלי התמדה אין סייעתא דשמיא, ואם הוא רוצה ומשתדל להתפלל בכוונה, יש סייעתא דשמיא להתפלל בכוונה, ואם הוא רוצה יראת שמים ומשתדל ומבקש ומתפלל על זה, זוכה לסייעתא דשמיא לקבל את זה.

הסייעתא דשמיא כשעושה מה שבכוחו

וכל אחד ואחד יכול להצליח בתורה וגם ביראת שמים ובמידות טובות, ואמנם מידות טובות זה דבר תורשתי, אבל אפשר להשתפר ולהוסיף בזה, ואין גבול למידות הטובות, על ידי שאדם משתדל ועושה מה שבכוחו, ובזכות זה נותנים לו מן השמים יותר מכוחו.

וכבר אמרו חז"ל (קידושין ל, ב) יצרו של אדם מתגבר ומתחדש עליו בכל יום ומבקש המיתו, שנאמר צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו, ואלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו שנאמר אלוקים לא יעזבונו בידו, היינו שהיצר הרע חזק מאד ובלי סייעתא דשמיא אי אפשר להתגבר עליו, וצריכים שהשם יעזור, ומתי השם עוזר? ידוע בשם הגאון (קול אליהו סוכה) וכן כתב המסילת ישירים בסוף פרק ב', שרק בזמן שהאדם בעצמו עשה כל מה שבכוחו וכבר אינו יכול יותר, וכבר הגיע למצב שאלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו, אז הקב"ה עוזרו ויש סייעתא דשמיא.

וצריך קודם שיעשה מה שהוא יכול, בהתמדה בתורה, וגם בתפילה, שעל זה גם כן צריך סייעתא דשמיא להצלחה בתפילה, שיהיה יישוב הדעת להתפלל בכוונה, ואין זה פשוט.

ובדרך כלל למי שהוא יותר צעיר יותר קל להתפלל בכוונה, מפני שבגיל צעיר הלב יותר טהור ונקי, ושמעתי פעם מגדולים שאמרו כי כשאדם צעיר השכל הוא חלש, אך הלב הוא טהור, שהיצר הרע עדיין לא הצליח לשלוט בו כל כך, וכשמתגבר השכל מתחזק, אבל הלב כבר אינו נקי, וככל שיותר מזדקן גם היצר הרע מזדקן ומשפיע עליו, והקדושה והטהרה היא פחות מאדם צעיר, וזהו שאמרו בגמרא (שבת קט, ב) במעלת הבל פיהם של תינוקות של בית רבן, שהוא הבל שאין בו חטא.

חזק במוסר

סיפר רבי יצחק נוימן שליט"א:

באחת השנים אחרי נישואי נכנסתי אל רבינו בפורים, והוא הושיבני על כיסא ואמר: היום היה כאן מישהו ושאל שאלה מצוינות, יש הרבה דברים שמדוממים את האדם, אבל האם יש משהו שמשנה את האדם מן הקצה אל הקצה? ואכן זו שאלה טובה, אך האמת היא שיש רק דבר אחד שמשנה את האדם, והוא לימוד המוסר.

ותפס את ידי ושאל, האם יש לי קביעות יומית ללימוד בספרי מוסר? ואמרתי לו שאמנם אין לי קביעות אך אני משתדל ללמוד מוסר, ואמר כי 'להשתדל' זה לא מספיק, ורק אם יש קביעות יום יומית זה משפיע, קביעות חמש דקות מוסר בכל יום, וממש לא עזבני עד שאמרתי שאני מקבל עלי בלי נדר ללמוד כל יום חמש דקות מוסר.

ובתקופה שאחר כך היה מתעניין ושואל האם אני עומד בקביעות הזו, ופעם אחת שאלתי האם כדאי לקבל על עצמי יותר מחמש דקות? ואמר לי שאשאר את זה על קביעות של חמש דקות, והסביר כי יש כאלו שהם לחוצים בטבעם וכשמתחילים ללמוד ספר מוסר כבר חושבים איך לגמור אותו, ואם יהיה לך קביעות של הרבה זמן ותתקדם הספק מכובד כל יום כבר תרצה "לגמור את הספר"...

ההתמדה בתורה גם מצד חילול השם

והנה צריכים עכשיו להתכונן גם לבין הזמנים, שלא יהיה זמן של רפיון ולא תהיה ירידה בבין הזמנים, ובאמת אנו בני תורה, שכל היום לומדים ועוסקים בתורה, ולכן אנו פטורים מעבודת המלך, מעול בשר ודם, מעול מלכות ועול דרך ארץ, ומה שפוטרים אותנו אינו בדרך הטבע אלא בהשגחה, כדי שנעסוק בתורה, כי בשמים רוצים שיהיה תורה בעם ישראל, וכמו שהובטחנו כי לא תישכח מפי זרעו, וכמה תורה תהיה? זה תלוי בבחירה של כל אחד, ותלוי בסייעתא דשמיא לפי הזכויות שלו.

אמנם מחובתנו ללמוד בהתמדה גם מצד חילול השם, כי מה יאמרו אלו שאינם בני תורה, שהם עובדים קשה בצבא וסובלים ואנחנו בני חורין, וכיצד הם יכולים להבין את זה, הרי תשובתנו היא שאנו מאמינים במה שאמרו חז"ל (מכות ז, א) מי גרם לגרלנו שיהיו עומדות במלחמה? שערי ירושלים שהיו עוסקים בתורה, ואנו מאמינים שזכות התורה שלנו מגן על הארץ, ואיננו משתמטים, אלא אנו עושים יותר ממה שהם עושים! ובזכותנו הם קיימים! וגם מה שיש להם כוח להילחם זה בזכותנו.

ומאחר שאנו מאמינים כך, אי אפשר שנעשה נגד אמונתנו, כי אם לא נלמד זה יחרב את הארץ, ובה שאנו לומדים אנו מגינים ומצילים את כל יושבי הארץ, וזהו תפקידנו, ואם אחד יפסיק מלימודו הרי הוא כמו עריק! וכיון שזוהי אמונתנו אינם יכולים לבוא בטעות עלינו, כי אנחנו מאמינים והם לא מאמינים, ואם הם היו מאמינים כמונו גם הם היו עושים כך, ואנו בטוחים שבלימוד התורה שלנו אנו מגינים גם עליהם, ואם לא נלמד חס ושלום זה מחרב את הארץ.

והרי באמת אנו חיים כאן בנס, שכל העולם מסביב שונאים אותנו, כמו שאמרו חז"ל (אסתר רבה ז, יא) שה אחת בין שבעים זאבים, שהזאבים רוצים לטרף את השה, וכל מה שאנו קיימים זה רק בהשגחה מן השמים בזכות לימוד התורה! ולכן זה מחייב אותנו יותר, ללמוד כפי הלכות תלמוד תורה, שלא יאמרו אלו הרחוקים: כמה אתה לומד, וכי אתה מתאמץ כמו שאנו מתאמצים, והאם יצאת ידי חובת תלמוד תורה.

ומפורש בשולחן ערוך וברמב"ם מה הם הלכות תלמוד תורה, שאפילו בעל יסורים חייב לעסוק בתורה, וכל אדם בין עני בין עשיר חייב בזה, כמו שאמרו (יומא לה, ב) הלל מחייב את העניים ורבי אלעזר בן חרסום מחייב את העשירים, וכיון שזה מחייב אותנו, אם איננו עושים את מה שאנו חייבים אנחנו מושעים בתפקיד שלנו, ופוגעים גם בהצלתנו חייו.

לכן גם בבין הזמנים אין שום סיבה והיתר להסיח דעת מתורה, אלא רק כמה שזקוקים בשביל הבריאות, והשיעור בזה הוא כפי הצורך, אבל יותר מהצורך זה ביטול תורה, ואין זמן של היתר לביטול תורה.

גם כשלא לומדים אין היסח הדעת!

ועד היכן חייב תלמוד תורה מפורש ברמב"ם הלכות תלמוד תורה (ג, ו) שצריכים שלא יהיה היסח הדעת מן התורה, עד כדי כך, **שגם בזמן שאיננו לומד, צריך להרגיש שאני 'באמצע הלימוד', ומחכה כבר לרגע שאוכל לחזור וללמוד, וגם אם אינני יושב ולומד מתוך הספר, אבל אני חושב על מה שלמדתי, כי זה מעניין אותי, וזהו העסק שלי!** כמו אדם שיש לו עסקים, שכל הזמן ראשו עסוק לחשבן את העסקים שלו, האידך להצליח בהם, כי הוא עלול להפסיד, ורוצה להרוויח, כך גם לימוד התורה צריך להיות כמו עסק, וכפי שמברכים בעיונו 'לעסוק' בדברי תורה.

ומסופר על מרן הגאון רבי מאיר שמחה זצ"ל בעל 'האור שמח', שפעם דפקו על דלת ביתו וביקשו להיכנס, והוא קם ממקומו לפתוח את הדלת, ולא סגר את הגמרא, אלא החזיק את הגמרא בידו עם האצבע בפנים היכן שאחז, וכך הלך לפתוח את הדלת כשידו אחת בתוך הגמרא, ובד השנייה פתח את הדלת, ושאלוהו למה הוא עושה כך, הרי יכול להניח את הגמרא על השולחן ולעשות סימן במקום שאחז, והשיב רבי מאיר שמחה: הרי על דברי תורה נאמר "התעייף עיניך בו ואיננו" (ברכות ה, א), שאם רק מסיחים את הדעת מהלימוד, מיד 'איננו', וכבר עלולים לשכוח.

ובאמת האור שמח היה בעל זיכרון מופלא, שידע וזכר את כל מה שכתוב בספרים שהיו בביתו, ויש מעשים ידועים איך שהוא זכר את מה שכתוב בכל ספר וספר שהיה לו, ופעם התבטא ואמר במליצה שאין לו זיכרון טוב, ומה שהוא זכר את מה שלמד זה מפני שמילתא דתמיהא מידבר דכירי אינשי (חולין ע, א), ואצלו כל הש"ס זה 'מילתא דתמיהא' שיש לו קושיית בכל מקום ומקום, ולכן הוא זוכר... אבל באמת הוא היה בעל זיכרון מיוחד, ולמרות זאת החזיק את הגמרא בידו כדי שלא לשכוח.

מפני שאם יש היסח הדעת מן התורה, אזי התורה כבר אינה אותה תורה, וכבר יש ירידה בדרגה בתורה, והדבקות בתורה אינה אותה דבקות, וחסר

סגולת החיזוק בסוף הזמן

ימים אלו של סוף הזמן בישיבות, הם זמן הטוב לחיזוק, מפני שיש בהם רפיון ויותר קשה להתחזק, וכיון שקשה להתחזק זהו זמן הכדאי מאד לחיזוק! כי בזמן שיש רפיון ואחד מתחזק הוא נוטל שכר כנגד כולם, כמו שאמרו חז"ל בירושלמי בסוף ברכות, וכן אמרו בפרקי אבות (ה, ב) על אברהם אבינו שקיבל שכר כנגד כולם, שכר כל העשרה דורות, כי בזמן שיותר קשה מחמת האחרים שמתרפים, מי שמתחזק מקבל יותר שכר, כנגד כולם.

ומה שמתחזקים בסוף הזמן זה גם תיקון על כל העבר, אם בסוף הזמן מתקנים ומתנהגים בשלמות זה תיקון למפרע, כמו שכתוב בספרים שסוף שבוע זה תיקון על כל השבוע, וסוף שנה בערב ראש השנה זה תיקון על כל השנה, וכן בכל סוף, כגון בערב ראש חודש זה תיקון על כל החודש, כך גם סוף הזמן הוא תיקון על כל הזמן!

לכן כל חיזוקים שעושים עכשיו זה חשוב מאד, וגם מצד עצם הדבר, כל חיזוק קטן ברוחניות זה גדול מאד, ואילו בגשמיות דבר קטן הרי הוא קטן, אבל ברוחניות אין דברים קטנים, וכתוב בספרים שכל דבר הכי קטן ברוחניות זה גדול מאד שאין לשער, כל התחזקות קטנה, וכל מעשה קטן, אם יש איזה חיזוק משהו בהתגברות נגד הטבע קצת, זוהי הצלחה גדולה וזכויות גדולות שאין לשער.

ומלבד מה שזה זכות לעצמו, זה גם זיכוי הרבים, כי כל אחד שנמצא בתוך ציבור – כל חיזוק שהוא עושה לעצמו זה זיכוי הרבים וזה מוכרח להשפיע, ואפילו אם לא רואים את החיזוק שלו, יש בזה השפעה רוחנית שאינה ניכרת, וכמו שידוע שהיו אומרים שאם הפרושים באיישישוק יתבטלו מלימודם זה יגרום שבבאליסטוק הרחוקה יפתחו חנויות בשבת, כי כך היא ההשפעה וסגולת הרוחניות כידוע, ולכן כל מי שמתחזק הוא גם מזכה את הרבים.

(נאמר בשיעור היומי, ב' מנ"א תשס"א)

בקשר של הנשמה, שהנפש כבר אינה דבוקה בתורה, ובזמן שמסיח דעת יש פירוד בין הנפש לתורה, ולכן נזהר כל כך שלא להסיח דעת, כפי הלכות תלמוד תורה, ובזכות זה זכה ונעשה 'אור שמח'.

והכלל, כי הצלחה בתורה לא מספיק כישרונות, כמו שהזכרנו מדברי החזון איש כי גדולי הדור לא היו רק העילויים, ויש בעלי כישרונות חלשים שבצעירותם היו מתקשים מאד בלימודם, וכשעשו בחיידר מבחנים בכתב היה לוקח הרבה זמן עד שתפסו את השאלות וענו עליהם, אבל עם מידות טובות ועם התמדה גדלו והצליחו בתורה!

ולמעשה לפני בין הזמנים צריכים לדעת, כי אמנם יש צורך במנוחה כמה שזקוקים לבריאות הגוף, ובדאי צריכים גם לעזור בבית, שזה כיבוד הורים וצרכי החג, וזה מצוות ומעשים טובים שצריכים לעשות אותם בשמחה, ובידיעה שעוסקים במצוה, אבל יחד עם זה יש להשתדל שלא יהיה היסח הדעת, ואפילו במחשבה, בכל זמן פנוי לא להסיח דעת מתורה.

וכבר אמרו (אבות ג, ז) המהלך בדרך ושונה ומפסיק ממשנתו ואומר מה נאה אילן זה ומה נאה ניר זה וכו', והיינו אפילו כשמתבונן בנפלאות הבריאה ורוצה לשבח על הבריאה מה רבו מעשיך השם, אבל לימוד התורה קודם לזה, ואין להפסיק מהלימוד. וכן צריך שיהיו זמנים קבועים לתפילה ולהוספת ראות שמים, ולא להסיח דעת מיראת שמים.

ובאמת אלו הן מדרגות שאסור לי לדבר עליהם, וצריך להיות 'נאה דורש ונאה מקיים' ואיננו בדרגה זו, אבל כבר אמר רבי ישראל סלנטר שמותר וכדאי לומר דברי חיזוק לציבור גדול, גם אם זה ישפיע רק על הדרשן בעצמו, כי אדרבה זה לתועלת שישפיע על עצמו ויתחזק...

ונקווה שזוכה לסייעתא דשמיא לעשות מה שבכוונתו, קיבלנו כוחות מן השמים ועלינו להשתדל לקיים בהם מה שאנו חייבים, ובה נזכה באמת, בפרט עכשיו שמתקרבים לימי ניסן, בניסן נגאלו ובניסן עתידין להיגאל, וזה חודש הגאולה, יהי רצון שזוכה לגאולה שלמה בקרוב.

לע"נ רבי הר"ר **אברהם ב"ר שלמה ז"ל**
נלב"ע כ"ג שבט תשמ"ט - תנצב"ה
זווג מרת **דבורה ב"ר חיים הלוי ע"ה**
נלב"ע כ"א אדר ב' תשע"ד - תנצב"ה

לעילוי נשמת הרב הגאון
רבי **חיים ציון ב"ר יפת צוברי זצ"ל**
רבה של גדרה
נלב"ע כ' אדר תשע"ה - תנצב"ה

לע"נ רבי **משה ב"ר גרשון ז"ל אלינסון**
נלב"ע כ"ג באדר ב' תשע"ט - תנצב"ה
זווג מרת **לאה רחל ב"ר יוסף ע"ה**
נלב"ע ל' שבט תשפ"ג - תנצב"ה

מרבנו הגדול מרן גאון ישראל הגר"ד לנדרו שליט"א

פשר דבר | בעניני הפרשה

משמר את הפרה ע"י מראה

איתא בבבא מציעא צ"ג א' המשמר את הפרה מטמא בגדים וכו', ומפרש בגמ' שם שלדעת רב דמשמר כעושה מעשה לענין אכילת פועלים (שומרי פירות), הרי הוא כעושה מעשה ליטמא בטומאת מתעסקין, וזה דבר מיוחד שאדם מקבל טומאה בהסתכלות, בלי נגיעה והיסט וכיוצא בזה.

ואמר רבינו שליט"א דיש לעיין האם המשמר את הפרה בלא להביט בה ממש אלא בתמונתה הנשקפת במראה (או באמצעים חדשים אחרים), אם הוא נטמא כמתעסק בפרה, או דוקא כשהוא משמר בהבטה בה ממש ולא ע"י דברים אחרים.

בל תאחר בפרה אדומה

שאלו אם יש בל תאחר בפרה אדומה כשאר קרבנות.

אמר רבינו שליט"א, ל"ש בל תאחר כי אין חיוב לעשות פרה אלא עשו כפי הצורך, וא"כ לא שייך בלא תאחר כיון שאין בזה חיוב. ואפילו בפרה של משה שנצטוו ויקחו אליה פרה וגו', היא מצוה בעלמא (והז"ל דרשו ויקחו אליה שתהא מוטלת על בית דין) ולא חובה כעין קרבן. ועוד שבגמ' ריש מס' ראש השנה דרשו פסוקים לכל דבר שיש בו בל תאחר, ואין פסוק לפרה אדומה, והרי אינה כשאר קרבנות, ואף שאמרו חטאת כתיב בה כקדשים, היינו שיש בה דינים מסוימים של קדשים אבל אינה קרבן, ולא יהיה בה דין תאחר בלי ריבוי.

פשטה בפרה אדומה

יש לחקור במקדיש חצי פרה לפרה אדומה, אם פשטה קדושה בכולה כקרבנות.

ונראה שלא שייך פשטה בפרה אדומה, אף דחטאת קרי' רחמנא, משום שמקדשי בדק הבית היא.

בגדי כהונה בשחיטת פרה אדומה

בהגהות ר' יעקב עמדין (נזכר בתפא"י בפתיחה לקדשים פ"ד או' כ"ו בהערה), כתב שראיית נגעים צריכה בגדי כהונה. והוא דבר תמוה, מהי תית'. ויש שהביאו לזה ראייה מדברי הגמ' בכ"ד [יומא מ"ב זבחים י"ד מנחות ה'] שאמרו שמראות נגעים ושחיטת פרה אף שאינם עבודה צריכים כהונה, אבל אין זה מקור לבגדי כהונה, אלא שצריכים כהן, ולא בגדי כהונה.

ובפשטו גם שחיטת פרה אי"צ בגדי כהונה ולא מצינו שיצריכו בגדים אלא בהזאת פרה אדומה.

וגם אם צריך בגדים לשחיטת פרה (ע"י תו"י יומא מ"ב א' שדן שהוא תלוי במ"ד אם כשרה בזו, והאחרונים שם האריכו בזה), אין ראייה לראית נגעים ולא דימתה הגמ' אלא לעיקר דין כהונה.

כהן חלל בעשיית פרה אדומה

כהן שעשה את הפרה ונמצא חלל, נראה שהפרה פסולה למפרע. ואף שכהן שעבד ונמצא חלל עבודתו כשרה, לא הכשירה תורה אלא עבודה, דוגמא לדבר מראות נגעים, שודאי שכהן ראה מראות נגעים ונמצא חלל הוברר שלא היתה ראייתו כלום כמש"כ המנחת חינוך [מצוה קס"ט]. והרי דימתה הגמ' בכמה דוכתי שחיטת פרה למראות נגעים דלאו עבודה ניהו. והנה בירושלמי תרומות פ"ח ה"א גבי כהן שנמצא חלל באמצע עבודה, אמרו מקבל ואחר כך זורק (ויש גורסין ואחר זורק) קומץ ואחר כך מקטיר שורף ואח"כ מזה.

והר"ש סירלאו פירש שהוא על פרה אדומה, והגיה מזה ואחר כך שורף - שהזאת הדם היא עבודה שקדומת לשריפה. ומבואר שגם בפרה אדומה אם נמצא חלל מעשיו כשרים. (ויתכן לחלק בין זה למראות נגעים) אמנם שאר המפרשים פירשו דברי הירושלמי בעוף, ע"י פני משה וביאור הגר"א ועוד. ועי' משך חכמה סוף פרשת פנחס שהביא מהירושלמי דלמאן דמפיק מברך ה' חילו (כך הוא ברמב"ם) אין זה אלא בקדשי מקדש, ואם כן ודאי שלא שייך להכשיר בפרה אדומה.

מעשה דבר

זה דרבנן

סח הגאון הגדול רבי שניאור קלופט שליט"א אב"ד "עדת ישראל" חיפה ור"כ "עדת יזאל".

בבחרותי בשיבת סלבדקא ראיתי את רבינו מרן הגר"ד לנדרו שליט"א בפרשת פרה מתקרב לשמוע את הבעל קודא, אז שאלתיו אם זה בגלל שהוא חושש לדעות שפרשת פרה זה דאורייתא ולכן רוצה לשמוע היטב כל מילה.

ענה לו מרן שליט"א: לא, מפני שזה דרבנן. היינו שאף אם זה חיוב דרבנן אבל זה חיוב גמור לשמוע את הקריאה ולא כמו קריאת התורה שמעיקר הדין יוצאים יד"ח בג' פסוקים מז' קרואים. [ולא מעכב תוכן הקריאה שהרי בחז"ל קוראים בפרשיות בסדר אחר].

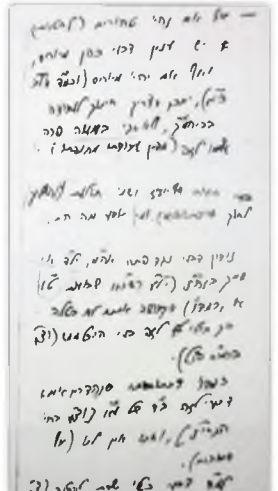
למה אין פרה אדומה

רבי מרדכי וייספיש זצ"ל היה יהודי יקר, דמות נפלאה שאפשר לכתוב עליה רבות (נסתפק בכך שליווה גדולי הדור למנוחתו האחרונה, מרן הגר"ח גריינמן זצ"ל כשהיה חולה ובקושי יצא מביתו, ומרן הגר"ח קנייבסקי ומרן הגר"ג קרליץ. היה דבוק באמת ולא בוש לומר טעיתי, וכשהיה שולח מכתבים כתובות עם הוספות היה דואג לצרף צילומים של המקורות) כשהיה בחתונה בפרשת חוקת, השאלה שהטרידה אותו, זה מדוע לא מזים היום אפר פרה אדומה, מה מפרע כבר היום להטריד? והנה לפתע הוא רואה את מרן הגר"ד לנדרו שליט"א, רבי מרדכי כמובן לא מפספס את ההזדמנות לשאול את השאלה, וגם לדאוג לקבל תשובה כתובה כדי שלא ישכח כלום.

רבינו שליט"א על אתר הוציא דף ורשם מה חששות שמונעים מאיתנו לקיים מצווה זאת. רבי מרדכי שדאג לא לשמור את הדברים רק לעצמו, כך שהגיעו הדברים לעוד תל"ח, ברשימה שרשם רבינו שליט"א על רגל אחת במהלך החתונה כשאין בידי ספרים לעיין בהם כעת, ולכן הסתפק בכך שצריך שרשם את הדברים ללא עיון (עם הוספות מהעורך ע"ד בלבד).

גם אם נהיה טהורים לחטאת: א. צריך סהן מיוחס (והמיוחסים של היום הייחוס הוא רק דרך האבא ולא דרך האמא לברד שאין שם פסולי חיתון). ב. גם אם יהיה מיוחס יתכן שצריך חינוך לעבודה בבית המקדש ולא מספיק עבודתו בפרה עצמה לצורך החינוך בעבודה. ג. צריך אזוב ועץ ארז ושני תולעת להשליך לתוך שריפת הפרה, ומי יודע מה הם. ד. מכיון שצריך לעשות זאת פתח אהל מועד, יש לדון האם בזמן הזה שאין מקדש, אפילו אם הקדושה לא בטלה, אבל אולי צריך היכל ממש (וצריך לעיין ברשב"א שביעות ט"ז א.). ה. בתוספתא (סנהדרין פ"ג ה"ב)

מבואר שצריך ב"ד של שבעים ואחד דיינים לצורך שריפת הפרה (וצ"ע בחידושי הגר"ז) וכיום אין לנו ב"ד של ע"א. ו. לשיטתו שצריך כלי שרת לקבלה (וצ"ע בתוספות ישנים בריש יומא) אין לנו כלי שרת. ז. יש לדון בבגדי כהונה לענין חינוך וד"כ למש"כ באות ב'. ח. רחיצת ידיים ורגליים בכיור בבית המקדש, ועיין בסוגיא בזבחים כ' ע"ב.



הגאון הגדול רבי אהרן זקס זצ"ל ראש ישיבת סלבודקה לצעירים וגיס רבנו שליט"א – גלב"ע כ"ה אדר תשע"ז

הגאון הגדול רבי אהרן זקס זצוק"ל ראש ישיבת סלבודקה לצעירים ומיסדה היה גיסו הצעיר של מרן הגרד"ל אך הקשר בן ר' אהרן לר' דוב היה עוד קודם נישואיו כשר' אהרן כבחור צעיר בישיבת סלבודקה התיידד

עם העילוי הצעיר לימים כשהרבנית שולמן אשת ראש הישיבה הגאון רבי מרדכי שולמן הציעה את השידוך היה ר' דוב זה שעודד והמליץ על השידוך לאחר שנישא בשנת תשי"ז לאחותו הצעירה של מרן הגרד"ל התחזק הקשר ובן הגיסים הדולים שררה ערכה עצומה.

ככלל במשפחה שררה תמיד הערצה לגיס הגדול ותמיד היו עושים כל טעדי שלא יופרע מלימודו כך למשל הזכות לשהות בחג

הפסח אצל ההורים ברחובות היתה שמורה לר' דוב בכדי שלא יצרך לטרוח בהכנות ובניקיונות לחג הפסח ובכך יופרע מסדרי לימודו

ההערכה בה העריך ר' אהרן את גיסו הגדול בא לידי ביטוי גם במפעל חייו בישיבה אותה הקים ומסר נפשו עליה כאשר היה מבקש ר' דוב מר' אהרן שיקבל בחור לשיבה היה זה אצל ר' אהרן קו אדום אם ר' דוב מבקש עושים בלי שום משא ומתן.

שח פעם ר' אהרן לגיסו הגדול שהוא נוהג כפי שהורה לו אביו שלא לצום ביום היארצייט של אמו בכדי שלא יופרע במסירת השיעור היומי וענה לו הגר"ד כמשיח לפי תומו שלו זה לא מפריע לשיעור והוא צם ביארצייט של אביו ואף כשלומד עם החברותא בזמן צאת הכוכבים הוא ממתין לסיום סדר הלימוד ואינו ממחר לאכול לאחר סיום הצום.

בג' בשבט תשע"ז ר' אהרן חש בליבו ובהוראת הגרד"ל הוסיפו לו את השם רפאל אך נגזרה גזירה

ובכ"ה באדר תשע"ז לאחר מחלה קצרה החזיר ר' אהרן את נשמתו ליוצרה במסע ההלויה שיצא מהיכל הישיבה לצעירים ספד לו בבכי תמרורים כפשוטו גיסו הגדול. ואמר "קשה לי מאוד להספיד את גיסי וידידי הגאון והצדיק ר' אהרן זכרנו לברכה לה"ה, הרבה הרבה יש לדבר ולקונן עליו ועל מה שחסרנו בהלקחו מאיתנו, וודאי יאמרו הדברים ויורחבו בקינות ובהספדים שישאו ויקוננו עליו,

אך רצוני לציין בזה יסוד שרשי ומאוד נעלה שהיה אבן פינה בכל תהלכותיו בתלמוד ובמעשה במחשבה ובביצוע בין בענינים שבן אדם למקום ובן בענינים שבן אדם לחבירו,

וזאת תכונת המסירות הנפלאה שהיה מסור בכל לב ובכל נפש לכל ענין שהגה ועסק בו, בתורה, בלימודה, יגיעת לימודה בעמל והתעמקות,

בין בהרבצתה שנים ע"ג שנים לתלמידים ושומעי לקח, בין בעבודת קונו ית' וקיום המצוות לאשורן, ובמעלת החסד הנפלא לכלל ולפרט.

יעידו כל שהכירוהו, בני משפחתו, מכריז וידידיו, תלמידיו ושומעי לקחו, מושפעי וחניכיו, עד כמה היה כולו, כל כולו, מסור להצלחתם ולטובתם לקידומם והתעלותם בתורה ויראה ובכל מילי דמיטב.



בני המשפחה מספרים על דוגמא מעניינת של המסירות להרבצת התורה של אהרן שלבקשת ר' אהרן האירועים במשפחה התקיימו רק ביום ה' בכדי שלא יוטד בלימודו ויוכל למסור את השיעור כסדרו.

כמו"כ ביום שבו קיבל את ההתקף לב כשרצו לפנותו לבית החולים לא היה מוכן להתפנות עד שהבטיחה לו הרבנית שתבלחט"א שתדאג שיחזור עוד באותו היום למסור את השיעור היומי.

בהמשך סיים מרן הגר"ד וקונן בבכי מר קורע לב "יקוננו כל תלמידי ושומעי לקחו, וכל אלה אשר חבים לו הכרת טובה על גודל החסדים אשר, עשה עמם בכל הענינים, והכל בנועם ובהצנע ברוב תושיה ובינת הלב,

ונקונן אנו בני משפחתו, האלמנה אחותי הרבנית הצדקת שעמדה לימינו כל השנים, וצאצאיו ברוכי השם וכל הנלווים עליהם, וכלנו כל הקרובים אליו, אהא! אהא! מה גדולה אבדתו ומה עצום חסרונו.

ויקונן כל עם ישראל על העדר ת"ח מופלג ונעלה גברא רבא גדול בתורה וביראה ומרביץ תורה ויראה עשרות עשרות שנים, לדורות דורות של תלמידים שעלו ונתעלו לת"ח לומדי ומופלגי ומרביצי תורה בכל מקומותיהם,

המקום ישלח תנחומים לרבנית הדגולה אחותי תחי' ולבני ביתו ולכולנו ולכל שהיו קשורים אליו לקשר בל ינתק כל הימים. ובלע וכו'.

לאחר שנשא את ההספד המרכזי, המשיך הגרד"ל במרום שנותיו עם מסע ההלוויה להר הזיתים שבירושלים שם נטמן ר' אהרן, ואמר את הקדיש לאחר סתימת הגולל.



נוכחים מימין לשמאל: ר' שריה הסבא ר' טוביה יוסף ורבנו הגדול הגר"ד לנדו בשורה למעלה מימין לשמאל הר' יעקב זקס ב"ר אהרן, הרב אהרן זקס ולמדגלות החתן יושב הרב שמואל זקס בן ר' אהרן (כיום חתן של ר' חצקל ברטלר).

הודעה

א"ה בשבועות הבאים נכתוב א"ה אודות (פרשת שמות) הגאון ר' אברהם רייסנר זצ"ל (פסח) מרן הגר"ח גריינמן זצ"ל נשמתו לקבל חומר עובדית הליכות ותמונות על הקשר שהיו לרבנו יבדלח"ט עמם.

הודעה חשובה ודרושה

למי שיש בידו חידושים עובדות ותנהגות מרבנו שליט"א בעניני פסח נא לשלוח בהקדם למערכת לזיכוי הרבים

דרכי אורה

משולחנו של רבינו הגדול מרן ראש הישיבה הגאון רבי מאיר צבי ברגמן שליט"א פרשת צו - פרה תשפ"ד (24)

מחשבה פוסלת

זאת תורת העלה (ו, ב)

מנחה והקטרת קרבנות, ובה מובן לשון הגמ' חולין דמ"ד ב' והא כתיב (יחזקאל ד') ואומר אהה ה' אלקים וגו' ולא בא בפי בשר פגול, שלא אכלתי מבהמה שהורה בה חכם וכו' הני מילי מילתא דתליא בסברא ועי"ש ברש"י, ובש"ע יו"ד סוף סי' קטז בהג"ה, ובש"ך שם סק"ח אבל אם יש לו קבלה שהיא מותרת מותר, ומעודי תמהתי מאי שנא דקרי יחזקאל להאי בשר בשר פיגול, וכעת בהקדם דברי חז"ל הנ"ל נראה דהרי קי"ל דבשעת הד' עבודות המחשבה נתפסת בהקרבן, ומחשבה פוסלת את הקרבן וזהו פיגול, וכמו"כ מילתא דתליא בסברא והי' צריך החכם להכריע ועלו בדעתו גם סברות ומחשבות להטריף אעפ"י שהכריע שבהמה זו מותרת אבל מחשבות של החכם בעסק התורה שהוא כעין עבודה מחשבות הצד להטריף נתפסו בבשר, ולכן קרא יחזקאל לבשר זה בשר פיגול.

במד"ר פ' צו, אין כל הגליות הללו מתכנסות אלא בזכות משניות כו' רב הונא אמר חורי (מלאכי א') כי ממזרח שמש עד מבואו גדול שמי בגוים ובכל מקום מוקטר מוגש [לשמי ומנחה טהורה], וכי יש מנחה טהורה וקמיצה והקטרה בבבל, אלא איזו זו משנה, אמר הקב"ה הואיל ואתם מתעסקים במשנה כאילו אתם מקריבין קרבן ע"כ.

ובגמ' מנחות דק"י ע"א בכל מקום מוקטר מוגש לשמי, בכל מקום ס"ד, אר"ש בר נחמני אר"י אלו תלמידי חכמים העוסקים בתורה בכל מקום מעלה אני עליהן כאילו מקטירין ומגישין לשמי וכו', (תהלים קלד) שיר המעלות הנה ברכו את ה' כל עבדי ה' העומדים בבית ה' בלילות, מאי בלילות, א"ר יוחנן אלו ת"ח העוסקים בתורה בלילה מעלה עליהן הכתוב כאילו עוסקים בעבודה עכ"ל הגמ'.

והנה דימו חז"ל עסק התורה לעצם העבודה בבית המקדש ובהקרבן

זאת התורה אדם כי ימות באוהל (מוסר לפרשת פרה)

מפרשת פרה אדומה למדו חז"ל (שבת דפ"ג א') את ענין יגיעת התורה: "אמר ריש לקיש אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה, שנאמר (במדבר יט) 'זאת התורה אדם כי ימות באהל'. והוא דברי התנא בפ' קנין תורה: 'כך היא דרכה של תורה - פת במלח תאכל, ומים במשורה תשתה, ועל הארץ תישן, וחיי צער תחיה, ובתורה אתה עמל'.

וכבר הבאתי כמה פעמים מה ששמעתי על זה מדודנו מרן רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, שתמה מדוע לימוד התורה את חובת היגיעה דוקא בפרשת פרה. וביאר שהיינו משום שבפרשה זו כתוב 'חוקה', ומכך לומדים חז"ל ש'גזירה' היא מלפני ואין לה רשות להרהר אחריה, ואמר מרן הגרא"ז שהלשון 'חוקה' אמורה על כל הכתוב בפרשה, וגם על חובת היגיעה הנלמדת מכאן, משום שהחיוב להתייגע אינו נובע מנימוק שכלי של הקושי לדעת את התורה, אלא הוא חוק הטבוע בעצם התורה שאי אפשר להיות תלמיד חכם מבלי להתייגע. אף אם יהיה האדם בעל כשרון עצום לא יוכל להגיע ל'מצאתי' מבלי שיקדום לכך ה'יגיעתי', כי כך הוא ה'חוק' של לימוד תורה - "אם יאמר לך אדם יגעתי ולא מצאתי אל תאמין, לא יגעתי ומצאתי אל תאמין, יגעתי ומצאתי תאמין" (מגילה ו' ב').

התורה מתקיימת רק אצל מי שממית עצמו על התורה, הלומד תורה צריך להיות שקוע אך ורק בעסק התורה ללא נגיעות וללא עיסוק בדברים אחרים כלל. אל לו לאדם לחשוב שהוא בעל כשרון גדול ויכול באותה עת גם להשתלם בענינים אחרים ביחד עם לימוד התורה, כי לא יתכן הדבר.

יקירי, אתם לא הכרתם את ר' איסר זלמן, דעו לכם, שר' איסר זלמן היה מגדולי העילויים שלמדו בישיבת וואלוז'ין, ועליו אמר רבי חיים בריסקער זצ"ל שכשזונוא מירער פותח את פיו להקשות, נפתחים לו (לר' חיים) פתחי מוחו. והוא עצמו - למרות כשרונותיו הנדירים, העיד על כך שאין אפשרות כלל וכלל לזכות לתורה אם יש קצת תערובת של ענין בדברים אחרים.

אמנם בשכל אנושי קשה להבין מדוע הדבר כך, מדוע לא יוכל אדם כשרוני במיוחד ללמוד עוד דבר ביחד עם לימוד התורה, אך זו היא גזירה שגזר נותן התורה, שאין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה. לכן נכתב ד"ז בפרשת פרה אדומה המתחלת בפס' 'זאת חוקת התורה', ופרש"י 'גזירה היא מלפני ואין לה רשות להרהר אחריה'. לשון זה של רש"י נוגע לכל האמור בפרשה זו, שהכל הוא חוק וגזירה ואין רשות להרהר אחריו. כך הוא גם לגבי החוק של צורת לימוד התורה, שאין התורה מתקיימת אלא אצל מי שממית עצמו עליה ביגיעה ודבקות, ומשים ימים ולילות אך ורק על לימוד התורה.

ארבעה צריכים להודות

אם על תודה יקריבנו (ז, י"ב)

וחבושי בית האסורים וחולה שנתרפא שהם צריכין להודות שכתוב בהן (תהלים קז) 'יודו לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם ויזבחו זבחי

אם על דבר הודאה על נס שנעשה לו, כגון יורדי הים והולכי מדברות

תודה, אם על אחת מאלה נדר שלמים הללו, שלמי תודה הן, וטעונות לחם האמור בענין, ואינן נאכלין אלא ליום ולילה (רש"י). ויש לדקדק למה פירש רש"י כן, שהרי באמת גם ארבעה אלו שצריכים להודות אינם מביאים קרבן אם לא נדרו ביחוד לחייב עצמם בזה, ובע"כ שהפס' מדבר כשהייב עצמו להביא קרבן תודה, וא"כ א"צ כלל לומר

שהוא מודה על נס שנעשה לו, כיון שגם בל"ז יכול כל אדם לידור להביא קרבן תודה. ונראה מדבריו, שהנדר שלמים על א' מנסים אלו, חל עליהם שם שלמי תודה אפי' אם לא אמר ל' תודה בפירוש, ועי' זבחים ז' א' ורש"י שם.

פתחת למוסרי - לך אזבח זבח תודה

כדי שהאדם יוכל לקיים 'לך אזבח זבח תודה' עכת"ד בביאור. והוסיף רבינו שליט"א, הנה ארבעה אלו שצריכים להודות, היו כבר במצב שהיו קשורים במוסרה, ובשעת צרתם נדרו שיביאו תודה כשייעשה להם נס (עי' בפ' רגמ"ה מנחות דע"ט ב' תודת חובה כגון שהיה מפרש בים ונסתכן ונדר אם ינצל שיביא תודה), וכן מצינו ביונה הנביא כמעי הדגה נדר להביא קרבן תודה כמ"ש ואני בקול תודה אזבחה לך אשר נדרתי אשלמה וגו', ועל אלו ביחוד שייך לשון הפס' 'פתחת למוסרי - לך אזבח זבח תודה', הם כבר היו ממש קשורים במוסרה, וכל ההצלה שלהם היתה לשם הקרבן תודה שהם מביאים כעת. וגם מקובל בידינו מר"י החסיד על כל צרה שלא תבא שיקבל האדם ע"ע לומר נשמת כל חי בעשרה לכשינצל, והוא בדוק ומנוסה שהקב"ה יפתח מוסרותיו כדי שיוכל להודות לו ולברך את שמו.

בספר 'בית המדרש' בהקדמה לגליוני הרמב"ם של מרן רבינו האב"י עזרי זיע"א, הביא רבינו שליט"א את ביאורו של המהר"י"ט על לשון הפס' בהלל' אנה ה' כי אני עבדך בן אמתך פתחת למוסרי, לך אזבח זבח תודה' (תהלים קמז). שלמעשה היינו צריכים להיות מוכרחים לעשות את רצון הקב"ה, שהרי אנחנו 'עבדך בן אמתך'. וכמו שלבמה יש מוסרה שבה מחזיקים ומושכים אותה, ומכריחים אותה ללכת לאן שרוצים, כך לאדם מטבעו היתה צריכה להיות מוסרה שמונעת ממנו לכפור בקב"ה ובמצוותיו. אך 'פתחת למוסרי' הקב"ה פתח את המוסרות כדי שיוכל האדם לכפור בו ח"ו, ורק מכאן זה שייך המשך הפסוק: 'לך אזבח זבח תודה'. כי כמו שהמודה בממון שאינו יכול לכפור בו אינו נחשב 'מודה' כמבואר בחו"מ סי' פ"ז לענין מודה במקצת, כי רק אם יכול לכפור נחשבת הודאתו להודאה, כך גם האדם יכול להחשב 'מודה' לקב"ה רק לאחר שיש לו היכי תמצא לכפור בו, ולכן הקב"ה פתח את המוסרות

רבינו מרן שר התורה הגאון רבי חיים קנייבסקי זיע"א

מתוך מושא הספדו של רבינו מרן שליט"א אחר מיטתו ככלות השבעה -- במלאות שנתיים ימים להסתלקותו -- ט"ו אדר ב' תשפ"ב --

שמעתי עובדא ממרן הגאון רבי חיים זצ"ל, שסיפר בנו הגאון רבי שלמה שליט"א כשזקנו מרן הקהלת יעקב צוק"ל נסתלק, יסד מרן הגאון רבי חיים זצ"ל שיעור בירושלמי כל שבת, וגמרו סדר זרעים והתחילו מסכת שבת, ונגמרה שנת האבל באמצע המסכת, אבל המשיכה עד שגמר המסכת אז הפסיק השיעור, ושאל אותו בנו שליט"א למה הוא מפסיק השיעור, הרי אנשים רוצים לדעת ירושלמי ונהנים בשיעור, וענה לו מרן הגאון זצ"ל חבל לי על הזמן שצריך להכין, ושאלו כמה זמן לוקח לך להכין השיעור, ענה לו זה לוקח לי חמש דקות, ואמר הבן שליט"א זה השגות שאין לנו שייכות בכלל, על חמש דקות, והבין הבן שליט"א שהזמן של החמש דקות ההכנה זהו הביטול תורה. וכשישמעתי את זה לא הבנתי, הרי הוא עסק בגמילות חסדים לצורך בני אדם, האיך יתכן שמשום שלקח לו ההכנה חמש דקות הפסיק את השיעור. הרי הוא הקדיש בחייו זמן מרובה לצדקה וחסד בשביל כלל ישראל.

ונראה לי שיש כאן ענין אחר, בהקדם דברי הגמ' במסכת עירובין (סה ע"א) אמר אביי אי אמרה לי אם קריב כותחא לא תנאי. ופירש"י אפילו ציווי עבודה קלה, היתה מבטלת אותי. לא תנאי - לא הייתי שונה כמו ששנית.

וא"כ מרן הגאון רבי חיים זצ"ל שהיה שונה בלי הפסק מאז קומו בבוקר, חיוב ההכנה למי שמלמד לרבים [שנלמד מהפסוק "אז ראה ויספרה הכינה וגם חקרה"] היתה מפריעה לו בלימודו, עד אחרי שגמר ההכנה, ובאמת אין חילוק אם ההכנה היתה אורכת לו חמשה רגעים או ארבעה רגעים, יש כאן ביטול תורה בלימודו עד אחרי ההכנה, כמו שאמר אביי החיוב גרם לי שלא שניתי כמקודם, בלי החיוב, כי חיובו גורם שלא ילמוד כמו שהיה שונה בלי זה. מורי ורבותי, כמה היה מדקדק בביטול תורה נורא נוראות.

ויש להגדיר אותו כמו שכתב רבינו המשך חכמה בהפטרות פרשת כי תשא, שאליהו הנביא אמר לעם שנאסף אליו בהר הכרמל, "אני נותרתי נביא לה' לבדי", ושואל המשך חכמה דבאמת נשארו נביאי ה', עוד מאה, מה שהחביא עובדיה במערות. רק ביאורו על דרך דאמר בקידושין (נ"ג ע"א) במקדש אשה במעשר שני אין קידושו קידושין דכתיב קודש הוא לה' ולא לקדש בו אשה, ושואלת הגמרא הרי בתרומה כתיב תרומת ה', והכהן יכול לקדש אשה בה. ומשני דלא כתיב לה', עובדיה אמר ואחביא מנביאי ה', אבל אליהו אמר נביא לה', שהוא מיוחד לנביא לשם ה' ולא לשום דבר רק שהוא כולו בכל כוחותיו ועניניו נביא לה', עכ"ל.

וזה ראינו אצל הגאון הצדיק רבי חיים זצ"ל שביטול תורה זה, יכול להגיד רק מי שהוא דבוק בתורה בכל כוחותיו ועניניו. בבחינת לה'. ושום דבר חוץ מהתורה לא ענין אותו.

הלכות והנהגות

ממרח פוסק הדור רבי משה שטרנבוך שליט"א

פרשת צו תשפ"ד

שיעור שמסר מרן שליט"א השבוע לחור'ר כולל תשובות והנהגות בגדרי קריאת פרשת פרה

מבואר שהוקש עשיית 'פרה אדומה' ליום הכיפורים, דכתיב "כאשר עשה ביום הזה, ציוה ה' לעשות לכפר עליכם", ודרשינן "לעשת אלו מעשי פרה, לכפר אלו מעשי יום הכיפורים", ומכאן ילפינן דפרה ויום הכיפורים דינם שווה דבעינן בהו פרישה שבעה.

והנה לגבי יום כיפור צריך הכהן גדול לקרוא מתוך ספר תורה את הפרשה, (ורש"י ביומא ס"ח ע"ב פירש דילפינן כן ממילואים דמבואר בגמ' ביומא (ה): "מניין שאף מקרא פרשה מעכב ת"ל ויאמר משה אל העדה זה הדבר אשר צוה ה' אפילו דיבור מעכב), וא"כ מאחר שהוקש מעשה פרה ליום כיפור, יש ללמוד מזה דגם בעשיית הפרה צריך לקרוא את הפרשה כמו ביום כיפור.

ולפי"ז מה שכתבו הראשונים דקריאת פרשת פרה דאורייתא, עיקר כוונתם בשעת עשיית פרה אדומה, אלא דיש בזה גם נפק"מ לזמנינו, דמסתבר שחכמים תיקנו לקרוא פרשת פרה כעין קריאה דאורייתא דהוי 'חובת קריאה' ולא רק 'חובת שמיעה' כמו כל קריאת התורה.

וביותר יש לומר דמה שכתבו הראשונים דקריאת פרשת פרה דאורייתא, כוונתם ש'עיקרה דאורייתא' בשעת עשייתה, ונפק"מ לדידן דתקנו חז"ל קריאת פרשת פרה כעין דאורייתא שמצותה בקריאה ולא רק בשמיעה.

לצאת הברכות בפרשת פרה

ובזה נבין מה שכתב החתם סופר דכיון דפרשת פרה הוי דאורייתא, לכן צריך לצאת גם הברכות. וכוונתו דתיקנו כעין כל קריאה דאורייתא דהוי 'חובת קריאה', ולכן צריך לכוון לצאת הברכות, ולא דמי לכל קריאת התורה בעלמא דהוי רק חובת שמיעה, ועל חובת שמיעה לא תיקנו ברכה, אבל כאן דהוי חובת הקריאה המוטלת על כל אחד ואחד [רק דיוצא מדין שומע כעונה], הרי כל אחד צריך לכוון לצאת ידי חובת ברכות.

וזהו הלכתא רבתא להזהיר העולה לפרשת פרה שיתכוון להוציא הקהל בברכות, דמאחר שלדעת כמה מגדולי הראשונים פרשת פרה כדאורייתא וכן דעת המחבר בש"ע, נכון לכל אחד להחמיר לצאת גם בברכות.

ובאמת כן משמע במשנה ברורה (סי' קלט ס"ק יג) שכתב דנכון לכתחילה שלא להעלות לפרשת זכור ופרשת פרה, סומא ועם הארץ שאינו יודע לקרוא מתוך הכתב, עיי"ש. ולכאורה תמוה מה איכפת לן שהעולה אינו קורא בעצמו עם הבעל קורא, והלא הציבור יוצאין במה ששומעים הקריאה מהבעל קורא, ומה איכפת לציבור אם העולה מקיים חובתו או לא.

וע"כ משמע מהמשנה ברורה, שבפרשת זכור ופרשת פרה הציבור חייבים לצאת גם בברכות, ולכן אם העולה סומא שמברך ואינו קורא עם הבעל קורא, ראוי לחוש שברכתו לבטלה, והציבור לא יצאו בה, ולכן צריך לדקדק שהעולה יקרא עם הבעל קורא.

איתא בשו"ע (סי' תרפה ס"ז) "יש אומרים שפרשת זכור ופרשת פרה אדומה חייבים לקרוא מדאורייתא, לפיכך בני הישובים שאין להם מנין צריכים לבא למקום שיש מנין בשבתות אלו כדי לשמוע פרשיות אלו שהם דאורייתא". ומבואר בשו"ע יסוד גדול, שקריאת פרשת פרה הוי דאורייתא.

וכן איתא נמי בשו"ע לעיל (סי' קמו ס"ב) דלפי השיטות המתירים ללמוד בלחש בשעת קריאת התורה, זהו רק בקריאת התורה דעלמא, אבל לא בפרשת זכור ובפרשת פרה דהוי דאורייתא.

ובהגהות חתם סופר (סי' תרפ"ה) כתב עוד חידוש לדינא עפ"י, דבפרשת זכור ופרשת פרה צריך לכוון לצאת הברכות, כיון שהם מדאורייתא.

אמנם במגן אברהם (סי' תרפה) תמה מנלן לחדש דפרשת פרה דאורייתא, והיכא רמיזא בקרא חיוב לקרות פרשת פרה בכל שנה.

ובביאור הגר"א (תרפ"ה ס"ק כב) כתב דגירסא משובשת נזדמנה למחבר, שהלא התוס' והרא"ש בברכות דף י"ג

כתבו דפרשת זכור הוי דאורייתא, ולא הזכירו שם פרשת פרה, וע"כ משמע דקריאת פרשת פרה ודאי אינה דאורייתא.

אבל הדבר תמוה מאוד לומר שנזדמן לשו"ע גירסא מוטעית, שהלא בהרבה ראשונים מפורש להדיא דפרשת פרה דאורייתא, וכגון בריטב"א במגילה (יז: ד"ה גמ') ובתוס' ר"י החסיד ובתוס' הרא"ש בברכות (ג. ד"ה כל), והיאך נאמר דבכולהו הוי טעות סופר.

ובספר נחל אשכול (על ספר האשכול, ח"ב הל' חנוכה ופורים עמ' לג הע' א) כתב דהיה כתוב בתוס' "הקריאה דאורייתא רק בפרשת זכור או פ"פ", וכוונתם "פרשת פורים" - היינו ויבא עמלק שיוצאין בה נמי מצות זכירת עמלק, והמעתיק טעה ופתח ראשי התיבות "פ"פ" - "פרשת פרה" וע"כ כתב דהוי דאורייתא, ומזה נשתררב כאילו פרשת פרה דאורייתא, עכ"ד. אבל גם זה תמוה לומר שכל המעתיקים בכל ספרי הראשונים (תוס' רא"ש, תוס' ר"י הזקן, ריטב"א) טעו, וא"כ עדיין התמיהה עומדת במקומה, מהו המקור לכך שפרשת פרה הוי דאורייתא.

ומצאתי בערוך השולחן (סי' תרפה ס"ז) שהביא מקור מהתורה לקרוא פרשת פרה, דכתיב שני פעמים בפרשה 'לחוקת עולם', ובשלמא הפעם הראשונה (דכתיב (במדבר יט, י) 'והיתה לבני ישראל וגו' לחוקת עולם), איצטרך כדדרשינן בספרי (קכ"ד) שתהא נוהגת לדורות, אבל מה שכתוב פעם נוספת (שם, כא) 'והיתה להם לחוקת עולם' הרי זה מיותר, וע"כ דאתי לעניין קריאת הפרשה אף בזמן דליכא אפר פרה, ועל דרך מה שאמרו בזבחים (צ) למקראה הקדימה הכתוב, ודבריו מחודשים.

ובפשוטו נראה לומר, דמה שכתבו הראשונים דקריאת פרשת פרה דאורייתא, כוונתם ד'בשעת עשיית הפרה בזמן המקדש' היה חיוב לקרוא פרשת פרה. ויסוד הדבר, דבגמ' בריש יומא (ב, ע"א)

לשכת הגזית

תשובות שהשיב מרן שליט"א לשאלות המגיד מישרים הגה"צ ר' אהרן ברנצוויג שליט"א בשבוע שעבר

שאלה: אנחנו מדברים הרבה עם בחורי ישיבות, מבוגרים וצעירים. אני שומע הרבה מבחורים מבוגרים ששואלים מה ניתן לעשות כדי לזרז את השידוך שיבוא במהרה.

תשובה: שיירידו את המחיר שלהם... רובא דרובא של העיכובים הוא בגלל המחיר הגבוה שכל צד דורש, אם כל אחד יסכים לוותר, יפתרו רוב הבעיות בשידוכים.

שאלה: האם צריך גם תפילה והשתדלות בשידוכים, או שמספיק תפילה לבד. תשובה: צריך גם השתדלות וגם תפילה

שאלה: מהו גדר חובת תפילה בשידוכים? תשובה: צריך תפילה כפשוטו מעומק הלב, הנקרא בלשון חז"ל 'זעקה', והיינו שיוצא מתוך הלב עד כדי דמעות, וזהו הנקרא תפילה.

שאלה: על מה בעיקר רואה מרן שליט"א נחיצות לחזק אצל בני הנעורים, על מה בעיקר להניח הדגש בוועדים עם בחורים? תשובה: קדושה

שאלה: לדבר מפורש על קדושה? תשובה: לדבר על שמירת עיניים כי הוא המביא לידי מכשול.

מתוך ספר 'מעונות אריות' של הרב יעקב ב. פרידמן

שהופיע שבוע שעבר (אוצר גנוז הכולל עובדות והנהגות שראה ושמע מן שליט"א אצל גדולי הדור זצוק"ל המתובל בקורות דברי הימים מאותה תקופה). **ותשוח"ח למחבר על נתינת רשותו להעתיק כאן מספרו.**

...באותה שעה ממש התחוללו מדרום לתעלת למנש מאורעות מטלטלים, שהחלו להפר את שלוות יהדות העולם. כבר בתחילת שנת תרצ"ח, תרתי משמע, השתלט הצורך היטלר וצבאו על אוסטריה וביצעו את ה'אנשלוס', הסיפוח הנודע, שפתח רשמית את השתלטות הרייך ומלחמת העולם. מחנות-מוות עדיין לא הוקמו וה'פתרון הסופי' טרם גובש, אבל כבר אז בתרצ"ח הושפלו יהודי וינה וברלין עד עפר. הנאצים שלחו בימים האפלים ההם יהודים לעבודות ניקיון משפילות ברחובות וינה.

באחד הבקרים האפלים ההם, כשסמטאות הרובע היהודי בווינה החלו מתעוררות לחיים, ניגש איש ס.ס. ליהודי מתושבי הרובע ששימש גם הוא פועל ניקיון, שלף את תת-המקלע שלו, כיוון למצחו, ודרש ממנו בצרחות לגדף בפה מלא את הדת היהודית ואת תורת היהודים.

עומד לו יהודי וינאי במרכז טאבור-שטראסה היהודי, בידו מטאטא הרחובות, והוא מיישר פנים רגועות אל הלוע האיומתני של ה'שמיסר' הגרמני, ואומר בשלוות נפש:

"אני יהודי. אסור לי לבזות את דתי ותורתי הקדושה".

קצין ס.ס. מתרתח, תוחב את קצה ה'שמיסר' אל מצח קרבנו, וצורח:

"מלוכלך יהודי! אלמד אותך לקח שלא תשכח, מה זה להתחצף לקצין של הרייך!"

הוא חבט באכזריות בתת-מקלע בפניו ובכל חלקי גופו, עד שהיהודי התנווד ונפל פצוע ומדמם. לאחר מכן נגרר היהודי הפצוע לביתו, ומשפחתו המבועתת טיפלה בו במסירות.

למרות הפרעות והשתוללות

הסיפור בפליט המאום, בהתעללות ובברירה, הפך לשיחת היום בלונדון החדה. מצד אחד הגביר הסיפור את החרדות. ויצר ממשות לשמועות שטפטפו ממערב, ולתחושת 'אכן סר מר המוות'. אבל גם השרה בקהילה תחושות של גדולה ועזות דקדושה. הניצחון המוסרי של היהודי על פני השמיסר הגרמני!

אותו שבוע הגיע שוב רבי אלחנן ללונדון, לשכונת סטמפורד היל. מששמע את הסיפור התרגש מאד, והביע בפני בני משפחת שטרנבוך את משאלתו לפגוש במקדש ה' המופלא.

המפגש, נזכר רבי משה, היה מרגש עד דמעות. רבי אלחנן עמד לפני מקדש השם בהתפעלות. וכיוון שהרגיש שהשעה כשרה להחדיר ללבבות ציורי גדולה של קידוש השם, ביקש מהיהודי הווינאי לתאר ולפרט ולחזור ולפרט, שוב ושוב את המעשה לפרטיו... מה עשית, מה הרגשת, איפה הוכיח...

הפליט הווינאי לא ראה במעשיו גבורה, מעבר לחובתו התמימה כיהודי. והתמימות הזו כשלעצמה, ההבנה התמימה שלהיות יהודי כרוך גם בשפיכת דמו לקדוש ברוך הוא - ריגשה את רבי אלחנן. הוא התהלך מול מקדש השם נפעם ונרגש. חיבק אותו ונשק לו באהבה וחרדת קודש כאילו נשק לספר תורה, וראה בסיפור כולו שיעור נשגב בתעצומותיה של נפש מישראל!

דרך הלימוד בישיבות הקדושות - מלוקט מהדרכותיו ושיחותיו וכתביו של מן רבן של ישראל שליט"א

פרק ה' - לימוד ההלכה בעיון

הנה לימוד ההלכה הוא יסוד היהודי, שבלא ידיעת ההלכה נכשלים בחמורות שבחמורות, ובגמ' במגילה (כח, ב) איתא "כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן העולם הבא", והפוסקים (יו"ד סי' רמ"ו) הביאו מה שפירש רש"י דשונה הלכות אין הכוונה ללימוד גמרא ומשניות אלא ללימוד דווקא "הלכות פסוקות" כדי לידע היאך לנהוג.

אמנם מאידך אין מספיק בלימוד 'הלכות פסוקות', אלא צריך גם ללימוד את השורש של כל הלכה בפוסקים כדי להימנע ממכשול, שמי שאינו לומד הלכה בעיון, אינו מעלה על דעתו כלל על עניינים שונים שהם 'שאלות' בהלכה, אבל כשלומדים הלכה בעיון מוצאים הרבה עניינים שבאמת אינם פשוטים כ"כ להיתר.

ולצערנו הנה הרבה בני ישיבות טועים לחשוב שכאילו לימוד ההלכה מיועד רק לבעלי בתים או לאנשים פשוטים ולא לבני ישיבות שעיקר לימודם הוא בעומק העיון, והם מתעסקים אך ורק ב'לומדות' בלא לקשר את דבריהם כלל להלכה למעשה, אבל היא טעות גדולה, ומשום דאדרבה, בגמ' מבואר שעיקר מעלת הלימוד הוא דווקא בלימוד ההלכה למעשה, וכמו שאמרו בגמ' (קידושין מ, ב) "וכבר היה רבי טרפון וזקנים מסובין בעלית בית נתזה בלוד, נשאלה שאלה זו בפניהם, תלמוד גדול או מעשה גדול, נענה רבי טרפון ואמר מעשה גדול, נענה ר"ע ואמר תלמוד גדול, נענו כולם ואמרו תלמוד גדול, שהתלמוד מביא לידי מעשה", ופשוט שעיקר מעלה זו של התלמוד שמביא לידי מעשה, הוא דווקא בלימוד ההלכה למעשה.

ולכן מלבד מה שצריך כל בחור ללימוד גם הלכה למעשה מידי יום בספר 'משנה ברורה', הרי גם בסוגיות הגמרא הנלמדים בישיבות בעיון ראוי לשלב

בהם הלכה למעשה, והיינו שלאחר שטורחים הרבה להסביר בסברות שונות דברי הרמב"ם והראשונים, צריכים להיכנס מזה אח"כ לשערי השו"ע והפוסקים ולבוא למסקנת ההלכה למעשה. וכ"ש מי שבכוונו לחדש חידושי תורה, חייב לבדוק דבריו בשו"ע ובפוסקים לראות אם הדברים מכוונים בדברי הפוסקים, ולא יהא בגדר מגלה פנים בתורה שלא כהלכה ח"ו שעונשו חמור מאד. ויש שהרגילו עצמם שכאשר גומרים סוג' לומדים השו"ע עם ביאור הגר"א ורואים היאך הוציא הגר"א מגוף הסוג' את הדינים העולים.

ויסוד הדברים מתבארים בדברי החיד"א בברכות (ברכות ה, א) על מה שאמרו שם "מאי דכתיב אוהב ה' שערי ציון מכל משכנות יעקב, אוהב ה' שערים המצויינים בהלכה יותר מבתי כנסיות ומבתי מדרשות". דהנה לכאורה צריך ביאור מהו המיוחד בשערים המצויינים בהלכה יותר מכל הלימודים. ופירש שם החיד"א שלא נתכוונו חז"ל לאותם שלומדים רק פסקי דינים בשטחיות ללא עיון והתבוננות בשורשי הדינים, שלימוד כזה בוודאי אינו עולה במעלתו על הלימוד בעיון ועומק, רק הכוונה על מי שלומד בעיון והעמקה יתירה, אך אינו מסתפק בעצם העיון וההעמקה אלא ממשיך אח"כ לסכם הדברים עד ההלכה למעשה ומוציא דינים עפ"י לימודו לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא. ולימוד כזה אוהב הקב"ה יותר מכל הלימודים, שזהו דרך הלימוד בעיון ובעומק כראוי משורש העיון עד ההלכה למעשה, ובלמוד כזה מוכח שאינו בונה מגדלים פורחים באויר ללא יסוד אלא כל לימודו הוא עם יסוד איתן עד שיכול להורות ממנו אח"כ, ולא כאותם הקושרים נימא בנימא לעשות מטעמים בלא יסוד איתן עד שראוי לקבוע ממנו הלכה שזהו רצונו ית"ש.

משנת רמ"ה

ממשנת רבינו מרן ראש הישיבה הגאון רבי משה הלל הירש שליט"א

פרשת צו - פרה תשפ"ד

הוראת שעה

שו"ת בעניני ישיבות

שאלה: יש הורים שעומדים להכניס בנים לישיבה קטנה, ורוצים לדעת איזה נקודות חשוב לחפש, מה חשוב במיוחד בשנים הללו.

תשובה: צריכים לחפש שיהיה לו שם רב שיתמסר אליו, ולא רק שעושה את העבודה שלו ובורח, אלא שבאמת חושב על התלמיד, ואיכפת לו ממנו. כמו כן צריך שיהיה יכול לדון כל אחד לפי רוחו [כעין שמוצינו אצל יהושע], לפי הכישרון שלו ולפי הרוח שלו, כגון, כשיש תלמיד שהוא מאוד שברירי לא צועקים עליו! הרב צריך לתפוס את זה. וכן כשרואה תלמיד שמנדנד לו הרבה בשיעור, הרב צריך להבין שהוא לא סתם בא להטריד אותו, אלא הוא באמת לא מוכן.

הרב צריך לבטל את עצמו, ולא לחשוב על האנוכיות שלו. עליו לחשוב כיצד יוכל לטפל בכל אחד לפי מה שהוא, לפי הכישרון שלו, לפי הרגשות שלו, לפי כל האישיות שלו.

וכן צריך שהרב יידע איך ללמד את הגמרא היטב, בשפה ברורה, להסביר טוב, שהתלמיד יצא מהשיעור עם 'גישמאק', וכך יגרם לו לאהוב את הגמרא.

כמו כן צריך לבדוק היטב לשלוח רק למקום שיש חברה טובה, שכן חברים רעים יכולים להרוס הכל, וכן צריך לשלוח למקום של יראת שמים.

בסיכומי של דבר צריך שיתקיימו במקום ארבעה תנאים: א. שהרב שם יודע ללמד היטב. ב. שהוא מוכן לנפש התלמיד. ג. שהחברה שם טובה. ד. שהמקום הוא של יראת שמים.

שאלה: האם כדאי לבחור במקום שלומדים בו הרבה סדרים וברמה גבוהה.

תשובה: הדבר החשוב ביותר הוא שהבחור יבין בצורה ברורה ובהירה! יש מקומות שלומדים הרבה תורה, והבחור יכול אפילו לחזור על הדברים, אבל הוא מבין אותם רק בהבנה של תשעים וחמש אחוז, ומי שלא מבין חושב שהבחור אכן יודע היטב, אבל מי שמבין לעומק רואה שחסר לו חמש אחוז בהבנה, ומחמת חסרון זה אין לו הנאה שלמה מהלימוד, כי בסופו של דבר הדברים לא ברורים לו כל הצורך. אי אפשר ליהנות מלימוד אלא באופן שהכל 'קלאר', ברור ובהיר, אז הלימוד הוא חי ונוטן שמחה ללומד, ואם לא אין שמחה, ולכן חשוב מאד שהרב יקפיד שהלימוד יתאים למדרגת התלמיד. יש לפעמים תחרות בין מקומות היכן לומדים יותר 'מפרשים', והרבה פעמים זה דבר לא טוב, שכן עיקר המטרה היא לא ללמוד הרבה מפרשים, אלא שהתלמיד יתפוס את הלימוד בצורה ברורה ובהירה.

שאלה: ראש הישיבה הזכיר שהברה טובה זה דבר חשוב. איך אפשר לדעת שזה מקום שמור ומתאים וכדאי ללכת.

תשובה: אין לדין אלא מה שענינו ראות. אבל סוף כל סוף רואים איזה בית יש יותר יראת שמים ואיזה פחות. כמו כן ניתן להסתכל על הילדים או הבהורים הלומדים שם ולראות איך הם מתפללים, איך הם מדברים, באיזה לשון. וכן צריך לקחת בחשבון את הבתים מהם הם באים. בדרך כלל יש חזקת כשרות, אבל צריכים להיות עם עיניים פקוחות במקסימום שאפשר לעשות.

שאלה: האם עדיף להיות 'ראש לשועלים', או 'זנב לאריות'.

תשובה: חז"ל כבר אמרו, מה אתה שואל אותי... אבל מסתמא יש יוצא מן הכלל. צריך להכיר את התלמיד ולדעת מה טוב בשבילו. יש אחד שכדי שירגיש טוב הוא צריך להיות 'ראש לשועלים', זה מה שטוב לו, ואם הוא יהיה 'זנב לאריות' הוא יישבר מזה, ויש שטוב לו להיות 'זנב לאריות'.

על ידי קיום החוקים מתבטלים לקב"ה זוזים לעמל התורה

אינו כלום, אבל העונה כלפי בני אדם היא בגדר 'גזירת מלך', שאף על פי שהוא גדול בהרבה מחבירו מכל מקום צריך להקטין עצמו כלפיו.

מתבאר מתוך דבריו, שעונה כלפי הקב"ה היינו התבטלות מוחלטת, אבל כלפי בני אדם צריך רק להשפיל את עצמו, אך לא צריך להרגיש שאינו כלום. ומעתה יתכן לפרש בזה את החילוק בין 'עפר' ל'אפר', שעפר יש לו איזו ממשות, וכך צריך לנהוג כלפי בני אדם, וכמו שאומרים בתפילה 'ונפשי כעפר לכל תהיה', דהיינו שהאדם צריך להשפיל את עצמו בפני כל אחד, ולהסכים ש'ידרכו עליו', אבל סוף סוף הוא גם משהו. אבל 'אפר' זה ביטול מוחלט, כמו אפר שהוא כלום, וזו ההנהגה של התבטלות מוחלטת שצריך האדם לנהוג כלפי הקב"ה, שהרי בלי הקב"ה האדם אינו כלום, ממש ביטול והעדר מוחלט.

ומעתה, אחר שנתבאר ש'אפר' היינו עונה כלפי הקב"ה, מובן ההקשר בין 'אנכי עפר ואפר' לאפר פרה אדומה. שכן מצוות פרה אדומה היא 'חוק' בלא טעם, והאומות מלגלות עליה, ואילו לא היינו יכולים לקיים את מצוות פרה עם כל החשק והמורץ והשמחה, הקב"ה לא היה נותן לנו את המצוה הזו, אבל מכח זה שאברהם אבינו היה 'אפר' והתבטל לגמרי לקב"ה, איז גם אנחנו יכולים להתבטל לגמרי כלפי הקב"ה, וממילא אין לנו שאלות על טעמי המצוות, כי אנחנו מבינים שמה שרצון ה' זה מה שצריך לעשות, בין אם מבינים ובין אם לא. וגם אין אנו מתפעלים מכל הלגלוגים של האומות, כי אנו יודעים שזו טיפשות לנסות להבין את החוקים, מאחר ואנחנו אפס כלפי הקב"ה, ובלעדיו אין לנו כלום, והוא זה שמקיים אותנו בכל רגע ורגע, וממילא אנו חייבים לקיים את רצונו בלי לשאול שאלות. וגם מצד הכרת הטוב אנחנו חייבים לקיים כל מה שהוא אומר, בין אם מבינים ובין אם לא.

ועל פי זה מתבאר מה השייכות בין 'החוקים' לעמל התורה, שכן על ידי החוקים אנו מתבטלים להקב"ה, וזוזים משום כך לעמל התורה, שכן כשם שביארנו (בשיחה לפרשת פקודי) שכדי לזכות לתפילה צריך התבטלות לקב"ה, כך גם כדי לזכות לעמל התורה צריך התבטלות להקב"ה.

אנחנו צריכים לחשוב! להתחיל לחשוב מי אנחנו, למה אנחנו פה בעולם הזה, מה המטרה שלנו, להבין שאנחנו צריכים להקריב. כולם רוצים חיים של תורה, חיים של עלייה, לדעת את כל התורה כולה, אבל בלי הקרבה זה לא שייך! וצריכים להתחזק גם בתפילה, גם בעמל התורה, וגם בלימוד המוסר, ואז אפשר לזכות לתורה. 'אין התורה מתקיימת אלא במי שמומית עצמו עליה', וכפי הדרגה שהאדם 'מומית עצמו', כך הדרגה ש'התורה מתקיימת' בו. הקב"ה יעזור שנזכה לדרגה של 'מומית עצמו עליה', ובכך נזכה שהתורה תתקיים אצלנו.

פרשת פרה מתחילה במילים (במדבר י"ב) 'זאת חוקת התורה'. ובהמשך הפרשה (שם פסוק י"ד) נאמר, 'זאת התורה אדם כי ימות באהל', ואמרו על כך חז"ל (ברכות סג:) 'מונין שאין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמומית עצמו עליה, שנאמר זאת התורה אדם כי ימות באהל'.

ומצינו מקרא נוסף העוסק בעמל התורה, בתחילת פרשת בחוקותי, שם נאמר (ויקרא כ"ג) 'אם בחוקותי תלכו', ודרשו חז"ל [בפסיקתא שם] 'שתהיו עמלים בתורה'. וזה אומר דרשני, שבשני המקומות בהם התורה רומזת על עמל התורה, נזכר ענין זה בכלל 'החוקים', זאת 'חוקת' התורה, אם 'בחוקות' תלכו. ויש לברר מה הענין בזה.

וכדי לבאר העניין יש להקדים את דברי הגמרא בחולין (פח:), 'אמר רבא, בשכר שאמר אברהם אבינו ואנכי עפר ואפר' (בראשית י"ח כ"ז) זכו בניו לשתי מצות, אפר פרה ועפר סוטה'. וצריך ביאור, מה השייכות בין אמירת 'אנכי עפר ואפר' של אברהם אבינו, לכך שזכינו לאפר פרה ועפר סוטה.

והנה הגר"י מסלנט (בספר אבן ישראל דרוש ז' עמ' 31) הקשה סתירה בין דרשות החכמים, שכן במסכת חולין (פ"ט) כתוב, 'גדול מה שנאמר במשה ואהרן יותר ממה שנאמר באברהם, דאילו באברהם כתיב ואנכי עפר ואפר, ואילו במשה ואהרן כתיב ונחננו מוה'. ומבואר מדברי הגמרא, שמה היה גדול מאברהם אבינו במעלת העונה, שכן משה אמר 'ונחננו מוה', שמשמעות הדברים היא שאינו כלום, ואילו אברהם אמר 'ואנכי עפר ואפר', שהוא דבר שיש בו איזו ממשות. אבל בילקוט שמועני (בהעלותך רמז תשל"ט), דרשו את המקרא (במדבר י"ב) 'והאיש משה עניי מאד מכל האדם אשר על פני האדמה', ודייקו 'מכל האדם אשר על פני האדמה' - ולא מאבות! ומתבאר מכך שהאבות היו גדולים ממה שרבינו במעלת העונה.

ותירץ הגר"י מסלנט, שיש שני ענינים בעונה, יש עונה כלפי ה' - שאדם מרגיש שאינו כלום לפני ה', ויש עונה כלפי בני אדם - שאינו מונשא על חבריו, אלא מושפיל עצמו לפניהם. ומשה רבינו היה גדול מהאבות במעלת העונה כלפי הקב"ה, שהרי כלפי זה אמר 'ונחננו מוה' לא עלינו תלונותיכם כי על השם' (שמות ט"ז ח), וכן אברהם אמר 'אנכי עפר ואפר' כלפי הקב"ה, אבל הפסוק 'והאיש משה עניי מאד מכל האדם אשר על פני האדמה', נאמר כלפי מה שמושה לא הקפיד על מי שדיבר עליו, דהיינו עונה כלפי בני אדם, ובזה סובר המדרש שהאבות היו גדולים יותר.

וכתב שם הגר"ס בביתאור החילוק בין עונה כלפי הקב"ה לעונה כלפי בני אדם, שעונה כלפי ה' היא התבטלות גמורה, שהאדם הוא אפס מוחלט, ועונה כזו נובעת מהכרה בגדולת הבורא, ולפיכך קל יותר להגיע אליה, שהרי כלפי גדולת הבורא האדם באמת

עבודותיו במחשבת פיגול, וכדי שיהיה נחשב שנעשו עבודותיו במחשבת פיגול צריך שבאחד העבודות יחשוב המחשבה דחוץ לזמנו ולא יחשוב באחד מהם מחשבות אחרות, ואם באחד העבודות חשב מחשבה אחרת כבר אין על עבודותיו השם שנעשו במחשבת פיגול.

אבל המיעוט דלא קרבו כל מתיריו אינו בעיקר חלות הפיגול אלא רק מיעוט מחיוב כרת, כיון שכדי שיחול הפיגול אין צריך שיעשו בו כל העבודות, אלא סגי בהא העבודות שנעשו בו שהם עבודותיו נעשו במחשבת פיגול, ולכן אם חישב באחד מהעבודות הראשונות מחשבת חוץ לזמנו חל מיד בקרבן חלות פיגול אלא דאין בזה חיוב כרת כיון שלא קרבו כל מתיריו, ואע"פ שכבר חל בקרבן הפסול פיגול אם יעשה בו עוד עבודה במחשבה אחרת יפקע מזה הפסול פיגול, כיון שבמצב זה עבודותיו כוללות את העבודה הזו שנעשית במחשבה אחרת וממילא כבר לא נחשב שנעשו עבודותיו במחשבת פיגול.

ולפי"ז מתבאר שיש כאן שני דינים בדין פיגול הדין לא ירצה שצריך שיקרבו כל מתיריו שהוא דין לענין החיוב כרת, דאף שחל פיגול בקרבן בגלל שחישב בכל העבודות שעשה לשם פיגול מ"מ אין חיוב כרת בזה, והדין לא יחשב שלא יערב בו מחשבות אחרות שהוא בעיקר חלות שם פיגול, דחלות פסול פיגול הוא רק אם חישב בכל העבודות רק מחשבה זו ואם חישב באחד מהם מחשבה אחרת הוא מבטל השם פיגול מהקרבן, וא"כ לדעת הרמב"ם אין הדין לא יחשב תלוי בדין לא ירצה, ודלא כדעת רש"י והר"ב.

מיהו הר"ב כתב דמקור הדין דבעירב מחשבה אחרת פסול הוא מקרא דלא ירצה דילפינן מינה דלא נעשה פיגול עד שקרבו כל מתיריו, ולכא"ו תמוה דהא בגמ' מבואר דדין זה נלמד מקרא דלא יחשב, וצריך לומר בדעתו דאף הדין דלא יערב מחשבות אחרות ילפינן לה מקרא דלא יחשב, מ"מ לולי הלימוד מלא ירצה דלא חשיב פיגול עד שיקרבו כל מתיריו לא היה שייך שיהיה הדין דלא יחשב שלא יערב מחשבות אחרות, והיינו עפ"י המבואר בדבריו דגדר הדין דקרבו כל מתיריו הוא שהחלות פיגול חל רק לבסוף לאחר שנעשו כל ה' עבודות, וממילא י"ל דס"ל דאם החלות פיגול היה חל מיד בשעת העבודה שחישב בה כבר לא היה שייך לומר שאם חשב בעבודה נוספת מחשבה אחרת יתבטל השם פיגול שחל בקרבן.

אמנם בדעת הרמב"ם נראה דהדין דלא יערב בו מחשבות הוא דין בפני עצמו ואינו שייך כלל להדין דקרבו כל מתיריו, דהדין שלא יערב בו מחשבות אחרות הביא בפרק ט"ז מהל' פסולי המוקדשין, והדין שצריך שיקרבו כל מתיריו הביא רק בפרק י"ח, ועוד דלגבי הדין דעירב בו מחשבה אחרת כתב דלא היה פיגול אלא פסול, ואילו בדין קרבו כל מתיריו כתב רק דאינו חייב כרת אם אכל ממנו קודם שקרבו כל מתיריו, ומשמע דגם לולי זה שקרבו כל מתיריו היה פיגול רק שאין בו חיוב כרת.

ונראה לבאר דס"ל להרמב"ם דהדין זה דלא יערב בו מחשבות אחרות הוא הפקעה בעיקר חלות הפיגול, וגדרו הוא דחלות הפיגול חל בקרבן שנעשו

ואם האכל יאכל מזבח שלמיו ביום השלישי לא ירצה המקריב אותו לא יחשב לו פיגול יהיה [ז.יח]

בגמ' זבחים כ"ח, ב מוקמינן האי קרא במחשבת לאכול מבשר הזבח חוץ לזמנו, דע"י מחשבה זו מתפגל הקרבן והאוכל ממנו בכרת, ומהא דכתיב לא ירצה ילפינן דהרצאת כשר שאינו מוכשר עד שקרבו כל מתיריו כך הרצאת פסול שאינו נעשה פיגול עד שיקרבו כל מתיריו, ומהא דכתיב לא יחשב ילפינן שלא יערב בו מחשבות אחרות, והיינו שאם מלבד המחשבה דחוץ לזמנו חישב גם חוץ למקומו לא חשיב פיגול ואין בזה חיוב כרת.

במתני' כ"ט, ב איתא דבשחט קיבל הוליד או זרק חוץ לזמנו הוה פיגול וחייבים עליו כרת ובלבד שיקרב המתיר כמצותו, ומבואר שם דלא קרב המתיר כמצותו היינו דחשב בעבודה אחרת מחשבת חוץ למקומו או שלא לשמן בפסח וחטאת, ובכה"ג הוה פסול ואין חייבים עליו כרת

ולכא"ו הדין דמתני' הוא הא דילפינן מלא יחשב דלא יערב בו מחשבות אחרות ואם עירב אין בו כרת, ואע"פ דמבואר ברש"י (ד"ה רבי יהודה) דבעירב מחשבה אחרת חשיב לא קרבו כל מתיריו, וכן מבואר בדבריו לעיל (דף כ"ב, ד"ה חזר וחישב), צריך לומר בכוונתו דאחר דילפינן מלא יחשב דככה"ג אין בו כרת אמרינן דגדר הדין הוא משום דלא חשיב קרבו כל מתיריו, אבל לולי הלימוד מלא יחשב הו"א דכיון דס"ס נעשו בו כל העבודות חשיב קרבו כל מתיריו ויש בו כרת.

משנת הישיבה

עבודת התפילה - ה - מדוע יש צורך בתפילה?

דארעא', ודרך מלכותא דארעא כך היא, שכאשר אדם נכנס לפני המלך לבקש דבר מה, ומראה למלך שהוא תלוי רק בו ומבקש ממנו רחמים, הרי שבכוחו לשנות את רצון המלך. אמנם זה יתכן רק אם המבקש נכנע לחלוטין בפני המלך, אבל אם המבקש מרגיש שהדבר תלוי גם בו, ואינו נתון לגמרי לחסדיו של המלך, אז ודאי שבקשותיו לא יעשו כל רושם על המלך.

מאידך, אף לדעת הנתיבות שיש כח בתפילה לפעול, מסתבר שאין זה אלא על פי הכלל של 'מלכותא דרקינא כעין מלכותא דארעא'. כי לא כל תפילה יכולה לפעול, אלא רק אם האדם מבקש בצורה של הכנעה ומרגיש שהוא תלוי לגמרי בקב"ה, אז יש לתפילתו כח לפעול.

דעה נוספת בענין זה היא דעת הרמח"ל (דרך ה' חיד פ"ה), שכתב שענין התפילה מן הסדרים שסידרה החכמה העליונה הוא, שלהיות הנבראים מקבלים שפע ממנו יתברך צריך שיתעוררו הם אליו, ויתקבצו לו, ויבקשו פניו, וכפי התעוררותם לו כן יימשך אליהם שפע, ואם לא יתעוררו - לא יימשך להם. והנה האדון ברוך הוא חפץ ורוצה שתתרבה טובת ברואיו בכל זמניהם, והכין להם עבודה זו דבר יום ביומו, שעל ידיה יימשך להם שפע ההצלחה והברכה, כפי מה שהם צריכים לפי מצבם זה בזה העולם.

נמצא לדעת הרמח"ל, שהתועלת של התפילה מיוסדת על הכלל שכל שאדם קרוב יותר לקב"ה כך ראוי הוא לקבל ממנו יותר, ומאחר שעל ידי התפילה מתקרב האדם לקב"ה, ממילא זוכה הוא לשפע רב יותר. אמנם אין כוונתו כדעת השבילי אמונה, שעל ידי התפילה האדם מתעלה לדרגה גבוהה ונהיה יותר 'ראוי', אלא כוונתו שההתקרבות וההתבטלות לה' בעבודת התפילה היא עצמה הסיבה לקבלת השפע.

ומכל מקום, לכל הדעות נראה פשוט שכדי שהתפילה תפעל צריך שמהותה תהיה 'עבודה', דהיינו שתיעשה מתוך כניעה וההתבטלות, הן בצורת התפילה והן בכוונתה.

המהר"ל (נתיבות עולם, נתיב העבודה פ"ב) מעלה שאלה יסודית לגבי הצורך והתועלת שבתפילה. הלא אם האדם ראוי שהקב"ה יתן לו את הדבר שעליו הוא מתפלל, מדוע אכן אין הקב"ה נותנו לו בלא תפילה, ואם אינו ראוי לכך, מה תועלת תפילתו, וכי בזכות התפילה יתן לו הקב"ה דבר שאינו ראוי לו?

בעל נתיבות המשפט (אמת ליעקב ברכות ו: ד"ה אמר רבי חלבו) מביא קושיא זו בשם 'המתפלסים מבני עמנו', וכותב, שלדעת המתפלסים אכן אין צורך בתפילה כדי לקבל מה שראוי לאדם לפי דרגתו, אלא שעל ידי התפילה האדם מגיע לדרגות גבוהות יותר ביראה ובהכנעה, וכשמתעלה לדרגות אלו הוא נעשה ראוי לקבל דברים שקודם התפילה לא היה ראוי להם. וכן כתב בספר שבילי אמונה (נתיב ראשון ד"ה ואם ישראל).

אמנם הנתיבות כותב על כך שחם ושלום לומר כדבר הזה, 'רק האמת שהתפילה פועלת הרצון יתברך. ואין בזה קושיא השינוי רצון, כי כמו שאין משיגים מהותו כן אין משיגים רצונו ודעתו, וכמו שאין משיגים הידיעה והבחירה, והידיעה משארת אפשרות הבחירה'. כלומר, הקב"ה הטביע בבריאה שיש כח בתפילה לפעול את רצונו, ואין הכוונה שרצונו שמתנה, אלא שבכח התפילה לפעול שיתנו לאדם את בקשתו. ובאמת זהו דבר שאין השכל יכול להבין, בדומה לסתירה שבין ידיעה לבחירה.

ובאמת לפי דעת שבילי אמונה יש לעיין, כיצד תפילה יכולה להועיל עבור אדם אחר, הרי אותו אדם אינו נעשה יותר 'ראוי' מחמת תפילתו של חברו עליו. ובדוחק יש לומר, שבזכות עלייתו של המתפלל ביראה ובהכנעה יכול גם חברו לקבל את צרכיו. אולם לפי הנתיבות הדבר מובן היטב, שהרי יש כח בעצם התפילה לפעול, בין לעצמו ובין לאחרים.

ונראה שדברי הנתיבות אינם סותרים את דעת המב"ט [שהוא במאמר השני, וסובר שאין תכלית התפילה לקבל צרכיו, אלא להורות שאין ראוי להתפלל רק לקב"ה]. לפי שאף לדעת המב"ט שעיקר תכלית התפילה היא להכיר שהוא תלוי בקב"ה, מכל מקום יש בכח התפילה לפעול, משום ש'מלכותא דרקינא כעין מלכותא

דבריו החמדי

ממדרן רבינו הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

פרשת צי תשפ"ד

• ווי העמודים וחשוקיהם • שאלה משולחנו של מרן שליט"א

ילד והיא זקנה, הוא זקן והיא ילדה, אומרים לו מה לך אצל ילדה, מה לך אצל זקנה, כלך אצל שכמותך, ואל תשים קטטה בביתך.

ולכן אין לסמוך על נס גדול כזה שלא שמענו כמותו, ואין ראוי להנשא לאדם זקן, אלא כל אחד צריך להינשא למי שקרוב לגילו.

• האם תלמידי חכמים ישלמו על שמירת הישוב •

שאלה. אני משמש כרב ביישוב חרדי, המונה כמה מאות משפחות, והוא ממקומם בסמיכות לכפרים ערביים עוינים. משמחת תורה התרבו ניסיונות חדירה ליישוב, וגם בימים אלו לצערינו קורים מקרים מדי פעם. כעת הגיעה הצעה מהשלטונות לבנות חמ"ל [חדר מלחמה] שישרת את היישובים באזור, בחמ"ל יהיו מצלמות משוכללות המתריעות על כל תנועה חשודה, ותצטיינים שישבו בכל שעות היממה, וכן סיירים שיעברו בגבולות היישוב, בכדי לתת מענה ח"ו בעת הצורך. המועצה המקומית משתתפת באופן חלקי בהוצאות, אולם שאר העלויות נופלות על תושבי היישוב, והתשלום אמור להתחלק בין המשפחות כתשלום חודשי [120 ₪ למשפחה].

ונסתפק, מאחר וביישוב קיימת ישיבה וכמה מוללים, וחלק מהתושבים הם אברכים שתורתם אומנותם, וידוע שאמרו חז"ל (ב"ב דף ח ע"א) שתלמידי חכמים לא בעי נטירותא, וע"כ אינם צריכים להשתתף בתשלום אגרות שמירה, וכן פסק השו"ע (יו"ד סימן רמג ס"ב) דכל דבר שהוא צריך לשמירת העיר, כגון חומות העיר ומגדלותיה, ושכר השומרים, לא חייבים לתת כלום, כי הת"ח אין צריכין שמירה, שתורתן שמירתם.

האם ביישובי ספר, ובזמן רגיש שכוה, הדין שונה, וגם ת"ח צריכים להשתתף בתשלום. לצערינו חלק מהמשפחות לא יבינו את פשר הפטור מלשלם, ויסרבו אף הם לשלם. ולכן נשמה לקבל דעת תורה ממרן שליט"א, מה ההלכה לגבי אברכים, האם הם פטורים, או חייבים עכ"פ חלקית להשתתף בתשלום.

תשובה. תלמידי חכמים אינם משלמים על שמירה רק כאשר הסכנה אינה לפנינו, כהיום שהסכנה כבר לפנינו, גם הת"ח צריכים לשלם על השמירה.

מקורות ונימוקים

כתב החזו"א (ב"ב סימן ס"ק יח), מצאו חז"ל שאין לישול מת"ח לנטירותא, אחרי שבאמת תורתן מגינה עליהם, ואינם נתונים תחת מקרי הטבע כשאר בני אדם, כי השגחתו יתברך הוא לפי מדת הבטחון שאדם משליך יתברך, והלכך ראוי ת"ח לפטור מנטירותא ולהטיל את החומה על שאר בני העיר. ויש לעיין, הלא גם רבנן צריכים לנהוג מנהג עולם ולא לסמוך על הנס, ואפשר דבעיר דכולהו רבנן, כופין זה את זה לבנות חומה, יעו"ש.

אולם אמר מו"ח מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל, דכל מה שתלמידי חכמים פטורים, היינו כשעדיין לא באה מכת הגניבות, שאז תורתם תגן שלא יפגעו, אבל כשהמכה החלה, והגנבים השתלטו על המקום ומכירים כל מבואותיו, אין סומכין על הנס וחייבים להשתתף.

ואפשר להביא ראיה לדבריו מהסוגיא במסכת בבא קמא (דף קטז ע"ב), שיירא ההולכת במדבר ועמד עליה גייס, מחשבין לפי ממונו. וכך נפסק ברמב"ם (גזילה ואבידה פ"ב ה"א), ואמאי לא חילקו הרמב"ם ורבותינו בין ת"ח לשאר העם. אלא על כרחך דכשהתלמידי חכמים בתוך הסכנה הרי הוא כשאר העם וחייב להשתתף.

ובספר חרדושי בתרא (ב"ב דף ח ע"א) תירץ, דבלי חומה אין סכנה לפנינו, ואינו נס אם לא יבא השונא, ורק שם פטור הת"ח מכיון דלא בעינן נטירותא, משא"כ בגייס שהסכנה כבר לפנינו, ובכי האי גוונא גם הת"ח משתתף כשאר העם, ועוין עוד בענינים אלו בחשוקי חמד עמ"ס בבא מציעא (דף קח ע"א).

ולכן מה שאמרו שאין תלמידי חכמים צריכים שמירה, היינו לשמירה רגילה, שאין סכנה לפנינו, אלא שומרים שלא תבוא סכנה, אבל בנידון דנן שכבר נמצאים בתוך הסכנה, ולצערינו ניסיונות פגיעים נעשים כל הזמן והסכנה כבר לפנינו ממש. בוודאי שגם תלמידי חכמים חייבים בתשלום על השמירה.

• להנשא לאדם מבוגר, ואולי אזכה לנס שקרה לראש הישיבה •

שאלה. שמעתי על הנס הגדול שאירע ביום ל' אדר א' תשפ"ד, כאשר לראש הישיבה הגאון רבי צבי קושלבסקי שליט"א נולד בן בגיל 88, כאשר לפני כמה שנים התאלמן מאשתו ממנה לא נפקד כל ימיה, ולאחר מכן נשא אישה שניה בת 53, ולאחר שש שנים מהחתונה, נפקדו בכך זכר, כאשר ראש הישיבה מעיד על עצמו שתמיד חי בביטחון מוחלט בהש"ת שיפקוד אותו, ומעולם לא התייאש.

אני אשה בת ארבעים וחמש, והציעו לי הצעת שידוכים אלמן ת"ח גדול שגילו קרוב לשמונים, שעדיין לא נפקד בזרע של קיימא, ואני מתלבטת האם זה כדאי, כי מצד אחד אני צעירה ממנו בכמה עשרות שנים. אך מצד שני, אולי בעקבות הנס הגדול שאירע לראש הישיבה, חשבתי שוב שאולי בכל זאת כדאי לי להנשא לו, כי אני מגיעה ממשפחה פשוטה, וכעת אזכה להיות אשת ת"ח אמיתי, וגם אולי אזכה להביא עמו בן, שמסתמא יהיה ברא כרעא דאבוה וגם הוא יהיה ת"ח גדול. אמנם, יתכן שכל מה שקרה עם רה"ה הוא נס ממש, ולא שמענו מקרים כאלו בשנים האחרונות, ואין סומכים על הנס, ואולי עדיף לי להתחתן עם אדם בן גילי, ואז אזכה להביא זש"ק בלי להזדקק לנס גדול כל כך.

אשמח לשמוע דעת תורה ממרן שליט"א, האם בכל זאת להנשא לו, ולהתפלל על ילדים, למרות שזה נס גדול, או שמא לא לסמוך על הנס, ולהנשא לאדם בן גילי?

[יעיין בקובץ 'ווי העמודים וחשוקיהם' (חודש אדר ב' תשפ"ד) שנדפס שם מכתבו של הגר"צ קושלבסקי שליט"א בשאלה זו, ולדעתו כן ראוי שינשא זה לזו, מפני שלאחר הנס שאירע עמו כבר אי"ו בגד נס כ"כ, ובפרט אם הוא מתפלל אז הוא סומך על התפילה ולא על הנס. ובפרט באופן שאם לא תנשא לזקן, יתכן ולא תנשא כלל, אז מוטב להם להנשא יחד. וצ"ע עוד לדברי הספר חסידים (סימן שעט), יעו"ש, ואכמ"ל].

תשובה. נס זה אינו נס רגיל, אלא נס להתנוסס, ואין סומכין על הנס, ולכן יש ללכת לפי עיצת חז"ל שאין משיאין צעירה לזקן, וכל אחד יש לו לישא אישה שהם קרובים בגיל.

מקורות ונימוקים

מה שקרה הוא לא נס רגיל, אלא זה נס להתנוסס, ואין לנו את המילים לבטא את החדש הגדול והנורא שהקב"ה עשה עימו, כי כשהקב"ה הבטיח לאברהם בן בגיל מאה, הוא עמד ושמוח ואמר (בראשית יז, יז) 'הלכן מאה שנה יולד, ואם שרה הבת תשעים שנה תלד'.

וכבר נתקשו המפרשים על התמיהה, שהרי ישמעאל נולד בגיל שמונים ושש, ואברהם הוליד לאחר מכן בגיל מאה ארבעים עוד ששה בנים בני קטורה. וכן מצאנו שבדורות לאחר מכן נולדו עוד הרבה ילדים גם בגיל יותר מבוגר, וכמו שכתב הרמב"ן (בראשית מו, טו) שבאבן עזרא תמה, למה לא הזכיר הכתוב הפלא שנעשה עם יוכבד, שהולידה את משה, והיא בת מאה ושלושים שנה.

והאריך שם הרמב"ן לבאר, כי הנס שהיה ליוכבד הוא מהנסים הנסתרים, ולא כמו נסים אחרים שנעשים ע"י נביא שיתנבא כן מתחילה שאותם יזכיר הכתוב. ובהמשך דבריו ביאר כי הפלא באברהם אינו מה שהוליד כשהיה בן מאה, אלא התמיהה באברהם ושרה הוא שלא הולידו בנעוריהם, ועתה הולידו זה מזה, ועוד בשרה שהוליד ממנה אורח כנשים, יעו"ש בארוכה.

ולכאורה לפי דבריו, הנס שקרה בימינו הוא נס הרבה יותר גדול מהנס שהיה לאברהם אבינו, אלא שהנס שהיה אצל אברהם היה בגלל שזה היה על פי הודעה של נביא קודם, וזה נס גלוי. אבל ניסים שנעשו ללא הודעה מראש, הם יסורים להיות הרבה יותר גדולים, ובכל זאת הם נקראים ניסים נסתרים, ואפשר לפעול זאת על ידי תפילות, כי כל התפילות הם בגדר ניסים ונפלאות.

ועוד אמרו במדרש רות (פרשה ו סימן ב), רבי יוחנן אמר, לעולם אל ימנע אדם עצמו מליכך אצל זקן לברכו, בועז היה בן שמונים שנה ולא נפקד, כיון שהתפללה עליו אותה צדקת [נעמי] מיד נפקד, שנאמר 'ותאמר נעמי ברוך הוא להשם'.

אמנם נראה שבכל זאת לא כדאי להנשא לו, כי אמנם אפשר לפעול על ידי תפילות, אבל קי"ל שאין מתפללים על ניסים, ומה שקרה הוא נס נפלא ולא שמענו כמותו כבר מאות שנים, וחז"ל (יבמות דף מד ע"א) אמרו שמשיאין עצה הוגנת ליבם ויבמה, שאם היה הוא

בליל שב"ק נשא רבינו מדברותיו בשיעור הלכה מרתק, ובתוך דבריו עורר כל החובה לשאת בעול עם היהודים הסובלים מהמלחמה, ועורר שלא להרבות בשמחה בפרהסיא בימי הפורים, וכך גם בהקלטה שפורסמה בקו 'שיח יצחק' נשאל רבינו על כך, והשיב: **"אני קיבלתי ממורי ורבי הגאון רבי מרדכי שולמן זצ"ל, ראש ישיבת סלבודקא, בשעה שהיה מלחמה, היה מזהיר ואומר לבני הישיבות שאסור לצאת ולהסתובב ברחובות בלי סיבה, למה תתראו! הרי כולם נמצאים בשדה הקרב, יש נשים שבעליהן במלחמה, יש אמהות שלבן יוצא מפחד על בניהם. כמו כן לא היה מסכים שישירו זמירות שבת בקול, כדי לא לצער את השכנים שקרובים משפחתם היו בשדה הקרב. ממילא ודאי שראוי להיזהר בזה גם בפורים השנה, כמה שאפשר."**

ביום הפורים לאחר תפילת מנחה, קיבל רבינו בהיכל ביהכ"נ את מאות האנשים שבאו להתברך מפה קדשו של רבינו בעיצומו של יום הפורים, לאחר מכן שב רבינו למעונו, שם נערך מעמד תפילה מרגש על תורמי 'קופת העיר', כאשר רבינו הקדיש פרק זמן נכבד ביום קדוש ועמוס זה, לאחר קבלת הקהל ההמונית וקודם סעודת הפורים. במעמד השתתפו, הראב"ד הגאון רבי יהודה סילמן שליט"א, הגה"צ רבי מרדכי שמואל אדלשטיין שליט"א, רב קהילת 'נאות יוסף', והגאון רבי רפאל אלקרף שליט"א, ראש ישיבת 'נתיבות חיים' ומרבני הקופה, יחד עם מנהלי הקופה ובני משפחתו של רבינו.

בתחילת המעמד, סיפר רבינו סיפור מרגש על כך ה'אהבת ישראל' מוידניץ זצ"ל, ששמע בעל צועק ומבזה את רעייתו על שלא מכרה שום שיען בחנות השעונים שבבעלותם כבר זמן רב. נכנס הרבי, וביקש לקנות שיען יקר לדעייתו בכסף רב, והתייעץ דווקא עם בעלת הבית ורצה לשמוע את חוות דעתה, ועי"ז התייקר בכודה מאד בעיני בעלה, והשלים והשלוח חזרו לביתם, והוא הציל את ביתם. וסיים רבינו בדמעות, שכך גם זכותה של 'קופת העיר' אינה רק בגוף הממון שנותנים לצדקה, אלא גם שמצילים בתים מגירושין, על ידי ההרווחה שמכניסים לבתי ישראל.

לאחר פרקי התהלים שנאמרו ברגש ובכוונה ע"י הגרמ"ש אדלשטיין והגר"ר אלקרף, ערך רבינו 'מי שברוך' מיוחד לתורמים והמסייעים, כשלימים ביקש הגרמ"ש אדלשטיין מרבינו, שבמעמד בית הדין המיוחד יבקשו ויתחננו גדולי התורה לאבינו שבשמים שיאמר לצרותינו די, ואכן רבינו התבטא כי רק על מצוות צדקה מצאנו **שצדקה תציל ממוות**, מה שלא מצאנו בשאר מצוות אחרות, והוסיף לבאר כי זה חוק בטבע, שמי שנותן ומסייע לבניו של הקב"ה, כך מדה כנגד מדה הקב"ה יתן לו בכלל כפליים ויצילם מכל רע. המעמד נחתם בתפילת 'אחינו כל בית ישראל', לישועת השבויים, וכל אחינו בני ישראל הנתונים בצרה ובשביה. כשלאחר מכן עברו כל הנוכחים באופן אישי להתברך מרבינו ביום הפורים.

בשבוע זה שחל יום היא"צ של מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל, התפרסמו בקו 'שיח יצחק' דבריו זכרון מבני המשפחה והתלמידים על הקשר בינו לבין יבדלחט"א רבינו שליט"א ועל גודל ההערכה והאהבה ששררה ביניהם, הגאון רבי גדליה הויגסברג שליט"א סיפר בדבריו מה ששמע מהרבנית קניבסקי ע"ה, שכאשר הציעו לגיסה, רבינו, ליטול את עול הרבנות ברמת אלחנן, והוא בענוותנותו נרתע, התייעץ עם גיסו מרן הגר"ח ז"ל, אשר אמר לו שיקח את זה, והציע לו שיבוא פעם בשבוע ללמוד עמו בחברותא, ויחד ילבנו את השאלות הקשות שיתעוררו, וכך היה כידוע. עוד סיפר כי פ"א בעת זקנותו וחלויו של הגר"ח כשלא נכנסו כלל וכלל להגר"ח, באו ושאלו האם לקרוא לרבינו לחברותא הקבועה, והתפלל הגר"ח ואמר 'רבי יצחק, זה הרפואה בשבילי', ואכן כשלמדו לא היה ניכר על הגר"ח כלל כי הוא חולה ומסובל בייסורים. ניתן להאזין לדברים בקו בשלוחה 4 ולאחר מכן 3.

אחורה נא חידה

איזה דבר אסור בחול המועד, אך כיום טוב וכשבת הדבר מותר?

(התשובה לחידה, א"ה בשבוע הבא, החידה באדיבות ידידיו הרב ארז חזני שליט"א)

תשובה לחידה משבוע שעבר: כיצד יתכן שני אחים תאומים, שהאחד נולד יהודי והשני גוי? **תשובה.** לפי השיטה שעובר לאו ירך אמו, תתכן מציאות כזו, באופן שהאמא היתה נכריה שהתגיירה בעודה מעוברת, והתנתה תנאי שתחול הגירות רק על אחד מבניה. כך יתכן ללמוד מדברי רבינו הגרעק"א בתשובה (מהד"ק, סימן צה), שכתב: 'למ"ד עובר לאו ירך אמו, בודאי יכול להתנות שלא יהיה הטבילה לגירות לעובר, אלא בדאם רצונה לגייר להעובר, לא הוי חציצה, דהיינו רבותא וכו', יעו"ש.

צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העולה היא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבוקר ואש המזבח תוקד בו (ויקרא ו, ב). ופירש"י, צו את אהרן, אין צו אלא לשון זירזו, מיד ולדורות, א"ר שמעון, ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש בו חסרון כים, עכ"ל. הנה הבאנו לחוד חידה, באיזה עיר לא היו צריכים ל'מכבי אש', והשבנו דבריו של חסידים בזה, כמבואר באבות דרבי נתן (פרק לה ה"א) דאחד מעשרה נסים שנעשו לאבותינו בירושלים, שלא נפלה הדליקה מעולם. וביאר שם הבנין יהושע, שהאש שעל המזבח שנאמר בו 'אש תמיד' מגינה שלא יפול אש זרה. ולכאורה יש להעיר, למה כתב שהאש של המזבח הגינה, ולא כתב שהאש של המנורה הגינה מפני אש זרה. ולדברי רש"י כאן יתכן שיש לתרץ, דכיון שהאש שאכלה את העולה היה בה חסרון כים, א"כ לפום צערא אגרא, וכו' שהיא דווקא הגינה מאש זרה, משא"כ האש שעל המנורה [ומרן בעל אילת השחר זצ"ל השיב ע"ז, דהאש שעל המנורה אינה 'פאיער' (אש מכלה), אלא 'ליכט' (אש מאירה), משא"כ האש של המזבח שהיא משמשת לכילוי, לכן היא מגינה מאש זרה שלא תכלה, ודפח"ח].

והנותרת ממנה יאכלו אהרן ובניו מצות תאכל במקום קדוש בחצר אהל מועד יאכלוה (שם, ט). במסכת יומא (דף לט ע"א) מבואר שבזמן שמעון הצדיק השתלחה ברכה במנוחה, בעומר, בלחם הפנים, ובשתי הלחם, וכל כהן שמגיעו כזית, יש אוכלו ושבע ויש אוכל ומותיר. והקשה רבינו המנחת חינוך (מצוה קלד אות ב) איך היה הכהן מותר ולא קיים מצות אכילה, הרי מצות אכילה מתקיימת רק בזית. ולומר שהיתה ברכה כ"כ מרובה, שכבר היתה אכילה גסה ואין יכול לאכול יותר, אין זה נקרא ברכה [ומפורסם תירוצו הבית הלוי, שיש דין בקדשים 'שיאכלו', וגם בפחות מכזית מתקיימת המצוה, אולם להחולקים עליו קשה]. ואולי אפשר ליישב קושייתו עפ"ד הט"ז (או"ח סימן רי סק"א) שכתב, דאע"פ שפסק השו"ע שם שהשוותה פחות מרביעית יין אינו מברך ברכה אחרונה, מ"מ יין שרף שבמדינתו מברך, כיון שביי"ש אי אפשר לשתות רביעית הלוג (שהוא ביצה ומחצה), וא"כ הולכים אחרי שיעור רוב השתיה לרוב בנ"א. ולפי"ז יתכן שה"ה בעומר, שנכנסה בו ברכה שאיכות המזון תברך ותשביע מאד, בדומה ליי"ש, דקיימו המצוה גם בפחות מכזית. וכע"ז כתב הפנים יפות (פ' בחוקות, ד"ה ואכלתי לחמכם לשובע), דכיון שנאמר 'ואכלתי לחמכם לשובע', דאפילו אוכל קמעא ישבע ממנו, א"כ חובב הברכה מדאורייתא אפילו באכילת קמעא כיון שישבעו ממנו, ולפי"ז הכ"נ מאחר ונשתלחה ברכה בעומר שנהפך טבעו להיות 'רב האכילות', וכך כולם אוכלים ממנו ושבעים, יתכן שנשתנה בו השיעור (אבני חפץ).

ויאמר משה אל העדה זה הדבר אשר צוה ה' לעשות: ויקרב משה את אהרן ואת בניו וירחץ אותם במים (שם, ח, ה-ו). הנה הדרך כשמודיע אדם דבר חשוב מאד, שמקדים דברי הקדמה כדי להכין ולהכשיר הלבבות ורק אח"כ אומר את הנושא עצמו, וצ"ב מדוע הקדים משה ואמר 'זה הדבר וגו'', דמה החשיבות הגדולה במה שעשה אח"כ שרחץ את אהרן ובניו, ולמה הוצרך להקדמה זו. ובאור"ח ח' הק' ביאר דהרי משה היה מלך, ומלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול (קידושין דף לב ע"ב), ואיך רחץ את אהרן ובניו, הרי אין לך לזולל גדול מזה. וביאר ד'אשר על כן הקדים לומר דבר זה אשר צוה ה', מפני ה' נאמר לי לעשותו, ודוקא זה ולא אחר, עכ"ל. ונראה לבאר דהטעם שהותר למשה באמת לעשות כן, משום שאהרן ובניו בעובדם בכלי השרת, הפכו בעצמם לכלי שרת, ולכן היה מותר למשה שרחץ את כלי השרת, לרחוץ גם את אהרן ובניו, ולא היה בזה בזיון כלל. וכן הוא בכל ת"ח העובד את הקב"ה בכל כוחו, שגופו משתנה ומתעדן במעלות קדושים ונהיה ככלי שרת ממש.

ניתן להאזין להקלטות ופסקי הלכה המתעדכנים מדי יום ממרן רבינו שליט"א, וכן שיעור יומי בהלכות שבת ועוד, בקו 'שיח יצחק', 04-376-0582, או 072-380-9348.

מדי ערש"ק יעודכן בקו האם ישנה מרן שליט"א בשבת הקרובה ברמת אלחנן

לקבלת העלון, פסקי הלכה, ועדכונים ממרן שליט"א,

ניתן להרשם במייל a0527642209@gmail.com, ובפלאפון הנ"ל, או בכתובת מייל 3126877@gmail.com ובפלאפון 0533126877.

שיעור מרן הגאון רבי אשר דייטש

אמירת פרשת הקרבנות בכל יום

שאמרו במנחות כל העוסק בתורת הקרבנות הוי כאילו הקריבו, ודו"ק בזה.

אך הבית יוסף (או"ח סימן א') הביא את שתי הסוגיות גם יחד, לבאר מה שנהגו לקרוא בכל יום את פרשת הקרבנות, ומשמע מדבריו שגדר אחד הם.

ב. קריאת פרשת התמיד בכל יום

הנה בשני מקומות מצינו בשולחן ערוך מנהג לומר בכל יום פרשיות הקרבנות.

בסימן א' (סעיף ה') כתוב "טוב לומר פרשת העקידה ופרשת המן ועשרת הדברות ופרשת עולה ומנחה ושלמים וחטאת ואשם", ועד סוף הסימן כתב השו"ע מנהגים והלכות באמירת פרשיות אלה.

בסימן מ"ח (סעיף א') כתב הרמ"א דאומרים בכל יום פרשת התמיד, וי"א גם סדר המערכה.

ויש לעיין בכל עיקר אמירת פרשיות אלה, אם הוי חובה או רשות ומנהג בעלמא. ועוד יש לברר אם כל הקרבנות בחדא מחתא מחתינן להו, או שמא יש בזה מוקדם ומאוחר בסדר החשיבות.

והנה בשו"ע הרב (מהדו"ת סימן א' סעיף ט') לאחר שכתב דטוב לומר בכל יום פרשת העקידה ופרשת המן וכו', כתב:

"ויתר על כן טוב מאוד לומר פרשת הקרבנות... ומ"מ מי שיש לו לב ללמוד ולהבין, אין לומר אפילו פרשת הקרבנות בכל יום אלא לפרקים, ודי לו באמירת איזהו מקומן, כי גדול תלמוד המביא לידי מעשה ולידי ידיעת התורה".

הרי לן שיטתו דתלמיד חכם העוסק בתורה, טוב לו ללמוד מאשר לומר פרשיות הקרבנות. [וכ"כ גם הגר"ח פלאגי כמובא לקמן].

אך בסימן מ"ח (סעיף א') כתב "נהגו כל ישראל וקבעו על עצמן חובה לקרות פרשת התמיד בכל יום קודם התפילה, שע"י קריאה זו מעלה הקב"ה עליהם כאילו הקריבו קרבן תמיד במועדו".

הרי לן שלגבי קרבן התמיד החמיר עד שכתב שקבעו עליהם חובה, ולכאורה נראה שכך הבין את לשון הטור שם "וקבעו לקרות פרשת התמיד וכו'".

הרי לן מבואר בדברי שו"ע הרב דפרשת התמיד הוי כחובה, אבל שאר הקרבנות אינם אלא מנהג ראוי, ות"ח עדיף לו לעסוק בתורה מלקוראן. ויש לזה ג' מקורות מדברי הפוסקים והראשונים:

א. הנה בשו"ע (סי' תקנ"ד סעיף ד') איתא "ומותר לקרות כל סדר היום פרשת הקרבנות ומשנת איזהו מקומן", אך במשנ"ב שם (ס' ק"ז) כתב דאין הכונה אלא לפרשת התמיד בלבד, אבל שאר הקרבנות אינם מסדר היום, ומקור הדברים במגן אברהם (תקנ"ט סק"ז) על מה שכתוב שם ברמ"א (ס' ד') דאין אומרים פסוק הקטורת שאינו מסדר היום, וכתב במג"א דכ"ש שאין אומרים שאר הקרבנות, דכיון שלא כל אדם אומרן אינם מסדר היום.

הרי לן גם מדברי המג"א והמשנ"ב דשאר הקרבנות אינם חובה אלא תמיד בלבד.

"זאת התורה לעלה למנחה ולחטאת ולאשם ולמלואים ולזבח השלמים" (ויקרא ז' ל"ז).

"אמר ריש לקיש מאי דכתיב זאת התורה לעולה למנחה ולחטאת ולאשם, כל העוסק בתורה כאילו הקריב עולה מנחה חטאת ואשם, אמר רבא האי לעולה למנחה, עולה ומנחה מיבעי ליה, אלא אמר רבא כל העוסק בתורה אינו צריך לא עולה (ולא חטאת) ולא מנחה ולא אשם. אמר רבי יצחק מאי דכתיב זאת תורת החטאת וזאת תורת האשם, כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת, וכל העוסק בתורת אשם כאילו הקריב אשם" (מנחות ק"י ע"א).

"אלמלא מעמדות לא נתקיימו שמים וארץ, שנאמר ויאמר ה' אלקים במה אדע כי אירשנה, אמר אברהם רבש"ע שמא ישראל חוטאין לפניך אתה עושה להם כדור המבול וכדור הפלגה, א"ל לאו, אמר לפניו רבש"ע הודיעני במה אירשנה, א"ל קחה לי עגלה משולשת ועז משולשת וגו', אמר לפניו רבש"ע תינח בזמן שבית המקדש קיים, בזמן שאין בית המקדש קיים מה תהא עליהם, אמר לו כבר תקנתי להם סדר קרבנות, בזמן שקוראין בהן לפני מעלה אני עליהם כאילו הקריבום לפני, ואני מוחל להם על כל עונותיהם" (תענית כ"ז ע"ב, מגילה ל"א ע"ב).

א. קריאה ועיסוק בתורת הקרבנות

הרי לן דמצינו בשני מקורות בש"ס שהפליגו חז"ל בחשיבות העיסוק בתורת הקרבנות ואמירתה, מחד אמרו כל העוסק בתורת הקרבנות מעלין עליו כאילו הקריבו, ומאידך אמרו דהקב"ה הבטיח לאבינו אברהם שבכל פעם שיקראו ישראל את פרשת הקרבנות, הקב"ה מוחל לעוונותיהם כאילו הקריבו קרבנות אלה בשעה שבית המקדש עמד על תילו.

ויש לעיין בשני מאמרים אלה, האם דבר אחד הם ומשמעות דורשין איכא ביניהו, או שמא שני גדרים המה ומשלימים הם זא"ז. ובאמת נלענ"ד דתרי מילי הן, ובמנחות אמרו דע"י לימוד הלכות הקרבנות, נחשב כאילו הקריב קרבנות אלה, וזו כונתם "כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת", וכיוצא בזה בשאר הקרבנות, דהעוסק בתורת חטאת, משמעו שלומד הלכות החטאת ומתעמק בהן, וכלשון הברכה לעסוק בדברי תורה, וידועים דברי הב"ח (או"ח סימן מ"ז) דמשמעות לשון זה לעמל וטורח בדברי תורה, ומשום כך נחלקו שם במס' מנחות, ויש מי שאומר דכל העוסק בתורה אינו צריך קרבנות, הרי לן דבתלמוד תורה עסקין.

אך כשאמרו במסכת תענית, דכאשר ישראל קוראין פרשת הקרבנות הקב"ה מכפר עליהם, הכונה לקריאת פרשת הקרבנות, ולא לליבון הלכותיהן, ועיקר כוונתם לקריאת התורה בימי המועד, וזה שנהגו לקרוא בכל יום פרשיות אלה.

ונראה עוד דבאמת מנהגנו מושתת על הבחנה זו שבין שתי הסוגיות, דבאמת אין אנו נוהגין לומר אלא פרשת התמיד, ולא פרשיות שאר הקרבנות, אלא שלגבי שאר הקרבנות קוראים את המשניות בזבחים (פרק ה'), ונראה דאת פסוקי התמיד קוראים כדי לקיים את המבואר במסכת תענית, דע"י קריאת סדר הקרבנות יעלה הקב"ה בידנו כאילו הקרבנות, ובדיני החטאת והאשם וכו' עוסקים אנו, כדי לקיים את מה

מרת מלכה מוחלה בת הדר"ר מרדכי זיסקינד ז"ל
גלב"ע ג' אייר תשס"ו



הרה"ח ר' משה בן משה'ר יוסף דוד ז"ל
גלב"ע כ"ז סיון תשמ"ז

הונצח ע"י בנם ידידנו עוז הר"ר דוד הגר הי"ו לוס אנג'לס

ויש לעיין ביחיד שמתפלל ביו"ט ואינו שומע קריאת התורה, דלכאורה צריך לקרוא פרשת קרבנות המועד, אך אפשר דכיון שלא תיקנו לא תיקנו, וצ"ע.

ה. העוסק בתורה אם צריך לומר קרבנות

הנה הבאתי לעיל את דברי שו"ע הרב שת"ח עדיף שילמד בתורה משיקרא פרשת הקרבנות, ומקור שיטת שו"ע הרב מהדברי חמודות עמ"ס ברכות (פ"ט אות פ"ד). וכדבריו כתב גם הגר"ח פלאגי (שם) בסגנון אחר, דת"ח פטור מאמירת הקרבנות, כיון דבמנחות שם (ק"י ע"א) אמר רבא דכל העוסק בתורה אינו צריך לא עולה ולא מנחה וכו', יש להקל לת"ח שאינו צריך לומר פרשיות אלה אלא יעסוק בתורה, ובאמת נראה דכיון שנחלקו שם אמוראי, ורבי יצחק הוא זה שאמר דהוי כאילו הקריב עולה, הלכה כבתנאי דהיינו רבא שאמר דת"ח אין צריך קרבנות.

אך ראיתי בספר מקור חיים לבעל חות יאיר (סימן א' סעיף ד') שהסתייג מדברי הלחם חמודות וכתב: "והרב בלחם חמודות נאה דורש לעצמו ולשקועים בהתמדה כמוהו, שאינם מבטלים בשום פנים לימודם, משא"כ רוב הלומדים בדורותינו, המבטלים ופוסקים מלמודם בשביל שיחה בטלה וטיול ועסק וסעודת הרשות", ועדיין צ"ע.

ובעיקר המחלוקת במנחות (ק"י ע"א) אם העוסק בתורת קרבנות הוי כאילו הקריב קרבן, או שאינו צריך לקרבנות, יש לעיין במה נחלקו, ונקדים את לשון הגמ':

"אמר ריש לקיש, מאי דכתיב 'זאת התורה לעולה למנחה ולחטאת ולאשם', כל העוסק בתורה כאילו הקריב עולה מנחה חטאת ואשם. אמר רבא, האי 'לעולה למנחה', 'עולה ומנחה' מיבעי ליה, אלא אמר רבא, כל העוסק בתורה, אינו צריך לא עולה (ולא חטאת) ולא מנחה ולא אשם, אמר רבי יצחק מאי דכתיב 'זאת תורת החטאת' ו'זאת תורת האשם', כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת, וכל העוסק בתורת אשם כאילו הקריב אשם".

ושתי דרכים יש לבאר במה נחלקו אמוראי שם.

א. י"ל דנחלקו מה עדיף טפי, דלר"ל שאמר כאילו הקריב, עדיף הקרבת קרבנות מן העוסק בתורת הקרבנות, דטפל נתלה בעיקר, ולשיטת רבא עדיף העוסק בתורה מן המקריב קרבנות בפועל, ומשום כך אמרו שהעוסק בתורה אינו צריך קרבנות. כ"כ החפץ חיים בתורה אור בתחילתו (פ"א בהערה) והביא ממדרש הנעלם פרשת וירא שכתב "האי דלא איעסק בקרבנות ליעסק בתורה ויתנהי ליה יתיר". וע"ע במש"כ הח"ח באורך בליקוטי הלכות (זבח תורה ד"ה אמר).

ב. י"ל לשיטת רבא כל העוסק בתורה אף שלא בהלכות קרבנות, א"צ קרבנות כלל, דגדול תלמוד תורה לכפר ולהעביר עון וחטאת יותר מן הקרבנות, וכך משמע שם ברש"י שכ' בסתמא "כלומר התלמוד תורה מכפר על עונותינו", וכ"מ ברגמ"ה שכ' "דתורתו מכפרת עליו", וכ"כ המהרש"א (שם בחידושי אגדות) דכל תורה שלומד מהני ליה, וטעמא דמגינה עליו שלא יחטא ולא יתחייב קרבן ע"ש. וכ"כ המהר"ט בספרו צפנת פענח (דרוש לפרשת צו) והוסיף דזהו יסוד מחלוקתם דלאב"י בעי' דווקא עסק פרשת הקרבנות, אבל לרבא סגי בעסק התורה בכללות, וע"ש דתרת' אית ביה, הא' ענין הכפרה, והב' כמ"ש מהרש"א דע"י לימוד התורה ניצול מלחטא ולא יתחייב קרבן. ועי' במש"כ בשו"ת חקרי לב (או"ח ס"ס א') לדקדק כן מלשון רש"י הנ"ל, ובמה שהעיר על פירושו של המהרש"א ומהר"ט, עי"ש.

ובאמת מצינו בזהר הק' (קדושים ד"פ ע"ב):

"רבי יוסי הוה אזיל בארחא, פגע ביה ר' חייא, אמר ליה האי דאוקמוה חברייא דכתיב בעלי (שמואל א' ג') 'ולכן נשבעתי לבית עלי אם יתכפר עון בית עלי בזבח ומנחה עד עולם', בזבח ומנחה אינו מתכפר אבל מתכפר הוא בדברי תורה, אמאי בגין דדברי תורה סלקין על כל קרבני דעלמא כמה דאוקמוה דכתיב (ויקרא ז' ל"ז) 'זאת התורה לעולה ולמנחה ולחטאת ולאשם ולמלוואים', שקיל אורייתא לקביל כל קרבני דעלמא, א"ל הכי הוא ודאי, דכל מאן דאשתדל באורייתא אף על גב דאתגור עליה עונשא מלעילא, נחיא ליה מכל קרבני ועלוון, וההוא עונשא אתקרקע".

ומשמע להדיא דלימוד התורה בכללות מהני טפי מקרבנות לכפרת עוון.

ב. כתב בשבלי הלקט (תפילה סימן ה') בשם אחיו הר"ר בנימין "קריאת פרשת תמיד חובה, תדע לך שהוא כן, שהרי אין מזכירין פרשת תמיד בתפלה כמו שמזכירין פסוקי המוספין בתפלת מוסף".

אמנם מלשון שבה"ל וגם מעצם סברתו, משמע דהוי חובה מעצם הדין, ומשום כך לא תיקנו לומר פסוקי התמיד בתפילה, כיון שאומרים פסוקים אלה לפני התפילה, אך אם כל החיוב הוי משום שקבעו על עצמם חובה, עדיין הקושיא במקומה עומדת, למה לא מצינו שתיקנו לומר פסוקי התמיד בתפילה, ואפשר שכבר קיבלו על עצמם חובה בימי קדם, עוד לפני שאנשי כנה"ג תיקנו את מטבע התפלה, וזה דבר רחוק.

ועוד צ"ע בדבריו דאם אכן הוי חובה מעיקר הדין, יותר מסתבר דאף אם נהגו לומר פסוקים אלה לפני התפלה, היה להם לבטל מנהג זה ולומר פסוקי התמיד בתפילת השחר, כמו שאומרים פסוקי המוסף בתפילת המוסף. ולולא דברי שבה"ל היה נראה, דרך בתפלת המוסף שכל ענינה כנגד קרבן המוסף, יש להזכיר פסוקי המוסף, משא"כ בתפלת השחרית בכל יום שאינו משום קרבן התמיד כלל, וז"פ לכאורה.

ג. ולכאורה יש להוכיח גם מדברי הרמב"ם דאמירת פרשת התמיד קודמת לכל שאר פרשיות הקרבנות, דבריש סדר התפלות שבספר אהבה כתב "נהגו העם לקרות בכל יום פרשת צו וברכת כהנים וכו'", והרי בפרשת צו אין לנו אלא סדר התמיד, ולא מצינו ברמב"ם שנהגו לומר שאר הקרבנות, ודו"ק בזה.

ועוד ענין יש באמירת פרשת התמיד כמבואר בטושו"ע (סימן נ') דכדי לשלש בתורה משנה וגמ', נהגו לומר אחר פרשת התמיד, משנה דאיהו מקומן וברייתא רבי ישמעאל כידוע.

ג. בחיוב הנשים בעניין זה ואם הוי חיוב גמור

ויש להעיר מלשון האגור (סי' ב) בשם מהר"ל (שו"ת מהר"ל החדשות סי' מ"ה) [והביאו הבית יוסף (או"ח ס"ס מ"א)] שכתב בחד טעמא מ"ט נשים חייבות בברכת התורה, דכיון שנשים חייבות בתפלה חייבות ג"כ בקריאת העולה והקרבנות, ומשום כך חייבות הן אף בברכות התורה, הרי שנקטו דלא זו בלבד דאנשים חייבים בקריאת הקרבנות, אלא אף נשים חייבות בקריאה זו, ולא חילוק בין תמיד לשאר הקרבנות.

אמנם כבר הקשו האחרונים, דכיון דאין הנשים חייבות בתפלה אלא משום דרחמי ניהו (כמבואר בברכות כ' ע"ב) ודאי פטורות הן מאמירת פרשת הקרבנות, כ"כ שם במזמור וקציעה, וכ"ה בתהלה לדוד (ס"ק ט').

ואי משום הא יש ליישב, דכיון שכל ענין אמירת פרשת הקרבנות לכפר עון ופשע, גם הן בכלל רחמי הן ונשי בעי חיי וכפרת עון. אך באמת אפשר דאין כונת הראשונים והבית יוסף לחיוב ממש, אלא דכיון דחייבות בתפלה וממילא נהגו לומר אף פרשת הקרבנות, ומשום כך חייבות הן בברכת התורה, ודוחק.

ועוד כתב הבית יוסף (בסימן מ"ט) בשם רבינו יונה, דמותר לומר פרשת הקרבנות בעל פה, דכל דהוי חובה לא אמרינן ביה דברים שבכתב אי אתה רשאי לאמור בע"פ, אך בתוס' ישנים יומא (ע"י ע"א) חלקו על כלל זה, עי"ש. ולכאורה נידון זה תלוי אם אמירת פרשיות הקרבנות אכן הוי חובה או מדת חסידות בעלמא, ואף בדבריהם לא מצינו לחלק בין תמיד לשאר הקרבנות.

ועיין עוד בשו"ת לב חיים למוהר"ח פלאגי (ח"א סימן י"א) שגם הוא כתב דאין אמירת הקרבנות חיוב גמור, ותלמיד חכם עדיף שיעסוק בתורה משיאמר פרשיות אלה, עי"ש, ולא כתב לחלק בין פרשת התמיד לשאר הפרשיות, וצ"ע.

ד. פרשיות קרבנות שבת ויו"ט

והנה כתב השו"ע (בסימן מ"ח) שבשבת יש לומר גם פסוקי דמוסף, אך ב"ח ובי"ט אין צריך, כיון דקורא במפטיר את פרשת קרבנות היום.

ולמדנו מדבריו דקריאת התורה עולה לו לכל אחד ואחד כאילו קרא פרשיות אלה, ולכאורה יש ללמוד מכאן שאין סגולת אמירה זו תלויה בכונת האדם, ואין צריך לכוון בקריאתו שיהא מרוצה כאילו הקריב קרבן, דהלא לא מצינו שכל אחד צריך לכוון בקריאת התורה דיו"ט וד"ח כונה זו, ואעפ"כ מהני כאילו קרא פרשיות אלה.

1. אם נהגו לומר קרבנות בתפילת המנחה

כתב הרמ"א (או"ח ס"ד ס"א): "יש שכתבו שנהגין לומר פרשת התמיד קודם אשרי של תפלת מנחה נגד תמיד של בין הערביים ומנהג יפה הוא", ובמשנ"ב (סק"ז) כתב דטוב לומר גם פטום הקטורת.

ויש לעיין בזה, דלגבי אמירת פרשת התמיד בבוקר, נתבאר לעיל דקרבן לחובה גמורה הוא, אך לגבי אמירתה לפני מנחה לא כתב הרמ"א אלא דמנהג יפה הוא, ולכאורה נראה מזה דבאמת אין האמירה נחשבת כהקדמה ממש, דבאמת לאחר שחרב בית המקדש ואין לנו כהנים בעבודתם, פטורים אנו מהקדמת הקרבנות, דאמירה זו אינה כדי שיחשב כאילו קיימו מצות התמיד, אלא שנהגו לומר פרשיות אלה לסגולה ולכפרה, ובפעם אחת ביום סגי.

ובערוך השלחן (סי' רל"ד ס"ז) כתב לבאר למה יש שלא נהגו לומר פרשת התמיד לפני תפלת מנחה, כיון שבמקדש הקריבו את התמיד לאחר תפלת מנחה, ע"ש. ובמקור חיים לבעל חות יאיר כתב שם דכיון דבספר יחזקאל משמע דלעתיד לבא לא יביאו תמיד בבין הערביים, יש נוהגים לא לומר פרשה זו במנחה, ע"ש. והדברים חידוש.

וחידוש ראיתי בסידור בית יעקב למרנא הגר"י עמדין בתפלת מנחה בהלכות (אות י"ז) שאביו הגדול [החכם צבי] עמד באמירת פרשת התמיד בבוקר, ולפני מנחה אמר בישיבה, ואמר שכך נכון לעשות לפי הסוד, ע"ש.

2. באיזו מדה נחשב כאילו הקריב קרבן

הנה יש לעיין במה שאמרו חז"ל דכל העוסק בתורת הקרבנות מעלה עליו הכתוב כאילו הקריב קרבן, האם כונת הדברים דעצם האמירה הו"ל כמעשה הקרבה, וכבחינת "ונשלמה פרים שפתינו", וכאשר אומר הוא פסוקים אלה ולומד הלכות אלה, הו"ל ככהן המקריב קרבן, או שמא אין האמירה כהקדמה כלל, אלא דסגולה בעלמא יש כאן לענין הכפרה, דמעלה עליו הכתוב כאילו הקריב ומתכפר לו.

ויש בזה כמה נפ"מ להלכה, ואבאר:

א. הנה מבואר בשו"ע (או"ח ס"א ס"ו) דאין לומר פרשת הקרבנות אלא ביום כיון שאין מקריבין קרבנות בלילה, וכ"כ בסימן מ"ז (סעיף י"ג) דמי שקם משנתו בעוד ליל, לא יאמר פרשת התמיד עד שיאור היום, ומקור ההלכה בטור מדברי הרא"ש, דכיון דהו"ל כאילו הקריב קרבן, אין לומר בלילה.

אך בסימן א' לשון הטור "אמנם פרשת הקרבנות טוב יותר לאומרה ביום, שהם במקום הקרבת הקרבן שזמנו ביום", ומלשונו משמע דאין בזה עיכוב אלא מעלה בעלמא, ולכן כתב שם במשנ"ב (סק"ז) דאם אין לו פנאי לומר ביום, יכול לומר אף בלילה.

ובספר שלחן גבוה (סי' א' אות ו') תמה על לשון הטור, דכיון דהו"ל כאילו הקריב קרבן, איך יאמר פרשה זו בלילה, וכתב דאף מלשון הרא"ש ודברי הטור בסימן מ"ז משמע דאף בשעה"ד אין לאומרה בלילה, אך באמת נראה כנ"ל, דמעיקר הדין אין עצם האמירה כהקדמת הקרבן כלל, אלא שמכפר כאילו הקריב קרבן כמבואר.

ב. הנה כתב המגן אברהם (ברייתא סימן מ"ח) "פרשת הקרבנות יאמר בעמידה, דוגמת הקרבנות שהיו בעמידה", ומקור הלכה זו בספר עמק הברכה, ובשערי תשובה (סק"א) הביא מספר בכור שזר שחלק על המג"א, וכתב שמעולם לא ראה מי שחש בזה לדברי המגן אברהם, וכך הביא גם מהא"ר, ומהגר"י עמדין במור וקציעה, והחיד"א במחזיק ברכה.

ולכאורה היה נראה דנחלקו בסברא הנ"ל, דאם עצם האמירה נחשב כהקדמת הקרבן, יש טעם בדברי המגן אברהם, אך אם אין כאן אלא סגולת הכפרה, ואין האמירה נחשבת כמעשה הקרבה, מסתבר כדברי האחרונים הנ"ל, דאין צריך לומר בעמידה.

ובפרי מגדים שם כתב מעין פשרה, דפרשת התמיד שקורין הציבור יחד, יאמרו בעמידה, ע"ש. ובשלחן ערוך הרב (מהדו"ת סימן א' ס"ט, וחזר ממש"כ במהדו"ק ס"א ס"ד) כתב דאין צריך לעמוד, כיון "שאינו כהן העובד, אלא שבקריאתו מעלה עליו הכתוב כאילו הקריבו הכהן", וכונתו לומר דאף אם נקבל את דברי הרא"ש והטור שיש לומר פרשה זו רק ביום, מ"מ אין צריך לעמוד, דמי שאומר פרשת הקרבנות אינו משול לכהן

המקריב, אלא לבעלים המביאים את הקרבן, והכהן מקריב להם, וכבר רמז סברא זו הפמ"ג שם בשם התבואות שזר.

וחידוש כתב בזה הערוך השלחן (ס"א ס"כ) דכהן ראוי לו שיעמוד בשעת אמירת פרשיות הקרבנות, משא"כ ישראל. וצ"ע דמה לן אם האומר כהן הוא או ישראל, דאין השאלה אלא אם האומר משול לכהן המקריב, או לבעלים שהכהנים מקריבים לו קרבנו, ודו"ק בזה.

ובכף החיים (ס"א ס"ק ל"ג) הביא בשם עולת תמיד שכתב שבכתבי האר"י כתוב דיש לומר בעמידה, ודחה דבריו והביא שעפ"י קבלה יש לומר דוקא בישיבה וכן עמא דבר, ע"ש.

סו"ד יש לפרש דבריהם בג' דרכים: א. דהו"ל ככהן המקריב ממש. ב. דהו"ל כמביא קרבן למקדש והכהן מקריב לו קרבנו. ג. דאינו כמקריב כלל אלא שהאמירה מכפרת כמו ההקדמה.

ג. והנה בסימן א' (סעיף ז') איתא "כשיסיים פרשת העולה, יאמר יהי רצון מלפניך שיהא זה חשוב ומקובל כאילו הקרבת עולה, וכך יאמר אחר פרשת המנחה והשלמים, כיון שהם באים בנדבה". ובט"ז (סק"ז) הביא בשם מהרש"ל דגם בחטאת יכול לומר כן, אלא שיאמר על תנאי, שאם נתחייב להביא חטאת יחשב כאילו הקריב חטאת, ואם לא נתחייב להביא חטאת לא יהיה כאילו הקריב, והט"ז דחה דבריו, וכתב דכיון דאין החטאת בא נדבה, אי אפשר לומר תנאי שאם אינו חייב יהיה נדבה, שהרי אין חטאת באה נדבה.

ולא הבנתי דחייתו, דלכאורה כוונת מהרש"ל פשוטה, דאם לא נתחייב חטאת לא תהיה קריאתו כלל כאילו הקריב חטאת, אלא כקורא בתורה, ולמה לא יוכל להתנות בעצם קריאתו. ומדברי הט"ז נראה שהבין שכונת מהרש"ל להתנות, שאם אינו חייב חטאת, יהיה כאילו הקריב נדבה, ולפי הבנה זו שפיר דחה את דברי מהרש"ל, אך באמת נראה פשוט דאינו אלא מתנה בעצם קריאתו, שאם אינו חייב חטאת, יהיה כקורא בתורה ונוטל שכר קריאתו, ושור"י שכבר כתב כן באגרות משה (או"ח ח"ד סימן א'), ע"ש.

אך מלבד זאת נראה דאין הכונה כאילו הקריב ממש, אלא שמתכפר לו כאילו הקריב, וא"כ אף בחטאת יכול לומר כן, וז"פ.

ד. והנה כתב הבית יוסף (סימן תרכ"א) שבנוסח סדר העבודה שאומרים הספרדים ביוה"כ "אתה כוננת", יש כמה דברים שנכתבו שלא כהלכתא, ואין לתמוה עליו, כמ"ש התוס' ביומא (ח' ע"א ד"ה דכולי) דהגדולים מנהגם היה שלא לכתוב בפיוטים כהלכתא בדווקא ע"ש, ולכאורה מוכח מדבריו דאין אמירה זו נחשבת כאילו עבד את העבודה ממש, דא"כ איך אפשר להליץ יושר על האומר שלא כהלכה, אלא ע"כ דאין זה ממש כאילו הקריב, ע"ש.

ה. הקורא פרשת הקרבנות לכפרה

הנה דנו גדולי האחרונים במי שקרא פרשת הקרבנות שנחשב לו כאילו הקריב קרבן, ונבנה בית המקדש בימיו, אם צריך להביא קרבן.

בחקרי לב (או"ח סימן ב') כתב שני טעמים שאינו נפטר למעשה מן הקרבן:

א. אמנם יצא בקריאת הפרשה מחלק הגבוה אבל עדיין חייב הוא בחלק הכהנים.

ב. אינו נחשב כאילו הקריב קרבן ממש, ועכ"פ אין זה קרבן מהודר. ונפ"מ בין שני הטעמים לגבי קרבן עולה, שכולו כליל ואין בו חלק לכהנים. ועיין בזה בדברי החיד"א בראש דוד (פר' צו) ובשיורי ברכה (סימן א').

וכבר הביאו ראיה ברורה ממה שאמרו בשבת (י"ב ע"ב) שרבי ישמעאל בן אלישע קרא והטה, וכתב על פנקסו כשיבנה בית המקדש אביא חטאת שמינה, הרי שלא נפטר למעשה לא בקריאת פרשת הקרבנות ולא בתלמוד תורה, אך בהקדמת המהרש"ם (לשו"ת ח"ב, מבן המחבר) כתב לדייק דע"י הקריאה הו"ל כאילו הקריב חטאת, אבל אין זו חטאת שמינה, ולכן כתב על פנקסו דכשיבא הגואל יביא חטאת שמינה, ע"ש. ובפתח הדביר (או"ח סימן א') הביא בשם האר"י שאינו נפטר כלל מהבאת הקרבן.

והאחרונים הנ"ל לא שמו אל לבם אל דברי הבית יוסף (או"ח סימן א') שכתב להדיא דקריאת פרשת החטאת מכפרת קצת, ע"ש.

לעשתו. הנה הפסוקים מגלים כל מה שכתבתי, כי מחויב כל אחד לקיים כל התורה, ואף מה שאי אפשר לו לקיים, יש המצאות שיהיה נחשב כאילו קיים.

ומלבד מה שכתבתי לעיל מסביר, לכאורה יש להוכיח שלא כדבריהם מהמבואר בב"מ (ק"ד ע"א):

"אשכחיה רבה בר אבא לאליהו דקאי בבית הקברות של נכרים, אמר ליה מהו שייסדרו בבעל חוב, אמר ליה גמר מיכה מיכה מערכין, גבי ערכין כתיב ואם מך הוא מערכך, גבי בעל חוב כתיב וכי ימוך אחיך. מנין לערום שלא יתרום, דכתיב ולא יראה בך ערות דבר. אמר ליה לאו כהן הוא מר, מאי טעמא קאי מר בבית הקברות, אמר ליה לא מתני מר טהרות, דתניא רבי שמעון בן יוחי אומר קבריהן של נכרים אין מטמאין, שנאמר ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם, אתם קרוין אדם, ואין נכרים קרוין אדם. אמר ליה בארבעה לא מצינא, בשיתא מצינא."

וברש"י (שם ד"ה בארבעה) כתב:

"בארבעה לא מצינא - בגירסא דארבעה סדרין, כגון מועד ישועות נשים שהן נוהגות בזמן הזה כבזמן הבית, וקדשים נמי כדכתיב ובכל מקום מוקטר מוגש לשמי, ואמרינן (מנחות ק"י ע"א) אלו תלמידי חכמים העוסקין בהלכות עבודה בכל מקום, מעלה עליהן הכתוב כאילו מקריבין אותן בבית המקדש."

ואת"ל דגם בשאר המצוות אמרינן שהעוסק בהלכותיהן וקריאת פרישיותיהן כאילו קיים, מה בין סדר קדשים לזרעים וטהרות, אלא ע"כ דלא אמרו כן אלא בקדשים בלבד.

ויש לדחות ראיה זו וליישב את דברי המבי"ט והשל"ה, דהמצוות שבסדר זרעים וטהרות אינם מצוות חיוביות, אלא מצוות קיומיות, ככל הפרשת תרומה, וכן גם בסדר טהרות כמו נגעים ופרה, ובכל הני אין כ"כ פקידא שיהיה בידינו כאילו קיימנו אותם, משא"כ בקרבנות שרובם חובה, חובת הציבור או היחיד. ועוד דאף אם אכן נניח כדברי הגדולים הנ"ל דגם בשאר מצוות אמרו כלל זה, מ"מ קרבנות עדיפי משום שבאים לכפר, ודו"ק בכ"ז.

ועיין עוד ברבינו בחי (ויקרא ז' ל"ז) שכתב דלא בקריאה בעלמא יכופר עון, אלא בהתבוננות בעומק ענין הקרבנות והתשובה, עי"ש, ולדבריו נראה שאמר רבי ישמעאל בן אלישע בענוותנותו, לכשיבנה בית המקדש אביא חטאת שמינה.

ט. בשאר המצוות

והנה יש לעיין אם יסוד זה נאמר רק בענין הקרבנות, וכדמצינו בג' מקומות בש"ס, או בכל המצוות, דכל העוסק בתורתן הוי כאילו קיים. ולכאורה היה נראה דלא אמרו כן אלא בקרבנות, משום סגולת הכפרה שיש בהם, וברחמי השי"ת קבע דאף לאחר חורבן הבית וביטול הקרבנות, יוכלו בני ישראל לכפר עון וחטאת ע"י תורת הקרבנות, וכמו שאמרו בגמ' שאברהם אבינו התחנן בפני הקב"ה מה יעשו בניי לאחר חורבן ביהמ"ק, וענהו הקב"ה כבר תיקנתי להם סדר קרבנות, אבל בשאר כל המצוות, כל שא"א לקיימם הו"ל אונס ואינו נענש על ביטולן. אמנם ראיתי לשני גדולי עולם, המבי"ט והשל"ה, שנקטו להדיא דה"ה בכל המצוות אמרו כן.

כך כתב המבי"ט בשני מקומות, בהקדמה לספרו קרית ספר (פ"ז הדרק הב'), ובספרו בית אלקים (שער התשובה פ"ט), וז"ל השל"ה (תורה שבכתב - הקדמה אות י"א):

"וענין ההכנה היא, שיקיים כל מה שאפשר לו לקיים, רצוני לומר, במה שנמנע לו לקיים, מכל מקום יעשה מה שאפשר לו לעשות בזו המצוה, ילמוד זו המצוה. והוא על דרך שאמרו רבותינו ז"ל (מנחות ק"י ע"א) כל העוסק בפרשת קרבנות הוא כאילו הקריב הקרבנות. גם אם נתן לו הקדוש ברוך הוא חכמה וחננו בבינה, ידע וישיכל סוד המצוה, כי אף על פי שלא יוכל לקיים המצוה בפועל, יקיימה בשכל להשכיל ולהבין אותה. גם אם אירע מצוה זו לחבירו, יעזור הוא את חבירו ויזרינו ויגרום שיקיימה, בזה נשלם מעלת ההכנה, ועולה לו כאילו קיימה בפועל. ועל זה רומזים הפסוקים (דברים ל"א - יד) 'כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום לא נפלתה הוא ממך ולא רחקה הוא, לא בשמים הוא וגו', ולא מעבר לים הוא וגו', כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך

דברי אגדה

אין צו אלא לשון זירוז

ולעורר רחמי שמים על כלל ישראל, מלבד סודות רמים ונשגבים שיש בתורה זו. וכבר הבאנו שם את מה שהכריע הכהן הגדול מאחיו במשך חכמה לומר "אלו ואלו דברי אלקים חיים", לפני הקמת המשכן היה כל ענין הקרבנות לעקור עבודה זרה מלב ישראל, אך לאחר הקמת משכן ה' וכלי הקודש שבו, אין הקרבנות אלא לכפר עון להשפיע רחמי ה' ולתקן עולמות עי"ש.

ושני ענינים אלה אפשר להשיג גם על ידי תלמוד תורה ודביקות בה, הלא התורה מקדשת ומטהרת את לומדיה ומיישרת דעת האדם, וכל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת (מנחות ק"י ע"א). ע"י עסק התורה הרי בידינו להשיג את שתי התועלות שבתורת הקרבנות, זו של הרמב"ם וגם זו של הרמב"ן.

הכהנים הקדושים שבט לוי, הן הם מנהיגי העם מורי הדרך ומרביצי התורה, ובא הכתוב לזרז על "תורת העולה", ללמד את בני ישראל תורת העולה והחטאת וכל הקרבנות, כדי ליישר עקמומיות שבלב לקרבן אל אביהם שבשמים, ואף שבכך ימנע מהם להביא קרבנות ויגרם חסרון כיס לכהנים באין להם בשר הקודש לאכילה ועורות הקדשים לכסות, כי זה חובתם בעולמם, "כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו".

וזה שאמרו חז"ל "אין צו אלא לשון זירוז מיד (היינו הקרבנות שנהגו מיד במדבר לפני הקמת המשכן) להוציא מחשבת עבודה זרה מלבן, ולדורות (לכפר עון בקרבנות שבמקדש), כי יותר צריך לזרז במקום שיש בו חסרון כיס.

"צו את אהרן אין צו אלא לשון זירוז מיד ולדורות אמר רבי שמעון ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש בו חסרון כיס" (רש"י י"ב).

וכבר נתקשו חכמי לב ונלאו למצוא פתח, הלא הכהנים הם שנצטוו בציווי זה, והם אשר זירז הכתוב, אך חסרון הכיס, של מביאי הקרבנות הוא ולא של הכהנים, ומה ענין חסרון כיס דבעלים לזירוז דכהנים.

והנראה בזה דהלא אהרן הכהן היה עמוד העולם באהבת הבריות, ועליו העידו חז"ל "אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה" (אבות א' י"ב), אין ספק שממון חבירו היה חביב עליו כשלו, הלא כן צוונו חז"ל (אבות ב' י"ב, אבות ד' נתן י"ז א) "יהי ממון חבירך חביב עליך כשלך", וגם זה ברור שבניו תלמידיו הלכו לאורו, ובפרט בענין זה שבו כולנו נצטוינו ע"י הלל הזקן להיות תלמידיו "הלל אומר הוי מתלמידי של אהרן אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה".

חסרון הכיס של עמך בית ישראל בנפשם של הכהנים הוא, הן הם אשר צריכים זירוז בעבודת הקרבנות שיש בה חסרון למביאייהם.

ובדרך דרוש נראה לפרש דברי חכמים וחידותם.

הנה מצינו שני טעמים בקרבנות (והארכתי בזה בשיחות מנחת אשר בפתיחה לספר ויקרא), הרמב"ם במורה נבוכים כתב דענין הקרבנות לשרש מלבושתיהם של ישראל את עבודת האלילים ולכוננם בדעת תורה ובהשקפת האמת, והרמב"ן כתב דענין הקרבנות לכפר עון

מערכי תורה

צו

משיעורי מרן הגאון רבי חיים פיינשטיין שליט"א ראש ישיבת עטרת שלמה

זבחי צדק

הנה ברהיטת המקראות נראה דפרשת הקרבנות שנאמרה בתורה ראשונה אחר הקמת המשכן, היא המשך לפרשיות הקמת המשכן, ומבואר דדיני הקרבנות מישך שייכו לעצם הקמת המשכן. ולכאורה צריך ביאור דהרי גם קודם הקמת המשכן קרבו קרבנות, וא"כ למה שייך ענין הקרבנות להקמת המשכן דווקא. ונראה לומר בזה, דהן אמנם גם קודם הקמת המשכן היה מציאות של קרבנות, והקריבו קרבנות, מ"מ נראה דב' עניני קרבנות חלוקים הם, וקדשי מקדש בפ"ע, וקדשי במה בפ"ע.

ובביאור הדברים נראה, דהנה מצינו כמה מקראות דהקרבנות נקראים זבחי צדק, בפרשת וזאת הברכה (ל"ג, י"ט) בברכת זבולון 'שם יזבחו זבחי צדק', וכן בתהלים 'אז תחפוץ זבחי צדק'. והנה בבעל הטורים בוזאת הברכה (ל"ג, י') כתב דזבחי צדק, נקראים רק קדשי מזבח, ולא קדשי במה.

והטעם דרק קדשי מזבח נקראים זבחי צדק, יש לומר, דהנה העבודות במשכן מפורש בפסוקים דחשיבי שנעשים לפני ה', אבל קרבנות הקרבים בבמה אינם נעשים ואינם קריבים לפני ה', דרק המשכן חשיב לפני ה', אבל הבמות אינם נחשבים לפני ה'. ובגמ' בסוף זבחים ממעטינן סמיכה ותנופה ועוד דינים שאינם נוהגים בבמה, משום דבמה לא חשיבא לפני ה'. וקרבת הקרב לפני ה', הוא קרבן הנעשה בשלמות עניינו, ולכן נחשב זבחי צדק, משא"כ קרבנות הקרבים בבמות, כיון שאינם לפני ה', אינם בשלמות הענין, ולכן אינם נחשבים זבחי צדק.

ובזה יש לבאר הפסוק הנאמר בברכת זבולון שהבאנו, 'עמים הר יקראו שם יזבחו זבחי צדק', ופירש רש"י, עמים של שבטי ישראל, הר יקראו, להר המוריה יאספו וכו', ושם יזבחו ברגלים זבחי צדק. הרי מבואר דרק מה שנזבח בהר המוריה, הוא דנחשב זבחי צדק, וזהו שאמר הפסוק, שיקראו להר המוריה, ורק אז הזבחים יהיו זבחי צדק.

מעתה נראה דמבואר היטב דפרשת הקרבנות הוא המשך לפרשת הקמת המשכן, דהן אמנם דגם קודם הקמת המשכן, היו מקריבים קרבנות, אבל מ"מ השתא בהקמת המשכן, נתחדש ענין קרבנות מיוחד של קדשי מקדש, שהם זבחי צדק, והם נעשים לפני ה', והוא ענין ודין בפ"ע חלוק מקדשי במה, שאינם נעשים לפני ה', ולא נקראו זבחי צדק, וב' עניינים חלוקים הם, הן בדיני העבודה, והן במהות עניינם, ועל כן השתא לאחר הקמת המשכן, הוא המקום לחדש ענין זה דקדשי מקדש.

ובזה נראה לפרש את הנאמר בשיר היחוד ליום השבת, 'בנוחם בנו עיר קדשך, ויפארו את בית קדשך, כי שם יזבחו זבחי צדק, אף כהניך ילבשו צדק', וביאורו הוא עפ"י המבואר, דדווקא בעיר קדשך ובית מקדשך שם יזבחו זבחי צדק, דרק קדשי מקדש נקראים זבחי צדק, וכמו שנתבאר. ובה יתבאר גם המשך הפיוט ד'אף כהניך ילבשו צדק', דהרי בבמה אין כהונה, ורק במקדש הוא דיש דין כהונה, וזהו שאומר דדוקא בעיר קדשך ובית מקדשך, ילבשו כהניך צדק. וכן על דרך זה יש לפרש המשך הפיוט 'ובית הלוי נעיונות יזמרו לך, יתרועעו אף ישירו', דנימא דאין שירה בבמה, דהרי אין אומרים שירה אלא על היין, ועל כן גם נעיונות בית הלוי דהיינו שירה, לא יהא אלא בעיר קדשך ובבית מקדשך, ור"ל דכל הדברים האלו, כהונה, שירה, וזבחי צדק, הם רק בקרבנות הקרבים בבית המקדש.

דין צפון בשחיטת קדשי קדשים

בדין שחיטת קדשי קדשים כתוב (ו', י"ח) 'במקום אשר תשחט העולה תשחט החטאת', היינו ששחיטתן בצפון. ואמרו"ר הגאון זצ"ל חקר אם דין 'צפון' הוא משום קדושת המקום, או דהוא דין קביעות מקום בעלמא, וכלשון רש"י בזבחים דף נ"ה ע"ב (ד"ה וחד לשאר צפון). אכן יעוי"ש בהגהת הצ"ק ומדבריו ולגירסתו הוא דין של קדושת צפון. ומלשון הכתוב להלן (י"ד, י"ג) לגבי מצורע כתוב 'ושחט את הכבש במקום אשר ישחט את העולה במקום הקודש', הרי דקרו הכתוב מקום הקודש, הרי מבואר דהוא דין של קדושת מקום, ולא רק קביעות מקום בעלמא.

בדין יוצא בקרבנות המילואים

הנה בקרבנות המילואים נאמר דין של נותר ככתוב (ח', ל"ב) 'והנותר בבשר ובלחם באש תשרופו', והקשו דכיון דהרי בכל יום פרקו את המשכן, א"כ בהכרח היו קרבנות המילואים צריכים להאכל קודם שפירקו המשכן, דבעת שפירקו המשכן שוב ליכא מחיצות ונפסל ביוצא, ואם לא נאכלו קודם שפירקו הרי הוא טעון שריפה מפסול יוצא, וא"כ אין צריך לדין שריפה דנותר, דהרי פסולא דיוצא קודם לפסולו בנותר. והפשוט בזה דאיכא כמה נפק"מ מפסול נותר טפי מפסול יוצא, לחיוב כרת, ולמחשבת פיגול. אכן בעיקר ההנחה דנפסל ביוצא נראה לדון בזה דהנה בגמ' בגיטין (דף ס' ע"א) איתא שמונה פרשיות נאמרו באחד בניסן יום הקמת המשכן, ואחד

מהם הוא פרשת שילוח טמאים. ומבואר דבשבעת ימי המילואים לא היה דין שילוח מחנות, ויעו"ש ברש"י שכתב הטעם דבאותו היום הוקבעו המחנות והזקקו להשתלח. ומבואר מדברי רש"י דעד א' בניסן לא הוקבעו המחנות ולא היה עדיין מחיצות של ג' מחנות. והנה בגמ' בזבחים (דף כ"ו ע"א) איתא פרכסה ויצתה לדרום וחזרה כשרה, וכתב רש"י 'דאין פסול יוצא אלא מתוך המחיצות', והיינו דאע"פ דיצתה חוץ למקומה, מ"מ לא חשיב יוצא ואינו נפסל בפסול דיוצא, דיוצא בעינן שיצא חוץ למחיצתו, ולא סגי ביוצא חוץ למקומו, ועל כן אע"פ דמקומה הוא בצפון, והיא יצאה לדרום שזה חוץ למקומה, מ"מ כיון דאין מחיצה בין צפון לדרום, לא יצתה חוץ למחיצתה, ועל כן אין בזה פסול יוצא. מעתה יש לומר דבשבעת ימי המילואים אע"פ דהוקבע מקום הקרבנות לפני ה', אבל כיון דעדיין לא הוקבעו מחנות, אכתי לא חלו דיני מחיצות, ולא היה זה אלא קביעות מקום, ושוב לא שייך בזה פסול דיוצא.

אלא דעדיין צ"ע בזה מהא דקיי"ל דבשר הפסח שיצא חוץ לחבורתו נפסל ביוצא, והרי התם אין המחיצות שייכות לקביעות מחנות כלל, דהמחיצות דחבורה אינם שייכים לחילוק מחנות, ומקום החבורה וחוף לחבורה תרומיהו חד מחנה נינהו, וחזינן דאפילו הכי שייך בו פסול יוצא, הרי דפסול יוצא אינו תלוי בקביעות מחנות.

והנה אא"ז מרן הגר"ז זצ"ל בספרו בהל' פסולי המוקדשין ביאר בדעת הרמב"ם, דשני דיני פסול יוצא איכא וחלוקין הן בעיקרן ויסודן, האחד הוא פסול יוצא דכל הקדשים הנלמד מקראי דפנימה ובקודש, והוא נוהג רק בקדשים שיצאו חוץ למחיצתן, ועוד פסול יוצא יש הנלמד מקרא דבשר בשדה טרפה שזה נוהג גם בחולין, כגון בעובר שהוציא ידו חוץ לרחם אמו, והוא דין של יוצא חוץ למקום אכילתו, וגם בבשר קדשים הוא נוהג רק בבשר שיש בו אכילה, וכתב שם עוד דבשר פסח שיצא חוץ לחבורתו דנפסל ביוצא הוא מדינא דבשר בשדה טרפה, שזהו פסול יוצא הנוהג גם בחולין, שייסודו הוא שיצא חוץ למקום אכילתו. ונראה דכל דברינו שייכי לגבי פסול יוצא דקדשים דזה תלוי בקביעות מחיצות, אבל הפסול יוצא דיצא חוץ למקום אכילתו הוא אינו תלוי בקביעות מחיצות, אלא בקביעות מקום לאכילה. וא"כ אכתי צ"ע דסו"ס מקום אכילה היו לקרבנות גם בשבעת ימי המילואים, וכמו שכתוב 'בשלו את הבשר פתח אהל מועד ושם תאכלו אותו', וא"כ עכ"פ שיהיו נפסלין ביוצא מדין בשר בשדה טרפה.

דין פרישת שבעה

בדין פרישה בשבעת ימי המילואים כתוב (ח', ל"ג) 'ומפתח אהל מועד לא תצאו שבעת ימים עד יום מלאת ימי מלואיכם כי שבעת ימים ימלא את ידכם וגו'. ואח"כ כתב 'ופתח אהל מועד תשבו יומם ולילה שבעת ימים ושמרתם את משמרת ה' וגו'. הנה נכפל הדין שלא יצאו, דבתחילה כתוב ומפתח אהל מועד לא תצאו שבעת ימים, ואח"כ כפל הדבר וכתב ופתח אהל מועד תשבו יומם ולילה שבעת ימים, וצריך ביאור למה נכפל דין זה. עוד צריך ביאור דהנה בין הכתוב הראשון ד'ומפתח אהל מועד לא תצאו' לכתוב השני ד'ופתח אהל מועד תשבו' נכתב עוד פסוק 'כאשר עשה ביום הזה צוה ה' לעשות לכפר עליכם', אשר מזה נלמד לדורות דין פרישה של כהן גדול ליוה"כ, ולכהן השורף את הפרה, וכמבואר ברש"י כאן כל זה. וצריך ביאור למה נכתב הדין פרישה לדורות בין שני הכתובים.

ונראה דבאמת שני הכתובים שני דינים ושני עניינים נינהו, דנראה לומר דהדין פרישת שבעה מלבד שהוא נצרך לצורך קידושם וקדושתם של אהרן ובניו, היה הוא נצרך גם לקידוש המשכן, דמדיני קידוש המשכן נמי צריך פרישת שבעה. מעתה נראה דשני הכתובים איירי משני העניינים, דהכתוב הראשון הוא מדין קידוש אהרן ובניו, וכמו שכתוב עד יום מלאת ימי מילואיכם, שזה קידושם לכהונה, והכתוב השני ופתח אהל מועד תשבו הוא מדין קידוש המשכן, וזהו שכתוב 'ושמרתם את משמרת ה' היינו דפרישה זו היא לצורך משמרת ה' שזה קידוש המשכן, ומבואר היטב למה נכפל דין הפרישה, דבאמת אין זה כפילות, אלא תרי דינים ועניינים.

ולפי זה מבואר היטב למה נכתב דין פרישת לדורות בין שני הדינים, דפרישת כה"ג ליוה"כ וכהן השורף את הפרה הוא בשביל קידוש עצמם, על כן הוא נכתב בהדי הדין קידוש דאהרן ובניו שזהו הכתוב הראשון.

הכהן הגדול מאחיו

רבנו החפץ חיים זיע"א פעל פעולות רבות להכין את עצמו ואת הרבים לביאת המשיח בב"א, לצורך זה יסד בראדן כולל קדשים שילמדו בו כהנים ויהיו בקיאים בעבודת הקרבנות, ולצורך זה הוציא הספר אסיפת זקנים בהם ספרי אחרונים על סדר קדשים כדי שיהא מצוי ללומדים ספרי מפרשים לעיונם. כן כתב מאמר חיזוק בגודל חשיבות לימוד קדשים הנקרא תורה אור, וברוב גדלותו ערך את חיבורו לקוטי הלכות שהוא כדוגמת חיבור הרי"ף על קדשים, בו פירושים ודקדוקים וחדושי הלכות. בכלל פעולותיו אלו שלח החפץ חיים מכתבים לכל רבני העיריות שבסביבתו, בו ביקש מהם שישלחו לו רשימות מסודרות בהם יפורט כמה כהנים יש בעירם, מי מהם ראוי לעבודה ואינו בעל מום ל"ע, כדי שיהא בידו רשימה מרוכזת של כהנים המוכנים לעבודה בבית המקדש. הרבנים לא חשו להשיבו, מלבד זקוני מרן הגר"ז זצ"ל שקיבל המכתב, ואמר 'אם החפץ חיים מבקש חייבים להענות לבקשתו', ושלח רשימה מפורטת של הכהנים הראויים לעבודה.

פעם אחת הגיע שליח מראדן לבריסק ומסר לרבנו הגר"ח זצ"ל דרישת שלום מהחפץ חיים, השיבו הגר"ח שימסור לחפץ חיים דרישת שלום ממנו, והוסיף ואמר שיאמר לחפץ חיים שהוא דורש בשלום כל אלו שאין להם בית, וגם שהוא מצפה לראותו הולך יחף עם אבנים על לבו. השליח לא הבין כונת הגר"ח והיו הדברים תמוהים בעיניו. מפני כך היה נבוכ למסור הדברים לחפץ חיים ונמנע מלמסורם. כעבור זמן ראהו החפץ חיים ושאל אותו מה השיב לו הגר"ח, ובאלץ למסור לו את דברי הגר"ח, ויהי כשמוע החפץ חיים את דברי הגר"ח שמה מאוד, וביאר לשליח פשרן של דברים, הדרישת שלום לאלו שאין להם בית, כונת הגר"ח ליראי השם, שבפסוק כתוב בית אהרן ובית הלוי, אבל על יראי ה' לא כתוב בית, ועליהם נתכוין הגר"ח שהוא דורש בשלומם, ומה שאמר שהוא מצפה לראותו הולך יחף עם אבנים על לבו, כונתו לראות כהנים בעבודתם, שהולכים יחפים, ואבנים על לבו, כונתו שאהיה כהן גדול הנושא את אבני החושן על לבו.

כח התורה מוריד את כח עמלק!...

אני רוצה לומר לכם עוד הרגש, למה המן נפל, מה היתה הסיבה האמיתית לנפילה?... אמר מרן רה"י זיע"א, זה דבר מאד ברור... כתוב בחז"ל, (מד"ר אסתר פרשה י' אות ד') בזמן שהמן קיבל את הציווי לקחת את מרדכי היהודי היושב שער המלך על הסוס, ולצאת עמו לרחובות קריה, הוא ראה את הגיהנם בחייו... הוא בא אל בית המדרש, ראו אותו מבחוץ וכולם פחדו על חייהם, אמר להם מרדכי לחכמים, הרשע הזה בא לקחת את נפשי, תלכו מלפניו, שלא תכוו בגחלתו... הם אמרו לו אנחנו נשארים איתך! באותה שעה נתעטף מרדכי וקם להתפלל, הגיע המן והמתין עד שיסיים מרדכי את תפילתו, והם המשיכו בלימודם.

הוא שואל את החכמים, במאי קעסקיתו?... הוא רואה כזה ריתחא דאורייתא... על מה המהומה?... אמרו לו במצות העומר ותמן אמרי בהלכות קמיצה וד"א שהיו קומצין מן העומר, שבזמן שביהמ"ק קיים מי שמתנדב מנחה, היה מקריב מלוא קומצו - סולת ומתכפר לו. והתפלל על גודל הריתחא ושאל אם הוא זהב או כסף והשיבו שעורים וכששאל לשווי השיבו לו בעשרה מנין. אמר להם בא עשרה מנין שלכם ודחה עשרת אלפים ככר כסף שלי!...

גם העמלקי הזה הרגיש... מה הפריע לו בדרך?... הדף גמרא! עמלק מגיע מרפיון ידיים מן התורה, וכמו שאחז"ל (סנהדרין קו, א) ובפרש"י עה"פ שמות יז, ח) "ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידיים", ילפי שרפו ידיהם מן התורה לכך בא עמלק עליהם, וברגע ויש כח של תורה - הוא נופל! (מרן רה"י זיע"א תמיד הסביר איך הוא הרגיש את זה, אבל לא נאריך בזה עכשיו). וע"י בקובץ עקבתא דמשיחא (להגר"א וסרמן במאמר אומר אני מעשי למלך אות י') כי כל אדם מישראל הלומד תורה או מחזיקה, מחליש במדה ידועה כחו של עמלק ויש לו חלק במצות מחית עמלק. גם המן הרגיש שהנפילה שלו היתה ע"י עמל התורה.

והנה הגמ' במס' שבת (פח, א) עה"פ קימו וקבלו דרשה 'דהדור קבלו בימי אחשורוש' ולמה? מאהבת הנס... כדפרש"י שם, הם ראו שיש בורא עולם שאוהב אותם ודואג להם, וכשיש בורא עולם מקיימים את התורה שלו מאהבה! והדבר דומה למלחמה, שאת המלחמה עצמה עושה החיל הפשוט, אך הנצחון הגדול נקרא ע"ש המצביא והרמטכ"ל שידעו לנווט ולעמוד מאחורי הקלעים ולהביא לידי הנצחון הגדול.

והנה עד עכשיו היה מרדכי ובית מדרשו בבחינת הרמטכ"ל והמצביא שהביאו לנצחון, וכעת נהיה החיל הפשוט בזירת המלחמה, שודאי שהוא ירידה בדרגה.

[ומשנת מרן הגר"י אלשיך על פורים הביא לפרש את החז"ל שהובא לעיל שפרשו ממנו מקצת סנהדרין, אכן הרוב היו אתו - ובמאי נחלקו. וכתב לפרש שהוא בפלוגתא דר' ישמעאל ורשב"י (ברכות לה, ב), ת"ר ואספת דגנך מה ת"ל, לפי שנה"א לא ימוש ספר התורה הזה מפיד"י יכול דברים ככתבן אומר אפשר אדם חורש בשעת חרישה וכו' תורה מה תהא עליה, אלא בזמן שישראל עושים רצונו של מקום מלאכתן נעשית ע"י אחרים.

וזה שסברו כרשב"י מקצת סנהדרין שפרשו ממנו, כי אם היה רק לומד היתה נהית המפלה בלי צורך לשום דבר אחר, ולפי"ז אדברא היו רואים בחוש שרק כח של תורה לא נתן להמן להצליח וכמו שהוא עצמו הרגיש, ונתרומם היה קרנה של תורה ביותר לקבל תורה מאהבה].

הבעיה שלנו שאנחנו לא מספיק מתבוננים... בשנה הזו ביום שמחת תורה כשנכנסו הערבים ימ"ש והרגו ושחטו, כל מי שרצה לראות ראה איך שבכל מקום של תורה - לא נגעה יד זדונית... על כל מקום יש סיפור... אופקים - שהיו כבר ממש בלוע הארי, וכן בתפרה, בנתיבות, בעוצם, המחבלים היו ממש לידם אך הקב"ה סימא את עיניהם... הלא דבר הוא... מי עשה את זה ומי חולל את זה?... כח התורה!!!

לימוד התורה הוא תענוג גדול

הגמרא במגילה (טז, ב) אומרת, א"ר יוסף גדול תלמוד תורה יותר מהצלת נפשות דמעיקרא חשיב ליה למרדכי בתר ד', (דהיינו מרדכי היה החמישי ברשימה) ולבסוף בתר חמשה, (והוא היה השישי).

מעיקרא כתיב "אשר באו עם זרובבל: ישוע, נחמיה, שריה, רעליה, מרדכי בלשן". ולבסוף כתיב "הבאים עם זרובבל: ישוע, נחמיה, עזריה, רעמיה, נחמני, מרדכי בלשן". ובגלל שמרדכי נעשה שר, הוא ירד מחשיבותו אצל חכמים, וכמשי"כ בסוף המגילה "כי מרדכי היהודי משנה למלך אחשורוש וגדול ליהודים ורצוי **לרוב אחיו**" ופרש"י לרוב אחיו ולא לכל אחיו, מלמד שפירשו ממנו מקצת סנהדרין, לפי שנעשה קרוב למלכות והיה בטל מתלמודו, והוא מהגמ' שם.

הט"ז (יו"ד סימן רנ"א ס"ק ט"ו) אומר, ברור שאם מגיע לפתחו של אדם מקרה של הצלת נפשות הוא לא יכול לומר גדול תלמוד תורה, אני באמצע ללמוד... בכזה מצב מוטל עליו ללכת ולהציל נפשות, זו ההלכה! אבל אחד שלא בא אליו כזה מקרה, והוא ישב ולמד, אז הוא יותר גדול!

שואל הגאון רבי חיים קמיל זצ"ל, נכון שתלמוד תורה גדול יותר מהצלת נפשות, אבל למה כאן זו תביעה על מרדכי?... מרדכי הוא זה שהביא לריבוי התלמוד תורה, ובזכותו 'הדור קבלו מאהבה בימי אחשורוש', כל קבלת התורה מ-א-ה-ב-ה נעשתה ע"י מרדכי... הוא שינה את כל עולם התורה!...

וניתן דוגמא: בהספד על הרב מפוניבז' אמר הג"ר חיים שמואלביץ זצ"ל, שהביא את דברי חז"ל (ברכות לג, ב) משל למלך שהי' לו אלף אלפים דינרי זהב והיו מקלסין אותו בכלי כסף, והלא גנאי הוא לו, כל השבחים שנאמר על הרב זצ"ל זה היכלי כסף... אבל היכלי זהב, השבח היותר גדול הוא, שאם הרב לא היה צריך לדאוג לקיום הישיבה - הוא היה ממשיך רק ללמוד ונהיה גדול הדור! אז הוא מסר את 'גדול הדור' שלו למען התורה!...

נו... אז מה נאמר, שזו תביעה על הרב מפוניבז' למה הוא לא היה גדול הדור?...! הרי הוא המעמיד של התורה בארץ ישראל...

בשעתו פוניבז' היתה עולם התורה, ומשם צמחו כל גדולי ראשי הישיבות, יחד עם הרה"י ר' שמואל, ר' דוד, הרב שך, והמשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין... זה היה קיומה של תורה! וגם פה, אמנם מרדכי עסק בהצלת נפשות ות"ת יותר גדול, אבל הוא העמיד את 'הדור קבלו בימי אחשורוש', אז על מה היתה התביעה!...

ומתוך רבי חיים קמיל: ישנה דרך נוספת להגיע אל 'הדור קבלו בימי אחשורוש'... כתוב בפסוק "ראה אנוכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה, את הברכה אשר תשמעו אל מצוות ה' אלוהיכם"... ובאור החיים (שם) כתב, "את הברכה", אומרו "את", להעיר כי מלבד הברכה המושגת מדרך ה', עוד לו עמה יעוד הטוב, והוא "אשר תשמעו" **כי השמיעה בתורה הוא תענוג גדול ומחיה הנפש, כאומרו שמעו ותחי נפשכם, והמרגיש בטעם התורה תשיחנו נפשו כי עליו לשלם גמול טוב לנותן מתנה טובה מופלאת, ואין צריך לומר שאין לתבוע שכר עליה.**

אדם שלומד ונהנה מהלימוד, הוא כל כך מאושר בזה שנפשו מדברת אליו... אתה צריך לשלם לקב"ה על המתנה, הוא צריך עוד לתת לך שכר?...! אין תענוג יותר גדול מזה! זה תענוג גדול ומחיה הנפש.

וממילא אומר רבי חיים קמיל, התביעה היתה על מרדכי, שהיה לו להרבות גבולות תורה ושכל ישראל יעסקו בתורה כחזקיהו וכך להגיע להדור קבלו מאהבה בימי אחשורוש, להגיע לזה דרך התורה.

אכן מבעל 'הגדולת מרדכי' שמעתי שיש לעיין בגוף השאלה, שהרי מרדכי לא כיוון לתורה כ"א להצלת נפשות אלא שנסתובב עיניו גם רבוי איכות התורה. אך לגבי חשיב הוא רק כהצלה ולא כת"ת עצמו, אלא שמגלגלין זכות ע"י זכאי שנסתובב דבר גדול זה.

גם בזמן מרדכי, היה צריך להגיע לאהבת הנס מלראות איד שהדף גמרא הציל... החזו"א אמר כל זמן שהיה את עמל התורה של רבי ברוך בער ורבי שמעון שקופ וצ"ל, היטלר לא יכל לעשות כלום!!! הוא היה חי כבר קודם, והתכנית הזדונית שלו כבר היתה, אבל עמל התורה של רבי שמעון ורבי ברוך בער עצרה אותו! הוא לא יכל להגיע לכלום... וזה 'הדור קבלוה מאבה'... אם היינו יודעים איזו מתנה זה 'תורה'... לא רק עולם הבא, וכמו שראינו באור החיים את הדרגות הגבוהות. אבל גם העולם הזה, הפשוט... הזכרנו שאמר פעם מרן שהי"ת צ"ל להרה"ג ישעיה אפשטיין, כשהיו שואלים תמיד מאיפה הוא יודע שבבני ברק לא יפלו טילים, בדרי"כ הוא היה עונה: החזון אי"ש כבר אמר את זה, אבל פ"א חס לבו בקרבו ואמר לו, "אנשים פשוט לא רואים את דפי הגמרא שמגינים סביב בני ברק..." חומה שנבנתה בעמל התורה ויגיעתה, זו 'חומת מגן' כזו חזקה ששום טיל לא יכול להיכנס לשם... אם אנשים היו רואים את זה הם לא היו שואלים...

עצם העובדה שראינו בן אדם בבחינת מלאך שנקרא רבי חיים קניבסקי וצ"ל, אם הוא אמר מילה, גם אם זה נגד הרופאים, ונגד כל התחזיות, הוא אמר - ויהי!

הרב חיים זאב שטרן (מהקהילה של הגר"מ שיינרמן באמריקה, ובעל חסד גדול מאד) סיפר, שהוא נכנס פעם אל מרן הגר"ש אלישיב וצ"ל, הוא היה צריך ברכה שהיא כעין הבטחה! אמר לו מרן הגר"ש, את הכח של הברכה בדור הזה בבחינת ככל היוצא מפיו יעשה - קיבל חתני הגר"ר חיים קניבסקי, תלך אליו... בזכות מה זכה רבי חיים לכל זה?... בזכות כח של תורה! לא היה לזה שום הסבר אחר!!!

זה אחד מהדברים של הדור קבלוה מימי אחשוורוש, ודאי שהיה אהבת הנס, אך צריך להבין שזה בזכות התורה... ת"ת כוחו גדול!
סיפר לי הרה"ג ר' מאיר מלין, (מר"י כנסת יהודה בסנהדריה מורחבת) הוא למד פעם בא' הישיבות של מיר. בא' הימים הזדמן לו להציל שני ילדים ממוות בטוח! כל העיר רעשה... המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין, רצה כל הזמן שלא תהיה לבחורים שום שייכות לשום דבר אלא רק ללמוד, וחשש שהיות וכלם דברו על גודל וחשיבות הדבר יגרום לרפיון בעמל התורה וחשיבותה.

רבי יחזקאל קרא לו ואמר לו איזה מעשה גדול עשית... כמה גדולה הזכות של הצלת נפשות... וכל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא, ואתה קיימת שני עולמות!!! הבחור ככה הרגיש טוב... המשגיח משבח אותו... אחרי שהם סיימו, רבי יחזקאל יוצא אתו מהחדר לכיוון הבית מדרש, הם נכנסים לבית מדרש והמשגיח שואל אותו, מה אתה רואה פה?... בחורים יושבים ולומדים! השיב הבחור. (ובליבו פנימה הוא חשב, אבל אני זכיתי בשני עולמות...!)

אמר לו המשגיח - כל בחור פה יותר גדול ממך! כי גדול תלמוד תורה יותר מהצלת נפשות... **כל מה שאמרתי לך שעשית מעשה גדול, זה הכל נכון! אבל כל בחור שיושב ולומד הוא יותר גדול מזה!**

וביותר עומק... כי בתלמוד תורה אתה מציל נפשות הרבה יותר! יש את ההלכה של "לא תעמוד על דם רעך" וצריך להציל נפשות, אבל אם בן אדם היה יודע מה עושה עמל התורה שלו, מה הוא עושה כשהוא יושב ולומד... למי שלא נזדמן וישב ולמד הוא גדול יותר.

אבל צריך לדעת וכך קיבלנו מרבותינו, שגם אדם יחיד, בעמל התורה שלו, זורע עמל התורה בכל כלל ישראל! מרן רה"י זיע"א היה חוזר ואומר את 'בני ברק' הקים החזון אי"ש בעמל התורה שלו! המושג 'בני ברק', שאנחנו יודעים מה זה... בני ברק של עמל התורה, של חיבוב ושמחה במצוות, את המושג הזה החזו"א הביא לעולם!

פעם אמר לנו הגאון רבי בצלאל זילטי בעידן דחדוותא, מה החזון אי"ש חידש בעולם... עד החזו"א היו הולכים לישון עם רמב"ם קשה. מהחזו"א והלאה הלכו לישון עם שולחן ערוך ומשנה ברורה... החזו"א נתן דפוס חיים של אהבת תורה ודקדוק ההלכה, ויראת שמים. **ה'עמל התורה' בנה עולם שלם של תלמידי חכמים העמלים בתורה, בכח היחיד להשפיע על הכלל.**

היה בירושלים יהודי ת"ח נכבד, שבאחת המלחמות לפני כמה עשרות שנים הוא פחד, והוא בא אל מרן רה"י זיע"א לשאול מה לעשות. אמר לו הרה"י, תיסע לתפרח, שם יש את עמל התורה של רבי נחום לסמן, ובעמל התורה של רבי נחום אין מה לפחד... שום טיל לא יפגע שם.

לא 'להתחכם' עם הקב"ה...

בעמל התורה יש לנו עוד דבר... יש השבוע את ההפטרה של פרשת זכור

ונקדים, שכתוב בספר 'מעשה איש' שהיה רב אחד שאמר בדרשה תוך כדי הדברים שדוד המלך בודאי היה יותר גדול משאול, והחזו"א נכח שם ואמר - לא נכון. שאול היה יותר גדול מדוד. והגר"ח מוסיף בהגהות, לא שמעתי, אבל יש ראייה לזה מהגמ' ביבמות ששאול היה יותר גדול מדוד.

והנה שאול בחיר ה', תוך כדי שהוא שומע באזניו את קול הצאן של עמלק, הוא אומר לשמואל הנביא בשמחה "הקימותי את דבר ה'!" ושמואל אומר לו, ומה קול הצאן הזה באזני וקול הבקר אשר אנוכי שומע?... "ויאמר שאול מעמלקי הביאום אשר חמל העם על מיטב הצאן והבקר למען זבוח לה' אלוך, ואת היותר החרמנו" ואומר לו שמואל "החפץ לה' בעולות וזבחים כשמוע בקול ה'!... הנה שמוע מזבח טוב, להקשיב מחלב אלים... יען מאסת את דבר ה' וימאסך ממלך". **זה הרי דבר פלא... איך שאול שהוא בחיר ה', הוא יודע שהוא לא קיים את דבר ה', איך הוא אומר "הקימותי את דבר ה'!..."**

וביותר, מרן רה"י זיע"א מוסיף שכתוב ששאול נשא ק"ו מעגלה ערופה, ומה על נפש אחת אמרה תורה להביא עגלה ערופה, על אומה שלימה כל שכן! ואם גדולים חטאו קטנים מה חטאו?... ואם אנשים חטאו בהמות מה חטאו... ומה קרה בסוף?... את מי שאול השאיר? את אגג! גדול הדור של עמלק... איפה הקל וחומר?... מילא בהמות, קטנים תשאיר, אבל את אגג!...

אומר מרן הרה"י דבר נורא נוראות... הקב"ה ברא טבע בבריאה שמדבר קטן צומח דבר גדול... מכל טיפת רע שמשאירים בלב - צומח עץ גדול. עמלק זו קליפת רע, הקב"ה אמר לא להשאיר שום דבר מעמלק, הוא קליפת רע, ואסור להשאיר ממנה כלום! כל הקל וחומר של שאול הוא מופרך, כי עגלה ערופה מביאים על נפש אחת - כי אולי הוא היה צדיק, מה זה נוגע לאומה שלימה של עמלק. עמלק הוא כולו רשע... מה שווים כל הערבים מול יהודי אחד... ומצד 'מה חטאו הבהמות', כתוב בחז"ל שלא יגידו זו בהמה של עמלק... עצם הזכרת השם עמלק בעולם, זה להשאיר בעולם את קליפת הרע. והתורה מצווה אותנו לא להשאיר שום טיפת רע בעולם! והרה"י אמר (ויש בזה כמה גירסאות) גם היום יש ציווי לא להשאיר טיפת רע אפילו בלב! מחיית עמלק זה למחות את הרע מן העולם! גם בלב, כי מכל טיפה אחת קטנה צומח עץ גדול...

לשאול נשארה טיפה קטנה... כבר אפשר להתווכח עם הקב"ה... וח"י הוא לא עשה נגד התורה, אלא מבאי ה'עונג יו"ט' שכתוב בגמ' בא וראה מה בין דורות הראשונים לדורות האחרונים, דורות הראשונים היו מכניסים פירותיהם דרך השער כדי להתחייב במעשרות, ודורות האחרונים הכניסו דרך גגות וקרפיפות כדי להיפטר מן המעשרות. שאול עשה תחבולה להיפטר מזה, ולזה היה לו קל וחומר... ביעונג יום טוב' מסביר פירוש אחד, ולגבי הצאן אמר רבי חיים מבריסק (ע"פ הר"ן בנדרים בשם הר"ם ממניץ בדף ל"א) אם אחד מקדיש לפני שהוא זוכה ההקדש חל. אז שאול הקדיש את הבהמות לפני שהוא זכה בהם. ולגבי אגג הביא הגר"ר יושע בער (ע"פ הרמב"ם פרק ו' ממלכים) שאם עמלקי נהיה גר תושב אין דין מחיית עמלק, אז שאול נתן עצה לאגג להיות גר תושב... הוא לא עשה נגד ההלכה, הוא הלך בתחבולות והתחכם... הוא נתן מקום לשכל...

אומר לו שמואל, אתה מבין יותר טוב מהקב"ה מה זה טוב!... הרי מהלילה האחד הזה - תראה מה קרה... יכול להיות שאם היית הורג את אגג לא היה נשאר שום עמלק בעולם והעולם היה מגיע לשלמותו, כי אין השם שלם ואין הכסא שלם עד שימחה זרעו של עמלק, אך ברגע והשארית את עמלק - שוב אין השם שלם ואין הכסא שלם! ובבעלי התוס' פרשת בשלח אומרים שמאותו הלילה שאגג נשאר חי, הוא בא על אשתו 'חמורתא' ומה נולד זרע עמלק שנשאר בעולם... וממנו בא המן הרשע... מטיפה של התחכמות... כל המרחם על האכזרים סופו להתאכזר על הרחמנים... לכאורה שאול היה כזה רחמן... הוא דאג לאומה של עמלק... אך כשזה הגיע לנוב עיר הכהנים, עיר של צדיקים, שאול הרג אותם ללא רחמים... אידך זה יכול להיות! כי השארת זרע עמלק, השארת טיפה של רוע... עם הרוע הזה - סופו להתאכזר על הרחמנים.

[וביותר שהרי לשיטתו הרג את נוב עיר הכהנים מדין מורד במלכותו שעזרו לדוד שהיה שונא המלך, ואין לך מורד במלכות שמים יותר מעמלק אשר אין השם והכסא שלם עד שימחה זרעו, והוא הוא "אשר

קרד" וצנן חוס הכבוד שמים שהיה ביציאת מצרים וכדפרש"י שם, וא"כ כל הק"י שלו נפרך במיניה וביה רק ע"כ שמעצם הדבר להתחכם נגד צווי ה' צומח רוע ועצומים כל הרוגיה].

כל דבר שאתה מתחכם עם התורה הקדושה, גם אם זה לא נגד ההלכה, אבל זה נגד מה שהקב"ה אמר לך, הוא אמר לך דברים ברורים באופן אישי!!! למחות את זכר עמלק, ולא מחית! תראה איזה מחיר יקר שילמנו... עד היום...

שאל באמת חשב אדרבא - אני עוד יעשה קדוש ה' גדול שאגג מלך עמלק יהיה כפוף לעם ישראל והצאן יהיו לקרבן לה' אך כל התחכמות לא לקבל 'תורה' כמות שהיא - הרי היא בכל יען 'מאסת' והמחיר עליה כבד מאד.

יש דעה שהמקושש לשם שמים נתכוון, הוא רצה להראות שיש גזר דין מות למי שמחלל שבת ועל ידי זה אנשים ישמרו שבת. ומה קרה בסוף?... "אם שמרו ישראל שתי שבתות מיד היו נגאלים" בכלל לא היה חילול שבת בעולם אם המקושש לא היה חוטא... בגללך נשאר החילול שבת לדורי דורות! זה המחיר של ה'מתחכם' על צווי של מקום, גם כאשר כוונתו כביכול לטובה.

פורים שלך או פורים של הקב"ה....!

יצא כעת מכתב של מרן רה"י הגאון רבי דוב לנדו שליט"א, ואתמול אמר לי מרן רה"י הג"ר משה הלל הירש שליט"א, קודם כל - לא אוספים כסף בערים לא דתיות! זה חילול ה'... ברחוב, בעיקר כעת מדברים על גיוס בני הישיבות, ויש מלחמה, אנשים נופלים, זה חילול ה'!!! לא מוכרים כבוד שמים על גרושים... כבר היה חילול ה' גדול בתקשורת החילונית, באו לאיזה מישור, הוא זרק להם עשר גרושים וזרק אותם מהבית בבזיונות... פרסמו את זה... הגרמ"ה הירש הזדעזע, שיש מקומות בהם בחורים עומדים בצמתות להתרים נהגים... זה חילול ה'!!! אדם שמתחיל להתחכם עם התורה הקדושה למען 'המטרה הקדושה', המטרה לא מקדשת שום אמצעים, ונגד חילול ה' לא עוזר שום דבר...

דבר נוסף אמר רבי משה הלל שליט"א, הפורים הזה צריכים להיות כל איש שורר בביתו, בבית תעשה שמחת פורים עד הסוף, אבל לא לצאת לרחובות, ח"ו שלא יתגלגלו שיכורים ברחובות ולא יהיו ריקודים ברחובות, אם יעשו מזה עסק גדול יהיה שוב פעם חילול ה'... אדם יכול להרויח גרושים ולהפסיד מליונים...

קיבלנו מרבותינו (הג"ר לייב חסמן ועוד) כתוב בחז"ל למה נסמכה אשת פוטיפר לתמר, מה זו נסמכה לשם שמים אף זו נסמכה לשם שמים. זאת אומרת שאשת פוטיפר התכוונה בהתחלה לשם שמים בדיוק כמו תמר. אבל בסוף כתוב עליה 'מרשעת', איך זה יכול להיות?... אלא היא התכוונה לשם שמים גמור, אבל ההבדל הוא מה יקרה אם ה'לשם שמים' שלי לא יהיה כמו שאני רציתי, איך אז אני מגיב?... אצל תמר, כשזה לא חלק, "היא מוצת" היא הלכה להישרף בכבשן האש, ובלבד שלא להלבין פני חבירו ברבים! לא הצלחתי עם הלשם שמים שלי, אבל אני לא אפגע בשני... המלבין פני חבירו ברבים אין לו חלק לעוה"ב... אבל אשת פוטיפר - אם אתה לא רוצה את הלשם שמים שלי... לך לבית סוהר, עם שקרים... עם בזיונות... מרשעת!!!

אני יש לי תכניות איך 'לחגוג' את הפורים, אומר לנו הגאון רבי משה הלל שהקב"ה לא רוצה כזה פורים כמו שתכננת... אז מוצאים היתרים, עם קולות... פה אתה נבחן... אתה עושה פורים של הקב"ה או פורים שלך... אתה עושה הקימותי את דבר השם, או יען מאסת את דבר ה'...

שמחה של מצוה זו שמחה אמיתית!

הרביה שלנו רבי מאיר חדש הביא שהגרמ"ה בשבת (ל, ב) שואלת סתירה: כתוב "ולשמחה מה זו עושה", ומצד שני כתוב "משבח אני את השמחה", לא קשיא, כאן בשמחה של מצוה וכאן בשמחה שאינה של מצוה.

הסביר לנו רבי מאיר חדש: איך אנחנו מבינים... שמחה אמיתית, זו של מצוה... אכן יש בו יותר עומק, מה דעתכם אם נראה היום אדם מבוגר שמשחק עם בובה, ושמח ורוקד איתה... או אחד שרוצה לשמוח באמצע השנה, לא רק בפורים... הוא לוקח כובע ליצן ושם על הראש, והוא כבר סבא זקן... הוא מחייך בעונג, איך אני נראה?...

הוא נראה חסר דעת מסכן... חולח... מה אפשר לומר עליו... אומר רבי מאיר כתוב ולשמחה מה זו עושה... זה לא ברמה שלך... בני

ברק היא לא 'רמת' ג'... היא רק סמוכה לה, אי אפשר להפוך את הפורים לרמת ג'... כבר יצאנו מהגן מזמן, אנו אנשים גדולים ונכבדים. צריך שמחה של מצוה שזו שמחה אמיתית!

פעם אמר המשגיח רבי דן סגל שליט"א, "ולישרי לב שמחה", לזכות לשמחה אמיתית זה עם ישרות הלב. יש מאמר נפלא של הגר"א ברורמן (מעוצם) ששמחה אמיתית זו שמחה של הנשמה. הוא מביא כך בשם הרב דסלר, ומהגרמ"ל, שמחה זה לא רגליים ורקודות, אלא שמחת הנשמה, והנשמה שמחה בשלמות שלה, בשמחה של מצוה, זו שמחה אמיתית. זו שמחה שמלווה אותך.

אכן, מנהג ישראל להתחפש בפורים אבל בפוסקים לא נזכר מנהג זה רק לגבי אם אחד הזיק, או איסור לא ילבש. אך אמר לי פעם הג"ר ישראל אליה וינטרויב זצ"ל - לשמו ולזכרו תאות נפש... זה היה מתוק כל כך... - משל למה הדבר דומה? היה בחור טוב ומוצלח שלא היה לו שידוך, ועד גיל שלושים ושתיים הוא ישב והמתין... כבר כולם התיאשו ממנו... עד שברוך ה' הוא התארס... ועוד איזה שידוך טוב... האמא היתה מאושרת מאד... היא חזרה הביתה אחרי הוורט, וראתה את הבן שלה הקטן בן שנה וחצי שהתעורר והתחיל לבכות, זה לא התאים לה הבכי הזה עכשיו... מה אתה בוכה, מושהלחיה התארס!!! הוא לא הבין מה אמא רוצה ממנו... הוא המשיך לבכות... לא היתה לאמא ברירה, היא נתנה לו כובע ליצן, וממתקים, ועוד כמה בובות, ואז התינוק חיידק ושמח... על מה הוא חיידק, על זה שמושהלחיה התארס?... לא... אבל העיקר שהוא שמח, עכשיו זה זמן שמחה...

אמר רבי ישראל אליהו: בפורים אי אפשר להיות עצובים... אבל לא כולם בדרגה להבין מה זה פורים, אנחנו לא יכולים לראות אדם עצוב, אז בשביל המסכנים שלא מבינים, יש כובע ליצן ותחפושות...

וגם בתחפושות עושים את זה לקני הדעת והרגש כי צריכים להיות שמחים... אבל תשים לב במה אתה שמח... תבין את ערך היום הגדול...

כל הפושט יד - נותנים לו!!!

מרן ראש ישיבה זיע"א היה אומר לנו, המבין הגדול על הרכוש הרוחני זה היצר הרע... איפה שיש יותר יצר הרע - סימן ששם שווה להשקיע... מובא בשם האר"י: כיפורים כפורים, מי נתלה במי, קטן נתלה בגדול... אז פורים זה יום גדול יותר מיום כיפור...! מה אתה הולך לאבד את זה?... שמחה של מצוה זו שמחה אמיתית... ישמח ישראל בעושייו זו שמחה על הקשר שלנו עם הקב"ה...

כעת כל העולם רעש בשמחה הגדולה של הג"ר צבי קושלבסקי שליט"א בהולדת בנו בכורו... היו תמונות ופרסומות... כולם שמעו מזה... אבל העיקר זה לא להתייחס לזה כעוד סיפור של אטרקציה מעניינת, אלא לרקוד משמחה שזה הקב"ה שלי והשמים פתוחים לכל... קרוב ה' לכל קוראיו. מה זו שמחה של מצוה, ישמח ישראל בעושייו... הקב"ה נמצא אצלי ואצלך בדיוק כמוהו... זה שלך!!! מה זה פורים... יש לי בורא עולם! אני יכול להתפלל אליו... השמים פתוחים!!! [ועי' ברבינו יונה פ"ה דברכות דל"א שהשמחה באה ע"י הזכרת נפלאות הבורא ית'].

כתוב בקב הישר שתענית אסתר זה זמן מסוגל לומר בו מזמור כ"ב בתהילים, "למנצח על אילת השחר" - בכוונה, ולבקש בקשות, זו סגולה לקבלת התפילות. ויש אומרים שהזמן הוא בפורים עצמו. ומה אז תנח ידך... זה כאלו זמנים מסוגלים ששערי שמים פתוחים... כל הפושט יד נותנים לו... אל תבזבז את זה... להיפך, תשמח! אבל תשמח כמו בן עלייה... יש לך בורא עולם, יש לך כזה הקב"ה...

ראיתי סיפור נפלא בעלון של קבר רחל: שסיפר האדמו"ר מרחמסטריוקא שבנובהרדוק היה בחור שהיתה לו אהבת תורה בצורה יוצאת דופן, דא עקא, שהוא היה קשה הבנה, ולא הצליח להבין הרבה... כשהוא נכנס לישיבה הוא ישב ולמד בהתמדה נוראה, שעות ע"ג שעות. אך כשכולם סיימו את המסכת הוא גמר רק דף אחד...

בפורים, היה אחד שהשתכר, וכאשר טוב לבו בין הוא החליט להעלות על נס את כל העמל של בני הישיבה, והוא שאל את כולם כמה דפים הם הספיקו... הוא ידע שרובם הספיקו את המסכת... הוא עבר מאחד לאחד, וכולם שרו ורקדו לכבוד התורה... בלי לשים לב הוא שאל גם את אותו בחור שלמד דף אחד בלבד - כמה אתה הספקת... כולם החורו... מה הוא יגיד, דף אחד?...! אך פתאום הבחור התחיל לרקוד ואמר על עצמו... גוף טמא ומאוס... עצמות יבשות... גוף טמא וזכה

להגיד את המילים הקדושות אמר אביי אמר רבא... דף שלם זכיתי...
אין אדם מאושר ממני עלי אדמות!!! והתחיל לרקוד... כך מספר
 הרביה מרחמסטריוקא בהתרגשות...
 יש לי את אמר אביי אמר רבא ואני יודע עוד יותר מדף אחד... עוד לא
 זכינו שיהיה כאן מי שיודע רק דף אחד... אבל שמחה של מצוה...
 השמחה של אביי ורבא, שאני זוכה להידבק בתורה הקדושה!
תהיה אתה מודל לחיקוי...

בנובהרדוק כל חודש עבדו על מידה מסוימת. בחודש אדר הם עבדו על
 'אמיצות הלב'. 'ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה'.
 אומר לכם דבר אשר על ליב... אנחנו כולנו בנויים על מה שכולם
 עושים, "היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם", גם אם זה שטויות
 - אבל ככה כולם מה אפשר לעשות... המודעה משתנית מיום ליום
 ומשעה לשעה... אבל תראו דוגמא למודעה טובה... מרן רה"י זיע"א
 התחיל להנהיג בישיבה את הרעיון של הלימוד בליל פורים. והצטרף
 אז במכתב מרן רה"י רבי מיכל יהודה, כשזה התחיל - אנשים לא
 האמינו... מה השייכות בכלל, בפורים ללמוד?!... והיה ראש ישיבה
 חשוב, הוא הצהיר גלויות שהוא לא שולח בחורים ליארחות תורה, זו
 ישיבה של משוגעים, לומדים בפורים... אבל היום - כולם לומדים בליל
 פורים... מי לא לומד, בכל הארץ... מה קרה?... המודה השתנתה זה
 הכל.

גם בפורים עצמו התחוללה מהפכה... 'ישיבת מרדכי הצדיק'
 שהתקבלה בכל הארץ... אבא שיגיד לבן שלו שהוא לא הולך ללמוד
 איתו באבות ובנים הפורים שלו יהיה תשעה באב... מי לא לומד
 בפורים ובליל פורים... מה קרה פתאום? כולם ככה... זה הכל!
 פעם גם בשבת הרבה פחות למדו, והיום בכל מקום יש 'אבות ובנים'...
 זה המודה! מה איכפת לך להיות הראשון שעושה את המודה...
 ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה. **הג"ר אברהם קפלן אמר - 'יחידה
 ליחיד' קח את היחידות שלך, ואל תבהל... אל תבהל שאנשים לא
 מבינים את העבודת ה' שלך... תעשה עבודת ה' כמו שמתאים לך,
 תתייעץ עם רבותיך, אבל כשאתה הבנת שזה מה שמתאים לך - אל
 תבהל... אל תבקש הסכמה מהעולם...**

אם תצמד בדרכך הברורה - אחרי זה יחכו אותך... למה אתה צריך
 להיות זה שמחקה אחרים?... תהיה אתה מודל לחיקוי...!
 תלמד בהתמדה... מה איכפת לך... יש כאלו שמאיימים עלך אם לא
 תבוא לכל החתונות אז גם לחתונה שלך לא יבואו... קודם כל מרן רה"י
 זיע"א אמר, בחתונה שלי היה רק עשרה אנשים והתחתנת... לא קרה
 כלום... קח את עצמך... את היחודיות שלך... כל בחור יש לו כזו
 יחודיות, כזה מידות טובות... אל תבהל מאחרים... **רק לא צריך
 לעשות דברים משונים...** אבל את היחודיות שלך תיקח לידיים...
 ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה. מרדכי היה הכי גדול! לא... בהתחלה
 הוא היה חמישי, ואח"כ הוא היה שישי... לא כולם אחוזו כמוהו,
 ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה...

הרב דסלר מסביר למה כאן היתה 'אהבת הנס' יותר מהרבה ניסים
 אחרים שנעשו לישראל! אלא פה הם ראו את ה"לא יכרע ולא
 ישתחוה" כולם הסתכלו על זה בתור זלזול בפיקוח נפש... אין ברירה
 חייבים לבוא למשתה וחיילים לכרוע, איך אפשר אחרת... אבל בסוף
 בגלל המשתה נגזר עליהם עונש כליה, ומה הציל אותם?... ומרדכי לא
 יכרע ולא ישתחוה... אז הם ראו בחוש את התורה מגנא ומצלל. **בלי
 פשרות ובלי חכמות. אם התורה אומרת אין חשבונות... אל תבהל
 מכלום... תלמד, תעמול בתורה!**

מה זה 'שמחת פורים' אמיתית...

הרב מ.צ. נריה היה ראש ישיבת כפר הראוה, הוא שלח את הבנים שלו
 לישיבות שלנו, והוא עצמו היה אוהב תורה.
 בשבע ברכות של הבן שלו הוא אמר לי תשאל את הרה"י רבי יחזקאל
 סרנא, למה הוא מתנגד לישיבה שלנו כל הזמן... הרי אנו מוציאים יקר
 מזולל... הוא לקח בחורים רחוקים, הוא שלח משם אז גם לישיבות
 קדושות... מה לא טוב במה שאנחנו עושים?...

שאלתי את הרה"י רבי יחזקאל, והוא אמר לי - יתכן והוא צודק ולא
 לזה אני מתנגד... רק מה שמפריע לי למה הוא קורא לזה ישיבה... זו
 לא 'ישיבה', אין ישיבה עם תיכון. אפשר לקרוא לזה כל שם אחר, לא
 תואר של ישיבה... **ישיבה היא כולה קודש!**

אני רוצה לומר לכם, יש כאלו שעושים שטויות בפורים בשביל
 לשמוח... תקראו לזה איך שאתם רוצים, אבל זה לא 'שמחת פורים'...!
 אל תוריד את פורים **לרמת** גן, לא מתפקעים מצחק מכל בדיחה
 נבובה... **פורים זה יום של שמחה אמיתית! איך גומרים את פורים?...**
**השו"ע גומר וטוב לב משתה תמיד... מפורים לוקחים שמחה לכל
 השנה, עד פורים הבא! שמחה של לב... של נשמה... שמחה של
 רגש... יש לנו בורא עולם טוב ומטיב...**

אסור להשאיר רוע בעולם, צריך לקרוא את כל עשרת בני המן בנשימה
 אחת וכך גם מתו בבי"א כדי שלא להשאיר רוע מאף אחד בעולם...
 ובפרט צריך להזהר בעניינים של בין אדם לחבירו... מרן רה"י זיע"א
 מאד הזהיר על זה... תתן משלוח מנות גם לבחור כזה שאתה לא
 מחבב... תתן גם לחבר שלך, כדי שההוא לא יחשוב שזה הכוונה שלך...
 העיקר הוא להרבות אהבה ואחווה בעולם!

חז"ל אומרים על חנניה מישאל ועזריה להיכן הם נעלמו... יש דעה
 שהם טבעו ברוק שירקו עליהם הגויים... יש לכם אלוקים כזה ואתם
 עובדים לצלם... פורים זה הזמן להרגיש שיש לנו הקב"ה כזה... זה
 האלוקים שלך, אותו אלוקים שעשה את הנס לרב קושלבסקי!!! זה
 כ"כ מתאים כעת לפני פורים... תבקש ממנו, הוא כל יכול!! ברגע אחד
 'יונהפוך הוא'... ברגע קטן...!

אנחנו בשערי גן עדן...

הגאון רבי הלל זאקס זצ"ל היה מספר לנו בהתרגשות: בפורים אחד
 הגיע בחור אל מרן החפץ חיים וביקש, שהרביה יבטיח לי שאני אהיה
 שכן שלו בגן עדן! החפץ חיים לא ענה לו... רביה... היום זה פורים, כל
 הפושט יד נותנים לו...! והחפץ חיים לא ענה לו. עד שהבחור אמר,
 רבי... אני לא עוזב את הבית עד שהרב יבטיח לי שאני אהיה שכן שלו
 בגן עדן...! החפץ חיים נהיה רציני, ואמר לו, אני מוכן. (להג"ה זאקס
 היה מתרגש, סבא היה בעה"ב לא רק על הגן עדן שלו, אלא גם מי יהיו
 השכנים שלו...) אבל החפץ חיים הוסיף, אני רוצה שכן טוב, ואני מאד
 נוהר לא לדבר לשון הרע. אם אתה רוצה להיות שכן, גם אתה צריך
 להיזהר, תקבל על עצמך להיזהר מלשון הרע...

הבחור התחיל לגמגם... אני אשתדל... אני לא בטוח שאני אצליח...
 אמר לו הח"ח - אני רוצה שכן טוב... מי שמקבל - הקב"ה עוזר לו, אך
 הבחור התקשה לקבל על עצמו, והמשיך לגמגם, עד שהח"ח אמר קחו
 אותו מפנה! **אמר הג"ר משה לנדינסקי** (הראש ישיבה של ראדין)
**הבחור כבר עמד בשערי ג"ע, ובשביל שטויות - הוא זרק את עצמו
 משמה...**

אנחנו נמצאים כעת לפני פורים, אנחנו עומדים בשערי גן עדן... לא
 נזרוק את עצמנו בשביל שטויות... ואז יתקיים בנו 'וטוב לב משתה
 תמיד'!

לע"נ

צופיה בת לולו ע"ה

נלב"ע ט"ז אדר

תנצב"ה



לע"נ

הרב חיים דוד הלוי זצ"ל

רב ואב"ד ת"א

נלב"ע י"ב אדר

תנצב"ה



מערכת 'ארחות חיים' מאחלת ברכת א פריילכען פורים און א פריילכען תמיד

בהזדמנות זו נודה לכל התורמים והמסייעים בהחזקת והפצת הגיליון

ע"מ שנוכל להמשיך בהפצת תורת מרן המשגיח שליט"א ואף להגדיל את ההדפסה וההפצה אנו זקוקים מאד לעזרת הציבור
 ניתן לתרום דרך מערכת נדרים פלוס וכן דרך המערכת הטלפונית הממוחשבת נדרים פון בחיג לטלפון 03-763-0585 שלוחה 2071
 יישר פה ותזכר למצוות

ועד ליל שבת

דברי מוסר והשקפה על פרק קנין תורה

מראש הישיבה הגאון הגדול רבי ישראל בונם שרייבר שליט"א

שנאמר בשי"ה"ק

"כל העוסק בתורה אינו צריך לא חטאת ולא אשם"

מתוך שיחה שמסר מורנו רח"י שליט"א, שבת קודש פרשת צו

"זאת התורה לעולה למנחה ולחטאת ולאשם ולמלוואים ולזבח השלמים" (ד' - ל"ז)

בשלהי מסכת מנחות (ק', ב') דורשת הגמרא: "אמר ריש לקיש, מאי דכתיב זאת התורה לעולה למנחה ולחטאת ולאשם, כל העוסק בתורה כאילו הקריב עולה מנחה חטאת ואשם", והקשה על זה רבא: "האי לעולה למנחה, עולה ומנחה מבעי ליה, אלא אמר רבא, כל העוסק בתורה אינו צריך לא עולה ולא חטאת ולא מנחה ולא אשם", וביאר רש"י: "דהכי משמע, זאת התורה לעולה, כלומר במקום העולה, למנחה - בשביל המנחה, כגון לכם בשבילכם, כלומר התלמוד תורה מכפר על עונותינו".

ואם כי דברי רש"י לא מחוורים כל כך למעיין שם בכל דבריו, מכל מקום נמצינו למדים שתלמוד התורה מכפר על כל עונותיו של אדם, ושוב הוא אינו זקוק לקרבן. הלימוד עולה לו במקום עולה, במקום חטאת, במקום מנחה ובמקום אשם.

וכמוכן הדבר פשוט וברור, שגם לאחר דברי הגמרא, מי שעוסק בתורה עדיין זקוק להביא את הקרבן בפועל שיכפר על עונותיו. כבר על רבי ישמעאל מצינו שכתב על פנקסו שלכשיבנה ביהמ"ק יביא חטאת שמינה (שבת י"ד, ב'), אך גם בלא זה, פשיטא ש'אינו צריך' הכוונה היא רק 'כאילו', ולא שהלימוד עצמו הוא קרבן. הלא גם בזמן בית המקדש עצמו, כל מי שהיה חוטא היה צריך לעלות וליראות, ולא היה יכול לעסוק בדברי תורה ולהפטר מחובתו...

כל מה שהתכוונה הגמרא הוא רק כלפי הזמן הזה, שאין אנחנו יכולים לעשות חובותינו בבית הגדול והקדוש, עם זאת אין אנו מחוסרי כפרה מכל וכל, והגם שהחטא עצמו אינו יכול להתכפר, יש לנו את עסק התורה שמחשיב לנו כאילו הקרבנו קרבן.

אך אם כן הרי השאלה עולה מאליה: מה בין דברי רבא לדברי ריש לקיש. הלא כבר ריש לקיש הקדים ואמר ש'כל העוסק בתורה כאילו הקריב עולה מנחה חטאת ואשם', ועל זה בא רבא לחלוק עליו, ש'כל העוסק בתורה אינו צריך לא עולה ולא חטאת ולא מנחה ולא אשם'. ומשמע בדברי רבא שאין זה רק 'כאילו' אלא ש'אין צריך' כלל, על אף שודאי פשוט כאמור שלכשיבנה בית המקדש יהיה חיוב הבאת קרבן מלבד עסק התורה.

ועוד קודם לכן יש להתבונן על עיקר חיוב חטאת שמביא החוטא בשוגג, מה עשה השוגג שמחמתו נתחייב בקרבן. הרי השוגג הוא שוגג, שעשה מעשה בשגגה בלא רצון להמרות את פי ה', ועל מה ולמה הוא מחוייב להתכפר. וכבר פעמים מספר הבאנו את דברי הרמב"ן בזה (ריש ויקרא ושער הגמול), שמהם עולים שני ביאורים:

הביאור הראשון הוא שאין הכי נמי, החוטא בשוגג לא צריך להתכפר על איזו שהיא מרידה שעשה חלילה, אלא על הפגם בנפש שנגרם לו כתוצאה מעצם המעשה. משל למה זה דומה, למי שישב ליד השולחן ונשפכה עליו צלחת מלאה רוטב. האם משנה אם השפיכה היתה בכוונה או לא? סוף סוף הבגדים התלכלכו, וכעת הם טעונים שטיפה... כך הוא החוטא בשוגג - אמנם המעשה היה ללא כוונה, אך המעשה עצמו הוא מעשה של רוע שפוגם את הנפש, ועליו הוא זקוק לכפרת הקרבן.

[ואגב אורחא למדנו מכאן, שמה שאנוס אינו מחוייב להביא קרבן היינו משום שלא נחשב לו כלל שעשה עבירה, כי אי לאו הכי מדוע שאנוס לא יתחייב גם כן מחמת עצם המעשה, למרות שעשהו לאנוסו. וכבר ידוע יסודו של החמדת שלמה (או"ח סי' ל"ח) ועוד אחרונים, דאנוס לא חשיב כמאן דעביד].

אך הביאור השני שמתבאר ברמב"ן הוא, שגם החוטא בשוגג הוא 'חוטא', וגם הוא מבטא חסרון בעשיית רצון הקב"ה. שכן אם באמת היה אכפת לו לאדם מרצון ה' - היה נזהר במעשיו שבעתיים, שלעולם לא יבוא לידי חטא, ומלכתחילה לא היה מגיע למצב של שוגג. כל אחד יכול לראות זאת אצל עצמו: במה שאכפת לו הוא נזהר, ובמה שלא אכפת לו הוא לא נזהר. את החובות של עצמו - האדם לפעמים שוכח לשלם, אך את החובות של אחרים - הוא לעולם לא שוכח לדרוש... ואם חלילה האדם הגיע לידי מכשול, על כרחך שהוא לא נזהר, ואם הוא לא נזהר - כנראה לא היה אכפת לו.

והחילוק היוצא מבין שני הביאורים נוגע לעצם תכלית הבאת הקרבן: לפי הביאור הראשון נמצא שהקרבן מנקה את האדם לחלוטין ממעשה העבירה. תביעה - לא היתה עליו כבר לפני כן, וכעת בא הקרבן ומטהר אותו גם מהפגם שמעצם המעשה. אבל לפי הביאור השני, לכאורה לא יתכן שהקרבן מביא טהרה גמורה מהחטא. מלבד הקרבן זקוק האדם לעשות תשובה, וגם אם הקרבן יכול לנקות את המעשה עצמו, עדיין זקוקים לתשובה שלמה בכדי לטהר את האדם מהזלזול וחוסר הזהירות מדבר ה' שגרמו לו לעשות את החטא, שעליהם גופא הוא מחוייב בקרבן.

ובמה דברים אמורים? כי הנה בימי הפורים האחרונים, בתוך המצב של 'נכנס יין יצא סוד', ניגשו אלי בחורים רבים מבני הישיבה עם שאלות משאלות שונות, אשר כולם לדבר אחד נתכונו: איך מתקדמים בעבודת ה', איש איש נגוע ומכאובו. איך גודלים בתורה, איך לומדים את התורה, ואיך מוציאים לפועל את שאיפת השאיפות - לצמוח לתלמידי חכמים היודעים את התורה באמת.

והאמת היא שלכל השאלות כולם יש תשובה כללית אחת, והיא על פי משל הידוע ממון בעל הקהילות יעקב זצ"ל. אם יש לאדם כאב מסויים רק באיבר פלוני או אלמוני - רק ביד, רק ברגל או רק באוזן - הוא ניגש לרופא שמתמחה באותו איבר, לרופא האוזניים, רופא הידיים או רופא הרגליים. אך אם האדם חש כאבים בכל גופו - הוא אינו הולך לכלל הרופאים של כל האיברים, אלא פונה ישירות לרופא הלב... כי

אם כל הגוף כואב, מן הסתם המחלה נובעת ממה שהלב לא פועל כתיקנו. אחרי שהלב יפעל - הוא ישלח את כוחו לכל האיברים, וכולם יעמדו על מכונם.

וכך שמעתי בעצמי ממרן הקהילות יעקב: יתכן שיהיו לאדם כל מיני חסרונות פרטיים שהוא לקוי בהם בעבודת ה', ואולי גם יוכל לעבוד על כל אחד מהם בנפרד ולתקן כל חסרון על פי העבודה המיוחדת לו. אולם ישנו דבר אחד שהוא הדבר העיקרי המעמיד את כל העבודה הרוחנית: עסק התורה. כי מי ששקוע בלימוד - לא צריך להשקיע בכל בעיה ובעיה, אלא כל הבעיות נפתרות מאליהן, ולא עוד אלא שהוא זוכה להכל בבת אחת. אחרי שהוא זוכה אל היסוד, ממילא הוא זוכה לקבל את החיות בכל שאר האיברים - אהבת ה', יראת ה', לב טוב וכל שלל המעלות.

ישנו ספר ידוע בשם 'מנוחה וקדושה' (לאחד מתלמידי הגר"ח מוואלוו'ין, שלא ברור כל כך מי הוא, אך ודאי שמבין השיטין ניכר שהיה אדם גדול למאד), ובתוך הספר כתב המחבר (שער התורה ח"ב סי' ז'), שאחר כמה שעות שיושב האדם ולומד הרי הוא מרגיש בעצמו שזוכה לנפש קדושה, ואם לאחר מכן הוא נכשל חלילה בעבירה - ואפילו באיסור קל מדרבנן - הרי הוא מרגיש בבת אחת כיצד כל הקדושה עוזבת אותו. ושם נראה שנקט זאת המחבר כדבר פשוט וברור, עד שסיים שם בסוף דבריו ש'זאת תדע בלי ספק כלל'...

אמנם ודאי שלא כולנו אוחזים באותה מדרגה, להרגיש כיצד הקדושה מגיעה וכיצד היא עוזבת, אך גם אם עדיין לא זכינו - גם אנחנו יכולים להרגיש על עצמנו אחרי כמה שעות של לימוד ברציפות שאנחנו יותר מרומומים. אנחנו בני אדם אחרים ממה שהיינו לפני כן. אותו הדבר אפשר להרגיש, שאחרי שעוזבים את הלימוד, כל הרוממות נעלמת והולכת, וכאילו לא היו דברים מעולם...

זאת היא הדרך להתעלות ואין בלתי: רק אם ניגשים ותופסים את התורה הקדושה, 'רופא הלב', משקיעים את הראש בתוכה ועוסקים בה ברציפות, בתורת 'עסק' דייקא, שתופס את כל ראשו של האדם - אז זוכים להתגדל ולהתרומם. אפילו למי שלא נמצא ברום המעלה, ניתן להתעלות מדרגה אחרי מדרגה. מתחילים בשעה, ממשיכים בשעתיים ושלוש, עד שמגיעים לכמה שעות ברציפות, שיכולות לשנות את כל מציאותו של האדם, עד שהוא זוכה להרגיש את הרוממות שבתורה.

וכאשר האדם מגיע למדרגות הללו, של שקיעות אמיתית בלימוד - ממילא כבר נפתרות לו כל הבעיות האחרות. הוא לא צריך לעבוד יתר על המידה לא על עבודה פלונית ולא לתקן מידה אלמונית, התורה מגדלתו ומרוממתו על כל המעשים, והוא נהפך לאדם רוחני בעצם עצמותו - שמלכתחילה לא משחרים לפתחו כל הבלבולים והטרדות.

במשנה בנדרים (ל"א, א') אומר התנא שהקב"ה כרת עם אברהם אבינו י"ג בריתות על המילה. וכבר מלפנים הערנו, שכל מהותה של ברית היא 'קשר' - חיזוק ההתקשרות בין איש לרעהו, ועד כמה שאברהם אבינו נקשר לקב"ה כבר מכח הברית הראשונה, מה הוצרכו עוד בריתות אחרות. אך ודאי הביאור הוא, שלולי שהקב"ה מקרב את האדם אליו אין יכולת לאדם מצידו להתדבק בקב"ה. 'וכי אפשר לו לאדם להדבק בשכינה' - הקב"ה הוא אש אוכלה, ושני דברים שונים מצד עצמם לא יכולים להתחבר אחד לשני.

כל מה ששייכת דביקות כלפי הקב"ה הא רק אחרי שישנו כבר קשר מסויים בין האדם לבוראו, שאז לאחר מכן הוא יכול להוסיף עוד חיבור על חיבור ולהתדבק בקב"ה יותר. אחרי שיש קשר מוקדם, היא הנותנת להוסיף עוד חיבור אחר ולעבות את הקשר הראשון. וזו היתה צורת ה'ברית' בין הקב"ה לאברהם: אחרי הקשר הראשון, שקירב הקב"ה את בחירו, הוסיף לכרות עם אברהם עוד ברית - לחבר אותו אליו עוד יותר ולהתקשר איתו בקשר חזק יותר. כל 'ברית' ו'ברית' בפני עצמה נתנה וחיבה את האפשרות לחזק עוד את הקשר, וכך מוסיף והולך וחוזר חלילה עד הברית השלוש עשרה.

אף בכל דרכי עלייתו של כל אדם ואדם, הדרך היא כזו - בתחילה מתחילים במועט, עושים מאמץ להתעלות ומשיגים מה שאפשר להשיג. אך אחרי שכבר נהיים קרובים ונמצאים במדרגה אחרת - זה עצמו נותן לאדם לקפוץ עוד יותר, ומכשיר אותו להכנס לקרבה גדולה עוד יותר. כך האדם יכול להתעלות ולהתעלות עד רום המדרגה, והכל מכח עסק התורה - שנותן לו עוד קרבה ועוד קרבה עד אין שיעור.

ועל כל פנים, אחרי שהגענו לכל זאת, שמא נוכל להבין את פלוגת ריש לקיש ורבא, האם העוסק בתורה 'כאילו הקריב' עולה ומנחה וכו', או ש'אינו צריך'. שכן לפי ביאורו השני של הרמב"ן שחיוב הכפרה הוא על הזלזול בדבר ה', שישנו גם בשוגג, נמצא שהקרבת עצמו לא מכפר לגמרי כל עוד שהאדם לא שב על התביעה שהובילה אל החטא. ודאי שיש בו כפרה, אך רק במדרגה מסויימת, שלא מיתרת את הצורך בתשובת האדם.

ועל פי זה אלו הם דברי ריש לקיש: 'כל העוסק בתורה כאילו הקריב קרבן'. אמנם יש כפרה בעסק התורה כמו בהבאת קרבן, אולם עדיין, אם האדם חטא, הוא צריך לעשות עוד תשובה נפרדת על השורש שהביא את החטא. ועל זה בא רבא ומחדש: 'כל העוסק בתורה אינו צריך לא עולה ולא חטאת ולא מנחה ולא אשם'. ללמדך, שיש בתורה דבר עליון עוד יותר מקרבן, שמועיל אפילו יותר מהקרבן בעצמו. ודאי שבפועל - האדם לא מתכפר כל עוד שלא הביא את הקרבן, וכלפי זה יש כאן רק 'כאילו', אך כלפי התביעה שעליה האדם נתבע, יש בתורה תיקון שורשי עוד יותר מההקרבנה.

כי בהקרבנה - האדם מתקן רק את המעשה עצמו, ומלבד זאת הוא צריך לשוב מהמניע למעשה, על שלא שם ליבו לדבר ה', אבל בתורה - אחרי שהאדם מיטהר ומתקדש, ומגיע למדרגה גבוהה יותר ממה שהיה לפני כן, גם אם בעבר לא היתה לו זהירות יתירה למוצא פי ה', מכאן ואילך הוא במדרגה אחרת שבה כן אכפת לו, והוא כעת זהיר הרבה יותר. ממילא, בעוד שהקרבת מתקן רק את הפגם, באה התורה ומתקנת את נקודת עצמותו של החטא - שהאדם מעיקרא לא יחזור שוב לאותו מקום שהכשיל אותו בעבירה.

על דרך אותו משל דלעיל: אם בגדיו של האדם מתלכלכים, הרי כמוהו מהאמור, לא ה'בגדים' הם המלוכלכים אלא ה'אדם' הוא המלוכלך. הוא נחשב ל'גברא' מלוכלך שיש מעליו בגדים מלוכלכים. ובכדי לנקות את ה'אדם' יש שני דרכים: או לקחת כלי ניקוי ולנקות את הבגדים, או פשוט להחליף את הבגדים בבגדים אחרים... התורה אינה רק 'מנקה את הבגד', אלא מחליפה אותו מלכתחילה, והאדם מקבל נפש חדשה שלא קשורה לנפש הקודמת, נפש חדשה עם 'ברית' חדשה שמרוממת אותו למדרגה שונה. הנפש הזו - היא נפש נקיה, שכלפיה האדם כאילו אינו זקוק לכפרה...

"כל העוסק בתורה אינו צריך לא עולה ולא מנחה ולא חטאת ולא אשם" - התורה כוללת את כל הטובות שבעולם, ופותרת את כל הנגעים שמחייבים את האדם בחטאת ובאשם. ודאי שכאמור אין לדמות את הענין שיש בתורה אל החיוב בפועל, אך זוהי סגולתה של התורה - לרומם את האדם עד למעלה ולתת בתוכו נפש אחרת, שתזכה אותו לכל המעלות השמורות לעוסק בתורה. הכל רק אם יכנס באמת לגדר של 'עוסק', שהתורה תהיה העסק שלו, לעסוק בה ברציפות ולשקוע בה בראשו וברובו, עד שהיא תחבר אותו אליה ותרומם אותו ממדרגה למדרגה - להיות נעלה על כל המעשים.

ולבש הכהן מדרו בד

בגדי הכהונה כמותם בבגדי המלחמה, צד שווה בהן. בגדי בן תורה כמותם בבגדי איש צבא, צד שווה בהן. נקודות אור על הדרישה האיתנה לחובשי בית המדרש, על המלחמה הגדולה, מלחמת היצר וחיילותיו

גט בריתות לחציצה

לא קלות הן הנהגות הזהירות בבגדי כהונה. כל כך קשים, עד שעליהן אמרו רבותינו (קידושין נד.) 'לא ניתנה תורה למלאכי השרת' (קידושין נד.).

ועם כל זאת, הלכה ישנה באותן בגדים, שבהם תובעים מהכהן זהירות במשהו. הלכה היא בבגדי כהונה שיהיו הבגדים על בשרו ממש, 'ולבשם' אמרה תורה והיינו על בשרו, ואפילו כינה על הבשר חוצצת ופוסלת (זבחים יט.).

למימרא, יודעים אנחנו כי הדרישה קשה, ובכל זאת איננו מתפשרים.



והן הנה במלחמה.

יצאת למלחמה, תדע שאתה מופקע לחלוטין מכל מחשבת חציצה. אין לך בראש את הבית ולא את הכרם, אין לך בראש אישה וילדים ולא משפחה קרובה. היוצא למלחמת בית דוד, גט בריתות נותן לאשתו (כתובות ט:), ואין שום דבר שיקשור אותך לעולם החיצון.

ומינה למדנו כי הדרך לנצח ולהצליח, היא בנתינת גט בריתות לכל ה'חציצות' המפריעים בין הבגד לבשר.

והעולם דהשתא, רווי חציצות הוא. מוכרחים לקחת איתנו את הנייד לבית המדרש, שמא יקראו לנו להתייעצות ביטחונית. ודאי כי הוא על מצב שקט ותלוי מחוץ לבית המדרש, אבל הוא קיים באוויר, הוא חוצץ מאיתנו את המ' סאה של בית המדרש. זו חציצה!

ולמה נדבר על טלפון נייד, אם יש חברים ניידים, ורצון לדעת ולשמוע ולהתעניין, ורצון שהחליפה תהיה מפם ייצור פלוני, ורצון שבארוחת הצהריים יהיה לנו את המאכל הזה ורצון שלא נפסיד

ידענו כי את המזבח לא בונים אבני גזית החתוכים בחרב ובסכין, רק אבנים שלמות תעשה לך (שמות כ, כא), שהרי הברזל נברא לקצר ימיו של אדם והמזבח נברא להאריך ימיו של אדם, אינו בדין שיונף המקצר על המאריך (משנה מדרות ג, ד), והכונה אבן שנגע בה ברזל עובר בלאו וחייב מלקות (החינוך מצוה מ).

לא רק המזבח בא להאריך ימיו של אדם, כל מהות המשכן והמקדש נועד להשרות שלום בין ישראל לאביהם שבשמים, וממילא להשפיע רוב טובה וברכה לעולם, על דרך ימות השור ואל ימות החוטא. ועל זה וכיוצא בזה אמר רבי יהושע בן לוי, כי אילו היו אומות העולם יודעים מה בית המקדש יפה להם, קסטריות היו מקיפין אותו לשמרו (תנחומא במדבר ג).

ומעתה נשאל על המסורה של בעל הטורים בפסוק 'ולקח הכהן מדרו בד' – 'ויואב חגור מדרו לבשו ועלו חגור חרב'. כלומר, המסורה מקישה בין בגדי הכהונה לבין בגדי המלחמה.

האמנם?

הלובש בגדי מלחמה יודע כי יהרוג או ייהרג, יודע שיישפך דם על ידו או מידו, והם אלה שנדרשים כנגד בגדי הכהונה!?

וביותר כי הדרשה באה דווקא על יואב בן צרויה, האיש ששפך הכי הרבה דם עד אשר הכביד בהמתת אבנר בן נר שר הצבא. הוא האיש אשר בעטיו נמנע מדוד המלך לבנות את בית המקדש, בהיות אשר 'דם לרב שפכת ומלחמות גדלות עשית, לא תפנה בית לשמי פי דמים רפים שפכת ארצה לפני'. כל הדם הזה, נשפך בידי יואב ולא בידי דוד עצמו, ובגלל כן לא נבנה הבית בידי.

וכעת נדמה את בגדי הכהונה לבגדי המלחמה!?

בבין הזמנים את האטרקציה הזו. מלאי רצונות אנחנו, מלאי חציצות אנחנו!

איש על משמרתו ועל משאו

לשכה הייתה במקדש, המיועדת לבגדי הכהונה, ותפקידה למצוא בדיוק את המידות הנכונות לכל כהן, ושמה 'לשכת פינחס המלביש', על שם הכהן הממונה עליה (מדות א, ד). לא שימשה הלשכה הזו לאיסוס בגדים סתם, כי לזאת כבר באה לשכת הגזית (תמיד ה, ג).

תפקידו של פינחס המלביש היה למצוא בדיוק את המידות הנכונות לכל כהן. אין תיקונים ואין טלאים. לא מלבנים ולא מכבסים, תמיד חדשים ומותאמים בדיוק, שאין עניות במקום עשירות (ובחים פח:).

אבל זה לא רק היסוד של 'אין עניות במקום עשירות', אלא זה עצם מבנה קווי המתאר של המלחמה, אי אפשר לעשות משהו אחר, במלחמה אי אפשר להתחיל מתוך איתור ומחשבה ש'בהמשך נראה מה נעשה', חייל לא יכול לעזור פה ולעזור שם, לפי מה שימצא לנכון, אלא מוכרחים לבוא מדויקים וערוכים עד הסוף.

למלחמה יש מטרה, היא מיועדת לנצח בדיוק לפי מה שהגדיר המלך ושר הצבא לפני היציאה למלחמה. אתה תעשה את המלחמה בתחבולות ובערמה, אבל תיצמד היטב למקום אליו נדרשת, למקום אליו הועידו אותך. המקסימום הנדרש ממך, הוא בדיוק באותה מסגרת שדרשו ממך.

חיוב המיתה בלוי שוער, ששינה משמרתו והתחיל לשורר, אינה ממקום של עונש על מרידה. חייל שעבר מפלוגה לפלוגה, לא ייענש על מרידה. ייתכן ויתלו אותו בשער המחנה, אבל זה לא בגלל שמרד במלכו, אלא בגלל ששינה את המקום אליו נועד מלכתחילה.



ומינה למדנו, כי באנו לעולם למלחמה ארוכה. האזניים תמיד קשובות לרצון העליון להבין באיזו פלוגה הוא דורש

מאיתנו להיות נוכחים. אנחנו נעשה הכל עבורו, נכריע עצמנו לפניו ונרע שאין דרך שנייה.

הן הנה בגדי הכהונה המדויקים, הן הנה בגדי המלחמה המדויקים. איש על משמרתו ועל משאו!

מעמיתא עמיתא ואולא

את בגדי הכהונה, כבר הזכרנו, לא היו מכבסים. אם התבלו, היו מפקיעין מהם פתילות לנרות (סוכה נא:). בפשוטו הוא ממעם 'הואיל ואתעביד', מאחר שהכהן קידש אותם במעשי המצוות, נעשה בהם מצוות נוספות, כמו לולב וערבה הנשרפים בשריפת חמץ וכד'.

ולדרכנו ייאמר, כי לאו דווקא.

המצווה של בגדי הכהונה לא הסתיימה בעת שנפשטו מגופ הכהן, השליחות שלך לא נגמרת לעולם ועד. עד שלא יישרפו חוטי השתי בתוך בוזי הנרות כפתילות, הרי הם עדיין קיימים בעולם והם שייכים לעבודות, העבודה שלך לא נגמרת עד זיבולא בתרייתא, לא תרפני עד בלעי רוקי!



והן הנה במלחמה, כי עד שזה לא נגמר, לא נגמר. גם כשחשבת שכיבית מדורה גדולה, אם עדיין יש גחלים לוהטות, אם עדיין יש קיני אויבים המסתתרים, תמיד יוכלו לצוץ ולהחזיר לעצמם את הכוח שריסקת מהם. אתה מוכרח לסיים את העבודה, עד תומה.

אל נא תחשוב כי כבר למדת והשגת, אל נא תחשוב כי כבר בסעודת פורים השגת קרבת אלוקים וברוך השם אתה על מקום טוב.



לא ידידי, עד הנשימה האחרונה, מול טיפתו של מלאך המוות, עדיין אתה במלחמה, תמיד אתה בקרב, הישאר דרוך!

השבוע, השיחה לא עברה את הגהת רבינו ראש הישיבה שליט"א

לעילוי נשמת
הגאון הגדול כמזרח"ר פתחיה מרדכי בן
כמזרח"ר יקותיאל בירדוגו זיע"א
בעהמ"ח שו"ת גופת צופים ופתוחי חותם
על הש"ס
נלב"ע בלא זש"ק
יז אדר ב תק"ף
ת.נ.צ.ב.ה.
נכתב אחד מכני המשפחה הרוממה הי"ו

ידידנו היקר
צורבא מרבנן ורב פעלים לתורה ויראה
הר"ר בועז אלקיים שליט"א
מכסיקו-סיטי
לרגל הולדת נכדו נ"י למז"ט ובשעט"מ
בן לחתנו הר"ג אריאל כהן שליט"א
בעהמ"ח שו"ת בנין אריאל ומשפט הכהנים - קנינים
יזכו לגדלו לתורה ולמצוות לחופה ולמעשים טובים
מתוך רוב נחת כל הימים

אחינו כל בית ישראל הנתונים
בצרה ובשביה העומדים בין
בית ובין ביבשה המקום ירחם
עליהם ויצאם מצרה לרוחה
ומאפלה לאורה ומשעבוד
לנאליה השתא בעגלא ובזמן
קריב

מישבטי התורה

הליכות חיים

בס"ד

ב"מ כה:

למי שייכת מציאה שנמצאה בבגד שעומד למכירה או בתוך דג?

שאלה א

ראובן נכנס לחנות בבעלות יהודית, וביקש לקנות חליפה שנתפרה באחת מהמתפרות הידועות בחו"ל. והנה כשמדד את המכנסים, מצא באחד מכיסיו שלש מאות דולר, שכנראה נשכחו שם ע"י אחד מהתופרים הגויים. אמנם לבסוף החליט ראובן שלא לקנות את החליפה, והכסף שמצא נמצא ברשותו.

כעת מעוניין ראובן לברר:

א. האם זכה בעל החנות היהודי בכסף או שהוא זכה בו?

ב. האם קיים הבדל בדין זה, בין אם היה קונה את המכנסים או לא?

שאלה ב

במקרה הידוע של יוסף מוקיר שבת שמובא במסכת שבת (ק"ט). שיוסף מצא מרגלית יקרה בבטן הדג שקנה לכבוד שבת, יש לעיין בכמה אופנים - אם היו קורים:

א. אם הדייג שהוציא את הדג מהמים ומכרו ליוסף היה יהודי, האם המרגלית שנמצאה בבטן הדג היתה שייכת לו. או שמא למרות זאת, היה רשאי יוסף שהחזיק בידו את המרגלית להשאירה ברשותו?

ב. מה היה הדין, אם ליוסף היה שותף יהודי בקניית הדג, ושניהם שילמו עבורו והגביהו אותו מהמוכר. אולם יוסף כשניקה את הדג בביתו, גילה את המרגלית. האם זכו שניהם במרגלית, וממילא יוסף צריך לתת לשותפו מחצית משווי המרגלית. או שמגיע לשותפו רק מחצית מהדג בו הם שותפים, ורשאי יוסף לקחת לעצמו את המרגלית שמצאה?

ג. אם היה יוסף נותן לפועל יהודי שינק עבדו את הדג הגדול, והפועל היה מוצא את המרגלית ולוקחה בידו. האם המרגלית היתה שייכת לפועל, למרות שניקה את הדג בביתו של יוסף, או שהיא שייכת תמיד ליוסף, גם אם הפועל היה מנקה את הדג בבית שלו?

תשובה

א. בנידון השאלה הראשונה, הכסף שייך לראובן שמצאם בלבד. למרות שהחליט לבסוף שלא לקנות את המכנסים שמדד.

ב. בנידון השאלה השנייה - המרגלית הינה הפקר, ושייכת למי שהגביה ראשון את המרגלית עצמה. אולם אם הראשון שראה אותה, היה בעל הבית שבו היא התגלתה - מיד לאחר שראה אותה, זכה בה בעל הבית על ידי קנין חצרו.

ג. לאור הכלל האמור, התשובות במקרים שנשאלו בשאלה הינם כדלהלן:

1. גם אם הדייג שמכרו ליוסף היה יהודי - הוא לא זכה במרגלית, למרות שהגביה ראשון את הדג שהמרגלית היתה בתוך בטנו.

2. אפילו אם היה ליוסף שותף יהודי בקניית הדג, אולם אם יוסף פתח את הדג וראה את המרגלית ראשון ולקחה בידו או שראה אותה

כשניקה את הדג בביתו - המרגלית שייכת ליוסף בלבד, ומגיע לשותפו מחצית מהדג בלבד.

3. אם יוסף היה נותן לפועל יהודי לנקות את הדג, והלה היה מוצא את המרגלית ולוקחה בידו - המרגלית היתה שייכת לפועל בלבד - ואפילו אם ניקה את הדג בביתו של יוסף.

מקורות

כתוב במשנה בב"מ (כ"ה): לגבי אדם שהלך ברשות הרבים ומצא מציאה שהיתה מוחבאת בגל אבנים בתוך חצירו של ראובן או שמצאה בתוך אבני הכותל של חצירו או שהיתה קבורה באדמת חצירו של ראובן, וברור לכל שהמציאה היא ישנה מאד, והוחבאה שם ע"י אחד מהגויים שגרו שם לפני שנים רבות - המציאה שייכת לאדם שמצאה, ולא לראובן בעל החצר.

והקשו על כך רבותינו הראשונים, ובראשם התוס' שם (כו. ד"ה בדשתיך וכו'), הרי רבי יוסי בן חנניא אומר בב"מ (יא.), שחצירו של אדם קונה לו אפילו שלא מדעתו. אם כן צריך להיות, שגם בנידון המשנה יקנה ראובן בעל החצר את המציאה שהוחבאה בחצירו בקנין חצר, למרות שלא ידע ממנה?

שיטות הראשונים מתי לא קונה חצירו של אדם ללא ידיעתו

והנה על קושיה זו ישנם ארבעה תירוצים עיקריים:

א. התוס' שם תירצו, שחצר קונה לבעליו למרות שאינו יודע מהמציאה, רק בדבר שעשוי למצוא אותו כשיבוא לביתו או אם יודע שנמצא שם, ואם יחפשונו - ימצאהו. אבל דבר מוטמן שאינו יודע מקיומו, וגם אין הדרך לחפשו או שאפילו אם יחפשונו לא ימצאהו - חצירו לא קונה לו. לפיכך בנידון המשנה, מכיון שהמטמון היה מוחבא באדמה או בכותל, לכן אינו בגדר "הווה להמצא" - וחצירו לא זכתה לו בו.

ב. המרדכי שם בב"מ (ס' רנח - רס) תירץ, שחצירו של אדם זוכה לו שלא מדעתו - רק בדברים ששכיח שמציאות מסוג כזה מגיעות לחצירו. אבל סוג מציאה, שאינו שכיח שנמצאת ברה"ר, וממילא לא תגיע לחצירו - חצירו לא קונה לו אותה. ורק מהרגע שיודע שנכנסה לחצירו או שראה אותה שם - חצירו קונה לו אותה.

ג. דעת הרמב"ם (פ' טז מגילה, ה"ח) שמטמון שנמצא מוחבא באדמה או בכותל נחשב - כאבוד ממנו ומכל אדם. ולכן דינו כזוטו של ים שהינו הפקר, ורשאי כל אדם לזכות בו.

ד. דעת רבינו ברוך שהובאה שם במרדכי (ס' רנט), שחצירו של אדם קונה לו שלא מדעתו, רק בדבר שהוא הפקר ולא אבידות.

והנה אע"פ שהסמ"ע (ס' רס, ס"ב) הביא כעיקר את תירוצו של רבינו ברוך, אולם הקשו עליו שם האחרונים: ה"ט"ז (ס"ק א), רע"א (ס"ק א), הנתיבות בביאורים (ס"ק א), שזוהי דעת יחיד שלא נפסקה להלכה. שלהלכה, לדעת כל רבותינו הראשונים והאחרונים - חצירו של אדם זוכה לו גם במציאה, למרות שבעל החצר לא ידע שנכנסה המציאה לחצירו.

הכרעת הרמ"א - כדעת המרדכי

והנה הרמ"א (חו"מ סי' רסח, א) פסק להלכה כדעת המרדכי, שכוונת רבי יוסי כשאמר שחצירו של אדם קונה לו שלא מדעתו הינה -

ראיה מהתוספתא לדעת המרדכי

ומצאתי בס"ד תוספתא בב"מ (פ"א, הל' ג) שלכאורה מבואר בה כדברי המרדכי. וז"ל: האומר יזכה לי ביתי במציאות שיפלו לתוכו היום - לא אמר כלום. יצא לו שם מציאה - דבריו קיימים ע"כ. מוכח לכאורה מהתוספתא כדעת המרדכי - שחצירו לא קונה לו דבר שלא שכיח להימצא ברחוב. ולכן אפילו אם יאמר מראש שרוצה שחצירו תקנה לו את כל המציאות שיגיעו לחצירו היום - למרות זאת חצירו לא תזכה לו במציאות שאינן שכיחות, ולא עולה בדעתו שקיימות ברחוב. ורק אם יודע מראש שישנה מציאה כזאת, כגון ששמע שהיום מסתובב צבי שבור ברחוב, אז למרות שלא שכיח בזמן הזה שצבאים יסתובבו ברחוב, בכל זאת אם אמר מראש שתזכה לו חצרו אם אותו הצבי יכנס לחצירו המשתמרת - זכה בו, ואפילו אם לא יהיה באותה שעה בביתו.

ולכאורה לדעת התוס', הרי חצירו צריכה לו לזכות בצבי אפילו בזמן הזה שלא שכיחים צבאים ברחובות - למרות שלא יודע שישנו צבי שנמצא ברחוב. מכיון שכאשר בעל החצר יגיע אח"כ לביתו, הוא יראה את הצבי בחצירו, נמצא שהצבי האבוד הוא בגדר "הווה להמצא". הרי נראה מוכח מדברי התוספתא שסובר כשיטת המרדכי. וראיתי שגם מפרשי התוספתא שם: החסדי דוד, והמנחת ביכורים, ציינו שכדברי התוספתא - הכריע הרמ"א (בס"ר, רסח, ג), והיינו כמו שנתבאר שהתוספתא היא - כדעת המרדכי, ולא כדעת התוס' וע"ש.

ביאור התשובות לשתי השאלות

לאור האמור יוצא בנידון השאלות דנן, לדעת המרדכי שכמותו הכריע הרמ"א, בנידון השאלה הראשונה, מכיון שלא שכיח להמצא כסף במכנסיים חדשות שעומדות למכירה - לא זכה בעל החנות בכסף - למרות שהגביה ראשון את המכנסיים, ולמרות - שהם היו בחנותו בשעות הלילה כשהחנות היתה נעולה, שאז החנות בגדר חצר המשתמרת לבעליה. לפיכך שלוש מאות הדולר שנמצאו שם הינם - הפקר, וכל הקודם לזכות בהם ע"י הגבהתו זכה בהם. ולכן מי שמצאם ולקחם בידו - זכה בהם, ולא צריך שהזוכה בכסף יקנה את המכנסיים. אולם לדעת התוס', מכיון שאם בעל החנות היה בודק את כיסי המכנסיים שברשותו - היה מוצאם, הכסף שנמצא הינו בגדר "הווה להמצא" אע"פ שלא בדק בפועל את הכיסים. וחצירו המשתמרת של בעל החנות תזכה לו בהם.

וכן הדין לגבי המרגלית שנמצאה בבטן הדג, שלדעת המרדכי - הינה הפקר, ולכן גם מי שהגביה את הדג - לא זכה בה, כי לא היתה דעתו לזכות בהגבתו במרגלית, שלא שכיח שתמצא בדג. וממילא כל הקודם לזכות בה - זכה בה. ולכאורה לדעת התוס', מכיון שהדרך היא, שהקונה דג גדול כזה, מנקהו, ופותחו כדי להוציא מבטנו את הפסולת וכו', א"כ המרגלית הינה בגדר "הווה להמצא" וממילא איננה הפקר, ושייכת ליוסף שקנאה בעת שהגביה את הדג, או שקנה אותה ע"י קנין חצר כשהגיע הדג לביתו.

ואע"פ שבנידון הרעפים גם לתוס' - הקונה הראשון שהגביהם לא זכה ברעפי הכסף. מכיון שאין דרך לשבור את הרעפים, ואין זה בגדר - "הווה להמצא". אולם בנידון הדג, מכיון שהדרך לנקות את בטן הדג, א"כ המרגלית שנמצאה בתוכו הינה בגדר - "הווה להמצא" ותמיד תהיה שייכת ליוסף. ואם היה לו שותף בדג - תהיה שייכת לשניהם. ועכ"פ לדינא בשתי השאלות - המוחזק במציאה טוען קים לי כדעת המרדכי והרמ"א.

קושיות הנתיבות על הכרעת הרמ"א - וישובם לענ"ד

והנה רבינו הנתיבות (בס"ר, רסח, ס"ק ג, ובס"ר, רלב, ס"ק יח) הקשה על הכרעת הרמ"א, שדעת המרדכי הינה יחידה נגד שאר רבותינו הראשונים.

רק אם בעל החצר יודע שנכנסה המציאה לחצירו המשתמרת, אלא שהוא נמצא כעת במקום אחר. או במציאות ששכיח שיגיעו לחצירו, שכלפיהן שייכת הסברה, שמונח בדעתו של כל אדם כשקונה את ביתו או חצירו, שרוצה שהחצר תזכה לו באותם הדברים השכיחים להמצא ברחוב, אם יכנסו לתוך חצירו, ואפילו כאשר לא ימצא בזמן הזה בביתו. אולם לגבי דבר שלא שכיח כלל או מציאות שאינן מצויות ברחוב, וממילא לא שכיח כלל שיכנסו לחצירו של אדם, במקרים אלו אפילו אם יכנסו לחצירו - חצירו לא תזכה לו בהם, כל זמן שלא יודע מכך. והם ישארו הפקר, שכל הקודם לזכות בהן - זכה בהם. כי מראש כשקנה את חצירו - דעתו לא היתה שחצירו תזכה לו בדברים שאינם שכיחים.

ולכאורה צריך להוסיף, שלדעת המרדכי, א - אפילו אם בעל החצר לא קנה את חצירו אלא ירש אותה - גם ישאר אותו הדין. שמכיון שירש את חצירו עם אותם הזכויות והחובות שהיו למוריש שלו בחצר זו, לכן גם במקרה זה חצירו תזכה לו רק במציאות ששכיח שיכנסו לחצירו. ב - אם במשך השנים ישתנו הדברים ששכיחים להימצא ברשות הרבים, שלא היו קיימים בעת שקנה את חצירו - גם באופן הזה חצירו תזכה לו בכל המציאות שרגילות באותו זמן להיכנס לחצירו. מכיון שגם דבר זה כלול במחשבתו הראשונית, שחצירו תזכה לו בכל אותן המציאות ששכיחות להימצא ברחוב בזמן שיבואו לחצירו.

המגביה חפץ מסוים לקנותו - לא זכה בו אם יתברר

שהחפץ הינו שונה

והנה כתב שם המרדכי (ס' רנח) שהדין הזה קיים - לא רק בקנין חצר, אלא אפילו אם אדם הגביה חפץ מסוים על מנת לקנותו, אלא שבתוך החפץ היה מוחבא דבר נוסף שאינו שכיח להימצא בו, היות ודעת המגביה לא היתה לזכות בדבר המוחבא בעת הגבתו את החפץ - לא זכה המגביה בדבר הנוסף שהוחבא בחפץ שהגביה. ולכן כל הקודם לזכות בו - זכה בו. ולפי זה פסק המרדכי, במקרה מחודש עוד יותר. לגבי ראובן שקנה משמעון רעפים שהיו וגם נראו עשויים ממתכת שנקראת - בדיל, ושילם לו עבורם כמו ששווה בדיל. וכשהגיע ראובן הקונה עם רעפים אלו לביתו, הרעפים נפלו מידו ונשברו, והתברר לו שהם עשויים ממתכת שנקראת - כסף, שהינה יקרה יותר, ורק ציפו אותם בבדיל. וכעת תובע ממנו שמעון שמכרן לו, שישלם לו את ההפרש הכספי, כי יש כאן הונאה במחיר. למרות ששמעון מודה שהוא גם קנאם מגוי בתור רעפים שעשויים מבדיל.

ופסק שם המרדכי, שהיות ושמעון המוכר מודה שכשהגביהם מהגוי, עשה בהם קנין לזכות בהם בתור רעפים ממתכת שנקראת - בדיל, שהוא דבר אחר לחלוטין ממתכת שנקראת - כסף, נמצא שהוא מעולם לא זכה ברעפים הללו, למרות הגבתו אותם, ולמרות שאת החפץ הזה בעצמו שנקרא רעפים הוא הגביה. וממילא מתברר כעת, שהרעפים הללו דינם - כהפקר וכל הקודם לזכות בהם - זכה בהם. ולכן לא היתה כאן מכירה כלל, וממילא אין לשמעון שום טענת הונאה במקח.

והנה דין זה נפסק להלכה ברמ"א (חו"מ ס' רלב, יח). וכן הביאו הש"ך (ס"ר, רסח, ס"ק א) ללמדנו, שאין שום הבדל בין קנין חצר או קנין הגביה, ולעולם אם לא היתה דעת הקונה לקנות את החפץ שנכנס לרשותו או שהגביהו - לא קנאו, למרות שעשה בו מעשה קנין וע"ש.

אהרן הכהן

"צו את אהרן ואת בניו לאמור" וכו' (ו, ו)

כתוב במדרש רבה (ויקרא ג, א) על הפסוק במשלי (יב, יב) "שנאה - תעורר מדנים" השנאה שגרם אהרן בין ישראל לאביהם שבשמים, מחמת עשייתו את העגל - גרמה עליו דינים מרובים, ועליו אמר הקב"ה למשה בשמות (לכ, לג) "מי האיש אשר חטא לי - אמחנו מספרי". ולכן כתוב בדברים (כ, ט) "השמדה" זה - כילוי בנים. ובינך התפילה שמשה התפלל עליו - התכפר לו ומתו מחצית מבניו, ונשארו לו שני בנים חיים.

בנוסף לכך, התפלל משה על אהרן והתלונן לקב"ה על כך שמתחילת ספר ויקרא לא הוזכר בתורה בכוונה שמו של אהרן, אלא כתוב (ויקרא ג, ח) "וערכו - בני אהרן", וזרקו - בני אהרן, ונתנו - בני אהרן. אמר משה לקב"ה, כיצד יתכן שהבור [שהוא אהרן] שנוא, ואילו המים שלו [שהם בניו] אהובים? ועל כך אמר הקב"ה למשה: חייך שבשבילך אני מקרבך, ואני עושה אותו עיקר ובניו טפלים לו, לכן נאמר "צו את אהרן ואת בניו לאמור" ע"כ.

ולכאורה צריך להבין, שהרי ב' תצוה (כח, א) נאמר ציווי למשה רבינו "ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך ואת בניו אתו לכהן לי" וכו'. וכתב רש"י, שציווי זה נאמר למשה לעשותו לאחר בניית המשכן, עוד לפני שהחלו בהקדבת הקרבנות. וכתוב שם במד"ר (לכ, ב-ג) שהקב"ה אמר למשה שהוא יודע שכוונת אהרן בעשיית העגל היתה לטובה - כדי למשוך את הזמן עד שמשה יבוא. ובשכר זה מינה הקב"ה את אהרן להקריב לפניו את הקרבנות, ועליו אמר דוד המלך בתהילים (סח, ה) "אשרי תבחר ותקרב - ישכון חצריך" ע"כ.

הרי מבואר שאדרבה בגלל שכוונת אהרן היתה להרחיק את העם מלהשתחוות לעגל, לכן הוא זכה לכהונה גדולה. ואם כן קשה, למה נענש לבסוף על מעשה זה, עד שנמחה שמו מהתורה ב' ויקרא?

ביאור שני המרכיבים במעשה האדם

והתירוץ הוא, שישנן שתי בחינות שונות במעשהו של האדם. א - עשיית המעשה בפועל. ב - מה היתה כוונת הלב ומחשבתו בעשיית המעשה. ושתי בחינות אלו כתב הרמב"ם ב"ג העיקרים כיסוד האמונה, וכלשונו בעיקר העשירי: אני מאמין באמונה שלמה, שהבורא ית"ש א - יודע כל מעשה בני אדם. ב - וכל מחשבותם.

והנה ביחס למעשה שנעשה בפועל ובאופן גלוי - דבר זה גם המלאכים בשמים רואים אותו. אולם ביחס לכוונת הלב - דבר זה רק הקב"ה יודע מה בליבו ובמחשבתו של האדם. לפיכך כלפי המעשה שנעשה בפועל, שעליו כתוב בתורה ב' כי תשא (לכ, ט) שאהרן עשה את העגל. וכן כשירד משה מהר סיני כתוב (לכ, כה) "וירא משה את העם כי פרוע הוא - כי פרעה אהרן לשימצה" וכו', כנגד זה באה מידת הדין לקטרג עליו, ואי אפשר לפייסה מבלי שאהרן ייענש. ומחמת קטרוגה נגרם ששני בניו הגדולים מתו, וכן נמחה שמו מפרשת ויקרא.

אולם כעת, לאחר שנענש, התפלל עליו משה שבעונש שקיבל יתכפר לאהרן על חטאו, ויתבטל מעליו הקטרוג כמבואר במד"ר פ' צו (ה, ה). ומעתה עבור החלק השני של החטא שהוא - המחשבה וכוונת הלב, אדרבה מגיע לו שכר רב. והיות ודבר זה רק הקב"ה יודע עליו, לכן מפרשת צו חזר להיות מוזכר שם אהרן בתורה. וכן זכה, שהקב"ה מינהו להיות הכהן הגדול, מאחר ורק אדם שיש לו לב גדול כל כך למען הצלת כלל ישראל - הוא יכול להיות בחיר הכהנים שזוכים לשרת לפני ה'. ועליו אמר דוד המלך "אשרי תבחר ותקרב - ישכון חצריך".

מעלתו המיוחדת של אהרן, על פני כל הצדיקים שהיו

מבריאת העולם

והוסיף על כך ביאור במדרש תנחומא פ' צו (ס, ח) מאחר והקב"ה קירב וגם בחר את אהרן, ע"י כך אהרן התעלה מעל שלושת האבות ודוד המלך, שלא זכו לשתי בחינות אלו, אלא רק לאחת מהן. וכלשונו

ולכאורה דבריו צריכים ביאור. שהרי המרדכי שם (סי' רנט) הביא מעשה שקרה בביתו של הריב"א [מבעלי התוס'], שלפתע מת בביתו גר שהיה שם, ואחד מתלמידי הריב"א מיהר והחזיק בזהב שהיה באבנטו של הגר, שכידוע נכסיו הינם הפקר, כי אין לו יורשים. והסכים הריב"א שתלמידו זכה בזהב הגר - ולא הריב"א. מאחר ולא שכיחה מיתה פתאומית של אדם בביתו, וכ"ש בבית הזולת. ולכן חצירו לא זכתה לריב"א, למרות שהמציאה היתה בחצירו. וכתוב שם במרדכי, שאפילו אם חצירו של הריב"א היתה חצר משתמרת באותו הזמן - גם אז התלמיד שהגביה היה זוכה בזהב, ולא הריב"א. ומציין שם המרדכי שזוהי ראייה לדבריו. שהרי לדעת התוס', מכיון שהריב"א הרי היה רואה את הזהב בביתו בעוד כמה דקות, אם כן המציאה הזאת הינה בגדר - "הווה להמצא", וחצירו היתה צריכה לזכות לריב"א בזהב, עוד לפני שהתלמיד זכה בה. ואילו שם פסק הריב"א עצמו - שהוא לא זכה בזהב כהבנת המרדכי.

כמו כן מביא שם המרדכי (ס' רס) מקרה דומה לגבי גוי ששכח כסף בבית ישראל, ומצאו אדם אחר שנכנס כאורח לבית, ופסק רבי אביגדור הכהן [שהיה ג"כ מבעלי התוס'] שהאורח שהגביהו בידו זכה במציאה, ולא קנאו בעל הבית בקנין חצר, מאחר - ומציאות של מציאה כזאת שתגיע לביתו אינה שכיחה וכו'. והיינו כשיטת המרדכי, ולא כדעת התוס' וע"ש.

נמצאנו למדים, שישנם לפחות עוד שניים מרבתינו בעלי התוס' שנקטו כמרדכי, וכך הורו הלכה למעשה. ולכן מובן למה הרמ"א הכריע כמותם. וזאת בנוסף למה שהבאנו לעיל, מהתוספתא בב"מ (פ"א, הל' ג), וכפי שציינו שם המפרשים, שנוקטת כהבנת המרדכי.

ישוב קושיית הנתיבות על הרמ"א

כמו כן מה שהקשה שם הנתיבות על הרמ"א שהסכים לדברי השו"ע (בסי' עב, לט) לגבי ישראל שהלוח למשל אלף שקל לגר, וקיבל ממנו חפץ כמשכון על ההלוואה בשווי שלושת אלפים שקל, והניחו המלוה בביתו המשתמר. אלא שלפתע מת ברה"ר הגר שלוה, ובא אדם שידע ממיתת הגר לבית המלוה, והגביה את המשכון כדי לזכות בו. ופסק שם השו"ע, שחצירו המשתמרת של המלוה זכתה לו במשכון מיד עם מיתת הגר, וזאת למרות שמציאות כזאת אינה שכיחה. ולכאורה לפי המרדכי חצירו של המלוה לא היתה צריכה לזכות למלוה במשכון, כמו בנידון של הריב"א שהובא במרדכי (ס' רנט), ומגביה המשכון היה צריך לזכות בהגבתו במשכון.

ולענ"ד המקרים חלוקים במהותם, ובנידון הזה גם המרדכי מסכים להכרעת השו"ע. וביאור החילוק הוא, שרק במקרים שאין לבעל החצר כל קשר ושייכות למציאה שהגיעה מאליה לחצירו, אז אם היא היתה דבר שאינו שכיח שגיע - חצירו אפילו המשתמרת אינה זוכה לו במציאה, כל זמן שלא ידע ממנה. משא"כ בנידון השו"ע לגבי המשכון מהגר, שם המלוה מראש לקח והגביה את המשכון מהגר עוד בחייו כדי לקנותו ולזכות בו, ושיוכל לגבות ממנו את פרעון ההלוואה, במקרה שהלוח לא ישלמו לבסוף. וכן על דעת כן הביאו והניחו בביתו, ומעולם לא הסיח דעתו ממנו. ואע"פ שהלוח חשב לגבות ממשכון זה רק אלף שקל כפי סכום ההלוואה, ואת היתרה בסך אלפיים שקל היה מחזיר לגר הלוח. אולם מאחר וגם בשביל לגבות את האלף שקל הוא זקוק לקנות את כל גוף החפץ הממושכן - נמצא שדעתו היתה מתחילה וכך גם נשארה, לזכות בחפץ הממושכן בכל מקרה שהגר לא יפרע לו את הלואתו, כמו: אם הגר ייעני או ימות או יברח וכו', לפיכך כעת שהגר מת - מיד חצירו זכתה למלוה במשכון, כי הרי מעולם לא הסיח דעתו מלזכות בו, למרות שלא ידע עדיין שהגר מת.

שם: אשרי אהרן שזכה בכפליים, שהקב"ה גם בחר, וגם קירב אותו. וע"ש בראיותיו.

דוגמאות למסירות נפשו של אהרן להצלת חיי יהודים

והנה חז"ל הפליגו לשבח את ליבו הרחב, ומידותיו התרומיות של אהרן, ובפרט כלפי עם ישראל, שבזה התעלה אהרן על כל האנשים שהיו, ושיהיו מבריות העולם עד סופו, וכפי שנבאר בס"ד להלן. כתוב במד"ר פ' צו (א, ז) אמר ר' ברכיה בשם ר' אבא בר כהנא, שבתחילה ביקשו החוטאים בעגל, מחור בנה של מרים הנביאה, לעשות להם את העגל, ובגלל שסירב - הרגו אותו. ואח"כ אמרו לאהרן שיעשה להם את העגל. ואמר אהרן, שאם יהרגו גם אותו למרות שהוא כהן, נמצא שיתקיים בהם הפסוק באיכה (ב, כ) "אם יהרג במקדש ה' כהן ונביא" - ומיד הם גולים ללא שום תקנה ע"כ. כלומר לא יהיה יותר תקנה לכלל ישראל, ולא יזכו להגיע לארץ ישראל. ולכן עדיף שאחטא ואיענש על כך מאת ה', ובזכותי כלל ישראל ינצלו. וזאת למרות שמדובר ברשעים שהינם: רוצחים, עובדי עבודה זרה לעגל, וחוטאים בעריות, וכמו שפירש רש"י על הפסוק בפ' כי תשא (לב, ו) "ויקומו לצחק" וע"ש.

כמו כן כתוב במדרש תנחומא פ' צו (ס"ט ט) שלאחר בליעת האדמה את קרח ועדתו, נקהלו בני ישראל בתלונה על משה ואהרן בפ' קרח (י, י) "אתם המיתם את עם ה'" ובאו להורגם כמבואר שם בתרגום יונתן ב"ע, ומיד החל הנגף בעם. ואמר משה לאהרן שימהר ויקח את המחטה עם קטורת וישים עליה אש, ויציא עם זה מהמשכן לעם - כדי לעצור בכך את המלאך המשחית מהריגת בני ישראל. וטען לו אהרן, הלהרגני אתה מבקש? הרי שני בני נדב ואביהוא נפטרו בגלל שהביאו אש זרה לתוך המשכן, א"כ אם אקח אש קדושה שדולקת כבר במשכן ואוציא אותה מחוץ למשכן - ודאי שאיהרג. ענה לו משה, לך ועשה מהרה מה שאמרתי לך, כי עד שאתה מתווכח עמי - בנתיים מתים כל הזמן עוד יהודים. כיון ששמע אהרן כך אמר: אפילו אם אני אמות למען הצלת כלל ישראל - כדאי לי. מיד - ויקח אהרן כאשר דיבר משה. אמר הקב"ה למשה: כשם שאהרן הציל את בני ע"י לקיחה - אף אתה גדלהו בלקיחה. ולכן כתוב "קח את אהרן" ע"כ.

מסירות נפשו של אהרן, להצלת אפילו החוטאים שבישראל

נמצאנו למדים עד כה, שגם בחטא העגל, וגם כשהוציא את הקטורת עם האש מהמשכן כדי למנוע מגיפה מישראל, בשני המקרים מסר אהרן את נפשו למיתה עבור הצלת כלל ישראל. למרות שמדובר ביהודים שחוטאים בשלושת החטאים החמורים ביותר בתורה, והם באו ברשעותם להרוג את אהרן. בכל זאת במקום להענישם, אהרן עוד מסר את נפשו עבורם כדי להצילם מעונש, והעיקר - שאף יהודי לא יענש מחמתו. ולכן רק עלי אמר הלל הזקן נשיא ישראל באבות (א, כ) "הוי מתלמידיו של אהרן - אוהב שלום, ורודף שלום" וכו'. כי אהרן מסר את נפשו, זמנו, וכל מהותו, למען כל יחיד ויחיד מכלל ישראל, ואפילו אם אותו אדם היה גדול החוטאים, ובא להורגו.

ביאור מעלת אהרן "ושמח בלבו"

כתוב במד"ר על הפסוק בפ' שמות (ט, ט) "וראך ושמח בליבו" שהובא בקצרה ברש"י שם, שטען משה לקב"ה, כיצד אתה אומר לי ללכת למצרים ולהנבא לכלל ישראל, ולהיכנס בתחומו של אהרן אחי שגדול ממני בשנים, וגם מתנבא להם במצרים כבר עשרות שנים? והשיב לו הקב"ה: לא כמו שאתה סבור שהוא יקפיד עליך בגלל שאתה עולה לגדולה על חשבונך, אלא אדרבה "וראך" - ושמח בלבו. אחיך אהרן

גדול כל כך במידותיו, שהוא עוד ישמח על כך שאתה זכית להגיע לדרגת נבואה גדולה ממנו ולהנהיג את העם, ע"כ. כלומר, לבו הרחב ומידותיו התרומיות של אהרן היו מעבר להשגת אנוש, שאפילו אחיו משה רבינו, לא יכל להבין שניתן להגיע לשלימות במידות עד כדי כך.

המיוחדות בטוב ליבו של אהרן

כתוב במסכת שבת (קל"ט) אמר רב שמלאי, בשכר וראך ושמח בלבו - זכה אהרן לחושן המשפט שהיה על לבו, ע"כ. והקשה על כך הר"ן בדרשותיו (דרוש א) וז"ל: וזה המאמר צריך ביאור, מדוע נתייחס זה הגמול לאהרן על טוב לבו בנבואת משה, יותר מכמה מעלות שהיו לאהרן מצד כהונתו?

ותירץ שם הר"ן, רצה ללמדנו כמו שכתוב בסנהדרין (צ) שכל מידות הקב"ה הינן - מידה כנגד מידה. דהיינו, הסיבה שמחמתה זכה אהרן שיהיה על לבו חושן ואפוד היא - בגלל לבו הגדול ששמח על גדלות הזולת, ואפילו כשבא למקומו, ומתנבא ומנהיג את העם על חשבונם. והוסיף שם הר"ן, שלכאורה הרי באמצעות החושן עם האורים והתומים שבתוכו, מתגלים לכהן נבואות עתידיות, וזהו דבר שייך לנביא ולא לכהן, ולמה זכה אהרן ששימש ככהן גם בדרגת נבואה כזאת? אלא שרצה ללמדנו, שאהרן קיבל שכר זה לו ולזרעו אחריו, בגלל מה שהתעסק עם משה רבינו באופן שווה בכל מה שקשור ליציאת מצרים, ולא קינא במשה למרות היותו צעיר ממנו בשנים. ולא רק שלא קינא בו - אלא שעוד שמח בגדלותו של משה, ולא חשב לרגע שזה על חשבונם, למרות שבעיני בשר ודם נראה, שהנהגת משה במצרים דחקה את מעמדו של אהרן, שהרי מסיבה זו משה סירב לבקשת הקב"ה לגאול את ישראל, כמבואר שם במדרש וברש"י.

נמצאנו למדים מדברי חז"ל מעט מגדלותו של אהרן, שלא לחינם אמר עליו הנביא מלאכי בנבואתו מפי ה' (מלאכי ב, ו-י) "תורת אמת היתה בפיהו, ועוולה לא נמצא בשפתיו, בשלום ובמישור הלך אתי, ורבים השיב מעוון... ותורה יבקשו מפיהו - כי מלאך ה' צבקות הוא". ומבואר בהרחבה באבות דרבי נתן (פ' כ) כיצד השכין בחכמתו שלום בין שני אנשים שרבו ביניהם או בין שני בני זוג, וכיצד קירב אנשים חוטאים לתורה ומצוות - עד שהנביא מגדירו בתואר הנשגב "כי מלאך ה' צבקות הוא". כלומר, למרות היותו בשר ודם, ומדבר עם כל אדם בכל גיל לפי דרגתו, בכל זאת נשאר אהרן - מלאך ה'. והגיע לכך בגלל עבודתו המושלמת על מידותיו, עד שהיה מוכן למסור את נפשו למען כל יהודי באשר הוא.

הלימוד המעשי מדרכי אהרן עבורינו

והנה הלל הנשיא ציווה אותנו באבות (א, כ) "הוי מתלמידיו של אהרן" כלומר, ודאי שלא שייך להגיע לדרגתו. אבל נצטוונו ליישם בפועל לפחות משהו מאהרן הכהן, כדי שנוכל להיקרא - "תלמידיו". ולכן אם אין ביכולת רובנו להיות ממשכני השלום בין אנשים אחרים, לפחות שלא נהיה אנחנו חלק מבעלי המחלוקת ועושי המריבה עם הזולת. בין אם זה עם האשה או שאר בני המשפחה הקרובים או הרחוקים לנו, ובין אם זה עם השכנים, ושאר האנשים שאנו עמם בקשר. ואפילו אם נדמה לנו שאנו הצודקים. וגם אם נגרמה המחלוקת או הריב שלא באשמתנו - חובה עלינו לנסות ולפייס את שכנגדנו בכל דרך, ואפילו שלדעתנו אנחנו הצודקים, ואפילו אם הדבר כרוך בהפסד ממון. או לפחות לפנות לבית הדין באופן מכובד עם הצד השני שיסדיר את העניינים, ולא להנציח את המחלוקת. והבא ליטהר - מסייעים בידו.

העלון יוצא לע"נ הר"ר חיים יצחק ז"ל בהר"ר צבי הי"ד, ומרת נחמה בת הר"ר יחיאל הלוי ע"ה



תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 400
אדר ב' תשפ"ד

מוקד העירוב
בארץ הקודש
054-84-833-20

עירובין למעשה
עיון | שימוש | כשרות

פתרון ה"עומד מרובה" בעירובי השכונות, וסילוק המדרגות

במעמד שהתקיים בירושלים השתתפו גם רבנים ואחרים על כמה שכונות בירושלים, שחלקם נשאו דברים בהלכה ובפרקטיקה. **הגאון רבי עזרא ילין שליט"א**, רב העירוב בשכונת גבעת שאול, ביאר את המעלה הנוספת בהרבה עירובים שכונתיים בירושלים, שמסדרים שיהיה את הפתרון של עומד מרובה על הפרוץ על מנת לבטל את החשש לרשות הרבים לפי כמה שיטות ענין זה למדנו גם במסגרת השיעורים, שיסודו, בנוי על שיטת החזו"א שבעומד מרובה על הפרוץ נחשב "שם ד" מחיצות", ובנוי על שיטת חכמים וכו' אלעזר שסוברים שבכה"ג אין דין "אתו רבים ומבטלי מחיצות". [וכידוע שגם המשנ"ב כאשר תמה על המנהג להקל לעשות עירוב כשאין שישים ריבוא, כתב (בה"ל סי' שס"ד ס"ב) שיתכן, שהסתמכו על דעת הרמב"ם שפסק כשיטת חכמים הנ"ל. אלא שהמשנ"ב לא היה נוח לו בזה, וכתב שעדיין רוב הפוסקים חולקים וסוברים כרבי יהודה וכו' יוחנן, וחזר וכתב שבעל נפש יחמיר כי יש בזה גרר דחיוב חטאות ובהו הוסיף לצרף את השיטה של המשכנות יעקב בדעת חכמים, שכאשר יש צורת הפתח שמשלימה את העומד מרובה, יש ליה כוח של שם ד" מחיצות].



במון שהוסיפו להרחיב את המדרגה ליד המחיצה

אלא שעשיית הפתרון הזה כהלכה דורש הרבה שימת לב והשקעה, והביא כמה דוגמאות ונידונים בהלכות עומד מרובה וסילוק מחיצות. כגון במקום אחד שהיה שביל עם קיר ארוך שסוגר את רחוב נגיירה בשכונת גבעת שאול, ועושה שלא יהיה רשות הרבים, אך בתחילת השביל סמו לרחוב היו כמה מדרגות שמצטרפות לגובה מחיצה, הרי הם כביכול עושות מחיצה המפרידה בין השביל לרחוב, וזה "סילוק מחיצות" שמונע מהעומד מרובה לסגור את הרחוב.

על מנת להכשיר את העומד מרובה, הם הרחיבו מדרגה אחת באמצע גרם המדרגות ועשו אותה רחבה ד' טפחים, שע"ז היא מבטלת את הצטרפות המדרגות למחיצה. דין זה הורו רבני זמנינו ע"פ מש"כ הרמ"א (סי' שני"ב) בשם התרומה הדשן, שאפשר לבטל מחיצה שהוקפה שלא לדירה, ע"י שיטת ערימת עפר משני צידי הכותל, ובכלל שיטתה של הערימה שטח ישר ד' טפחים, שאז התל של הערימה אינו מצטרף לכותל, ובאופן שלא נשאר באף אחד מהם גובה י' בפני עצמו, אין מחיצה כלל. ה"ה במדרגות, אם כל המדרגות פחות מרוחב ד' טפחים הן מצטרפות למחיצה, אבל אם יש מדרגה רחבה ד' היא מבטלת את הצירוף ואין מחיצה. במקרה זה הדבר יסייע לעירוב שהמדרגות לא יסלקו ויבטלו את ההיתר של עומד מרובה.

לסיום ציין והוקיר את הפעילות הרחבה של מוקד העירוב, ועורר את האברכים על חשיבות הגברת המודעות של כל משפחה לדעת על העירוב ולהתעניין, שזה מביא אותנו לשמור ולקיים כראוי את מצות השבת. והביע את תמיכתו להמשיך עוד בהגברת המודעות לכל הציבור.

כמו"כ נשא דברים **הגר"ר משה רחובי שליט"א**, בעיון בדיני עומד מרובה בעירוב של צומת רמות, והמחלוקות שבו, וההשלכות שלו לענין פורים בט"ו.

פרויקט מיפוי עירובי השכונות בערי הארץ

דבר מיוחד נוסף במעמד הזה, בפתיחת הפרויקט המבוקש של מיפוי עירובי השכונות בירושלים. כיום יש בירושלים עיה"ק יותר ממאה עירובים פנימיים שכונתיים, שנעשים בהידורים רבים אשר הונהגו ע"פ רבני העירובים, כולל עמודים ישרים וחוטאים מתוחים, הוצאת קרפיות של שטחי קוצים, וברובם גם עשיית שכירות מדירות גוים ומומרים. וכן עם שימת דגש על הלכות רשות הרבים שביירושלים יש חשש יותר גדול בענין זה, מחמת שהיא עיר שגרים בה כיום קרוב למליון איש, ורחובותיה משמשים לשישים ריבוא. אך למרות כל הנהגה בעיר, אין כמעט אנשים שידעו איפה יש עירוב טוב, ואיפה הוא מסתתרים, מי האחראי ואצל מי

בהוצאת גליון הארבע מאות, במלאות עשר שנים

ברוך הוא אלוהינו שבראנו לכבודו, וברוך הוא אלוהינו אשר טוב גמלנו, ברחמיו וברוב חסדיו הגדיל לנו. שמחה רבה עם הודאה עצומה לרבנו של עולם, בהגיענו בחסדי ה' לגליון ה' 400 של תיקוני עירובין, ובמלאות עשר שנים להוצאת הגליונות מידי שבוע, אשר חוללו מהפך עצום בהתייחסות של כלל הציבור להלכות עירובין, ובקיום שמירת השבת בענין הטלטול, במגוון רחב של ציבור, ובמגוון השלכות ופעילויות למען הכלל.

הן בהתעוררות של האחראים על העירובים, לבדוק את העירובים בבדיקה יסודית עם בודק מומחה, לדעת שיש דברים שצריכים עין חיצונית שתגלה דברים הצריכים תיקון ולתקנם, וגם בעידנות של הבדקים בבדיקה השבועית שיפקחו עין ויעוררו שימת לב להלכות המעשיות במגוון דוגמאות, ולפקח כראוי על הכשרות הניתנת לציבור.

כמו כן בהתעוררות של כל משפחה וקבוצה, לברר על כשרות העירוב במקום חנייתם בשבת גיבוש ושמחה, נופש או התלכדות. לשים לב שגם במתחם סגור יש צורך לבדוק ולתקן, להניח עירוב ולעשות שכירות. וק"ו בחצר שאינה סגורה, לעמוד למען שמירת השבת של כל בני המשפחה, לבנות עירוב בצורה עצמאית, או לדעת להימנע מלטלטל כשאסור או שאינו ראוי.

ועל הכל השילוב של בירור ולימוד של אלפי הלכות מעשיות ושאלות המתחדשות, אשר נאספו ונידונו ונתבררו בגליונות אלו בעמל רב ובהשקעה רבה, יחד עם הרבה ת"ח העוסקים בהלכות עירובין ובעשייתם. ונכתבו לכלל הציבור בשפה ברורה ומובנת, בשילוב מעשיות וביאורים והמחשבות. וגם נתקבלו באהבה בכל העולם, ועוררו פעמים רבות סערה של לימוד ועיון הלכתי בבתי המדרשות, בשאלות המתחדשות ובסברות שהובאו, ובהכרעות של רבני העירובים לשיטות המגוונות שהובאו בכבוד בגליונות הרבים.

אין דברים אלו באים ממעשי ידינו, אלא מכוח זכות הציבור אשר מעורר ומבקש, מתעניין וגם דורש, לתקן עוד מקומות, לברר על עוד מקומות, לשאול עוד הלכות, ולשמוע עוד שיעורים, ספרים והדגמות, להזיז זמין ברוב שעות היממה, ולענות על כל שאלה קלה או סבוכה, קרובה או רחוקה, להמציא פתרונות למצבים קשים, בלי פשרות והנחות, זו הכתובת ואין ברירה.

עד הנה עזרונו רחמיך, ולא עזבונו חסדיך. אילו פינו מלא שירה כים, ולשונו רינה כהמון גליון, וכל הימים דיו, וכל האגמים קולמוסים, אין אנחנו מספיקים להודות לך. ה. טוב להודות לך, ולזמר לשמך. נישא לבנינו אל קל בשמים, שיתן בליבנו בינה להבין ולהשכיל עוד ועוד בתורתו הקדושה, להרחיב ולהוסיף עוד ללמוד וללמד את התורה וההלכה בכל מקצועות התורה, לזכות את הרבים בשמירת השבת בהידור וכהלכה, שיהיה כוח ואמצעים וברכה לעזור לעוד אלפי אלפים יהודים טובים, מתוך כוונה טהורה ויראת שמים ושמחה של מצוה, עד ביאת גואל צדק ובנין בית המקדש במהרה.

מעמד סיום ללומדי השיעורים בירושלים

בשבוע זה התקיים מעמד סיום נוסף לעשרות אברכים לומדי השיעורים של הלכות עירובין למעשה, במחזור חורף תשפ"ד בקבוצות בעיר ירושלים. המחזור הנועד בתועלתו, שכולל לימוד כל ההלכות המורכבות הנוגעות כיום בעשיית עירובי הערים והשכונות, כולל דיני מחיצות וצורות הפתח, עמודים וחוטאים ולחיים, עירוב בפת ושכירות רשות, ועוד מגוון סוגי מחיצות, במסגרת זו למדנו גם כיצד לבדוק עירובים, על מה להסתכל, לא רק אם יש חוטאים אלא מה הכשרות שלהם, ואיך לדעת לדרג את רמת כשרותם, מה הדברים שחייבים מעיקר הדין גם בעירוב עירוני, ומה ההידורים שנוספו בעירובים השכונתיים. כל זה נלמד בליווי המחשבות של תמונות מהשטח, המוצגים באמצעות שקופיות, ובשילוב סיור מעשי בעירובי השכונות.



דברים טובים להבין את המודעות בכל משפחה

האברך נהנה מהיצירה של בנו והביא אותה אל הגאון רבי יהודה אריה דינר שליט"א, והוא אמר לו להביא אותה אל מוקד העירוב, אולי יצא מזה עוד דברים טובים, ועוד ילדים ימצאו בזה להפיק את כשרונותיהם ביצירות של דגמי עירובים, עם הדגמות של הלכות נוספות. נשמח לקבל יצירות נוספות, ניתן לעשות גם מחומרי יצירה רבים, בליווי מי שידע את ההלכות וכן ניתן לשלוח איורים וציורים ברמה טובה, שיביאו תועלת לציבור.

שכונה בבני ברק שאינה יכולה ללכת לכל העיר בני ברק

בימים אלו מתקיימים מסגרות שיעורי מוקד העירוב בהלכות תחום שבת, בהשתתפות כמאה אברכים בארבעה ערים. במסגרת זו אנו לומדים בצורה מעשית מהו התחום של הערים המצויות בשימוש הציבור החרדי, ועד כמה הדבר נוגע גם למי שאינו מרחיק לנדוד לצימר רחוק.

אחת מהדוגמאות שמתחדשות בימים אלו, הפעם בעיר בני ברק. למרות הצפיפות של הבניה בגוש דן, שיש כמה ערים שנחשבות מחוברות לבני ברק מבחינת הלכות התחום, כגון רמת גן, גבעתיים, גבעת שמואל, ועוד.

בכל זאת עומד להיות נפק"מ בתוך בני ברק עצמה. כיצד יתכן?

בתקופה זו הולכת ונבנית שכונה חדשה בצפון העיר בני ברק, אחרי שכונת פרדס כץ וקרית הרצוג, מעבר לפסי הרכבת. כעת הבניה מתקדמת מאוד, ויש כבר כעשרים בנינים לקראת איכלוס, שבשבוע הקודם אושר להם טופס 4' והנה בין השכונה הזו לבני ברק יש אזור תעשייה ואזור שאינו בנוי, והמרחק בין השכונה לבית הראשון של בני ברק הוא כ-300 מטרים! דהיינו יותר מקמ"א אמה [שהם 68/84 מטרים בלבד]. וגם מהצדדים האחרים של תל אביב יש מרחק גדול יותר, וא"כ השכונה הזו נחשבת כמו אי בודד, שצריך למדוד שיעור תחום בפני עצמו מקצה השכונה ולפ"ז התחום שלהם מסתיים באמצע שכונת פרדס כץ, ואינם יכולים להגיע לרוב העיר בני ברק. כמו כן לכיוון מערב יש בעיה נוספת, שמחמת פסי הרכב אין שום יציאה מהשכונה משלושה צדדים, אלא רק מהצד המערבי ורק דרך גשר מבצע קדש, והיציאה הזו רחוקה מהבית האחרון שבשכונה [כאשר יתאכלס] כ-4400 מטרים, יותר משיעור התחום לשיעור רח"ג וא"כ אי אפשר לצאת מהשכונה כלל, אפילו ללכת לתחילת בני ברק, כי המעבר בגשר זה יציאה מחוץ לתחום! [ויש לדון בחישובי הבלעת מבני התעשייה, בהרחבת התחום עד הגשר, ואכמ"ל].

והנה כעת העירוב העירוני עדיין אינו מגיע עד שם, אבל לקראת

אפשר לברר, ואפילו האחראים על העירוב בשכונה אינם יודעים על האחראי בעירוב הסמוך להם. וחסר לציבור את המידע היקר והנעלם הזה. מוקד העירוב נטל על עצמו להשקיע להביא את הבשורה לציבור, על איסוף כל עירובי השכונות בעיר אל מקום אחד, לערוך להם מפות מפורטות עד כמה שאפשר, ולהמציא אותם כלל הבני תורה שמבקשים לנהוג כהלכה. ההשקעה בפרויקט התחילה כבר לפני זמן רב, בהשקעה גדולה מאוד באיסוף המידע ובתיאום עם האחראים, ובמימון רב ממוקד העירוב עבור העריכה והמיפוי בדיוק עד כמה שניתן, והגענו כבר להרבה מקומות שהמפות שלהם בשלבי עריכה, וא"ל"ה יראו אור בקרוב. אמנם יש עדיין מקומות שלא הגענו לעסוק בהם, ובעז"ה נגיע גם אליהם.

במעמד שהתקיים השבוע הדפסנו למשתתפים מפה מיוחדת מאוד, של כלל העיר ירושלים, שמסומנים עליה קרוב למאה עירובים שכונתיים הנמצאים ברחבי העיר, עם רשימת הטלפונים של האחראים, שניתן לברר אצלם על כל עירוב מהי רמת הכשרות שלו, ומה הן גבולותיו המדויקות [למי שצריך את קו הגבול]. האחראים שראו את המפה המיוחדת, הביעו קורת רוח גדולה והתפעלות מהמידע היקר המושקע והמעוצב יפה, ועל שיתוף הפעולה של העירובים והאחראים שבעז"ה יבוא בעקבות זה.

מתוך ההתרשמות מהמפה ומאיגוד המידע, הוחלט על התאספות כללית של כל העוסקים בעירובים יחד, שיתקיים בעז"ה בחודש ניסן הבעל"ט. האחראים שבכל מקום מוזמנים ליצור קשר עם המערכת, ולהתעדכן בפרטים בטל' ובמייל במזכירות מוקד העירוב.

על מה מבררים ומה שזכרים, ובסוף מתאכזבים

במעמד הסיום השתתף גם הגר"י יונת שליט"א, מו"ץ בקהילת בעלז בירושלים, שלקח על עצמו לערוך ולתת מענה בעירובין גם בציבור החסידי, במסגרת "בית העירוב". בדבריו הזכיר את תקופת לימודו בשיעורים של מוקד העירוב לפני כמה שנים, ועורר על המצב שאנשים נוסעים למקומות רבים, מתכננים את הנסיעה כמה חודשים קודם לכן, ומבררים על עשרות פרטים, אם המקום נקי ומאובזר כך או כך, ברמה כזו או כזו, וגם מבררים על צרכי הכשרות, שיש במטבח אפשרות לכשרות בשרי וחלבי וכו', ושיש ספר תורה טוב, וכיום גם הרבה מבררים על מוני מים כשרים, אבל על העירוב שוכחים לברר, ואז ביום שישי בצהרים מישוהו מזכיר שיש כזה נושא, ומתקשרים לברר, ויש הרבה אכזבות.

לפעמים מדובר בזוג שהמלווה בשלום בית אמר להם שהם צריכים לנסוע לשבת באיזה ישוב רחוק, והם חסכו חמישים שקלים ומאה שקלים ושכרו איזה צימר באמת רחוק, ושעה לפני שבת הם מבררים ושומעים שאין שם עירוב כשר, והם לא יכולים לצאת עם התינוק ולטייל בכל השבת.

אם כל אחד מאיתנו ידרוש ולא יתפשר - זה יגיע!

הכל בגלל חוסר העירנות לברר מראש על נושא כשרות העירוב, ולא זו בלבד, אלא אם אנחנו נברר ולא נתפשר על עירוב מפקפק, לא נשכור את המקומות האלו, הם מעצמם ידאגו לעשות עירוב טוב, ונזכה גם לצימר טוב, וגם ליכרות את הישובים האלו בשמירת השבת. וסיפר שהגיע לישוב מסוים, ואמרו לו שמישהו מבני ברק היה פה והוא עושה לנו נזקים, כי הוא אומר שאין לנו עירוב טוב ובגלל זה אנשים לא רוצים לשכור כאן נופשים. לסיום הוסיף לברך את מוקד העירוב שימשיך לעשות כאלו נזקים למקומות שראויים לכך, ושבעז"ה בקרוב כולם ידאגו לעירוב טוב כראוי לבני תורה.

עוד הוסיף לדון בעיון רב על בנין בית המדרש הגדול בבעלז בירושלים, האם צריך עירוב חצרות בבנין מחמת הבחורים השוהים בו מידי שבת, או שהם כאורחים ונטפלים לדירי מרן האדמו"ר שליט"א. האם נחשב שאפיה ובישול משל בעז"ב אף שאינו במטבח של בעז"ב ועוד נידונים נפלאים.

ילד מוכשר שבנה עירוב מחלקי לגו

בערב שבת דפק בדלת של מוקד העירוב, אב לילד מוכשר, עם יצירה

מיוחדת בידיו. האברך רצה לאתגר את בנו היקר, והציע לו לבנות עירוב ממשחקי לגו. האב הדרך אותו בהלכות והילד בכשרונותיו בנה עירוב המדגים כמה הלכות. במרכז יש "מבוי" שיוצאים ממנו "שתי חצרות", בכל חצר "שני בתים". בפנת המבוי הוא עשה "לחי", וגם "קורה". ובפירצה שבמחיצה בצד עשה "צורת הפתח". בחצר יש "חבית של יין" לשיטופי מבואות, ובבית יש "פת" לעירוב בחצר. בקצה המבוי יש "גוי" שהיהודי עומד לידו ועושה ממנו "שכירות רשות".



האיכלוס יאריכו את העירוב העירוני עד שם, ואז מדיני רשות היחיד זה יכול לחבר את השכונה לבני ברק. אבל זה רק למי שמיקל לסמוך על העירוב העירוני, ומכיון שהעירוב הזה עובר על כביש אם המושבות [שהוא כחומרת כביש זיבוטנסקי], וכולל גשר הקניון שיש להגדירו דרך מעיר לעיר, לתל אביב ולצפון (כביש 482), הרי להרבה שיטות אי אפשר לעשות בו עירוב וא"כ כל מי שירצה לצאת מהשכונה לבני ברק, יצטרך להצטרף לפני שבת לעשיית עירוב תחומין בבני ברק.

בימים אלו עובדים להקים גשר חדש שישימש יציאה מהשכונה לכיוון שכונת פרדס כץ בבני ברק. מלבד התועלת הגשמיית שלו, הוא יוכל גם לעזור לענין התחום, אך לא לגמרי. א. בגשר זה היציאה מהשכונה היא בתוך התחום, אך עדיין התחום יסתיים באותו מקום באמצע פרדס כץ. ב. בגשר זה יהיה ניתן לחבר את העירובים השכונתיים ברמה מהודרת, בלי חיבור לכבישים הראשיים הנ"ל, ואז מדן רה"י התחום יגדל יותר. אמנם רק עד היכן שהעירוב יהיה טוב. ולכן למי שלא מסתמך על העירוב ישאר הדין הנ"ל. וכן למי שיסמוך על העירוב בשכונת פרדס כץ ולא על העירוב בזיבוטנסקי, יהיה עדיין הגבלת תחום בסוף האלפיים מקצה העירוב השכונתי, שמסתיימים בתוך העיר. נסיים בברכה לתושבים החדשים, שיזכו לשמור שבת בהידור, וללא חשש יציאה מחוץ לתחום.

קדושת בתי מקדש מעט

בהכוונת הגאון רבי מנחם מנדל לובין שליט"א
רב בית הכנסת לדרמן ושכונת רמת אהרן ב"ב

גליון זה נועד לחזק את שמירת קדושת בית הכנסת ותפילותיו. המעיין בו בשעת התפילה הרי זה רח"ל כמעיד עדות שקר

"שהיה מדבר בבית הכנסת וברא מלאכים משחיתים, המה ממיתים אותו בשעת דבר, רח"ל"

כשהייתי ביחד עם חבורת אנשים ליד תחנת הרכבת בעיירה ראוהוב, ניגשה אלינו אשה אחת אלמונית ואמרה לנו: 'יהודים, אחם יודעים למה אתם סובלים כל כך הרבה? מפני שאתם מדברים שיחות חולין באמצע התפילה, ואתם מדברים כל עסקיכם בבית כנסת'. עד כאן היו דבריה ובתוך שניות ספורות נעלמה. ואף אחד לא ידע מי היא ומאין באה ולהיכן הלכה".

תוכחה נוקבת מקבלן ערבי

בשכונות מתגורר יהודי בשם הרב ארז דבקרוב שליט"א המתפלל עימי מייד בוקר תפילת שחרית. במקצועו הוא מהנדס בכיר המתכנן את שלדי הפלדה בפרויקטים נרחבים ומגדלי ענק. הרב ארז הוא שקובע את כמויות הפלדה שיש להכניס למבנים, את מידות השלדים ומיקומיהם. מתוקף תפקידו עומד הרב ארז בקשר רציף עם אדריכלים וקבלנים רבים.

באחד הימים, כשהרב ארז היה בעיצומה של התפילה, רטט המכשיר הסלולרי שבכיסו. למותר לציין כי הרב ארז לא הביט במכשיר והמשיך בתפילתו כסדרה. לאחר התפילה הביט הרב ארז במכשיר וראה שקבלן ערבי ניסה לשוחח עמו מספר פעמים. הרב ארז חזר אל הקבלן, התנצל בפניו והסביר שהיה בבית הכנסת בעיצומה של התפילה, והמכשיר היה על רטט, ולפיכך לא היה ביכולתו לקבל את השיחה.

הקבלן הערבי שמע את דברי הרב ארז וקרא בפליאה: "תגיד עוד פעם מה אמרת?!" הרב ארז חשב שהקבלן לא שומע היטב וחזר על דבריו בקול רם וברור: "אמרתי שמקודם הייתי בתפילה, הטלפון היה על רטט, לכן אני חוזר אלך עכשיו". לתדהמתו של הרב ארז פצח הקבלן הערבי בנאום תוכחה חוצב להבות: "תגיד לי אתה לא מתבייש?! כשאני נכנס למסגד אני משאיר את הטלפון שלי באוויר! איך אתה מרשה לעצמך להכניס מכשיר סלולרי לבית של אלקים?!" הרב ארז קיבל את תוכחתו הנוקבת של הקבלן הערבי [הוספת המערכת: להאמין לערבי על מה שעושה אי-אפשר, מ"מ תוכחה יש בזה], ומאז הוא משאיר את מכשיר הטלפון בביתו או משתיק אותו לחלוטין לפני שהוא נכנס לבית הכנסת.

כשהרב ארז סיפר לי את חילופי הדברים בינו לבין הקבלן הערבי, אמרתי לו שאכן היה עליו לקבל את המוסר שהרי כבר אמרו חכמים: "קבל את האמת ממי שאמרה". אבל עדיין יש ללמד עליו זכות כדי שלא יהיה חלילה קטרוג על עם ישראל. ניתן להניח שמכשיר הטלפון של אותו קבלן ערבי מכיל את כל תועבות העולם וטומאותיו, ובוודאי שאין להכניס מכשיר משוקץ שכזה לבית ה'. ואילו מכשיר הטלפון של הרב ארז הוא מכשיר כשר המנותק מרשת הביוב העולמית. אולם עם זאת יש להפנים את הדברים ולדעת שגם כשנכנסים לבית הכנסת עם מכשיר כשר יש לנתק אותו לחלוטין.

הקב"ה ישמרוהו מכל מחלה

המגיד רבי מאיר גרינוולד שליט"א, מחבר החוברת "כבוד בית ה'", סיפר את המאורע הבא. מעשה ברב במדינה אירופאית שביקר בארצות הברית. בהיותו בבית המדרש הוא נתקל בחוברת "כבוד בית ה'". מאחר שלא היה לרב פנאי לעיין בחוברת הוא הניח אותה בכיסו ושכח ממנה. כשהרב היה על המסע בדרכו חזרה לאירופה, הוא שלף מכיסו את החוברת ועיין בה ארוכות. הוא קרא בשקיקה על חומרת האיסור לדבר בשעת התפילה, וכמה רב שכרו של השותק בבית הכנסת, והתרגש עד עמקי ליבו.

בחודש כסלו מסרתי דרשה בעיר מגוריו של הרב באירופה. לאחר הדרשה סיפר לי הרב שלאחרונה התגלתה בגופו המחלה הנוראה ומצבו מאד לא פשוט מבחינה רפואית. כשהרב שאל במה הוא יכול להתחזק, נתתי לו את העצה הבאה: "תעשה מאמץ ותחתים את אנשי בית הכנסת שלך על התחייבות לא לדבר בעת התפילה". לאחר חודש וחצי התקשרתי אל הרב והתעניינתי בשלומו בחשש. הרב הגיב בהתלהבות וקרא: "ברוך ה', ניסים ונפלאות! אתה יכול לברך עלי 'ברוך מחייה מתים'. קיבלתי את התשובות של הבדיקות והן נמצאו נקיות לחלוטין!". כששאלתי האם נערכה החתמה בבית הכנסת, השיב לי הרב כי מאה וחמישים איש חתמו על התחייבות לא לדבר בבית הכנסת מ'אדון עולם' עד 'אדון עולם'. הרב עוד הוסיף וסיפר: "אנשים שמגיעים לשמחות בבית הכנסת שלנו, ניגשים לאחל מזל טוב, ואף אחד לא משיב להם באמצע התפילה וקריאת התורה. אחד מהאורחים פנה אלי ושאל: 'מה זה, אתם באמצע תקיעת שופר עכשיו, למה אף אחד לא מדבר?!' במקום להשיב, הצבעתי על המודעה התלויה על הקיר שמכריזה: 'בבית הכנסת הזה לא מדברים בשעת התפילה'. לאחר התפילה ניגשתי אל האיש ואמרתי לו: 'ראוי לחכות לסוף התפילה, ורק לאחר מכן לאחל מזל טוב. אפילו כשיש שמחה לשבור את בית הכנסת'".

יזכנו ה' יתברך לטוב על מינו ולשוננו שלא לדבר בתפילה, ובזכות זאת נזכה שהקב"ה ישמרנו מכל צרה וצוקה נגע ומחלה, ויתקיימו בנו כל הברכות הכתובות בתורה.

דברי חיזוק בעניין כבוד ומורא בית הכנסת מאת המגיד מישרים הרה"ג רבי יעקב שיש שליט"א, [הדברים לקוחים מספרו החשוב "לרומם"]

מעלת השתיקה בעת התפילה

בפסוק האחרון בפרשת בהר נאמר: "את שְׁבַתִּי תִשְׁמְרוּ וּמִקְדְּשִׁי תִירָאוּ" (ויקרא כו ב). ומבאר הספורנו וזו לשונו: "המקומות המקדשים בגלות והם בתי כנסיות ובתי מדרשות, אף על פי שחרב בית המקדש כאומרו 'ואהי להם למקדש מעט', ואמרו ז"ל אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות".

אמנם על פניו היינו סוברים כי הפסוק "ומקדשי תיראו" עוסק בבית המקדש, אולם מדברי הספורנו אנו למדים כי פסוק זה מדבר על בתי כנסיות ובתי מדרשות שנחשבים כבתי מקדש מעט לאחר חורבן הבית. דברי הספורנו אינם רק פשט נאה אלא משתלשלים להלכה, ולכן מצווה מן התורה לירא מביה"ל הקרי מקדש מעט. ניתן לבאר בדרך רמז מדוע סמכה התורה את שמירת השבת ליראת בית מקדש מעט בפסוק: "את שְׁבַתִּי תִשְׁמְרוּ וּמִקְדְּשִׁי תִירָאוּ".

בדרך כלל, בימות החול אנשים טרודים ועסוקים, חלק ממהרים לכולל וחלק ממהרים לעבודה, אין להם זמן לדבר בבית הכנסת. הניסיון הגדול לדבר בתפילה הוא דוקא בשבת, כשיש שחרית ומוסף וקריאת התורה ארוכה עם שבעה קרואים, ויש זמן לדבר בין גברא לגברא או חלילה בתוך חזרת הש"ץ. ולפיכך אמרה התורה: את שְׁבַתִּי תִשְׁמְרוּ וּמִקְדְּשִׁי תִירָאוּ, כדי ללמדנו שבשבת יש להקפיד ביותר שאת על שתיקה בעת התפילה וכבוד בית הכנסת.

למה אירעה השואה בארצות אשכנז?

בבתי כנסיות רבים נהוג לומר את נוסח ה'מי שברך' הנודע, שתיקן בעל ה"תוספות יום טוב" למי ששומר פיו ולשונו שלא לדבר בעת התפילה. אולם לא כולם יודעים מה היו המאורעות שעמדו מאחורי הדברים והביאו את בעל ה"תוספות יום טוב" לחבר את התפילה המיוחדת הזו.

בין השנים ת"ח ות"ב נרצחו חצי מיליון יהודים בצורה מחרידה. הנהרות נצבעו בדמים של מאות אלפי היהודים שנהרגו באכזריות מזועזעת שאין לתארה. באותה עת התענה בעל ה"תוספות יום טוב" וביקש רחמים כדי שיגלו לו משמים בשל מה הסער הגדול הזה, למה נענש הדור בעונשים כה קשים ומרים, ומדוע נגזרו חורבן ואובדן על רבבות אלפי ישראל.

לאחר תעניות רבות השיבו לו משמים בחלום כי הגזירה באה מחמת שמזלזלים בקדושת בית הכנסת ובית המדרש ומדברים דיבורי חול בעת התפילה. ועל ידי שדיברו בבית כנסת ובבית המדרש פגמו באות ו' של תיבת 'דיבור' אשר הפכה ל'דבר' ומגפה.

בעקבות זאת תיקן בעל ה"תוספות יום טוב" את ה'מי שברך' המיוחד למי ששומר פיו ולשונו שלא לדבר בעת התפילה.

כעין זאת כתב רבי יעקב יוסף מאוסטראה זצ"ל בשם ספר "דרך משה" וזו לשונו: "ועל כל קטרוג שהשטן מקטרג, הקב"ה במידת רחמיו משתיק לו. למשל שהשטן אומר ישראל גנבים או גולנים הם, הקב"ה משיב לו מי יאמר שאם האומות קיבלו התורה שלא היו גנבים יותר מישראל. אבל אם מקטרג ואומר שישראל אין להם יראה ומדברים בבית הכנסת, לזה אין לקב"ה תירוף כביכול, כי עכשיו ראינו בעוונותינו הרבים האומות עומדים בבית תפלותם באימה וביראה. ומיד נותן הקב"ה רשות למשחית לחבל העולם. וזה 'דבר' רוצה לומר ואל תקרי 'דבר' אלא 'דיבור', שהיה מדבר בבית הכנסת וברא מלאכים משחיתים, המה ממיתים אותו בשעת דבר, רחמנא ליצלן. ונראה לי דרך הלצה לרמוז בפסוק ה' ילחם לכם' נגד השטן, 'ואתם תחרישון' רוצה לומר אם אין אתם מדברים בבית הכנסת" (רבי ייבי מורא מקדש עמוד לה).

עלה בדעתי להוסיף על הדברים ולבאר שהאות ו' שמהותה היא החיבור מבטאת את הקשר הרצוף בין הקב"ה לעם ישראל. אך בעת שמדברים בתפילה ומזלזלים בכבוד בית הכנסת ובית המדרש, מתרופפת ו' החיבור בין עם ישראל לקב"ה, ומתחבת 'דיבור' נותר 'דבר' הגורם חלילה חורבנות ואסונות בעם ישראל.

ה"אמרי אמת" זצ"ל היה אומר שהשואה האיומה והנוראה התמקדה בעיקר בקהילות אשכנז ופחות בעדות המזרח, משום שיהודי המזרח הקפידו מאוד על כבוד בתי הכנסיות ובתי המדרשות. עד היום ניתן לראות את הכבוד והמורא שבני עדות המזרח רוחשים לבית הכנסת, ואת השקט השורר בבתי הכנסיות שלהם בעת התפילה. זכות זו הגנה עליהם מהחורבן הנורא שפקד את עם ישראל בעת מלחמת העולם השנייה. וזכות זו יכולה להגן על כל אחד מאיתנו שיקבל על עצמו לא לפצות פה בשיחה בעת התפילה.

בשנת תשל"ה התפרסם בבני ברק ולאחר מכן בכל הארץ, מכתב נורא שנכתב על ידי יהודי בשם רבי יהודה נויץ זצ"ל וזו לשונו: "לרבים השואלים לספר להם מעשה נורא שראיתי ושמעתי והוא העובדה. ימי השואה בחורף שנת תש"ד.

בירורי הלכה

ונראה לומר בתרתי: האחד, דיש לומר דאף שיש חיוב כבוד וריבוי ביהכ"נ מעיקר דין כבוד ביהכ"נ, מיהו ראיתי בגיליונכם (ויחי תשפ"א) שהביא הכותב מספר בית יהודה (הל' ביהכ"נ) ששאלו למרן הגר"ח קניבסקי זצוק"ל אם יש חיוב על מי שרואה ללכוך בביהכ"נ להסירו. והשיב: אין חיוב [אמנם הביא מהגרמ"ש קליין שליט"א שמצוה יש בזה, ושראה כמה פעמים את מרן הגר"ש וואזנר זצ"ל שהרים נייר בבית הכנסת]. והביא הכותב שהגרמ"מ פוקס שליט"א השיבו במכתב: נראה פשוט שתשובתו (=של הגר"ח) היתה על סוג ללכוך שלא מפריע להמתין עד שיבוא המנקה, כגון כתם יבש על הרצפה או על החלון וכדומה, אבל אם מדובר מלכוך לח שעלול להתפשט ע"י הליכת אנשים, בודאי שצריך לנקות לכהפ"ח באופן שיהיה ראוי לחכות להמנקה הקבוע עכ"ל. והוספתם דכע"ז השיב הגרמ"מ לובין שליט"א: דאפשר דכוונת מרן הגר"ח קניבסקי דוקא בלכוך שגם בביתו היה משאירו ולא מנקה מיד, דהרי מבואר באחרונים שמעיקר הדין מותר לירוק בביהכ"נ. ע"כ. ולפ"ז צ"ל דיסוד הדין הוא שצריך **שלא לזלזל בנקיון בית הכנסת**, וכל שיש ללכוך שבביתו היה משאירו או שיש צורה קבועה של מנקה אין זה פוגם בכבוד ביהכ"נ, ולפ"ז א"ש דאף במקדש לא היה בזה משום בזיון, דהרי עומד להתכבד.

ויש לומר בעוד אופן, שהנה העשה דכבוד בית הכנסת, דמחייב לכבד ולרבוץ ביהמ"ק ובית הכנסת, אין יסודו דכל שביהמ"ק וביהמ"ק מלכוך הרי זה מבטל עשה, אלא מצות כיבוד ביהמ"ק וביהכ"נ הוא, שבדיוע לו הלכוך צריך לנקות ואם לא מנקה ה"ז ביטול כבוד ביהמ"ק וביהכ"נ, אבל באינו ידוע לו שיש ללכוך לכאורה אין זה איסור בשוגג, אלא אינו בכלל האיסור, (וכן ג"כ צ"ל בנמצא טומאה בביהמ"ק). ומעתה יש לומר דכל האיסור הוא רק באופן שיש ביכולתו להוציא את הלכוך אבל כל שאין ביכולתו להוציא את הלכוך, אין בזה ביטול כבוד ביהמ"ק וביהכ"נ כלל.

ועל כן בשבת שיש איסור מוקצה לא שייך לזון ש'עשה דכבוד מקדש' ידחה איסור מוקצה, דעד כמה שאינו יכול להוציא את הלכוך מחמת איסור שבת אין זה מבטל כבוד בית המקדש ובית הכנסת. [הדברים נכתבו ע"י הגאון רבי אביעד אברהם קורצטג, ר"מ ישיבת הרב מן ההר]

ואמרנו לפני מר"ר הגרמ"מ לובין שליט"א: דבכה"ג דהלכוך הוא גרף של רעי יש להתייר בביהמ"ד דהוא ביתא דרבנן ואינו דומה לביהמ"ק שאינו מקום דירון כמבואר במש"מ (וכפי שהבאנו בעבר לענין מזוזה). והסכים עמנו מר"ר שליט"א, דביהמ"ד לא גרע מהא דמבואר בגמ' דגם בחצר שייך היתר של גרף של רעי.

קוראים כתבים

על יד הסידור של המתפלל שעיניו לא יכולים לא לראות אותו. נכון הדבר שמפקחים על צרכי מצוה בבית הכנסת, יחד עם זאת צריך לדאוג שהדברים לא יפגעו בצביון ביהכ"נ והתפילה, ובאמת בהרבה בתי כנסת מאפשרים לדבר רק לאחר גמר התפילה ובצורה שמכבדת את התפילה, ובמקומות שמאפשרים לאוסף הצדקה לדבר לפני שיר של יום או לפני 'קוה' ראוי שהציבור לא ימשיך להתפלל תוך כדי אלא רק לאחר שגמר האוסף-צדקה.

כואב לי הדבר. ושנוכח בעז"ה לתת כבוד בית הכנסת לתפארת. ב.ה.פ.ר.

סיפור השבוע

כעבור שבוע קבע הרופא כי הנשימה תקינה ואפשר להסיר את מכונת ההנשמה. ככל שעברו הימים ראו חסדי ה' נגלים ורחמים גדולים. הרופא באמת התפעל מהשינוי וההתקדמות, אבל הצד השמאלי של הגוף עדיין משותק לגמרי, היא אינה מזיזה אפילו אצבע קטנה. הרופא אומר שאולי עם תרגילי פיזיותרפיה קשים ומפרכים תבוא ישועה, וגם זה לא בטוח. לקוות לה' בידיעה שה'שיטה' הרפואית שלנו מועילה למעלה מדרך הטבע. ביום ה' פרשת בא - 27 יום לאחר הקבלה הטובה, אנו מקבלים טלפון מהרופא שהיא התחילה להניע יד שמאל. כעבור 3 ימים - ביום ה-30 לקבלה, כבר קבלנו הודעה שהיא יכולה לעזוב את בית החולים...

מה אומר ומה אדבר! לולא ראיתי לא האמנתי! "רבותי, אל תהיו שוטים, ישועות ורפואות נשפכים בזכות הזהירות בקדושת בית המדרש, קבלו על עצמכם לקדש שם-שמים את כבוד בית הכנסת והתפילה, ומעין הישועות יתחיל לפכות גם אצלכם, כי מכבדי אכבד.

ליהודי מבני ברק היו דירות להשכרה ומהן הייתה פרנסתו. במשך תקופה מסוימת עזבו חלק מן השוכרים, והוא לא מצא אחרים במקומם. על אף הביקוש הגדול לדירות שכירות, הדירות שלו עמדו ריקות יום אחר יום, וההפסדים היו גדולים. מאחר שכך, הוא החליט לקבל על עצמו **שלא לדבר בתפילה**, ושבוע לאחר מכן כבר היו הדירות שלו מושכרות תמורת סכומים הגונים. חצי שנה חלפה בשלום ובשלווה, והוא התחיל לזלזל בקבלה. פתאום התחילו השוכרים לבוא אליו בטענות, על ליקויים שונים בדירה ועל שכר הדירה שהוא מופרז ולא רצו לשלם. בצר לו, **נוצר האיש שזלזל בקיום הקבלה שקיבל על עצמו** מיהר לבית הכנסת עמד מול ארון הקודש והבטיח לקיים את הקבלה, ולהיזהר בכך ביותר. תוך זמן קצר בלי שום סיבה נראית לעין פסקו הטענות והכל בא על מקומו בשלום. (כבוד בית ה')

בדין סילוק פסולת מבית הכנסת בשבת

הנה מדין כבוד בית הכנסת, כתב השו"ע קנא סעי' ט' נוהגים בהם כבוד לכבדן ולרבצן, ומבואר דלא רק שאסור ללכוך את ביהכ"נ אלא אף מוטל עלינו לדאוג לנקיונם, ולפ"ז דין הנקיון אינו דין שמוטל עלינו רק לא ללכוך את בית הכנסת, אלא דין מפני כבוד ביהכ"נ לדאוג לנקיונו ולסידורו של ביהכ"נ, ואם מוטל על הרצפה פסולת או לכוך, אף שלא הוא המלכוך ולא הוא הזורק, מוטל עליו לנקות ולכבד, ולדאוג לשמירת בית הכנסת נקי.

והנה יל"ע דבאופן שנמצא לכוך או פסולת בשב"ק על רצפת ביהכ"נ, דלכאורה מוטל עליו לנקות, אולם מצד שני יש על אלו הדברים איסור מוקצה, ובה יש לזון היאך דינו (והנה אילו הוא גרף של רעי, דאין זה כבוד הבריות להיותו יושב ללכוך זה, בזה מותר לטלטלו וממילא מחוייב אף מצד כבוד ביהכ"נ לנקותו, וכל הנידון כל שאין בלכוך והפסולת משום גרף של רעי, ומ"מ באנו לזון אם יש היתר להוציא מדין כבוד ביהכ"נ וכדלהלן).

במשנה עירובין קד: שרץ שנמצא במקדש בשבת כהן מוציא בהמיינו שלא לשחית את הטומאה, ופירש"י דהוא משום שאין שבות במקדש, ובמשנה למלך פ"ג מביאת מקדש ה"ך, דן דאמאי אסור לטלטלו ולא הותר משום גרף של רעי, וכתב בסו"ד דלא שייך היתרא דגרף של רעי בביהמ"ק משום דאין זה מקום דיו, והראיה שאף אין מזוזה בביהמ"ק והאריך שם. מיהו יל"ע דלכאורה אמאי לא נימא דעשה דכבוד מקדש, ידחה לא תעשה דמוקצה, (ובתו' בסוכה מב: ד"ה טלטול בעלמא, מבואר דעשה דוחה איסור מוקצה, ובביהמ"ל סו"ס רס"ו דן מהו"ט דאם מוצא בשבת אבידת חבירו שהוא מוקצה, יש לזון דמותר להשיב אבידה דעשה דהשבת אבידה דוחה איסור מוקצה, ואולם לרש"י בסוכה אין ראיה לזה, ואפשר דפליג בזה, ואכמ"ל).

עוד איתא בגמ' בשבת קטז. דבי"ד ניסן שחל בשבת היתה רצפת העזרה מתלכלכת מדם, ונחלקו שם אם מותר להדיח את העזרה או לא. ויל"ע דאמאי לא היה חייב להדיח משום מצות כבוד מקדש דאתי עשה וידחה לא תעשה דרבנן דאיסור הדחה, ובשלמא בשעת העבודה יש לומר דלא חשיב בזיון לביהמ"ק דאדרבא זהו כבודו [ומכאן יש לומר דאף אם בשעת לימודו בביהמ"ד מוציא הרבה ספרים ואין נראה מכובד לביהכ"נ, מותר ואין זה בזיון דזה דרך לימודו, וזהו כבודו] אולם לאחר שנגמר העבודה, לכאורה השהיית הדם בעזרה היא בזיון (עין צ"ח פסחים סד), ואמאי לא מחוייב לנקותו מצד כבוד מקדש וצ"ב.

לכבוד הגליון החשוב קדושת בתי מקדש מעט, ייש"כ על כל החיזוק שאתם עושים בשמירת קדושת ביהכ"נ, ברצוני להעלות על גבי הכתב דברים שנ"ל שלענ"ד יש לנו להתחזק בהם ביותר שאתם, והם:

(א) ישנם הרבה עלונים שמסתובבים בביהכ"נ, אנשים ובפרט ילדים, קוראים אותם בתוך בתפילה. איזה תפילה זאת כאשר הראש מונח בעלון והסיפורים? זה כמעט דומה לשיחת טלפון בעיני. איך נחנך את ילדינו להתפלל כמו שצריך? (ב) אוספי צדקה מחלקים מכתב/עלון (זוהר צבעים) ומניחים את המכתב/עלון

ביד רועדת אני לוקח את העט והדף, להעלות על הכתב את המופת הגלוי של כמעט תחיית המתים, אשר עיני ראו ולא זר.

היה זה בפרשת יוגש תשע"ט כשצלצל אצלי הטלפון, ועל הקו היה קרוב משפחתי שספר לי בבהלה כי אביו חזר מתפילת שחרית והתפלא לראות כי אימו עדיין במיטה בזמן שהיא כבר תמיד ערה. כמה פעמים ניסה להעיר אותה אבל אין קול ואין עונה, מכוון מיד הזעיקו את כוחות ההצלה שחיו את דעתם שזעזע אותנו, כי לפי השערותם לקחה באמצע הלילה באירוע מוחי קשה.

הבלבול והפחד היה נורא נוראות, שהרי אם כבר עברו כמה שעות מאז עברה את האירוע, הנזק העצום למוח יכול להיות בלתי הפיך, והיה חשש רציני למוות מוחי ה'. לא היה הרבה זמן למחשבות, במהירות הבהילו אותה לבית חולים ועברה סידרת בדיקות, והרופאים אישרו את השערת אנשי ההצלה, כי אכן מדובר באירוע מוחי קשה.

לאחר שעברה את הבדיקות על המוח, בישרו הרופאים כי הצליחו להוציא קריש דם מהמוח, אבל אינם יודעים אם אי פעם תתעורר מהתרדמת... העובדה שזה קרה באמצע הלילה ואף אחד לא שם לב, אכן יכול להשאיר את המוח במצב קשה. המצב הלך והידרדר, לאחר כמה שעות התחילו קשיי נשימה, והיה צריך לחבר מכונת הנשמה.

כמובן שמצב כזה של אשה השוכבת מנושמת בתרדמה, אינו מרנין. יום ועוד יום עובר, ילידה אחיה ואחיותיה באים לבקר, מנסים לדבר אליה ואין שום תגובה. פחדים נוראים.

ביום ראשון פרשת ויחי התאסף מיני מבני המשפחה מדוכאים ומוטרדים במחשבה כיצד עוד ניתן לעזור לה. כשעלה הרעיון לקבל על עצמם קבלה טובה, החליטו כולם כאחד להתחזק לכה"פ 30 יום שלא לשוחח בעת התפילה וקריאת התורה וגם לא בין גברא לגברא ולהתחזק ככל האפשר בקדושת ביהכ"נ.

ההמשך פשוט לא יאמן! למחרת פקחה האשה את עיניה, כעבור עוד יום התחילה להניע מעט את איבריה, יד ימין מעט, רגל ימין מעט. אחר כך התחילה להפנות עיניים אל הדובר אליה.

ספרו נפלאותיך

עובדות ומנינים על התורה

צו – פרה תשפ"ד

רמז באש לתפילות

[ו', ב'] "צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העולה הוא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר ואש המזבח תוקד בו". ובמסורת הקטנה מהגאונים מסומן על המילה 'מוקדה' שהמ"ם זעירא ומליאה ול' [=לית] עוד בתנ"ך כן.

ובכלי יקר הכא כתב בד"ה "על מוקדה על המזבח וגו'" וז"ל, "שלוש יקידות נזכרו בפרשה, ומהר"י אברבנאל פירש שהם כנגד שלוש תפילות כי התפילות כנגד התמידים תיקנום תפילת השחר כנגד תמיד השחר, ותפילת מנחה כנגד תמיד של בין הערבים, ותפילת ערבית כנגד איברים ופדרים שזמנם כל הלילה. וזה שאמר על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבוקר, כנגד תפילת ערבית שזמנה כל הלילה עד הבוקר ועל זה אמר ואש המזבח תוקד בו, ואחר כך אמר והאש על המזבח תוקד בו ובער עליה הכהן עצים בבוקר בבוקר, כנגד תפילה של שחרית, ואחר כך אמר אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה וזאת תורת המנחה, וזה כנגד תפילת מנחה, עד כאן תורף דבריו. וכדמות ראייה לדבריו שהתפילה רמוזה בלשון יקידה לפי שנאמר (תהלים לט ד) בהגיגי תבער אש זיברתי בלשוני", ועי"ש במה שמאריך לבאר עוד בדבריו.

וראיתי בספר אהל לאה בשם הגאון האדיר ר' שלמה פיישר זצ"ל שביאר, שלאברבנאל נחא שהאות מ"ם נכתבה קטנה, מכיוון שקי"ל שתפילת מעריב רשות.

וניתן להוסיף ולומר, שלכן גם נכתבה המילה מוקדה מלאה שבא לומר שאע"פ שתפילת מעריב רשות מ"מ צריכה היא להיות מלאה.

ועוד נראה שהסיבה שהתפילות כולם נרמזו באש הוא לאוריי לן שהתפילות צריכות להיות עם כל האש וההתלהבות.

להתפלל עם בגדי נקיון

[ו', ד'] "ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים והוציא את הדשן אל מחוץ למחנה אל מקום טהור".

וכתב רש"י בד"ה "ופשט את בגדיו" וז"ל, "אין זו חובה אלא דרך ארץ, שלא ילכלך בהוצאת הדשן בגדים שהוא משמש בהן תמיד. בגדים שבשל בהן קדרה לרבו אל ימזוג בהן כוס לרבו, לכן ולבש בגדים אחרים פחותין מהן".

הנה לרוב פרשת צו היא קודם פסח ודבר זה בא ללמדנו בקשר לשבוע הנקיונות, שבבגדים שמניקים בהם לא נעמוד בתפילה.

האם קרבן תודה היא כחובה

[ז', י"א-י"ב] "וזאת תורת זבח השלמים אשר יקריב לה'. אם על תודה וגו'".

ובפסוק ט"ו מבואר שדין תודה להיאכל רק ליום ולילה, שכתוב שם "ובשר זבח תודת שלמיו ביום קרבנו יאכל לא יניח ממנו עד בקר".

ועי בתנ"ך על הפסוק שמרבה קרבנות נוספים לאכילת יום ולילה מפסוק זה וז"ל "ובשר זבח תודת שלמיו ביום קרבנו יאכל, הרי זה בא ללמד על הנאכלים ליום אחד שאכילתם ליום אחד ואין לי אלא תודה מנין לרבות את הלחם תלמוד לומר קרבנו, מנין לרבות הוולדות והתמורות, תלמוד לומר ובשר מנין לרבות חטאת ואשם, תלמוד לומר זבח מנין לרבות חטאת ואשם, תלמוד לומר זבח".

וצ"ע, הרי חטאת ואשם הם קרבנות חובה, והיאך הם נלמדות מתודה שהיא באה בנדבה?

וצ"ל, שגם קרבן תודה נחשב לחובה במקצת כמו שאמרו חז"ל [ברכות נ"ד:]: "ארבעה צריכין להודות" ואע"פ שאין ממשכנין עליו כבחטאת מ"מ קצת חובה היא. [וקלסו אבי מורי זצ"ל]. (מחזה אברהם)

מזמור לתודה בניגון

הופיע סיפור באחד העלונים על אברך שלמד את מש"כ הבית יוסף (שו"ע או"ח נ"א ס"ק ט'), שיש לומר את הפרק מזמור לתודה שאומרים בתפילת שחרית בכל יום בניגון, ואין חולק על דבריו. לקח לעצמו ענין זה להקפיד ולפרסם ולהשתדל בקיום הלכה זו.

יום אחד חש אברך זה ברע ועבר בדיקות, ולתדהמתו הנוראה הוברר לו שחלה במחלה האיומה בצורה נוראה. נסע אברך זה לצפת לקברו של הבית יוסף, השתטח על קברו של מרן ובכה בכי תמרוחם, וביקש שימליץ בעדו בפני בורא עולם בזכות הקפדתו לומר ולפרסם אותה ההלכה שיש לומר מזמור לתודה בניגון. כעבור זמן מה נקרא לבית החולים לפני הטיפול הקשה במחלתו, ובכדי לדעת את המינון המדויק, בתחילה עשו לו סדרת בדיקות נוספת, ואז הרופא הבדק קרא לרופא המתמחה במחלה זו שיבוא מיד, וכן קראו למנהל המחלקה ולשאר הצוות הרפואי, החולה נבהל מאד וחשב מי יודע מה קורה ומה מצבו, לאחר זמן אמר לו מנהל המחלקה, שאינם מבינים מה קרה, אולם אין זכר למחלתו, נס גלוי נעשה לו, ויכול הוא לקום וללכת לביתו כשהוא בריא ושלם.

שמע זאת ידידי (הרב ר"ש שליט"א) והחליט אף הוא ואשתו לנהוג כן, ולומר מזמור לתודה בניגון בכל יום בתפילתם. במקום מגוריו שבשכונת הר נוף שבירושלים עבדו בבנין והיה שם בור בעומק 5 מטר שבקרעיתו היו ברזלים, כיסו את הבור בפלסטיק קשיח, בשעת הכנסת ספר תורה שחגגו ורקדו שם, בנו של ידידי שהיה אז עדיין ילד עלה על הכיסוי ונפל לתוך הבור ונחת על גבו. מיד הועיקו אמבולנס של טיפול נמרץ ולקחוהו במהירות לבית החולים, ובדרך אמו דיברה אתו שלא יאבד את ההכרה, הרופא אמר לה, כי סתם כך כדאי לה לדבר עמו, כי הוא לא מאמין שתזכה בעתיד לראותו או לדבר עמו.

ההורים שעמדו מחוץ לחדר ניתוח בכו בתפילה, והזכירו את קבלתם בניגון של מזמור לתודה בכל יום. כעבור זמן יצא הרופא ואמר להם, שלבניהם לא קרה כלום וציין ידידי בחיך, אפילו משקפיו נשארו שלמות. בינתיים אירסו את בתם והחלו לחפש דירה בשכונת גילה בירושלים, והעלו חרס בידם תקופה ממושכת, היה יקר או לא התאים מכל סיבה שהיא.

נסעו הם לצפת לקבר הבית יוסף, ובקשו שימליץ בעדם בזכות הקפדתם בהלכה שכתב על הניגון של מזמור לתודה, וכבר למחרת ניגש אליהם בוגר הישיבה (הרב מ"ז שליט"א) וסיפר להם שמצא דירה לבתו, והגיע אליו אדם נוסף שהציע לו דירה נוספת בשכונות, וחשוב לו שאברך יגור שם ולכן בא להציע לו לקנות דירה בבנין זה, כמוהן שהדירה נקנתה כבר למחרת לשביעות רצון כולם. סיפורי סיפור זה כמה פעמים בדרשות בכמה מקומות, לאחר זמן חזרו אלי כמה מן השומעים ושמעתי מהם עוד הרבה ניסים ונפלאות בענין ואכמ"ל עוד. (דביר קדשו – דברים)

ד' הודאות – ד' מיתות ב"ד

ז'. [ז', י"ב] "אם על תודה יקריבנו והקריב על זבח התודה חלות מצות בלול בשמן וריקקי מצות משחים בשמן וסלת מרבכת חלת בלול בשמן".

איתא בגמ' בברכות [נ"ד]: "אמר רב יהודה אמר רב, ארבעה צריכין להודות יורדי הים, הולכי מדברות, ומי שהיה חולה ונתרפא, ומי שהיה חבוש בבית האסורים, ויצא".
וראיתי בספר אהל לאה בשם הגאון האדיר ר' שלמה פיישר זצ"ל שאמר שהד' דברים שצריך להודות עליהם הם כנגד הד' מיתות ב"ד שניצל מהם.

שהנה איתא בגמ' בכתובות [ל. -]: "והאמר רב יוסף, וכן תני רבי חייא מיום שחרב בית המקדש, אף על פי שבטלו סנהדרין, ארבע מיתות לא בטלו, לא בטלו, הא בטלו להו, אלא, דין ארבע מיתות לא בטלו, מי שנתחייב סקילה - או נופל מן הגג או חיה דורסתו, ומי שנתחייב שריפה - או נופל בדליקה או נחש מכישו, ומי שנתחייב הריגה - או נמסר למלכות או ליסטים באין עליו, ומי שנתחייב חנק - או טובע בנהר או מת בסרונכי וכו'".

וממילא, יורדי הים היא תודה שניצל מחנק של טביעה בים, והולכי מדבריות מודים שניצלו מסקילה של חיה דורסתו [שבמדבר מצויים החיות], ובית האסורים היא הודאה שנמלט מסיף, וכמבואר בגמ' שמי שנגזר עליו חרב נמסר למלכות, וחולה שנתרפא מודה שלא נשרף מחום חולי הקדחת. (מחזה אברהם)

מתי זמן המילואים

י'. [פרק ח']. ימי המילואים.
הנה בפרשתנו מתחילים ימי המילואים
ורש"י לקמן בריש פרשת שמני כתב בד"ה "ויהי ביום השמיני" וז"ל, "שמיני למילואים הוא ר"ח ניסן וכו'".

ולפי"ז יוצא שימי המילואים התחילו בכ"ג אדר.
אמנם אבי מורי זצ"ל היה רגיל להביא את דברי האבן עזרא שם שכתב וז"ל, "היה נראה לנו כי ביום השמיני שמיני לניסן, כי המשכן הוקם באחד לחודש, רק המעתיקים אמרו שהיה ר"ח ניסן וכו'".

והנה בגמ' בסוכה דף כ"ה: מביאה כמה דעות מי היו האנשים אשר היו טמאים לנפש אדם, ורבי עקיבא אומר מישאל ואלצפן היו שהיו עוסקין בנדב ואביהוא.

והנה צ"ב, שהרי נדב ואביהוא מתו ביום השמיני של ימי המילואים [כמבואר בפרשה הבאה]. ואם היום השמיני היה ר"ח ניסן מדוע לא הספיקו להיטהר ולהקריב קרבן פסח בעתו ובזמנו.

ולדברי האבן עזרא נחא, שכיוון שהיה זה בח' ניסן א"כ שבעה ימים אח"כ זה י"ד ניסן וזה היום האחרון לטומאתם, ואינם יכולים להקריב קרבן פסח באותו יום רק יטהרו בלילה. ואכן המלבי"ם כתב שרבי עקיבא ס"ל כאבן עזרא!! (שם)

כהן גדול עובד כל יום

[ו', י"ד] "על מחבת בשמן תעשה מרבכת תביאנה תפיני מנחת פתים תקריב ריח ניחח לה".

הנה מבואר שישנה מנחת חינוך שכל כהן בתחילת עבודתו מביאה, ואת אותה מנחה מביא כהן גדול כל יום והיא קרויה מנחת חביתין, וצריך ביאור היאך יתכן שמנחת חינוך שהיא רק פעם בחיים שווה למנחת חביתין של כה"ג כל יום?.

והנה קבלתי ממור' הגאון הצדיק ר' גדליה איזמן זצ"ל שהאויב הגדול ביותר שלנו היא השגרה [בלשונו-מלומדה-המוניות] לכן כהן הדיוט מסוגל להתרגש רק פעם בחיים בתחילת עבודתו שזכה לשרת את מלך הכבוד אבל כה"ג שהוא הצדיק האמיתי- כל יום הוא יכול להביא מעין מנחת חינוך שכל יום הוא מרגיש שעובד לראשונה!!! וכמו שרס"ג אמר שכל יום עושה תשובה שאתמול לא הכיר בורא כהיום. (שם)

הכנעה בתחילת העבודה

[ו', ב'] "צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העולה הוא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר ואש המזבח תוקד בו. ולבש הכהן מדו בד ומכנסי בד ילבש על בשרו והרים את הדשן אשר תאכל האש את העלה על המשבח ושמו אצל המזבח".

החובת הלבבות בשער הכניעה מבאר ע"ד המוסר שתחילת עבודת היום פותחת בתרומת הדשן כדי שהכהנים לא תזוז דעתם עליהם לכן פותחים בתרומת אפר.

[כמו שמור' ר' גדליה איזמן זצ"ל אמר לי פעם על מעלת הכהנים שהיא כה גדולה עד ששואלים מדוע כל יום הם אינם מברכין שלא עשני ישראל].

ואמרו לי שהחת"ס מוסיף שלכן זה נאמר כאן ולא בפרשת ויקרא, משום ששם לא מוזכר אהרן רק בניו [כדברי המדרש רבה כאן [פרשה ז, א'] שהיה כעס לה' על אהרן ולא הזכירו וכו' ע"ש] וא"כ רק אהרן שהוא כה"ג וחשוב, היה הו"א של גאוה ולא בבניו.

ולי נראה הפך דבריו שהרי משה רבינו העיד על אחיו "ונחנו מה"!!! [אפילו פחות מעפר ואפר של אברהם ופחות מתולעת של דוד, ועי' חולין פ"ט. שלומדים מזה על ענותנותם עיי"ש], ואילו בניו חטאו בגאוה, למ"ד אחד שנדב ואביהא לא התחתנו שאמרו מי ראוייה לנו הרי אנו סגנים ובני כה"ג ודודינו מלך. עוי'. (שם)

נשים בפרשת פרה

לנשים שבאו למנין שהיה בביתו לשמוע פרשת זכור ופרשת פרה, אמר הגר"ד בהר"ן להישאר לשמוע גם את ההפטר. -רשימות רבי מרדכי [ברש"ז] ויספיש זצ"ל, בשם רבי שלמה יחיאל [בן רבי אברהם] ויספיש זצ"ל. ולא נתברר טעם הדבר, ואולי כונתו להא דמבואר בס' אגרת הפורים להגר"ח גרוסברג שיש לכונן לצאת גם בהפטר של פר' זכור למצות מחיית עמלק, ואולי לכך אמר להם להישאר. וכן השיב לנו הגר"ח קניבסקי "יש ענין" [להישאר לשמיעת ההפטר]. ועדיין צ"ב בפרשת פרה אמאי צריך להישאר גם להפטר.

הנה בהא דנשים חייבות בשמיעת פר' זכור כבר הביא בשו"ת בנין ציון (ח"ב ס"ח) דכך הורה רבי נתן אדלר זצ"ל. וכ"פ בשו"ת מהרי"ל דיסקין (קו"א סימן ה' סק"א). וכ"כ החפץ חיים בספר המצוות הקצר. ועי' במנחת יצחק (ח"ט סס"ח) דכן המנהג בירושלים. וכ"כ הגר"ש אויערבאך בהליכות שלמה (הל' תפילה פ"ד ארחה הע' 68). ודלא כהפוסרים את הנשים מפר' זכור, וכמבואר בשו"ת זכר שמחה (סע"ה) דנשים פטורות, וכ"כ בשו"ת דברי חיים (או"ח ס"ד ד"ה תשובה) דנשים פטורות משמיעת קריאת ד' פרשיות. וכ"כ בשו"ת התעוררות תשובה (או"ח סי' תע"ו). וכן הביא הגר"ח קניבסקי בטעמא דקרא בשם החזו"א. וכן בקובץ קול התורה (ניסן תשס"ג עמ' כ"ד) הביאו דכך דעת הגר"מ פינשטיין זצ"ל. וראה גם דעת הגר"י בס' עובדות והנהגות לבית בריסק (ח"ב עמ' ק"א). אך לגבי פרשת פרה לא נהגו להחמיר בזה. אך מנהג המשפחה היה להחמיר לנשים לבוא לשמוע גם פרשת פרה. ומצאתי בשו"ת רבי עקיבא יוסף שלזינגר זצ"ל (או"ח סרכ"א) שכתב "על דבר מנהגא שהולכות הנשים לשמוע פרשת זכור, ופרשת פרה, וכן נשי דידן הי"ו עשו כן במצוות מור"ח רבי הלל מקולמיה וכן עשו עד עכשיו" וכתב דכן מקובל מהחת"ס [ועי' דרשות חת"ס (ח"ג עמ' צ"ב) דנשים חייבות במצות זכירת מחיית עמלק]. וגם לענין פרשת פרה כתב שם הגרע"י "הואיל שקורים רק סמוך לפסח, בשביל לטהרם לקרבן פסח, וכיון שנשים בכלל קרבן פסח כמו שמפורש בספר החינוך מצו' ה' ומצו' ו' א"כ גם הן בכלל טהרה של מצות פרה, והא בהא תליא", ומבואר א"כ אמאי נשות המשפחה נהגו לבוא לשמוע גם פרשת פרה. [אמנם בס' צפנת פענח (תנינא עמ' 37, ובכלאים עמ' 21) כ' דאשה מותרת להטמא כדי להפטר מקרבן פסח משא"כ איש, ולפי"ז לא שייך אזהרת טומאה גבי אשה, ותהיה פטורה מקריאת פרשת פרה. - הערת רבי משה בר"ב ויספיש שליט"א]. וכן ראיתי מובא בשו"ת חיי אשר לרבי אשר מילר זצ"ל (ספ"ד) שנהגו להחמיר שנשים ישמעו גם פרשת פרה. ושמענו מרבי אליהו מן שליט"א שאמר לו הגר"ח קניבסקי זצ"ל שאביו בעל הקה"י היה מעיר את בנותיו לשמוע פרשת פרה. וביאר הגר"ח קניבסקי את הטעם שנשי דידן לא נוהגות לשמוע פרשת פרה, דאף דהם מצוות ליטור, אבל לא עליהם מוטל עבודת הפרה וע"כ אינם צריכות לשמוע פרשת פרה, אולם ישראלים כן יכולים לעשות חלק מעניני הפרה וע"כ מוטל גם עליהם חובת הקריאה עכ"ד.

שו"ר דבשו"ת ציץ אליעזר (ח"י סי' כ"ח או' ו') נתן בזה עוד טעם לפטור נשים מפרשת פרה, עפ"ד המלבי"ם בארצות החיים (סי' א') בארץ יהודה (סק"ד) שהטעם שיי"א שפ' פרה מה"ת מפני דבמעשה העגל כתוב בו ג"כ זכור אל תשכח את אשר הקצפת, וכתב המג"א (בסי' ס' סק"ב) שלכן לא תקנו בו קריאת התורה מפני שהוא גנותן של ישראל, ולכן מטעם זה תיקנו בעבורו פרשת פרה שכל מעשיה היה נגד מעשה העגל ע"ש, וא"כ כיון דהנשים הרי לא השתתפו בחטא העגל כידוע, ולכן אינם מצווים בזכירה על כך ואין עליהם חיוב לשמוע פ' פרה שנתקנה עבור כן. וע"ע מש"כ בזה בס' מועדים וזמנים (ח"ב סו"ס קס"ח). (ארח דוד או' רפ"ח)

שאלות מוסר

שאלות מתורת המוסר בנושאי הפרשה ותשובותיהם הלקוחות מתוך תורת שיחותיו של המשגיח
הגאון הצדיק רבי משה אהרן ברוורמן זצוק"ל על פרשיות השבוע

פרשת צו
הכנה לפסח (א)

גליון מס' 11

הקדמה: הידוע לכל הוא המשנה ש'חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים'.
ופירש ברמב"ם שהחיוב לראות את עצמו קאי על ליל פסח ליל הסדר (פ"ז ה"ו) וז"ל 'בכל דור ודור חייב האדם להראות
את עצמו כאילו הוא יצא עתה משעבוד מצרים, שנאמר ואותנו הוציא משם, ועל דבר זה ציווה הקב"ה בתורה וזכרת
כי עבד היית, כלומר כאילו אתה בעצמך היית עבד ונפדית, לפיכך כשסועד אדם בלילה הזה צריך לאכול ולשתות
כשהוא מיסב דרך חירות'.
יש לשים לב בדברי הרמב"ם שבתחילה כתב שהוא רק חייב 'להראות' את עצמו, ולבסוף כתב 'כאילו אתה בעצמך
היית עבד'.

השאלה:

יש להבין מה שייך עניין של 'יציאה' לדורותם' אצל כל אחד ואחד?

התשובה:

צריך לדעת ולהבהיר, שמעלת הגאולה והיציאה ממצרים, לא הייתה גאולה מעבדות ומעינויו בלבד, אלא בעיקר הייתה
זאת 'יציאה מהיות בני אברהם יצחק ויעקב בגלות אצל האומה המצרית, והיינו שבגלות מצרים שנמשכו בני ישראל
אחרי המצרים להיות כמותם ולחשוב כמוהם ולנהוג כמוהם.

אומה זו המצרית שהיו סמוכים על שולחנם ומתחברים עמהם, היא אומה אשר הנביא יחזקאל קורא עליהם אשר
'בשר חמורים בשרם', והיינו לא כסתם בהמה אלא כחמורים, הוא החמור אשר כשמו כן הוא כרוך ומשועבד לגמרי
לכוחות החומר והגופניות, בעוד אשר שאר כל בהמות ניכר עליהם איזה שהוא ניצוץ של שכליות וחכמה, כמאמר
הכתוב 'ידע שור קונוהו וחמור אבוס בעליו', בעוד שהשור לומד להכיר את קונוהו, מי הוא הבעלים שלו, ומי הוא המטפל
בו ומנהיגו, הרי החמור לא חש ולא מרגיש זאת, הוא מרגיש רק 'חמור אבוס בעליו' הוא מכיר הוא יודע רק מקום
מאכלו, ותו לא, את ה'אבוס' שם מוצא את מקום מאכל בהמה שלו, הוא חומרי וגשמי ביותר, וכל המשכו ומהותו הוא
החומר הגשמי והגופני בלבד, 'אבוס בעליו'. זה היה תוכן ופנימיות האומה המצרית 'אבוס בעליו' ותו לא.

ובתוככי אומה זו היו בני ישראל במצב של גלות כלומר התחברו עמהם ודבקו בהם ובהמונם והתבטלו עליהם עד
שהפכו להיות כחלק מהם הושפעו לגמרי ממבטם ומהשקפתם ומשאיפותיהם ומהנהגתם.

וכאשר הגיע זמן הגאולה נתעורר בהם כוח 'יציאה' ממצבם ומדרגתם, כוח זה התעורר בהם ונתחזק ונתפשט בקרבם
בהשפעה דלעילא, 'הנסה אלוקים לבא לקחת לו גוי מקרב גוי', לצאת מהיות עובר במעי אמו, אלא להיות מציאות
לעצמם, להיות 'עם נולד'.

כוח היציאה נמשך מאברהם אבינו עליו השלום

כל זה זכו להם בכוח ובזכות האבות, ובראשם אברהם אבינו עליו השלום שהוא התחיל במעלה זו של 'יציאה' ממשפחתו
מביתו מארצו מהשפעתם ומשייכות אליהם, הוא יצא משייכות לכל העולם כולו, ומהם הושפעו כל זרעו וזרעו זרעו
בני יצחק בני יעקב בני השבטים שבטי ק-ה.

אך עד אז הייתה זו נחלת יחידים, ריבוי של יחידים, אך ביציאת מצרים, החלו להיות 'עם' לעצמו, והושרש כוח זה ומעלה זו בעם ישראל בעצם התהוותו, כוח של יציאה מכל רע ומכל השפעת רע, כוח של יציאה לא להיות מושפעים ולא בטלים וטפלים להם, וזה הותחל אצל אברהם אבינו עליו השלום,

על פי זה יובן למה מזכירים בהגדה של פסח סיפור יציאת מצרים ב'מתחיל בגנות' שמתחיל עובדי עבודה זרה היו אבותינו בעבר הנהר וגו' דהיינו התגברות על מה שהיה בתחילה, וזכו לכך ש'ואקח את אביכם את אברהם', כי זהו כוח ה'יציאה' ממצרים, וכאמור זה נמשך ממעלת האבות, - העברי - כל העולם מעבר אחד והוא מעבר אחד. והנה כוח זה מתעורר ומתחדש בכל שנה ושנה בהגיע עת יציאת מצרים, ומתי הוא העת הוא בלילה הזה, בליל שימורים, שבו כביכול הקב"ה יושב ומצפה להוציא כאו"א מישראל מהשפעת כוח מצרים והדומה להם.

יציאה של הפקעת העבדות

בעניין יציאת מצרים והגאולה משם יש להבהיר ולהדגיש נקודה עיקרית אשר מבררת כמה וכמה מהלכים המוזכרים בתורה, בסדר הגאולה.

הנה גם עבדים שהצליחו לברוח האדון שלהם, ונוהגים מנהג בני חורין, אין עדיין חירותם שלמה, שיתכן שעדיין שם עבדים עליהם, והיינו שקרויים 'עבדים שברחו מאדוניהם', ואם יתאפשר הרי שיחזרו האדונים ויתפסו אותם ויחזירו לעבודתם.

רק אם היציאה והפדות היא באופן של ביטול העבדות אז קרויים בני חורין, היינו שיוצאים משום שמתבררת או מתחדשת איזה סיבה שאינם עבדים כלל והם אינם אדונים, וייתר על כן שמתברר שלמפרע הייתה העבדות שלא כהוגן ושלא כדין.

וזו הייתה הנהגה שהיציאה תהא הפקעה מהעבדות ולא רק הפסק העבדות, וזה ניכר בצורת היציאה והשחרור, שאם האדונים הם שפותחים את הפתח והם מביאים למצב של יציאה, הרי עדיין נשאר כאן מצב של אדון ועבד, שהופסקה העבדות באותו זמן, אך עדיין יתכן שהאדון יתעורר בו הרצון לחדש את העבדות, כי שם 'עבדים' לשעבר נשאר עליהם.

אבל אם כאן ההנהגה הייתה של ביטול האדנות ושל העבדות, היינו שהוכרחו להוציאם בעל כרחם ובאופן של 'גרש יגרשם', היינו בלא רצון של המוציא, אלא רק רצון היוצא, הוא אשר רוצה לצאת, וזהו מראה על העבדות עצמה שלא הייתה עבדות אמיתית כלשון הפסוק אשר חז"ל למדו ממנו הלכות עבדים לדורות: 'כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים' (ויקרא כ"ה נ"ה) עבדי הם ולא עבדים לעבדים.

כניסת שבת ב"ב 6:36

יציאת שבת ב"ב 7:36

צו-פרה

גיליון 95

שנה ב'

תשפ"ד

משלחן גבוה

חידושי תורה באגדה ובהלכה
מהרב הגאון ר' אלעזר יועץ קופל זצ"ל

פרשת צו - פרה

הטעם שהעולה שבאה לכפר על הרהורי הלב באה כליל

”זאת תורת העולה” (ו,ב)

אמרו במדרש (ז-ג): אמר רבי שמעון בר יוחאי אין העולה באה אלא על הרהורי הלב.

ויש להבין מדוע עולה שבאה לכפר על הרהורי הלב, כולה כליל לה, ואילו שאר הקרבנות שבאים על עבירות במעשה חלק מן הקרבן נאכל לכהנים, הרי לכאורה חטאת שבאה על עבירות חמורות של חייבי כריתות חמורים יותר?

מבאר רבי יעקב סיקלי זצ"ל (תלמיד הרשב"א) בספרו "תורת המנחה" שתקון החטא הוא לפי חומרת החטא. עולה באה על הרהורי הלב ואמרו חז"ל (יומא כט,ב) "הרהורי עבירה קשים מעבירה", כי הם פוגמים במחשבה שהיא מצד השכל והנשמה, שהם רוחניים יותר מחטאים הנעשים בשאר האיברים הגשמיים. וכמש"כ בזהר שגוף האדם מכון כנגד עולמות העליונים, והמוח כנגד היכלו של מלך - מקום קודש הקדשים, והפוגם במחשבה כאילו העמיד צלם בהיכל.

לכן הכפרה על הרהור היא רוחנית ועולה כולה לגבוה - כליל לה, משא"כ שאר קרבנות שמכפרים על חטאים שבמעשה, רק חלקם מוקטר והבשר נאכל.

מחשבת האדם צריכה להיות כולה קודש לה' כמו העולה

ובדרך דרוש יש לומר, דשונה דרישת התורה במה שנוגע למעשים מדרישתה במה שנוגע למחשבות והרהורים. לא יתכן לדרוש מן האדם שכל מעשיו הגשמיים יהיו מנותקים מכל נגיעה חומרית, שהרי מוכרח לדאוג לכל צרכי גופו. לעומת זאת, המחשבה חייבת ויכולה להיות כל כולה קודש, משום שגם בשעה שאדם עוסק בצרכי הגוף, צריך לחשוב על כך שכל מה שעושה הוא בשביל שיוכל לעבוד את ה' בשלימות [וכך כל צרכי הגוף נעשים מכשיר לעבודת ה'].

משום כך, כדי לכפר על הרהורי הלב יש להביא קרבן עולה, ללמד שהמחשבה חייבת להיות נקיה וטהורה ללא שיור כפי שמסמל קרבן העולה שעולה כליל על המזבח. לעומת זאת החטאת שבאה על חטאים שבמעשה, שאין אדם יכול להימנע מלעסוק בפעולות גשמיות וחומריות, על כן חלק מבשרה נאכל לכהנים, להורות שבזה התיקון הוא לקדש את הפעולות הגשמיות כמו שהכהנים אוכלים את בשרה בקדושה וטהרה.

הטא פנימי במזבח הפנימי

”וכל חטאת אשר יובא מדמה אל אהל מועד...”

קרבן חטאת של יחיד, זורקים את הדם על המזבח החיצון והבשר נאכל ע"י הכהנים. ואילו חטאת העלם דבר של ציבור ופר כהן משיח ופר יום הכיפורים זורקים דמם על מזבח הפנימי והבשר נשרף. ויש להבין מה העומק בזה.

מבאר ה"משן חכמה" שחטאת יחיד שבאה על חטא בשוגג, היינו שנעשה רק בחומר ולא ברוח ושכל, לכן זה ראוי למזבח החיצון כי גם החטא חיצוני לו, ולכן הבשר נאכל בקדושה כדי לקדש את איבריו

עניני חינוך - האץ (לא) לחנך לעבודת התפילה

לפעמים ההורים לחוצים ורוצים שכבר מגיל צעיר הילד ישב לידם בבית הכנסת כל הזמן, ויתפלל מתחילה ועד סוף, ואינם מבינים שסוף סוף הוא ילד.

מה שחשוב יותר הוא להרגיל את הילד שמה שהוא מתפלל שיהיה טוב וכהוגן. טוב מעט בכוונה מהרבה שלא בכוונה. העיקר לא להלחיץ את הילד, ולא להשניא ח"ו את התפילה על הילד. (דרכי החיים ח"א מהגרמ"ל ליפקוביץ זצ"ל).

סיפר אברך ששאל את המשגיח רבי שלמה וולבה זצ"ל האץ לנהוג עם ילד בן עשר שלא יושב בתפילה ולא מתפלל כראוי. תשובתו היתה שצריך מאוד לזהר בזה, ובמיוחד אצל ילד בעל כשרון שמתקשה מאוד לשבת עם הציבור, כי לגביו התפילה איטית, אם לא לוחצים אותו יש סיכוי שכשיתבגר יקבל טעם בתפילה, אבל אם נלחמים אותו מוציאים לו את כל הטעם מהתפילה, וגם כשיגדל לא ירצה להתפלל...

הגרא"ל שטיינמן זצ"ל נשאל ע"י אברך: יש לי בן שאיננו רוצה בשום אופן ללכת לבית הכנסת להתפלל, מה לעשות? השיב: לא לעשות כלום ולהמתין עד שירצה מעצמו. חזר ושאל: אבל הילד כבר הגיע לחינוך. השיב הגרא"ל: אם כן, ודאי לא לעשות כלום, כי אם אתה חייב בחינוך, אז 'להכריח' זה ההיפך מחינוך.

כשמצויים על הילד, יש לזכור את הרש"י הראשון בחומש ויקרא "לכל הדיברות (לשון קשה) והציוויים קדמה קריאה של חיבה..."

אדם גדול אחד ראה פעם אדם שמתפרץ על בנו בכעס על שלא מתפלל כראוי. העיר לאבא ואמר: שני דברים לימדת את בנך. האחד שצריך להתפלל כראוי, והשני שמותר להתפרץ בכעס. את הדבר הראשון השיג בנך בדרך של "לימוד" שאמרת לו האץ צריך להתפלל. ואילו את הדבר השני השיג בדרך של "שימוש", שהרי כך הוא ראה בפועל, והורונו חז"ל כי "גדול שימושה יותר מלימודה"...

החיצוניים של האדם.

לעומת זאת, פר העלם דבר של ציבור ופר כהן משיח שמביאים קרבן כאשר נפלה טעות בהוראה מצד הסנהדרין או הכה"ג, שהחטא על ידי השכל, וכן פר של יום הכיפורים שבא על חטאים שנעשו במזיד (זדון טומאת מקדש וקדשיו), לכן ראוי שכפרתם יהיה במזבח הפנימי כמו שהחטא נעשה בשכל שהוא פנימי. ומטעם זה אין בקרבנות הללו אכילת בשר, דטעות שבאה ע"י השכל צריכה להיעקר לגמרי [משא"כ מהחומר אין יכול להימנע לגמרי].

לעילוי נשמת רבי אלעזר יועץ בן ר' אברהם יהודה זצ"ל

נלב' י"ד אדר ב' תשפ"ב ת.נ.צ.ב.ה.

קרבן תודה וברכת 'הגומל'

"וְזֹאת תֹּרַת זֶבַח הַשְּׁלָמִים... אִם עַל תּוֹדָה יִקְרִיבוּ וְהִקְרִיב עַל זֶבַח הַתּוֹדָה חֲלוֹת מִצּוֹת בְּלֹלֶת בְּשֶׁמֶן..." (ז', י"א)
הגומל א. אם מברכים הגומל רק כשנעשה נס מהד' דברים המהווייבים בהודאה ב. מדוע עונים 'מי שגמלך וכו' ולא סגי ב'אמן' ג. אם אפשר להוציא את חבירו בברכת הגומל, ואם יש הבדל מי מוציא את מי

דאינו יכול דבגמ' בזבחים דף ז', א' כתוב שהמקריב קרבן תודה על שעלה מן הים והכהן המקריב חושב לשם תודה של חולה חשיב שינוי קדוש, אלמא יש ד' חילוקי שמות של קרבן תודה.

לפי"ז כתבו האחרונים שנראה שאין חיוב קרבן תודה אלא באלו ד' שמנו חכמים, דאם על כל נס ונס יש קרבן תודה א"כ מנין להמציא שיש בד' שמנו חכמים חלות שם בפני עצמו מדאורייתא, דפשיטא שבשאר ניסים אין חילוקי שמות של ניסים.

הגר"י זילברשטיין הביא מדברי המלבי"ם שדייק שביורדי הים וההולך במדבר נאמר בהם **'ויצעקו'** אל ה', ואילו החולה והיוצא מבית האסורים, נאמר בהם **'ויזעקו'** אל ה'. וצעקה חומרה מזעקה, ולכן אצל יורדי הים והולכי המדבר נאמר 'וציאם', ואילו בחולה וביתאסורים כתוב 'וישיעם' כי ההולך בים ובמדבר אין מי שיעזור להם, והשי"ת מוציאם מצרתם, ואילו החולה והאסיר יש מי שיכול להושיעם. נמצא שצרתם של החולה והאסיר קטנה מיורדי הים והמדבר.

והנה האורים הגדולים שבשמו הביא רעק"א דבריו גם כתב גם שצרתו של היוצא מהמדבר והים גדולה יותר בזה שלא מת במדבר ובים ואז גם אשתו היתה עגונה.

וכ' הגר"י זילברשטיין דאם שנים מזדמנים לברכת הגומל ואין להם זמן לברך בפני עשרה שניהם, ורק אחד יכול לברך, ואח"כ המנין מותפזר. יברך יורד הים והיוצא מהמדבר, והם יוציאו את החולה והאסיר, כי הנס שלהם גדול יותר ואמנם יש בזה ספק אם מועיל, בכ"ז עדיף שהם יברכו כי ברכתם גדולה יותר.

תכלית 'קרבן תודה' לספר ולפרסם את חסדי ה'

מדוע נשתנו שלמי תודה משאר השלמים שיש בהם ריבוי אכילה של ארבעים חלות, וגם אינם נאכלים כשאר השלמים לשני ימים ולילה אחד אלא ליום ולילה אחד בלבד?

הנצי"ב ב"העמק דבר" משום שתכלית קרבן תודה שבא על נס הוא כדי לספר חסדי ה' שגמל עליו, ולכן כשרואה בעל השלמי תודה ששלמיו אינם נאכלים אלא ליום ולילה עד חצות והאוכל רב, הוא מזמין את אוהביו ומידעיו לאכול ולשמוח עמו, וכשישאל על מה הביא תודתו הוא יספר להם הניסים והנפלאות שעשה ה' עמו ויירוממוהו בקהל עם ובמושב זקנים יהללוהו". (ומטעם זה מביא חלות חמץ, דמצה לחם עוני הוא)

ובזה יש לפרש את הפסוק "לך אזבח זבח תודה" שהוא הקרבן "ובשם ה' אקרא" הוא קול הפרסום וסיפור הנס, וכנגד הבאת הקרבן אמר "נדרי לה' אשלם" ועל ההודאה לה' אמר "נגדה נא לכל עמו" שברוב עם שיאכלו עמו הקרבן יספר להם מנסי ה'.

בברכת הגומל עונים 'מי שגמלך כל טוב וכו' ולא סגי ב'אמן'

הרא"ש בברכות פ"ט סימן ג' כתב שברכת הגומל במקום קרבן תודה ניתנה.

וצ"ב מה הטעם שעונים אחר המברך ברכת הגומל "מי שגמלך טוב הוא יגמלך כל טוב סלה" ולא סגי בעניית אמן כבשאר הברכות. **מבאר ה"שלמי נדרים"** שמשום שכל נס שנעשה לאדם גורם שינוי לו מזכויותיו (שבת לב:): כמו שאמר יעקב אבינו "קטונתי מכל החסידים", לכן מאחלים לו "מי שגמלך טוב" בעבר "הוא יגמלך כל טוב סלה" ולא ינכו לו מזכויותיו. ועל דרך זה מבקשים בברכת המזון "מכל טוב לעולם אל יחסרנו", והכונה שמכל טוב שגמלנו בעוה"ז לא ינכה לנו לעולם הנצחי.

הספורנו (ז', י"א) מבאר שמה שמביא עמו בקרבן תודה מין חמץ לרמז שסיבת הסכנה אשר עליו ההודאה הוא שאור שבעיסה, ומטעם זה תיקנו בנוסח ה'קרבן תודה' ברכת הגומל, לומר "הגומל לחייבים טובות", כיון שחולי שהיה חייב לא היה צריך להכנס למקום סכנה וסימן נתנו לו שיש עליו דין עונש אותו דבר שהיה ראוי לבוא עליו.

אם יורדי הים וכל ה' המהווייבים בהודאה - חייבים להביא תודה?

פרש"י "אם על תודה יקריבו" אם על דבר הודאה על נס שנעשה לו כגון יורדי הים והולכי מדבריות וחבושי בית האסורים וחולה שנתרפא שהם צריכים להודות, אם על אחת מאלה נדר שלמים הללו שלמי תודה הם וטעונות לחם ואין נאכלין אלא ליום ולילה.

מדברי רש"י שכתב "אם על אחת מאלה נדר שלמים, הללו שלמי תודה הם" משמע שמי שנעשה לו נס אינו מחוייב להביא תודה אלא אם ירצה, וכן משמע מדברי רש"י במנחות דף ע"ט, ב' שכתב שתודת חובה היא כגון דאמר "עלי", והיינו שרק מחמת נדרו נתחייב בקרבן. (ע"ע מש"כ בזה בשו"ת "שבט הלוי" ח"ג סימן קס"ג, ג.)

והוכיחו כן מדאמרינן בזבחים (נ', א') שקרבן תודה בא מן המעשר, וא"ה חיוב להביא קרבן תודה על נס שנעשה לו, א"כ האיך תודה באה מן המעשר הרי דבר שבחובה אין בא מן המעשר? - אלא מוכח שאינו מחוייב להביא קרבן אלא אם ירצה. - **אולם דעת התוס' ר"ד** (ר"ה דף ה', ב') שארבעה אלו חייבים בקרבן תודה.

בספר "אור אברהם" (להגר"א גורביץ שליט"א עמ"ס ברכות) כתב שכשנעשה לאדם נס והצלה זה מחייב אותו להודות ולפרסם את הנס כמבואר בתהילים ק"ז, "וירוממוהו בקהל עם", ויכול לקיים חובת הודאה זו ע"י הבאת קרבן תודה כדכתיב "ויזבחו זבחי תודה" או ע"י "וירוממוהו בקהל עם" היינו ע"י אמירת הגומל ברבים ויש בידו לעשות איזה מהשתיים שירצה.

מדוע קרבן תודה לא הוזכר בפרשת ויקרא

צ"ב מדוע לא הזכירה התורה בכלל הקרבנות שנצטוו בהם ישראל ושופורטו בפרשת "ויקרא" את קרבן התודה, ורק בפרשת "צו" שבה הוזהרו הכהנים בתורת הקרבנות הוזכר קרבן תודה?

הגר"ח קניבסקי צו"ק השיב שמכיון שקרבן תודה אינו חיוב אף פעם, לכן לא הוזכר בפרשת "ויקרא".

הפמ"ג בא"א סימן רי"ט ס"ק א' כתב שגם לדעת רש"י מדברי קבלה מי שניצל מצרה חייב להביא קרבן תודה, וע"ע בשו"ת חת"ס או"ח נ"א. **עוד יש להעיר** מדוע לא תיקנו לומר בקרבנות פרשת קרבן תודה, וגם כשמברכים ברכת הגומל לא מובא לומר פרשת קרבן תודה, ודו"ק.

אם מי שנעשה לו נס שלא מאחד מד' דברים יכול לברך הגומל

הרש"ש במנחות דף פ', ב' כתב שאי אפשר להפריש תודה סתם, אלא רק אם ארע לו אחד מהד' דברים שמנו חכמים שאז יכול לגדוב או לגדור.

לענין ברכת הגומל נחלקו הפוסקים אם מי שהיה בסכנה אחרת ונעשה לו נס וניצל ממנה אם יברך הגומל, **דלדעת המאירי והריב"ש** בסימן של"ו ה"ה למי שנעשה לו נס כגון שנפל עליו כותל או שניצל מחיה רעה, ולא הוזכרו אלא אלו הארבעה שהם מצויים ברוב האנשים. **אבל דעת האבודרהם** ועוד שאין מברכים אלא על הארבעה הללו ולא על נס אחר, ושתי דעות אלו הובאו להלכה באו"ח סימן רי"ט סעיף ט' ולכן טוב לברך בלא הזכרת שם ומלכות.

והוסיף המשנה ברורה בשם האחרונים שהמנהג כסברה ראשונה שגם על שאר ניסים מברכים.

לפמש"כ הרא"ש בברכות פ"ט סימן ג' **שברכת הגומל במקום תודה נתקנה**, יתכן שהבאת קרבן תודה על נס שאינו מהד' הללו תלוי במחלוקת זו לענין ברכת הגומל על שאר ניסים.

אם החולה יכול להוציא את ההולך במדבר ב'הגומל'

הגרע"א בהגהותיו לשו"ע או"ח רי"ט, הביא בשם "האורים גדולים" שמסתפק אם שמי שהיה חולה ונתרפא, יכול להוציא את ההולך במדבר בברכת הגומל לפי שהם חלוקים בעיקר חיוב ההודאה. וכתב לצדד

זמני השבת (קייץ - אופק ת"א):

כניסה:	יציאה:	ר"ת:
18:39	19:31	20:16

י"ל ע"י ישיבת קיבוץ "נר ישראל"

עיוני הפרשה

שיעורו השבועי של מורנו הרב מאיר ישראל שליט"א

עיונים

זאת התורה לעלה למנוחה ולחטאת ולאשם ולמלואים ולזבח השלמים (ויקרא ז, לז)

איתא במנחות (ק). "אמר ריש לקיש מאי דכתיב זאת התורה לעולה ולחטאת ולאשם, **כל העוסק בתורה, כאילו הקריב עולה מנחה חטאת ואשם...** רבא אמר כל העוסק בתורה, **אינו צריך** עולה מנחה וחטאת". ועי' בטור (או"ח, א) "טוב לומר פרשת הקרבנות ...

וכשיסיים יאמר: ריבון העולמים יהי רצון מלפניך שיהא זה חשוב ומקובל לפניך כאילו הקרבתי וכו'".

והנה במסכת שבת (יב:) איתא "לא יקרא לאור הנר שמא יטה. אמר רבי ישמעאל בן אלישע אני אקרא ולא אטה, פעם אחת קרא ובקש להטות, אמר כמה גדולים דברי חכמים שהיו אומרים לא יקרא לאור הנר. רבי נתן אומר קרא והטה וכתב על פנקסו, אני ישמעאל בן אלישע קריתי והטיתי נר בשבת, לכשיבנה בית המקדש אביא חטאת שמנה". וצ"ב למה לא קרא רבי ישמעאל פרשת חטאת ויחשב לו כאילו הקריב חטאת ויפטור? ויש ליישב בכמה אופנים:

א. בספר 'דרך פקודך' (לבעל הבני יששכר, בהקדמה אות ז) כתב וז"ל "ונראה לי עוד, כשעבר אדם ח"ו איזה עבירה בזמן הזה, הגם שאמר הפרשה ועסק בדיני הקרבן המחויב לכפרת העבירה, הנה הגם שהבטיחנו הש"י ונשלמה פרים שפתינו, וכן הבטיח הש"י לאברהם (תענית כז:). **עם כל זה נראה לי דזאת הכפרה לא תספיק רק עד יבנה ביהמ"ק במהרה בימינו, וכשיבנה ביהמ"ק יחוייב להביא כל קרבנות שנתחייב, ותראה שהרי הרב אומר כן גם בקרבנות צבור, הוא ניהו הרב הרמ"ע מפאנו, שבמהרה בימינו נצטרך להביא כל התמידין ומוספין שחסרנו בגלות החל הזה עיי"ש. ועפ"ז אמרנו דלהכי תקנו אנשי כה"ג בנוסח תפלת המוספין, את מוסף יום השבת הזה, או חג פלוני הזה, דתיבת הזה הוא שפת יתר, ולפי האמור יונה, דבאמת נצטרך א"ה להקריב קרבן מוסף השבת הזה, המחויב בזמן שאנחנו עומדים בו בעת ובזמן ההווה... וראיה לדברינו מרבי ישמעאל בן אלישע שהטה את הנר בשבת וכתב על פנקסו וכו' כדאיתא בשבת [יב ע"ב], וכי ס"ד שרבי ישמעאל בן אלישע לא אמר הפרשה ועסק תורת דיני חטאת, אלא על כרחך דזה לא מהני רק עד בנין ביהמ"ק... ונ"ל דחייב הוא הדבר מדינא דגמרא והוא ביומא דף פ' [ע"א] אמר ר' אלעזר האוכל חלב בזמן הזה צריך שיכתוב לו שיעור שמא יבא ב"ד אחר וירבה בשיעורין... מלשון צריך משמע דחובה הוא, ואין להאריך" עכ"ל. ע"ע 'תורה לשמה' (סימן תכ). ו'הר צבי' (או"ח.א) ועוד.**

בספר 'ועד לחכמים' הביא רמז נאה שהקריאה מועילה רק עד שיבנה בית המקדש ממה שנכתב 'זאת תורת העולה היא העולה על מוקדה' במ"ס זעירא, לרמז שאין בזה כפרה גמורה, רק "תורת העולה היא העולה כל הלילה - בחושך הגלות - עד הבוקר" ודפח"ח. ויש להעיר מלשון הגמרא (תענית כז:) 'בזמן שקוראין לפני... אני מוחל להם על כל עוונותיהם'. משמע לגמרי. ועי' מהרש"א שם.

ב. יש שתדע, שרבי ישמעאל 'מידת חסידות' נהג, אף שנתכפר לו ע"י הקריאה והעסק בתורת חטאת. וצ"ב דאם ע"י הקריאה נתכפר לגמרי, אין בזה 'מידת חסידות' ואדרבה, לעון יחשב לו שמביא חולין בעזרה.

ג. ה'בן יהודע' (שבת יב:) ר"ל שדבר זה שתחשב הקריאה כקרבן ממש, תלוי במחלוקת רבא ור"ל שם וז"ל 'למ"ד כאלו הקריב, אם עבר אדם על חטא בזה"ז וקרא בפרשת החטא לא הוי קריאתו קרבן ממש, דהא כאלו קאמר, בכף הדמיון ואינו ממש, ולכן כשיבנה בית המקדש צריך להביא קרבן. אבל למ"ד אין צריך לא עולה ולא חטאת, סביא ליה בזה"ז דליכא קרבן, **תועיל קריאת התורה במקום קרבן ממש**, ואם כן כשיבנה בית המקדש לא יביא קרבן דהוי חולין לעזרה, כיון שנפטר לגמרי בקריאתו בזה"ז שאין ספק בידו להביא קרבן... שוב ראיתי לחקרי לב (א"ח סי' ב') שהתעורר בזה. ולדעת רבא צ"ב למה כתב ר"י על פנקסו... אלא שנתחכם ריב"א לחייב עצמו בפנקסו בפירוש לכשיבנה בית המקדש אביא חטאת שמנה, כדי שיוכל להביא בבנין בית המקדש מחמת חיוב שלו שחייב עצמו בזה, ואף על גב דקיימא לן חטאת ואשם אין באין כנדר ונדבה... אפשר שהוא כתב זאת קודם שקרא בפרשה דאז עודנו חייב, ואף על גב דדעתו לקרות בוודאי אחר כך, עם כל זה כיון שלא קרא עדיין וכתב זאת, הרי הוא מגלה דעתו בזה שהקריאה לא תפטרו לגמרי מכל וכל, אלא יתחייב להביא בבנין בית המקדש" עכ"ל. ד. ולפ"ד שפיר למה לא נחשב חולין בעזרה.

ד. החיד"א בספרו 'ראש דוד' (צו) כ' וז"ל "ואפשר לומר במה שראיתי שהמפרשים חקרו להצטרפות לקבלת העלון במייל באופן קבוע נא לשלוח את המייל "צרף" למייל: 0533157838@gmail.com

דמאחר דכל העוסק בתורה כמקריב קרבנות, אין כל כך תועלת בבית המקדש. ותיצדו דמאי דאמרינן כל העוסק בתורה כאילו הקריב קרבן, היינו חלק גבוה, אבל לא חלק הכהנים, ורצונו יתברך שהכהנים הם יקחו חלקם, וכהנים אוכלים ובעלים מתכפרים" עכ"ל. וכן כתב ה'ישועות יעקב' (ח"א סק"ז) וה'דעת קדושים'. ובזה הסביר הגאון רבי שלמה הכהן מוילנא זצ"ל בספרו 'בנין שלמה' למה הקדים 'זאת תורת העולה' ל'תורת החטאת', הלא חטאת קודמת בהקריבה. אלא שבקריאת 'תורת החטאת' חסר 'חלק הכהנים' ואין כפרה גמורה, משא"כ בקריאת 'תורת העולה' שכולה כליל ואין חלק לכהנים, יש כפרה גמורה וקריאתה מושלמת טפי לכן הקדימה. עוד הסבירו בזה נוסח התפילה ברגלים "ותערב לפניך עתירתנו כעולה וכקרבן... והשב סדר העבודה לירושלים", אף שעתירתנו נחשבת עתה כקרבן ממש, מ"מ 'סדר העבודה' אינו כראוי, שהרי צריך להקריב חטאת קודם. והבן. כפתור ופרח. ויש להקשות על דבריו א. שעיקר הכפרה בדם [עי' תוס' דברים ו' ע"א ד"ה והלא]. ב. עוד יש להקשות טובא, הלא רבי ישמעאל עצמו היה כהן [ואף אם אינו רבי ישמעאל בן אלישע כהן גדול המוזכר בברכות ח' ע"א, מ"מ הוא נכוד כמו שכתב בספר 'אשיחה' (עמ' קע"ג בשם מרן שר התורה זיע"א) ממה שכתב להביא חטאת שמנה נקבה ולא קרבן כה"ג שהוא שיער או פר כמבואר בפ' ויקרא ואכמ"ל] ואמרו בגמרא בב"ק (קט:): שכהן המקריב קרבנו, יכול לאכול בעצמו הבשר ואינו חייב לתת למשמר שעמו, וא"כ לא הפסידו הכהנים חלקם, כיון שזה שלו. והבן. ע"ע 'מגד יעקב' (מנחות קמד.), דברים קס"ט, מה שהעיר בזה.

ה. בהקדמה לשו"ת מהרש"ם (ח"ב) תירץ, ע"פ הרמב"ם (אה"מ א, א) שכתב "מצות עשה להיות כל הקרבנות תמימין ומובחרין" עכ"ל. ולכן אף שהתורה כקרבן, מ"מ אינו כקריב מחלביהם ומשמניהם. ובזה פירשו כוונת הכתוב 'אבא ביתך' - לבהמ"ק להקריב, ואף שאפשר לעסוק בתורה ויחשב כמקריב, מ"מ 'עולות מחים' אעלה לך' - דהיינו שמנים וזה ליכא ע"י שעוסק בתורה". ולכן כתב ר"י "אביא חטאת שמניה". דס"ל שע"י קריאה חשיב 'חטאת כחושה'. ובספר 'מגד יעקב' להגאון רבי יעקב גד קליימן שליט"א (מנחות סימן רמד, יא) העיר מדברי רש"י שהחסרון בכחושה, משום 'הקריבהו נא לפחתך' וזה לא שייך בתורת חטאת. וע"ק דבזהוה (צו ל"ה א) מבואר דת"ת עדיף מקרבן וז"ל "מאן דלעי באורייתא לא אצטרך לקרבנין ולעלוין, דהא אורייתא עדיף מכולא". וכן בח"ח (תורה אור, א) וז"ל "מצאתי במדרש 'האי דלא איעסק בקרבנות ליעסק בתורה ויתנהיג ליה יתיר'". וי"ל.

ו. בספר 'שערי ציון' (ע"ס עבודת היום) כתב ליישב ע"פ מה שהק' הראשונים, אין נכשל רבי ישמעאל הלא 'אין הקב"ה מביא תקלה לבהמתן של צדיקים וק"ו לצדיקים עצמם'. ותיצדו שפשע בעצמו במה שעבר על דברי חכמים שאמרו שמא יטה. נמצא שהוא שונג קרוב למזיד. לכן החמיר על עצמו להביא קרבן חטאת ולא סגי שיעסוק בתורת חטאת.

ז. ה'אמרי שמאי' (שמות כט, א) כתב לתרץ, שאף שקריאת פרשת הקורבנות מכפרת ממש כקרבן, רבי ישמעאל רצה לפרסם הדבר כמה גדולים דברי חכמים שאמרו לא יקרא שמא יטה' ולכן כתב על פנקסו לפרסם הדבר. ובזה יובן למה פירט 'אני ישמעאל בן אלישע קריתי והטיתי ואביא חטאת שמניה' ללמד, שאף שהיה כהן גדול ובנין של קדושים, אין לסמוך על עצמו, אלא לשמוע בקול חכמים והוראתם!

ח. בספר 'אוצרות ירושלים' (עמ' תקפז) כתב בשם רבי יונתן איבשיץ זצ"ל בספרו 'אהבת יונתן' להסביר מה שאמר ר"י שיביא 'חטאת שמניה' ופירש"י "שהיא מפורסמת יותר" (כך היה הגי' לפניו) ועיקר כוונתו לעשות פרסום לדבר שע"י הבושה יתכפר לו כמו שאמרו חז"ל (ברכות יב:) "כל העושה עבירה ומתבייש בה מוחלין לו על כל עוונותיו" וזה ליכא ע"י קריאה בצנעא.

ט. בספר 'נר למאה' תירץ, שכיון ובא החטא לרבי ישמעאל ע"י לימוד התורה שקרא והטה, לא שייך שיתכפר ע"י לימוד התורה של פרשת הקורבנות, שאין קטגור נעשה סניגור.

י. עוד יש לומר, שהיה רבי ישמעאל מצפה ומייל כל כך שיבנה בית המקדש לאלתר באותו היום ממש, עוד קודם שיתחיל ללמוד 'תורת חטאת'. ובפרט לפי דברי המשנ"ב (סימן מח) שכתב "מה שאמר הגמרא כל העוסק בפרשת עולה וכו' - הכוונה שהוא מתעסק להבין עניניה לא אמירת התיבות לבד". וציפה שיבנה בהמ"ק עוד קודם שיסיים ללמוד ולעסוק בתורת חטאת ואז מחויב להקריב ממש. והבן.

א. במגילה (טז.) משמע שרק בישראל אמרין 'בנפל אויבך אל תשמח'. והב"י הביא מדרש שלא אומרים הלל בז' של פסח מדין 'בנפל אויבך אל תשמח' משמע שגם בעכו"ם אמרין כן?

א. אמור' הגה"צ רבי חיים ישראל שליט"א תירץ, שבכל עכו"ם לא אמרין כן, ורק לגבי **המצריים** שנאמר בהם (דברים כגח) "לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו" **משום הכרת הטוב** שאני. **ב.** עוד תירץ אמור' שליט"א והראה הבה"ח ראובן סטפנסקי נ"ו ש"כ בחידושי מרן הגר"ח ק (עה"ת) לחלק בין **אומה שלימה** שאין לשמוח במפלתה אפילו בעכו"ם, לבין **'אויבך' יחיד**, שאז יש לחלק בין ישראל לעכו"ם ותשובת מרדכי להמן היתה על מפלתו האישית. ויש להעיר מלשון הגמרא **'בדידכו'** כתיב' משמע אפילו רבים. **ג.** הרה"ג רבי מיכאל רצאבי שליט"א תירץ, שיש לחלק בין שירה על טביעת מצרים שהיתה **קודם שקבלו ישראל תורה** ואין להם מעלה כ"כ ביחס לאומות, משא"כ בימי מרדכי שהיה אחר מתן תורה, הותר לישראל לשמוח במפלת העכו"ם ו'מי כעמך ישראל'. וראיה נפלאה לזה מתרגום ירושלמי על פסוק 'ואתה על במותימו תדרוך' (דברים לג, כט) 'ואתון בית ישראל כד תהווין לעיין באורייתא ונטרין פקודיא על סירקת צוורי מלכיהון תהון דרסין' רק מכת התורה. **ד.** הרה"ג רבי יוסף בר ששת שליט"א ועוד ת"ח רבים תירצו, שגם בעכו"ם אמרין 'אל תשמח' ורק התם בשביעי של פסח **ש'הללו עובדי עבודה זרה והללו ע"ז'** כטענת המלאכים, אמרין 'אל תשמח' כי היו שווים. ויש להעיר על ב' תרוצים אלו, בשלמא, הדור ההוא, אבל הבית יוסף מביא את זה כטעם מדוע **אנו** לא אומרים 'היום' הלל על נס זה, ועכשיו אנו לאחר מתן תורה וליכא עבודה זרה. וי"ל. **ה.** הבה"ח יהודה ישראל נ"ו תירץ, שאני המן **מזרע עמלק** שיש מצווה למחותו ובוודאי שאפשר לשמוח על מפלתו, משא"כ שאר אומות אמרין בהו 'בנפל אויבך אל תשמח'. ויש להעיר שהפסוק 'ואתה על במותימו תדרוך' שהשיב לו מרדכי, לא נאמר רק בעמלק. וי"ל. **ו.** הרה"ג רבי משה לנג שליט"א תירץ, שמרדכי השיב להמן, מה שנתתי לך בעיטה אינו מדין 'שמחה' אלא מדין 'אתה על במותימו תדרוך' והבן. **ז.** הרה"ג רבי יעקב לויין שליט"א תירץ, שיש לחלק בין 'מעשי ידי טובעים בים' שאז אין ראוי לשמוח גם בעכו"ם, לבין מפלה של כבוד **והשפלה** כמו שהיה להמן, שזה שרי בעכו"ם ואסור בישראל, שאין לשמוח **'בתקלת חברו'** כלל כדאיתא במגילה (כח.) ובתענית (כ.).

ב. איך הקדימו משה ובוטז שם ה' בתחילת דבריהם והלא תקנו לומר 'קרבן לה' שלא יוציא ש"ש לבטלה?

א. הרה"ג רבי חיים רבינוביץ שליט"א תירץ, ע"פ הגמרא בברכות (נד.) "התקינו שיהא אדם שואל את שלום חברו בשם שנאמר והנה בעז בא מבית לחם ויאמר לקוצרים ה' עמכם ויאמרו לו יברכך ה' ואומר ה' עמך גבור החיל ואומר אל תבוז כי זקנה אמך ואומר **עת לעשות לה' הפרו תורתך**". וכמו שהתירו לשאול בשם ולא חששו להזכרת ה' בחינם, וזאת משום 'עת לעשות'. וכלל בזה גם ההיתר להקדים ולומר ה' עמכם'. ועדיין קשה ממה. **ב.** הרה"ג רבי שמעון אביעזר שליט"א תירץ, ע"פ מה שאמר חז"ל במסכת דרך ארץ זוטא פרק השלום "מי שהוא אוהב שלום ורודף שלום ומקדים שלום ומשיב שלום, הקב"ה **מורישו לחיי העולם הזה** והעולם הבא שנאמר (שם לז) ועונים יירשו ארץ והתענגו על רוב שלום". וכיון ששכרו שיאריך ימים על האדמה, לא חיישינן שמא ימות אחר שיוציא שם ה'. ודפח"ח. וכן מצאתי ב'שיעות יעקב' (י"ד סימן קמ"ח). אמנם כל תרוצו נכון לשיטת הירושלמי (נדרים שם) שהחשש 'שמא ימות'. אבל במפרשים בבבלי פרשו, שהחשש 'שמא יתחרט' ולא ירצה להביא קרבן. וי"ל. **ג.** הרה"ג רבי יוסף בר ששת שליט"א תירץ, שרק כשאומר 'לה' קרבן' ויש **חסרון כיס** חיישינן שיתחרט, אבל בתפילת משה ובשאלת שלום של בוטז, לא שייך שמא יתחרט. **ד.** הרה"ג רבי דוד זינגר שליט"א תירץ, שלא חיישינן שמא ימות **בזמן מועט** כזה, ולשמא ימלך לא חיישינן **בצדיקים** כאלו, כמו שתייצו על קושיית התו"י ביומא מהכה"ג, דכהנים זרזין הם ולא חיישינן שימלך. ע"ע 'דף על דף' (נדרים י' ע"א). **ה.** הרה"ג רבי ראובן דנישבסקי שליט"א תירץ, דווקא בקרבן יש לחוש שיתחרט כיון שיש בדבר **טיחנה גדולה** בהבאתו לעזרה, משא"כ במשה ובוטז שזה **'אמירה'** בעלמא. **ו.** עוד תירץ לחלק בין קרבן **נדבה** שיש לחוש שיתחרט לבין הגורל של הכהן שזה **חובה** ול"ש חרטה, וה"ה בברכת בוטז ותפילת משה. וציין לשו"ת 'דברי יואל' (י"ד פה"ד) שדחה זאת. **ז.** עיין ספר 'אהבת יונתן' (בלק) עה"פ 'במה אקדם ה' אכף לאלקי מרום' שכהן גדול ביה"כ היה אומר **'חטאת לה'** שמא ימות בינו לבינו'. וצ"ע דבריו הלא במתני' מפורש שהיה אומר **'לה' חטאת'**. ומצווה ליישב.

זכות הפצת העלון וזיכוי הרבים

להצלחת

הבחור החשוב **שלמה סרוסי** נר"ו

ימלא ה' משאלות לבו לטובה ובכל אשר יעשה ישיכיל ויצליח הן ברוחניות והן בגשמיות אמן.

א. ויקח משה אתם מעל כפיהם ויקטר המזבחה (ויקרא ח, כח)
פירש"י "ויקטר המזבחה - משה שמש כל שבעת ימי המלואים בחלוק לבן" - וצ"ב איך יכול משה לשמש במשכן, הלא גובהו של המשכן היה עשר אמות, וגם גובהו של משה היה עשר אמות (ברכות נד.) ואיך לבש המצנפת. ואין לומר שהתכוופך **א.** שאין דרך עבודה בכך. **ב.** דא"כ נמצא שבגדיו מרושלים ונגדרים בקרקע ופסול כמ"ש הרמב"ם (כלי המקדש ח, ד.) וצ"ע?

ב. ויקרב משה את בני אהרן וילבשם כותנות ויחגר אתם אבנט ויחבש להם מגבעות (ויקרא ח, יג)

וצ"ב מדוע לגבי אבנט נקט לשון יחיד ואילו לגבי הכותנות והמגבעות נקט לשון רבים?
[אשמח לתשובות שיתפרסמו א"ה במדור **לברורי**, בטל' 0533157838 או במייל [m0533157838@gmail.com].

מוסר

זאת התורה לעלה למנחה ולחטאת ולאשם ולמלואים ולזבח השלמים (ויקרא ז, לז)

אמרו חז"ל במנחות (ק): "אמר ריש לקיש מאי דכתיב זאת התורה לעולה למנחה ולחטאת ולאשם, כל העוסק בתורה כאילו הקריב עולה מנחה חטאת ואשם. אמר רבא האי לעולה למנחה, עולה ומנחה מיבעי ליה, אלא אמר רבא כל העוסק בתורה אינו צריך לא עולה ולא מנחה ולא אשם.

בפשטות דברי ר"ל ורבא נאמרו לאחר חורבן הבית שאין לנו האפשרות והזכות להקריב קרבנות, שאז אפשר **בדיעבד** להשלים הענין ע"י עסק התורה ונחשב כאילו הקריב ומתכפר לו, כדאיתא בתענית (כז:) "אמר אברהם: רבונו של עולם, שמא ישראל חוטאין לפניך אתה עושה להם כדור המבול וכדור הפלגה, אמר ליה לאו, אמר לפניו רבונו של עולם הודיעני במה אירשנה, אמר ליה קחה לי עגלה משולשת ועז משולשת וגו' אמר לפניו רבונו של עולם תינח בזמן שבית המקדש קיים, בזמן שאין בית המקדש קיים מה תהא עליהם, אמר לו כבר תקנתי להם סדר קרבנות בזמן שקוראין בהן לפני מעלה אני עליהם **כאילו** הקריבום לפני ואני מוחל להם על כל עונותיהם".

אמנם, פוק חזי מה שכתב הכהן הגדול מאחיו מרן ה'חפץ חיים' בספרו 'תורה אור' (פרק א) וז"ל "כיון שאמר ר"ל שמעלת התורה הוא כאלו הקריב עולה וכו' משמע שמעלת הקרבה הוא יותר ממעלת התורה, ובאמת זה אינו, **דמעלת התורה הוא נעלה יותר מהקרבה גופא**, ולזה אמר דכונת הכתוב הוא שאינו צריך לתקון העולה, שבתורה של אותה פרשה ניתקן יותר, **ולאות שאמת אתי בדבר הזה** מצאתי במדרש הנעלם פרשת וירא 'בטלו הקרבנות לא בטלה התורה' - האי דלא איעסק בקרבנות, ליעסק בתורה **ויתנהי ליה יתיר** עכ"ל. והיינו לימוד התורה מעניני הקרבנות ומטעם **שאור התורה עולה על הכל**, רק מכל מקום בזמן שהיה אפשר לקיים במעשה ממש, לא היה ביכולת האדם לפטור עצמו בלימוד תורתן של הקרבנות, דאז היה הקרבנות כמו שאר מצות מעשיות **גזירת המלך** לקיימן במעשה דוקא" עכ"ל הזהב. ונראה **שרבא אזיל לשיטתו** (ראש השנה יח.) גבי בית עלי שנאמר בהם "לכן נשבעתי לבית עלי אם יתכפר עון בית עלי בזבח ובמנחה" - אמר **רבא** בזבח ובמנחה אינו מתכפר, אבל מתכפר בתורה" אלמא ס"ל דתורה עדיפא מקרבן. ובהקדמה ל'מגד יעקב' (מנחות) כתב שרבא לשיטתו בשבת (י.) **דרבא** חזייה לרב המנונא דקא מאריך בצלותיה, אמר מניחין חיי עולם ועוסקים בחיי שעה". אלמא דתורה עדיפא מתפילה שהיא כנגד קרבן. והבן.

וביאור הענין ע"פ מש"כ ה'נפש החיים' (ד, כל) וז"ל "כי ידוע שכל דבר אינו נתקן אלא בשרשו העליון, וכל א' מישראל שורש העליון של נשמתו, הוא מאות א' מהתורה הקדושה, **לכן כל פגמי הנפש החוטאת נתקנים ונמתקים בשרשם בתוה"ק ע"י העסק בה כראוי**, וכמש"ה "תורת ה' תמימה משיבת נפש", שאף אם כבר נכרתה הנפש משורשה ח"ו ותדר פלאים בעמקי מצולות הרע ח"ו, התוה"ק שעוסק בה היא מקימה ומוציאה ממסגרים ומשיבה אותה להתקשר כתחילה וביתרון אור התורה הקדושה" עכ"ל.

וידועים דברי קודשו של הגאון רבי חיים זוננפלד זצוק"ל שאמר על הפסוק "ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה" שתיבות "ציון במשפט תפדה" בגימטריא **'תלמוד דושלמי'** ותיבות 'ושביה בצדקה' בגימטריא **'תלמוד בבלי'** ורק בכך התורה תבוא הגאולה. והובאו דבריו בספר 'ברכת פרץ' (עמ' ק"מ) והעיד מרן שר התורה זיע"א שאביו אמר לו: ברור הדבר, שגימטריא זו התגלתה לגר"ח זוננפלד זצ"ל ברוח הקודש.

"יהי רצון שיבנה בית המקדש במהרה בימינו" ונשוב לקיים מצוות הקורבנות למעשה, ועד אז "תן חלקנו בתורתך" כי התורה כוללת כל הטובות שבעולם וכל התיקונים ששייך, וכמ"ש התנא 'הפוך בה והפוך בה דכולה בה'. וה' יזכנו.



טומאת מת

סדרת השיעורים בהלכות טהרות הלכה למעשה¹

שיעור 6 - מוצ"ש פקודי תשפ"ד

טומאת מת

טומאת מת- נפל

(א) נפל בן מ' יום (שעברו מ' יום מתחילת יצירתו) מטמא במגע ומשא ואהל, ואפי' אין בו כזית בשר, ומטמא כשהוא שלם, ואם נחלק אבל כולו נמצא באהל אחד, ג"כ מטמא, (רמב"ם פ"ב ה"א) וי"א שמטמא אף משום בשר, ונ"מ שאף אם אין בו כזית בשר מצטרף עם בשר המת להשלים לשיעור כזית, דקיי"ל שכזית מב' מתים מטמא.

(ב) ואם נתקשרו אבריו בגידין, מטמא אף משום אבר, אם יש באבר בשר כראוי (ושיעורו שיש בו כדי להעלות ארוכה בחי) וגידין ועצמות (יעוי' ר"ש רפ"ב).

(ג) נפל במעי אמו אינו מטמא, משום שהוא טומאה בלועה, אבל משעה שהעגיל הנפל ראש כפיקה, אם נפתח הקבר [והוששין לפתיחת הקבר משעה שנשאת באגפיה] מטמא באהל, ואם לא העגיל הנפל ראש כפיקה, אין לו פתה"ק, אבל משיצא לפרוזדור, שוב אינו בלוע ומטמא באהל (רמב"ם פכ"ה).

מת

(ד) מת מטמא באהל במו"מ בכזית בשר וכזית נצל או מלא תרוד רקב, ברביעית דם ורובע עצמות.

על רביעית דם ורובע עצמות אין הנזיר מגלח ואין חייבין על ביאת מקדש, אלא על חצי לוג דם וחצי קב עצמות (רמב"ם פ"ג).

(ה) אבר שלם מן המת שיש עליו בשר כראוי וגידין ועצמות מטמא באהל, ואפי' פרק אחד מהאצבע נחשב אבר שלם (רמב"ם פ"ב ה"ד) ואבר מן המת שנחלק כ'

בחזו"א (סי' כ"א ס"ק ז') שמטמא באהל, ויעוי' מ"א סופ"ב שכ' שאינו מטמא באהל.

(ו) עצם כשעורה ואבר שאין עליו בשר כראוי מטמאין במו"מ, ואין מטמאין באהל. (רמב"ם פ"ג).

(ז) עצם כשעורה שנחלקה מטמאה במשא, והגרע"א (גליון הרמב"ם פ"ד ה"ד) כ' שדוקא ממת אחד, אבל מב' מתים אין מצטרף, ובחזו"א כ' שאף מב' מתים מצטרף (חזו"א שם) ואין הנזיר מגלח על עצם כשעורה או אבר שאין בו כשיעור ואין חייבין על ביאת מקדש.

אבר מן החי

(ח) אבר מן החי שלם שיש בו שיעור בשר כראוי וגידין ועצמות מטמא באהל, ומשמע שאפי' העלה הבשר נומי, אם עדיין נחשב בשר מצטרף לשיעור לטמא, (רמב"ם פ"ב ה"א).

אבל כל זמן שמחובר באדם אפי' כחוט השערה אינו מטמא (רמב"ם שם ה"ו).

(ט) אמה"ח שנחלק אינו מטמא (רמב"ם פ"ד ה"ב)

(י) אמה"ח שאין עליו בשר כראוי מטמא במו"מ, ובחזו"א (סי' כ"א ס"ק י"א) נסתפק אם דוקא כשנחסר אחר שנתלש מן האדם (שכבר חל עליו טומאת אמה"ח, או אפי' נחסר כשהיה מחובר).

(יא) אמה"ח שנתלש מן האדם וחזרו וחיברוהו אם חזר ונתאחה נקטו האחרונים שאינו מטמא, וצ"ע כמה צריך שיתאחה.

¹ מכיון שהלכות טומאת מת נוגעות להלכה לכהנים בזה"ז אין להוציא שום דין למעשה, מהכתוב כאן.

קבר

א) חלל טע"ט סתום שיש בו כזית מן המת (או שאר טומאות הפורשות מן המת שמטמאין באהל) מטמא כנגד כולו, והוא הנקרא קבר, וי"א שצריך שיהא טע"ט פנוי מלבד הטומאה. (רמב"ם פ"ז ה"ד ובהש"י הראב"ד).

גולל ודופק

ב) גולל שהוא סתימת הארון בקבר לפירש"י ולדעת הר"ש הוא הכיסוי שמשמש לציון ולסתימת חלל הקבר מטמא באהל ובמגע. (רמב"ם פ"ו ור"ש פ"ב מ"ד).

ג) דופק הם האבנים או העצים שהגולל מונח עליהם, מטמאין באהל ובמגע.

ד) גולל שפירש, לדעת רש"י מטמא, ולדעת שא"ר אינו מטמא (רמב"ם שם) והנזיר אינו מגלח על טומאת גוי"ד (רמב"ם פ"ג ה"ג).

אהל הטומאה

אהל הטומאה

א) טפח על טפח ברום טפח מביא את הטומאה תחתיו, וחוצץ בפני הטומאה על גביו (אם אינו מדבר המק"ט ואינו נסמך ע"ג כלים). (רמב"ם פ"ב).

ב) קורה ברוחב טפח ויש תחתיה רוי"ט אע"פ שאין כולה שוה וקצתה פחות מרוחב טפח מביאה את הטומאה כנגד כולה כיון שקצתה אהל. (רמב"ם שם ה"ז) ויעוי' חזו"א י"ג י"ג שאפשר שאהל זה (כנגד הקצר וכן הבאת הטומאה למקום הרחב) אינו אלא מדרבנן.

ג) חלון טפח על טפח מביא את הטומאה מבית לבית (רמב"ם פ"ד).

ד) וכן ארובה שבין בית לעליה (ואם אין בארובה פוי"ט והטומאה כנגד הארובה לדעת הרא"ש העליה טמאה והבית טהור). (רמב"ם פט"ז).

ה) אהל רפוי שאין יכול לקבל מעזיבה בינונית לדעת הרמב"ם אינו אלא מדרבנן אבל דעת הראב"ד שאם

הוא אהל טפח אע"פ שאין בכוחו לקבל מעזיבה בינונית הוה אהל דאורייתא, (רמב"ם פ"ג ה"ב ובהשגת הראב"ד), ונ"מ לענין עצים המאהילים שהעלים צפופין ויש בהם רוחב טפח, אך אין בכחם לקבל מעזיבה בינונית, שלדעת הראב"ד הם אהל דאורייתא.

ו) ולדעת הראב"ד והר"ש (פ"ח מ"ב) סככות שיש בהם אויר ביניהם, אם יכולין לקבל מעזיבה בינונית נעשים אהל מדרבנן וג"ז נ"מ לעצים שאין העלין צפופין ויש בהם רווחין ואם יכולין לקבל מעזיבה בינונית מביאין את הטומאה.

ז) אהל של עומד מרובה לחוץ כנגדו ולהביא, יעוי' חזו"א סי' י' ס"ק א' שהאריך בזה.

ח) בגדים המקופלין זע"ז והעליון גבוה מן הקרקע טפח מביא את הטומאה (רמב"ם פ"ז ה"ד).

ט) אדם נעשה אהל להביא את הטומאה, (רמב"ם פ"יח) ונ"מ אם עומד תחת סדק שבין ב' אהלים אף שהסדק מעבר לעבר, מביא האדם את הטומאה מאהל לאהל וכן אם יש בידיו רוחב טפח או בבגדיו מביא את הטומאה מאהל לאהל, וכן אם מוציא ראשו מהחלון והטומאה תחת ראש מביא את הטומאה לתוך הבית.

י) אהל זרוק אינו חוצץ בפני הטומאה ומביא את הטומאה (רמב"ם פ"יא ה"ה) ועל כן אוטו או רכבת המהלכין ע"ג הטומאה אינם חוצצין, ומביאין את הטומאה על היושבים בהם אף שלא כנגד הטומאה, (חזו"א בהוספות לאהלות).

יא) טלית המנפנפת אינה חוצצת ואינה מביאה, ועל כן אורון המהלך על הטומאה אינו חוצץ, אלא שאפשר שגם אינו מביא, שהוא כטלית המנפנפת, יעוי' חזו"א שם.

יב) אדם הנמצא בתוך כלי שאמק"ט המוקף צמיד פתיל טהור, רמב"ם פכ"ג ה"ב, וי"א שלדעת הר"ש דוקא בכלי של חבר, אבל כלי של ע"ה גזרו עליו שאינו מציל.

סוף טומאה לצאת

א) מת או שאר טומאה בבית, כל הפתחים של הבית טמאים אף כשהם סגורים, כל זמן שלא חשב (ולהתווי"ט צריך אמירה) להוציאו בפתח מסוים

בטומאת ארץ העמים, שאינו נטמא אלא כשנכנס ראשו ורובו.

חרב כחלל

א) כלי שנגע במת או שנמצא באהל המת נעשה כמת עצמו לטמא טומאת שבעה.

ב) דעת ר"ת שחרב כחלל מטמא באהל, (תוס' נזיר נ"ד ב') ולדעת הרמב"ם אין מטמא אלא במגע, והרמב"ן כ' שאפשר שמטמא אף בהיסט (רמב"ם פ"ה ה"ט).

ג) לדעת ר"ת הנזיר מגלח על ח"כ וא"כ חייבין על ב"מ ודעת הרמב"ם (שם ה"ב) שאין הנזיר מגלח על ח"כ ומ"מ כ' שחייבין על ח"כ בביאת מקדש, (הל' ביא"מ פ"ג).

ארץ העמים

א) גזרו טומאה על ארץ העמים (מפני מתי המבול או מפני מתי ישראל) וגזרו על אוירה ועל גושה.

וטומאת אוירה היינו שאינו נוגע ואינו מסיט עפרה (כגון ההולך במנעלים במקומות מרוצפים שאינו נוגע בעפרה ואינו מסיט בהילוכו, וטומאת גושה שנוגע או מסיט.

ב) הנטמא בגוש ארץ העמים טמא טומאת שבעה וצריך הזייה שלישי ושביעי.

ג) והנטמא באוירה אינו צריך אלא טבילה והע"ש.

ד) אינו טמא משום אוירה אלא כשנכנס ראשו ורובו לארץ העמים.

ה) גוש כבריינו הבא מארץ העמים מטמא את הנוגע ומסיט, ושיעורו כחותם המרצופין.

מדור העכו"ם

ו) מדור העכו"ם ששהה בו ארבעים יום, הנכנס לשם טמא טומאת שבעה וצריך הזאה שלישי ושביעי, ואפי' הושיט ידו לחוד, (חזו"א סי' כ"ה ס"ק ה').

זכ' החזו"א שאפשר שלדעת הרמב"ם טומאת מדור כטומאת ארץ העמים ואינו טמא במושט ידו לחוד, וגם אינו צריך הזאה על אויר מדור.

(רמב"ם פ"ז ה"ב) ודעת הר"ש (פ"ג מ"ו) שטומאה זו מדרבנן, ורש"י בביצה כ' במק"א שהוא מהלל"מ. (ויעו"י חכ"א, הל' טו"כ שהכריע שהוא דאורי').

ב) אדם וכלים הנמצאים בפתח שסוטל"צ ממנו טמאים טומאת שבעה, ובתרוה"ד הובא בב"י סימן שע"א נוטה לומר שאין הנזיר מגלח על טומאה זו, וא"כ אף אם טומאה זו מדאורי' מ"מ אין הנזיר מגלה עליה, ואין חייבין עליה על ב"מ.

ג) יל"ע אם יש דין סוטל"צ לאבר מן החי.

ד) מת עכו"ם לדעת הסוברים שמטמא באהל, י"א שאין בו דין סוטל"צ (תפא"י פט"ז בבעז אות ה').

ד' אמות של הקבר

א) רבנן גזרו טומאה על ד' אמות של קבר, (רמב"ם פ"ז ה"ד ובחזו"א סי' י"ג ס"ק ט"ז) כ' שהנכנס לד"א של קבר טמא טומאת שבעה וצריך הזאה שלישי ושביעי, ובהגהות הב"ח על הרא"ש הלכות טומאה משמע שלמד שהוא רק איסור.

ב) הש"ך סי' שע"א ס"ה כ' בשם הרוקח שלא גזרו טומאה זו אלא במת הנמצא במקום קביעותו, אבל כשמוליכין המת שלא במקום קביעותו, אינו מטמא בד"א, ובירושלמי כלאים פ"ו ה"ב מבואר שגזרו אף ברה"ר שלא יבואו להאחיל על המת כשנדחקין ללוותו.

ג) יל"ע אם גזרו טומאה על כזית מן המת ושאר טומאת הפורשות מן המת ובספר דבר שאול (סוטה מ"ד א') הוכיח ממתני' דכריתות ט"ו שא"צ להרחיק ד"א מאבר מן החי, ולכאוי' ה"ה לשאר טומאות הפורשות מן המת שלא גזרו אלא על מת (אפשר ששיעורו ראשו ורובו, או שדרה וגולגולת שיש כאן צורת מת).

ד) צ"ע מה דין כלים הנמצאים בד"א של מת.

ה) אהל הנמשך על אויר ד' אמות של מת, מחוץ לד"א י"ל שאינו מביא את הטומאה.

ו) יל"ע כשמושיט ידו לד"א של מת אם נטמא או"ד דוקא כשנכנס ראשו ורובו לתוך ד"א, כמו שמצאנו

בית הפרס

שדה שאבד בה קבר

א. שדה שידוע שיש בה קבר אך אין ידוע מקומו, וכן אם היתה בה מערה שקוברים בה ואין הפתח ניכר על פני השדה, עפרה מטמא במגע ובמשא שמא נחרש הקבר שבתוכה ויש עצם כשעורה בתוך העפר, וכן מטמאה באהל שמא האהל עומד על הקבר. [אהלות פי"ח מ"ג, ועיי' ר"ש שם מ"ה בשם התוספתא, רמב"ם הל' טומאת מת פ"ח ה"א].

ב. הוציא עפר מהשדה למקום אחר י"א שעפרה כמותה ומטמא במשא ובהיסט כיון שחששו שנחרש בה קבר, וי"א שרק במקומו גזרו עליו, אבל אחר שיצא אינו מטמא. [ר"ש שם מ"ג, ועיי' תוי"ט שם בשם מהר"ם ובחזו"א אהלות סי' כ"ג סק"ה].

שדה שנחרש בה קבר

א. שדה שהיה בה קבר ונחרש גזרו חכמים טומאה על כל השדה שמא נשברו העצמות והולכה המחרשה העצמות בכל השדה, ועפרו מטמא במגע ובמשא שמא יש בו עצם כשעורה, אבל לא באהל שלא חששו שמא יש בו רובע עצמות במקום אחד. [שם פי"ז מ"א ופי"ח מ"ב, רמב"ם שם פי"ה ה"א].

ב. חרש על גבי ארון או שהיה הקבר משוקע באבנים או היו עליו כמה קומות הרי זה עושה בית הפרס. [תוספתא אהלות פי"ז ה"א ר"ש פי"ז מ"א, רמב"ם שם].

ג. מקום הקבר עצמו שנחרש י"א שמטמא באהל כיון שהוא ספק ואם הוא ברשות היחיד טמא מן התורה, ואם הוא ברה"ר החמירו בו חכמים, וי"א שאינו מטמא באהל. [תוס' מו"ק ה' ב' ד"ה מנפח ועיי' ביאור דבריהם בחזו"א אהלות סכ"ג, ועיי' תוס' כתובות כ"ח ב' ד"ה בית הפרס].

ד. שדה שחרש בה קבר נעשית בית הפרס מאה אמה על מאה אמה, וי"א שאינו עושה אלא מאה אמה ברוחב הקבר. [שם פי"ז ה"א, ועיי' פ"י הרא"ש שם, ורש"י תמורה י"ג א' ד"ה שלש שדות, ועיי' חזו"א שם סק"ט, רמב"ם שם].

ה. חרש יותר ממאה אמה בפעם אחת, עד מאה אמה טמא יותר מכאן טמא. [שם מ"ב, רמב"ם שם ה"ג].

ו. שדה שאבד בה קבר ונחרשה י"א שמונים מאה אמה חוץ לשדה מכל צד, וי"א שמודדים מאה אמה לכל צד כאילו היה הקבר באמצע השדה האמצעית, וי"א שלא גזרו עליה טומאה כלל אלא רק בקבר שנחרש ודאי. [שם, ועיי' רש"י תמורה שם ד"ה שלש, ר"ש שם, רמב"ם שם ה"ד].

ז. התחיל לחרוש הקבר וקודם שיגמור מאה אמה ניער המחרשה או נתחככה המחרשה בסלע או בגדר עד שם עושה בית הפרס בלבד והשאר טהור ואין חוששים שמא ישארו בה עצמות. [שם, רמב"ם שם].

ח. החורש שדה שאינו שלו אינה נעשית בית הפרס שאין אדם אוסר דבר שאינו שלו ואם היתה השדה שלו ושל חברו שלו נעשה בית הפרס ושל חברו אינו נעשה בית הפרס. [שם מ"ג, רמב"ם שם ה"ד].

ט. נכרי שחרש קבר בשדהו אינה נעשית בית הפרס. [שם, רמב"ם שם ה"ו].

י. המהלך בבית הפרס על אבנים שאינו יכול להסיטן כשהולך עליהם או שרכב על אדם או בהמה שכתן יפה הרי הוא טהור, אבל אם הלך על אבנים המזדעזעים בשעת הילוכו או שרכב על אדם ובהמה שכתן רע, הרי הוא כאילו הלך בעצמו וטמא. [שם פי"ח מ"ו, רמב"ם שם ה"א].

שדה בוכים

מקום הקרוב לבית הקברות שיושבים לבכות שם עפרו טהור, אבל י"א שאין אוכלי תרומה הולכים שם שמא נדלדל אבר מן המת וקברוהו שם. [שם פי"ח מ"ג, מו"ק ה' ב' ועיי' רד"ה שלשה בית הפרס, רמב"ם שם פי"ח ה"ד].

תלוליות

תל של עפר הסמוך לבית הקברות וקרובות לעיר הרי הם בחזקת טומאה שמא קברו שם נפלים, אבל הרחוקות מהעיר חדשות טהורות וישנות טמאות שמא היה קרוב לעיר. [שם מ"ב, רמב"ם שם ה"ג].

לשבת עֶנְג

שנה א ❖ פרשת צו ❖ תשפ"ד

אז תתענג-

ע"י דרש ניתן לשנות מתבנית בנין ביהמ"ק

"כִּאֲשֶׁר עָשָׂה בְּיוֹם הַזֶּה צִוָּה יְהוָה לַעֲשׂוֹת לְפָנֶיךָ עֲלֶיכֶם" (ח, לד)

בריש יומא וליפנין, מכאן פרישת כהן גדול ביום הכיפורים, ופרישת הכהן השוסף את הפרה. ובתוס' שם הקשה, ואמאי לא היו מפרישין נמי כהן גדול לפני יוה"כ ללשכה שמפרישין הכהן השוסף את הפרה, ולמה הוצרכו לב' לשכות. וצריך עיון, הקשה רבי שמעון משה דיסקין מאי בריא להו דיש לחסוך בלשכות, וכי לא יתכן דנהגו לעשות לשכה מיוחדת לכל צורך וצורך באופן נפרד.

ויתכן לומר, דבפרק החליל (נא:) מהי תיקון גדול, אמר ר"א חלקה היתה בראשונה והקיפיה גזוטררה, והתקינו שיהיו נשים יושבות מלמעלה ואנשים מלמטה, היכי עביד הכי הכתיב "הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל", אמר רב קרא אשכחו ודרשו והלא הדברים ק"ו כו' עיין שם.

והנה מבואר, דאף על פי שאין לשנות מתבנית הבית, מיהו על ידי דרש שיש צורך בדבר נלמד לשנות לתבנית ולהוסיף על הבניין. ומהשתא יש לומר דכיוון דהפרשת הכהן גדול והשורף הפרה הוא מאסמכתא, ועל כורחך שאינו בכלל 'הכל בכתב' שיעשו לשכה, דאם כן לא הקשה התוס' מדי, אם כן מסתמא על פי זה הוא דעשו הלשכות שהרי היה להם צורך בזה, ואין בזה משום הכל בכתב מיד ה' וכו'.

ולכן הקשו התוספות, כיוון דאפשר להפרישו לאותה לשכה, נמצא שאין צורך בדבר, ואם כן איך יכלו לבנות ב' לשכות דמכוח הדרש והאסמכתא סגי באחת. ועיין רמב"ם (פ"ב מהל' פ"א ה"א) דמבואר שהלשכה הייתה בעזרה, וכן נראה מרש"י כאן עי"ש, אמנם עיין בתוס', ויתכן דתלוי בב' הישובים עי"ש. (משאת המלך)

צרי עין האם צריכים לבדוק את חצרים

רבי יצחק זילברשטיין סיפר: בערב הפסח הגיע יהודי אל רבו, ושאלה מעניינת ומאוד לא שגרתית בפיו, לדאבוני סיפר בצער, אני נגוע מאוד במידה הגרועה של צרות העין, הקמצנות הקנאה והעין הרעה בהצלחתו של השני מקננים בקרבי ועדיין לא הצלחתי לתקן את נפשי מהנגע החמור הזה. ומה פתאום נזכרת לבוא אליי דווקא עתה בערב פסח תמה הרב? האיש ציטט בפני רבו את ההלכה (ש"ע תל"ג ס"ו) שאין חיוב לבדוק את החצר מחמץ, משום שגם אם היה שם חמץ, העורבים ושאר העופות יאכלוהו. שאלתי היא סיים האיש, האם ההלכה הזו שייכת אף לגבי, או שמה אני חייב לבדוק את החמץ בחצרי.

ומדוע שהדין ישתנה לגביך הוסיף הרב לתמוה, וכאן ציטט היהודי בפניו את דברי חז"ל במסכת סוטה (נח:), אמר רבי יהושע בן לוי, מניין שאפילו עופות השמיים מכירים בצרי העין ואינם אוכלים משלהם? שנאמר (משלי יז) "כי חנם מזורה הרישת בעיני כל בעל כנף" (וביאר רש"י, שכך דרכם של ציידים לזרות חטים ושעורים ברשתם, כדי שיבואו העופות לאכול, ואילו צרי העין, חנם מאבדים מזונות שזורים ברשתם בעיני כל בעל כנף שאף העופות מכירים בהם ואין נהנים ממזונותיהם) וא"כ סיים השואל הרי שעופות אינם נוגעים כלל בלחם שנמצא אצלי בחצר ושמה עלי לחפש אחריו.

והשיב רבי יצחק זילברשטיין, כי גם יהודי זה אינו צריך לבדוק את החמץ שבחצרו, וזאת מחמת ג' הטעמים הבאים, א. לאחר שהוא מבטל את חמצו הרי הוא הפקר, ושוב העופות אוכלים אותו כי רק מה ששייך לצרי העין את זה הם לא אוכלים, אבל מה שצרי עין מפקירים הם אוכלים, כי מזון זה כבר אינו שייך לצרי העין. ב. גם אם נאמר שהחמץ אינו הפקר, מ"מ לאחר שנפסקה הלכה שהעופות אוכלים ומכלים את החמץ שבחצרות ואין צריך לחשוש לו בפסח, ממילא העופות לא אוכלים כעת מלחמו של צרי העין, אלא זו אכילה אחרת, אכילת ביעור חמץ על פי תקנת חז"ל, וידוע שהבריאה כולה וטבעם של הברואים מוהגים לאור קביעת ההלכה. ג. יתכן שלא ניתן לשנות הלכות פסוקות מחמת סיבות שאינן טבעיות לגמרי ולא הוזכרו בשו"ע ובפוסקים. (ע"פ ופריז מותק)

אֲשֶׁר בְּשַׁעֲרֶיךָ-

בקודש פנימה בבית

מרן גאון ישראל הגר"ד לנדו שליט"א

שיג ושיח במעון מרן גאון ישראל הגר"ד לנדו שליט"א, מעשה רב מתורת רבותינו, ונקודות אור מהנהגותיו בקודש, ממה שנאמר בביתו במוצש"ק (ויקהל) ערב חג הפורים.

חביבות המצוות

הביאו לפני מרן שליט"א בקבוקי יין שחולקו למחזיקי תורה בימי הפורים, ואגב שהזכירו ענין מעשר סיפר, "לפני הרבה שנים, באו אלי ב' אנשים חסידים מקנדה אברכים נחמדים, פתאום אחד הוציא לי ב' קלמנטינות, מה זה שאלתי? הוא אמר בהברה פולנית, 'דאס איז טייבעל' הוא אמר את זה בהתלהבות! בקנדה הרי אין את זה, התפעלתי מההתלהבות שלו, הוא ראה טבל, פעם בחו"ל מי ראה טבל, סיפור יפה".

רביעית בפורים

והוסיף רבינו לדון בעניני מצוות הפורים, "אומרים ששאלו את הגר"ד האם יש מצוה לשתות רביעית בפורים, והוא אמר 'שטייט נישט' (לא כתוב). שמעתי שבספר של הגר"ד על השו"ע, כתוב על שמחת יו"ט רביעית. ומישהו אמר לי, אני חושב שזה היה ר' אברהם גנחובסקי זכרנו לברכה, שבאחד מספרי הרב, כתוב שהשיעור זה רביעית. עד כאן הסיפור ששמעתי".

ושאל אחד הנוכחים כמו מי הרה"י נוהג לגבי שיעור שתיית היין והשיבו, "אף פעם לא מדויק. או הרבה יותר או הרבה פחות, תלוי בגיל, הייתי שותה כמו שכתוב בגמ' על רבה ור' זירא. בשנים האחרונות אני לא יכול, יש מצוה לשמוח".

שמחת פורים בצל מרן החזון איש

וביקשו לספר מה היה כשרה"י היה אצל החזון"א בפורים, ומיד העיר הגר"ד, "סליחה שאני אומר, המילה 'כשהייתי אצל החזון"א', כמוני היו מאות מאות, ואני הייתי מהפחותים ביותר, לא הייתי אצל החזון"א הרבה בכלל".

והזכירו שמתכוונים למתי שרה"י היה שיכור... והשיב, "אהה, כשהייתי בחור ולמדתי בישיבת פוניבז', אמר לי חבר בא נלך לחזון"א, אז הוא לקח אותי לחזון"א, נכנסנו, הוא קצת השתולל, ואני התאפקתי קצת, הוא כיבד אותנו בתפוז כל אחד, ובירכנו, אח"כ אמר לנו להקשות קושיה, הקשיתי קושיה, אני זוכר איפה, אך את הקושיה אני לא יכול להיזכר, זה היה על התוס' בבבא בתרא, אמרתי לו את הקושיה, והוא לא אמר תירוץ. זה לא אומר שלא היה לו תירוץ, בכדי לשמח, אומרים שזה קושיה טובה, לא תמיד צריך לומר תירוץ. לפעמים שמחים ששאלו קושיה טובה. היה עוד פעם, זה היה בפעם הראשונה, לקח אותי חבר לחזון"א, ואז התבלבלתי מאוד, החבר אמר את הדבר תורה שלו, ואז הגיע התור שלי, ונאלמתי, לא יכולתי לדבר כלום, אז הוא חיכה כמה רגעים, קם, וכשהוא קם, פתאום נפתח הפה, כמו בעל כורחי, הוא שמע את הקושיה, בעמידה ולא אמר כלום, למחרת ר' שלמה ברמן הביא לי, שהחזון"א ביקש שיעתיק מהכתבים שלו, תירוץ על הקושיה, לא ענה לי על המקום כלום, ושלח לי את העתקה, שאל זה שלח החזון"א. אני לא הייתי היחיד הרבה הלכו. ומהה התחיל ואז המשיך, השאלות ששאלתי את החזון"א, היו או בהלכה, או שאלה בגמ'. סיפורים מיוחדים אין לי". (באדיבות: אמתחת בנימין)

חיוב מגילה בשושן פורים

כאשר הגיע בערב חג הפורים מרן שליט"א לניחום אבלים אצל משפחת האשה הצדקנית מרת ברכה דיסקין ע"ה, שאלו בנה הגר"ד דיסקין שליט"א, דהנה נפסק כי אבל אסור בלימוד התורה, אך מחויב לשמוע מגילה ביום הפורים, כיוון שהוא מדין מגילה ולא בגדר ת"ת.

ולפי"ז האם יוכל לשמוע מגילה בשושן פורים בעיר ב"ב וכמנהג החזון"א שקוראים בבני ברק במקופים בלי ברכה, ויסוד הספק דאם נאמר שפסקו של החזון"א היה כחומרא ואז במקרה של אבל הוא קולא ויהיה אסור מצד ת"ת, או שסבר שזה חיוב הלכתי מפני הספק על בני ברק האם היא מחוברת לעיר יפ' שמוגדרת כערים הספיקות.

והשיבו מרן הגר"ד על אתר: "כי ודאי שיכול לשמוע, ואם זה היה רק חומרא החזון איש לא היה מורה לאחרים. הוא אחז שלדינא מפני הספק יש מקום לקרוא".

"הנהן המחטא אתה יאכלנה במקום קדש תאכל בחצר אהל מועד" (ו, יט)

במשנה בפרק איזהו מקומן וכו', הנאמר קודם התפילה הובאה הלכה זו לגבי אכילת הכהנים, בלשון "ונאכלים לפני מן הקלעים לזכר כהונה". וצריך ביאור, הן הלא המשנה מדברת תמיד על עבודת המקדש, ואילו הקלעים היו רק במשכן ולא במקדש.

אמר הגר"ז מבריסק, שקבלה יש בידו מרבינו הגר"א ליישב המשנה כך, בראשונים (ב"י בשם הרא"ה) הובא טעם למה אומרים קודם התפילה דווקא פרק איזהו מקומן של זבחים ולא משניות אחרות, זאת משום שבכל פרק זה אין שום מחלוקת תנאים.

והוסיף על כך הגר"א, מפני מה אכן פרק איזהו מקומן נעדר מכל מחלוקת, כי להבדיל משאר כל המשניות נשמר פרק זה בדיוק נמרץ כלשון שנמסר על ידי משה בסיני בלא שום שינוי, מעתה מובן מדוע נאמר במשנה לפני מן הקלעים, כיוון שפרק זה נכתב ממש כמסירתו מסיני, ובדור ההוא היה המשכן על מכוננו עם הקלעים. (ע"פ משולחן גבוה)

חזק רבי אהרן לייב שטיינמן "הרגש" בדבר, החפץ חיים אמר, אם היו מוצאים את הפרי הראשון שהקב"ה ברא בעולם, כמה היו מייקרים את הפרי הזה, הרי זה ממש הפרי שהקב"ה ברא, לכן כמה צריך לייקר את התורה שבכתב, שנשארה בדיוק כנתינתה. אמר רבי אהרן לייב בהתרגשות רבה: יש פרק בתורה שבעל פה שנשאר בדיוק, זאת אומרת דבר נורא, א-מורעדיקא זאך, שומעים אנו ממש את השיעור של משה רבינו. (נר לשלח שבת)

"הן לא הובא את דמה אל הקדש פנימה אכול תאכלו אתה בקדש כאשר צויתני" (י, יח)

בגמ' שבת (יב) אמר ר' ישמעאל בן אלישע אני אקרא ולא אטה פעם א' קרא ובקש להטות אמר כמה גדולים דברי חכמים שהיו אומרים לא יקרא לאור תנר ר' נתן אומר קרא והטה וכתב על פנקסו אני ישמעאל בן אלישע קריתי והטיתי נר בשבת לכשיבנה בהמ"ק אביא חטאת שמנה.

סיפר האדמו"ר מטולנא: (מובא בספר ראש גולת אריאל), בשנת תרפ"ו כאשר שהה האדמו"ר בעל האמרי אמת מגור, לצורכי בריאותו בעיר המרפא קרלסבאד, ניגש אליו באחד הימים יהודי למדן, וביקש ממנו ביראת הכבוד להאיר את עיניו בקושיה שעלתה בראשו. מדוע כתב רבי ישמעאל בפנקסו שלכשיבנה בית המקדש יביא קורבן חטאת, והרי מן הגמרא (ברכות ז.) עולה שרבי ישמעאל בן אלישע היה כהן גדול שהדין הוא שאינו מביא חטאת בשגגת מעשה בלבד, ואפילו אם שגג גם בהוראה, יש לו לכהן גדול להביא פר הבא על כל המצוות, ולא כשבה או שעירה כשאר חטאות היחיד, (אם כן מדוע כתב "שמנה" בלשון נקבה).

השיבו האמרי אמת על אתר שלושה תירוצים בזה אחר זה. א. כהן גדול המביא פר הבא על כל המצוות, ושפטור לגמרי בשגגת מעשה גרידה, אינו כי אם זה שנמשך בשמן המשחה, אבל רבי ישמעאל בן אלישע חי בבית שני, וא"כ היה מרובה בגדים בלבד וקרבתו חטאת ככל יחיד. ב. משחרב בית המקדש והוצרך לרשום על פנקסו, לא היה יותר לרבי ישמעאל דין כהן גדול ודומה מצדו לכהן גדול שעבר מחמת מום וכדומה, שלגביו מצינו בראשונים שדינו לגבי קורבנות הוא כדן כהן הדיוט. ג. יש דעה בתוספות (יבמות קד. ד"ה אומר) שהיו שני רבי ישמעאל בן אלישע, ואם כן נוכל לומר שזה שכתב על פנקסו אינו זה המוזכר במסכת ברכות שהיה כהן גדול, ואם כן בטלה הקושיה מעיקרא. (כמוצא שלל רב)

הגאון המופלא רבי אליהו ברוך פינקל זצ"ל

הפסק שעות ארוכות, ואף שנפגשו אז לאחר חצי שנה שלא התראו לא היו משוחחים כלל בשום ענין אחר, ומאירים בתורה כנתינתה מסיני.

היה מקורב ואהוב אצל כל גדולי ישראל, ועל כך נביא כמה סיפורים המלמדים על הכלל, לקראת חתונתו אמר לו מרן הגרא"מ שך זצ"ל שיקבל על עצמו כאברך ללמוד כל יום מוסר, והנה בהגיע יום חתונתו, דקות ספורות לפני החופה חשב לעצמו הן ממש בעוד רגעים אהיה אברך והתחייבתי שאלמד מוסר, ועלי לקיים זאת ולפיכך עיכב חופתו והסתגר בחדר צדדי ולמד מוסר לקיים דבריו.

גם אצל מרן הגר"ש זצ"ל היה נכנס רבות, ובפעם הראשונה שהוזמן לסדר קידושין, וכדרכו בכל דבר ישב לברר היטב להיות בקי 'בטיב קידושין', ובשל כך נכנס אל רבי שלמה זלמן עם כמה שאלות וישב עמו במשך ארבע שעות לדון בכל שאלותיו, וכשסיימו הציע הגר"ש זצ"ל שיבוא למחר שוב להשלים הדברים, ולמחרת ישב אצלו ארבע שעות נוספות, ומשמונה שעות אלו הוציא קונטרס מיוחד בעניני חופה וקידושין, בשם 'אפריון שלמה', אשר זכה לתפוצה רבה בקרב כל תופסי התורה.

על מעלתו הרבה ועיסוקו רק בתורה ללא שום מפריעים מסופר, כי אף שנישא לבת ממשפחה אמריקאית לא נתן לגשמיית אמריקה להיכנס לדי' אמותיו, ולמרות שביקר פעמים רבות באמריקה, ועל אף כשרונו הרב ותפיסתו המהירה, לא ידע צורת אות בשפה האנגלית כלל. (וכשביקר לראשונה באמריקה, מיהר לחנות ענק של כלי כתיבה שם מצא את שאהבה נפשו, דפדפות ענק וחבורות כרוכים היטב להם היה נוצר בשביל חידושי התורה הרבים שכתב ללא הפסקה, מה שלא היה בנמצא כלל בחנות כלי הכתיבה היחידה באותם ימים במאה שערים).

כשהוא בשיא כוחו מעמיד תלמידים הרבה ושמועותיו מתבדרות בבי מדרשא, עוסק בעומקה של מסכת 'יבמות' אותה חיבב עד למאוד, הסתלק בפתאומיות כשעולם התורה מתייתם באחת, ובייחוד ישיבת מיר המעטירה בה התגורר ועליה השפיע כה רבות.

במסע הלווייתו קוננו בבכי מר גדולי ראשי הישיבות על לכתו. ראש הישיבה הגאון הגדול רנ"צ פינקל נשק בבכי בעת הספדו ולא יכל לעצור דמעותיו וירד מלהספיד. הגאון הגדול רב"מ אזרחי אמר בהספדו "אמנם כל המעלות שמניתי נפלאות הן אך אני שלעצמי סבור שעיקר מעלתו היא השמחה בכל וורט בכל סברה ובכל קושיה". וידיד נפשו עוד מימי נעוריהם הגר"ש בורנשטיין ציין בקול בוכים כי בפטירתו חש הוא כאילו נאכל חצי בשרו שלו.

וכאמור שפתותיו דובבת בקבר על ידי ספריו הרבים על התורה ועל הש"ס, שיוצאים כל העת ע"י בני משפחתו ותלמידיו.

ביום רביעי כ"ד אדר ב' יחול יום היארצייט הט"ז להסתלקות של הגאון המופלא רבי אליהו ברוך פינקל זצ"ל מראשי ישיבת מיר, וממעתיקי שמועתו של ריש מתיבתא דמיר מרן הגאון רבי נחום פרצוביץ זצ"ל. כאשר באים לתאר ואף במילים מועטות, מעט מן זעיר מדמותו המפליאה לבבות של רבי אליהו ברוך זצ"ל, אשר שמו וזכרו לתאוות כל נפש נדמה שקשה היא המלאכה, וביותר בו ובמשנתו משום שכלל שחולף הזמן וחולפות השנים, הולך שמעו וגדל בין היהודים, וכפי שרואים אנו את ספריו המלאים מון אל זן במתיקות שאין בדומה לה, אשר יושבים הם ראשונים במלכות בכל אתר ואתר. (רוב הדברים הובאו במאסף "ישורון" מא, במאמר הנפלא "קרא דאורייתא")

בימי חורפו השקיע כל חלבו ודמו בקבלת מסורת התורה מרבותיו. כמו כן עמל רב השקיע בכתיבת חידושי תורה ממה שחידש הוא וממה שחידשו אחרים, והכל היה רושם וכותב "במחברות הקדושות" כפי שכונו, כל הארה או חידוש כל הרגש וכדו' ללא לאות, ולאחר פטירתו השאיר אחריו 400 קונטרסים המלאים בעשרות אלפי דפים כתובים בכתב ידו, ביניהם גם שיחות המוסר של מרן הגר"ח שמואלביץ זצ"ל, וכמובן שיעורי רבו מובהק מרן הגר"נ פרצוביץ זצ"ל.

כאמור את עיקר תורתו קנה כתלמיד מובהק אצל רבו הגדול רבי נחום זצ"ל שם קיבל את דרכי הלימוד בעמל והבנה לעומק הפשט, וכל זה במסורת התורה של דורות איש מפי איש מהרבי הגדול מרן הגאון רבי חיים סולוביצ'יק, ופעמים רבות שגור היה על לשונו בשיעוריו, דברים ששמע במדויק מפי רבי נחום שאמר דברים כלשון רבו רבי ברוך בער שחזר מילה במילה כפי ששמע מרבי חיים.

למשך שנה אחת הלך ללמוד ולקבל תורה בישיבת פונבז' כשעד מהרה מתחבב על כל רבני הישיבה ובפרט למרן הגר"ש רזובסקי זצ"ל שאהבו וחביבו, והיה מכהנו בחביבה, רבי אליהו ברוך 'בתראי' (סביו שעל שמו נקרא, היה הגאון רבי אליהו ברוך קמאי) כך קנה את תורת גדולי ראשי הישיבות דמיר ופונבז', כשהוא משלב ביניהם בצורה מופלאה, ועל השילוב בין תורת רבי נחום לתורת רבי שמואל, אמר הגאון רבי אשר אריאלי שליט"א משמו כי "בפונבז' פתחו לנו את הראש אבל במיר פתחו לנו את העיניים".

כל ימיו הסתובב בין החכמים, וזקנו מרן הגרא"י פינקל זצ"ל ביקש שילמד בחברותא עם הגאון הגדול ר"ח קמיל זצ"ל כשהוא מתבטא בפניו "כל הפורש מר' חיים כפורש מן החיים", ובאמת לא פרש ממנו כל חייו והיו עוסקים ולומדים בחברותא תמידין כסדרן, ואף לאחר שעקר רבי חיים קמיל זצ"ל לגב, היה נוסע אליו בימי בין הזמנים והיו לומדים ללא



כף זכות

"והוי דן את כל האדם לכף זכות"

גליון מס. 83 | אדר ב' תשפ"ד | יו"ל ע"י מערכת 'קובץ גליונות' | k.gilyonot@gmail.com

סיפורים מן הקוראים

שהרבה הכיטו לכיוונך, רציני רק שתדע - בקהילה שלנו היה יהודי ת"ת, שהיה חולה וסבל הרבה ולפני זמן מה נפטר לבית עולמו. אתה דומה לו מאוד וגם התישבת בדיוק על מקומו, וזה פשר מבטי הפליאה של המתפללים....

שמעתי מגיסי שנשעו לשבת לצורך מנחה לאחר המושבים בארץ הקודש, כליל שב"ק הלך לביהכנ"ס והתישב במקום הפנוי שמצא בפניה ושם לב שמתפללים רבים מכיטים עליו, באופן שהטריד אותו וגרם לו לכדוק שוב ושוב האם חבש את אחד מבגדיו הפוך... לאחר התפילה פנה אליו אחד המתפללים ואמר לו: בודאי שמת לב

מיהו השקרן?

"ברור שהחזרתי לך!" גם קולי התרומם, "העברתי לך מדי חודש 500 ₪ בהוראת קבע, בדיוק כמו שסוכם! הכסף שלי ירד מהחשבון שלי כמו שעון!"

"שקרן!" הוא צעק, וכמה ראשים הסתובבו לעברו, "שקרן, רמאי וגנב! תחבייש לך, לעמוד מולי ולשקר בלי בושה! ועוד לטעון שאתה עשית לי טובות!" נדהמתי.

"אני אגש הביתה ואביא לך את ספחי חשבון הבנק שלי - " אמרתי בקול קר, "ואחר כך נדבר שוב".

דמי רתח בעורקי כאשר פסעתי לביתי, המאמץ כדי להשיב את החוב בזמנו דרש מאיתנו להצטמצם ולחסוך, ולא יכולתי לסלוח למרישה, שאפילו לא הבחין בכסף שנכנס לחשבון הבנק שלו, והמשיך להחזיק אותי כבעל חוב!

איך אפשר לדון אדם כזה לכף זכות, שאלתי את עצמי.

אבל בתוך ליבי ידעתי כי גם מרישה מחפש כעת דרך לדון אותי לזכות - את האדם שפגע בו, לתחושתו, וקרא לו נצלן, למרות שהוא מצידו נהג בו בנדיבות, והלווה לו סכום כסף משמעותי, שלא הוחזר לו מעולם, לפחות לדעתו.

חייב להיות הסבר לעניין הזה, הדבר היה ברור לי, אבל מהו?

מגלגל חובות בעקבות איזושהי השקעה גדולה...

שלושה ימים לאחר מכן, לגמרי במקרה, שמעתי מחבר שלישי כי הוא עומד לנסוע לשכונתו של מרישה כדי לקבל ממנו הלוואה על סכום גדול פי ארבע מזה שביקשתי אני, ואכן חזר משם בידיים מלאות, אבל גם כעת בלאתי את מרידותי. זכותו של אדם להלוות את כספו למי שהוא רוצה, וסיבותיו עימו. ובכלל, אולי הבטיח מרישה את הסכום לידיד המשותף שלנו עוד לפני שביקשתי אני את ההלוואה שלי?

אבל הסאה הוגדשה מבחינתי כאשר ניסיתי להשיג את הסכום מגמ"ח המקבל רק חתימות של ערבים המוכרים לו, ומרישה ידידי הינו אחד מהם, ומרישה סירב לתתם עבורי ערבות, על סכום שהוא ממש פגוע מבחינתו.

"מה קרה?" שאלתי אותו, "כבר איננו חברים פתאום? אולי בפעם הקודמת הלווה לי כסף רק מפני שקיוות בעתיד לנצל את עזרתו כעובד במשרד X ועכשיו אינך זקוק לי עוד?"

"מה?" מרישה האדים, "איך אתה לא מתבייש לדבר אלי ככה? ברור שלעולם לא אחתום לך על ערבות!"

"למה?" זה בדיוק מה שרציתי להבין.

"איך אתה לא מתבייש לשאול?" הוא השיב לי בצעקה, "את החמשת אלפים ההם עוד לא החזרת לי, ואתה רוצה עוד טובות?"

כלל היה לי, שהשתדלתי לעמוד בו לאורך כל ימי חי, לא להזדקק להלוואות ולכן כאשר נקלעה משפחתי לסחרור כלכלי בשל בעיה בריאותית של רעייתי, ונאלצתי לפנות בכל זאת אל מרישה, חברי לחדר בימות הישיבה, שהפך לאדם אמיד מאוד, ואולי אפילו עשיר, ולהלוות ממנו חמשת אלפים ₪, חשתי מאוד שלא בנוח.

מרישה לעומת זאת נהג בי בחיבות רבה, הצטער לשמוע על מחלתה של אשתי, ואמר לי כי ישמח להלוות לי את הכסף ושאישיב אותו 'לכשירוחק לי', נדיבותו הייתה מרגשת, אך הסברתי לו שב"ה יש ביכולתי להשיב את הסכום בפריסה של 500 ₪ בחודש, ובעזרת ה' אעביר את הסכום הזה לחשבוננו מדי עשירי לחודש.

וזה, כמוכן, מה שעשיתי.

עשרה חודשים לאחר מכן, סיימתי להשיב את חובי, ושכחתי לחלוטין מן העניין למשך שנתים, שלאחריהן שוב נזקקתי להלוואה, הפעם בנוכה כפול, פניתי אל מרישה פעם נוספת, בלב קל, מתוך ידיעה שהוא מלווה כסף בשמחה ולא מזכיר את העניין לאחר מכן. אולם מרישה שמע את בקשתי ואמר לי שהוא מצטער מאוד, אבל אין באפשרותו להלוות לי כסף כעת. לא ציפיתי לתשובה זו, אולם לאחר רגע ההלם הראשון הבנתי אותה. גם אם אדם נראה עשיר, ייתכן כי כספו מושקע בעסקים ולא פנוי למשיכה, ואולי אפילו הוא עצמו

כיצד ניתן לדון לכף זכות? בין כל שולחי הפתרונות יוגרלו ספרי קריאה בשווי 100 ש"ח

פתרונות יש לשלוח עד יום ראשון מדי שבוע בשעה 18:00. יש לציין שם עיר ומס'

יש לכם סיפור על כף זכות? שלחו לנו! | אימייל: k.gilyonot@gmail.com

המשלוח הנעלם

עם הידיעה הזו.

משפחת פריד מבני ברק מעלה רעיון – לחפש טוב יותר בבית אחר משלוח המנות, אולי מחמת הבלאגן של פורים הוא נעלם בין החפצים האחרים, רבים סברו כי אולי השלית, ולא בנות הכתה, הוא זה שביצע את הטעות, התבלבל והניח את המשלוח במקום לא נכון, העביר אותו לידי נערה אחרת בעלת אותו שם, כשם שמציעה משפחת גולד מירושלים, ומשהפת משפחת בלומנטל כמעשה שהיה בפתח תקווה.

י' הרשלד מציעה גם כי אולי הבת שהייתה צריכה למסור את המשלוח מנות גולד אח ומרוב בלבול ועומס שכחה את העניין.

ומשפחת הלפרין סבורה כי אולי הזמינו משלוח מפואר בחנות ודיברו איתם שיעבירו עוד לפני פורים והחנות לא הספיקה מרוב עומס.

והזוכה השבוע: משפחת גולד מירושלים

בשבוע שעבר שמענו על כיתת חניכות שאספו כסף כדי לקנות משלוח מנות למדריכה, אך המשלוח לא הגיע... כיצד תוכל המדריכה הפגועה לדון אותן לכף זכות?

פתרונות הקוראים:

ש' מושייב שואלת שאלה פשוטה: אולי הכנות לא מצאו את הכתובת של המדריכה?

י' הרשלד מעלה כמה וכמה רעיונות – וכיניהם את המחשבה כי המורה שמעה את הכנות משוחחות בנושא אחר, ולא פירשה נכון את שיחתן, והכנות עצמן חשבו כי עדיף לאסוף סכום כסף גדול יותר ולקנות מתנה משמעותית בסוף השנה.

י' דורפמן מציעה כי הכנות שמכירות את אופיה של המדריכה אספו סכום כסף ובמקום לקנות איתו ממתקים וכו' למדריכה הן תרמו זאת על שמה לצדקה ותכננו להפתיע אותה למחרת

וסופו המפתיע של הסיפור הרי הוא לפניכם...

שלי קיבלה מהחניכות!

עד עצם היום הזה לא הצלחנו להבין איך בדיוק אירע הדבר, אבל כנראה שמשלוח המנות שיפי ציפתה לו כל כך – התקבל בביתנו בזמן ששהינו שתינו בקריאת המגילה, ואחד השליחים המבושמים שידע שהכנו 'משהו בריא' לדודה המבוגרת, החליט להקפיץ את המשלוח לביתה כאשר יצא לשליחות אחרת, ומחק את שמה מרשימת האנשים להם יש להביא משלוח מנות – שתלינו על הדלת.

כיוון שלא רצינו לצער את הדודה, הוחלט כי אמי ויפי יגיעו אליה יחד לביקור, ואמי תבקש לדאוג את הברכה המחוררת והמיוחרת ולהתירשם מן העגילים, כך שיפי תוכל לשמוע את המחמאות שכתבו לה חניכותיה, באיגרת שעליה לא חתמו אלא כתבו בהומור: "מאיתנו. את יודעת מי, נכון?" וגם להתרשם מן העגילים ששלחו – כך שתוכל לרכוש לעצמה עגילים וזחים, מתנה של אמי שהתרגשה מן הסיפור.

והחניכות?

הם זכו בפעילות משעשעת על 'לדון לכף זכות'.

ואליהם הקוראים לא נותר לי אלא לפנות ולומר – כיוון שטעויות כאלה קורות לרוב, אנא הקפידו לעזור לזולת לדון אחכם לכף זכות בכך שתודאו כי המתנה או המשלוח המושקע שלכם מגיע לידידו של אדם מבוגר (ולא שתדו!) ונתרו על אלמנט ההפתעה או ההומור וכתבו את שמו ושםכם באופן בולט וברור....

ארחו את דודה יפה לסעודת פורים, והיא אומרת שהדודה הייתה כרקיע השביעי ממש, היא אומרת שאולי באמת הגיע הזמן שהיא תעשה עגילים. שבעצם היא תמיד רצתה, אבל כשהייתה ילדה לא היה להורים כסף, וגם כשהתחתנה היו לה תמיד דברים חשובים יותר להשקיע בהם, אבל את צודקת, עכשיו אין סיבה להימנע מזה, ואם נתת לה שובר מתנה לעשיית חורים לעגילים, היא מתכוונת לנסות את זה!"

דודה יפה? תעשה חורים לעגילים? בגיל שמונים? ואני? אני האישה שיזמה את הרעיון המוזר הזה? אני שאפילו לביתי טרם הרשיתי לעשות זאת?

"מה?" שאלתי נדהמת, "אמא, לא נתתי לה שובר כזה. היא מתבלבלת כיני לכן מישהו אחר."

"נתת לה משלוח מנות, כמו כל שנה", אמרה אמא שלי, "סלט ירקות גדול ומושקע – "לא", אמרתי, "לא נתתי השנה משלוח כזה, הכנתי לה ולעוד כמה אנשים מכובדים ומבוגרים כאן בסביבה סלסלה נחמדה עם פירות."

"נתת לה מגש ירקות, עם פתק מחורז, שבו את מספרת כמה את והכנות מעריכות אותה ואת כל הטוב שהיא מוסיפה לחייכם, על כל העצות הטובות, הסיפורים המרתקים, המשחקים, המפגשים שלכם בשבת ובחול – - -"

הרגשתי שאחזני מצלצלות. "אמא!" קראתי, "אין לי מושג איך זה קרה, אבל מישהו העביר לדודה יפה, את משלוח המנות שיפי

ביום המחרת, כאשר שיקמתי את הבית מן הבלאגן של אחר פורים, קיוויתי שאמצא את משלוח המנות האבוד כשהוא מונח באיזו פינה נידחת, אליה תחב אותו שיכור, אך לשווא.

כאשר חזרה ביתי מן הסמינר, קיוויתי לשמוע מפייה שמשלוח המנות חיכה לה שם, אבל גם זה לא אירע, והיא חזרה עצובה ומכונסת, הודיעה שהיא 'חולכת לסדר את החדר לפסח' ונעלמה בחדרה.

כאבתי בכאבה והצטערתי כל כך, עד שלא היה היגיון בדבר – הייתי מוכנה לרכוש מכספי משלוח מנות, ולטעון כי הוא ניתן לה על ידי חניכותיה. אולם ידעתי כי היא תגלה את התרומית במוקדם או במאוחר, והדבר היחיד בו אני יכולה לסייע לה הינו להתפלל עליה כי תגדל מן הניסיון ולא תישבר ממנו.

כאותו ערב צלצל הטלפון בביתנו, ואמי התקשרה אלי, מעט נחפז.

"נכון שלדודה יפה יש חוש הומור", היא אמרה לי, "אבל את לא חושבת שקצת הגזמת? היא הייתה עלולה להיפגע מאוד!" דודה יפה היא אחותה של סבתי ע"ה, והיא מתגוררת לא רחוק מאיתנו. הדודה לא זכתה לילדים, ואנו כולנו משתדלים להיות לה כנכדים. אני עומדת איתה בקשר טלפוני וכמוכן שולחת לה משלוח מנות. אבל... כמה הגזמתי? ומה חוש ההומור?

"מה קרה?" שאלתי, "מה הכעים אותה?" "לא הכעים, היא מאושרת מאוד", אמרה אמא שלי, "דיברתי עם פסי הכוקר, הם

וארטיס לפרשת השבוע

ו. ב. צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העולה. אומר רש"י צו הוא לשון זירוז מיד ולדורות וביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש חסרון כיס. נראה לבאר את העניין הזה כך: הנה בשלמא בשלמים וחטאת ליכא למיחש שהכהנים יפגלו את הקרבן כי ע"כ הם יפסידו את חלקם באכילה, אבל בעולה שכולה כליל ואינם אוכלים כלום ממנה שפיר חיישינן שיפגלו, לכך בעינן זירוז. אלא שיש להקשות על כך הלא גם בעולה יש להם משהו שהרי העור שייך לכהנים ואם יפגלו יפסידו העור, וא"כ למה שם א"צ זירוז? וי"ל ע"פ מה דאיתא בגמ' שבמדבר לא הפשיטו העולה אלא כל הבהמה כולל העור היתה עולה למזבח, וא"כ העור אז לא היה לכהנים, ושפיר הוצרכו לזירוז משום שממילא אינם מקבלים את העור ואינם מפסידים אם הקרבן יתפגל. וזהו שכתב רש"י אין צו אלא לשון זירוז, מיד. אבל לדורות ל"צ כ"כ זירוז כי גם בלי זירוז יש להם סיבה להזהר מפיגול משום הפסד העור. וזה מה שכתוב וביותר יש לזרז על מיד כי יש חסרון כיס לכהנים כי אין להם עור. חנוכת התורה.

ו. ב. צו את אהרן ואת בניו. בכל ספר ויקרא, נקראו הכהנים בני אהרן, ואילו כאן אמרה התורה צו את אהרן ואת בניו. מתוך רבי יהונתן אייבשיץ, כתוב בספרי שכשבני ישראל היו במדבר, לא הקריבו אלא עולות תמיד. בספר ויקרא, התורה מדברת על עולות, נדבות, שלמים, חטאת ואשם, קרבנות שלא הוקרבו במדבר בכלל, לכן לא כתוב אהרן, אך כיון שקרבנות אלו הוקרבו רק לאחר כניסתם לארץ, לפיכך ציוותה עליהם התורה את בני אהרן. לעומת זאת פרשת צו שפותחת בעולת תמיד, שקרבה גם במדבר, לכן אמרה התורה צו את אהרן ואת בניו.

ו. ב. ח. על מוקדה כל הלילה וביער עליה עצים בבוקר. יש להבין מדוע נזקקים לעצים אחרי שבער אש כל הלילה? וי"ל שמצינו ביומא אף שאש יורד מהשמים מצווה להביא מהדיוט, כי אש של מעלה לא מכלה, ולכן נצרך אש של הדיוט בשביל שישיר הקרבן ויהיה לדשן ולכן צריך להביא עצים מהדיוט. דברי שאול. ועי"ל שיש כאן רמז ליומא לט שבארבעים שנות שמעון הצדיק היתה אש המערכה מתגברת ולא היו צריכים להביא עצים. וזה מה שאמר הכתוב שאף בזמן שאש המזבח תוקד לא תכבה בכ"ז יש מצווה שביער עליה עצים בבוקר. מלא העומר.

ו. כא. וכלי חרש אשר תבושל בו ישר. מסביר רש"י בטעם שישבר, לפי שהבליעה שנבלעת בו נעשית נותר. וקשה למה צריכים לשבור את הכלי, הרי גם אם נבלע, אחרי מעת לעת נפגם הטעם, ונותן טעם לפגם אינו אוסר את הכלי? וי"ל ע"פ אבות ה. שאחד מהניסים שהיו במקדש, שלא הסריח בשר קודש מעולם וא"כ לעולם לא נפגם טעם הקדשים בכלל, ולכן טעמו אסור ואין לו עצה אלא שבירת הכלי.

ז. לד. כי את חזה התנופה ואת שוק התרומה לקחתי מאת בני ישראל מזבחי שלמיהם ואתן אותם לאהרן הכהן ולבניו לחוק עולם מאת בני ישראל. שואל המשך חכמה, לשם מה חוזר הכתוב ואומר מאת בני ישראל, אחרי שכבר אמר זאת מקודם? אמנם בתורת כהנים' נאמר, דכפל הלשון הוא על כך דבא להורות שהוא מגיע מרצון כל ישראל. ברם מה הכוונה שבדבר? וביאר, הכוונה היא שדוקא מן השלמים שמביאים אותם בתור נדבה מתוך רצון עצמי, מגיע לכהנים כשכר בעד עבודתם החזה והשוק. אבל בקדשים קלים המובאים בתור חובה, כגון מעשר בהמה ופסח, שאז הכהנים רק ממלאים שליחותו של מקום אשר הוטלה עליהם, אז אין מגיע להם חזה ושוק בעד עבודתם.

ז. לה. זאת משחת אהרן ומשחת בניו... חקת עולם לדורותם. קשה למה הזכיר אהרן ובניו, הלא הזכירים בפסוק קודם? וי"ל שבאמת יש להקשות איך יכל להקנות המתנה של חזה ושוק לדורותם הא הוי דבר שלא בא לעולם, והנה מצינו שכשמקנה יחד עם דבר שבה לעולם קנה גם הדשלב"ל, וא"כ כאן נמי כיון שהקנה לאהרן ובניו שהם קיימים קנו אותם אף דורות הבאים, וזה מה שאמר הכתוב כיוון שזאת משחת אהרן ומשחת בניו, ע"כ חוקת עולם לדורותם. פנים יפות.

ז. לז. זאת התורה לעולה למנחה ולחטאת. הנה יש להקשות הא קודם צריך לכתוב חטאת ואח"כ עולה, דק"ל דחטאת קודם לעולה כי קודם צריך לכפר ואז להביא קרבן עולה? וי"ל שמצינו בטור שבקרבנות לפני התפילה יקרא קודם עולה ואח"כ חטאת. וביארו האחרונים דבכל קרבן כהנים אוכלים ובעלים מתכפרים אבל בקריאת פרשת הקרבן חסר אכילת הכהנים, ולפי"ז בעולה שממילא אין בה אכילת כהנים כי היא כולה כליל אז קריאתה היא כפרה מושלמת לכן מקדימים לקרוא אותה, כי היא מכפרת יותר, והנה מזאת תורת וגוי ילפינן במנחות ק"י שכל העוסק בתורת חטאת ועולה כאילו הקריב אותה וא"כ פסוק זה הולך על האמירה ובאמירה עולה חשובה מחטאת. פני דוד.

ח. ג. ואת כל העדה הקהל אל פתח אהל מועד. וברש"י נס שהמעט הכיל את המרובה. אומר בעל ההפלה חשבון נפלא. הנה חצר המשכן היה 50 על 50 אמה דהיינו אלפים חמש מאות אמה (רובע) והנה מניין בני ישראל היה 603 אלף ועוד 22 אלף לוויים זה 625 אלף וכיוון שעמדו צפופים והשתחוו רוחים וכ"א היה זקוק לטטח של 4 אמות להשתחוות וא"כ זה יוצא שהם זקוקים לטטח של שני מיליון וחמש מאות והרי המשכן היה רק 500 אמה יוצא שהברכה היתה שזה התרחב פי אלף בדיוק וזה מה שכתוב בתורת כהנים פרשת שמני שמשך בירך אותם ביום הזה יוסף עליכם ככם אלף פעמים. הפלאה.

ח. ה. ויאמר משה אל העדה זה הדבר אשר ציווה ה' לעשות ויקרב משה את אהרן ואת בניו וירחץ אותם במים. שואל ה"אור החיים", למה

פרשת צו תשפ"ד

משה רבנו היה צריך להקדים ולומר זה הדבר אשר ציווה ה', וכי יעלה על הדעת שעשה משה דבר שלא נצטווה עליו? מסביר האור החיים, למשה רבנו היה דין מלך, וכך נפסק, מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול וא"כ, אם למשה יש דין מלך, איך הוא עושה דברים שגם לעבד עברי אסור לעשות לאדון, וכתוב וירחץ אותם במים ויתן עליו את הכותנת, ומעשים אלו בזויים ובוודאי שלמלך אסור לעשותם, ואף אם ימחל על כבודו אין כבודו מחול, לכן משה רבנו מקדים ואומר זה הדבר אשר ציווה ה' לעשות. וודאי לא עשה זאת משה מדעתו, כי הדבר אסור עליו ואינו תלוי כלל ברצונו, אבל כשזה בגדר אשר ציווה ה', אז לא רק שרשאי לעשות, אלא אף מחויב בו, הפה שאסר על מלך למחול על כבודו, הוא זה שהתיר וציווהו לעשות כן.

ח. יד. ויגש את פר החטאת ויסמוך אהרן ובניו את ידיהם. שואל רבי שלמה הכהן מוילנא, מדוע לגבי פר החטאת כתוב בלשון יחיד ויסמוך, ואילו להלן לגבי איל המילואים כתוב בלשון רבים ויסמכו? ומתוך, שאפשר לומר, ראש הפר הוא גדול ולכן אפשר לסמוך עליו כמה אנשים בבת אחת, ולכן אהרן ובניו סמכו ידיהם על ראש הפר בבת אחת, וזוהי סמיכה אחת, לכן כתוב ויסמוך. אבל לגבי ראש האיל שהוא קטן ואין מקום בראש רק לסמיכת אדם אחד בלבד, לכן בהתחלה סמך אהרן לבדו, ואחריו בזה אחר זה סמכו גם בניו על ראש האיל, לכן כתוב ויסמכו.

ח. יד – טו. ויגש את פר החטאת וכו' וישחט. רבי חיים קניבסקי כותב, שלוש פעמים כתבה התורה בפרשתנו וישחט משה, בפסוק ט"ו לגבי חטאת הטעם על וישחט הוא רביעי, בפסוק י"ט לגבי איל העולה הטעם על וישחט הוא אתנחתא, ובפסוק כ"ג באיל השני שהוא קרבן שלמים הטעם הוא שלשלת, מדוע רק בשלמים יש טעם שלשלת? ומתוך, טעם שלשלת מראה על אורך הענין [א.ה. כמו שמצינו בחומש בראשית שלוש פעמים את טעם ה"ששלשת": בפרשת וירא [י"ט ט"ז] לגבי לוט - "ויתמהמה", ושם הפירוש שהוא התמהמה מאוד. הפעם השניה בפרשת חיי שרה [כ"ד - י"ב] לגבי אליעזר עבד אברהם כתוב "ויאמר ה' אלקי אברהם וכו' הקרה נא לפני היום", ועל המילה "ויאמר" הטעם הוא "ששלשת", וזה מרמז שאליעזר התפלל במתינות ובדביקות. הפעם השלישית היא בפרשת וישב [ל"ט - ז' - ח'] כשאשת פוטיפר ניסתה לפתות את יוסף, ושם על המילה "ויאמר" טעם הוא "ששלשת", לרמוז שיוסף נלחם עם עצמו כדי שלא יעבור עבירה, ואכן לגבי שלמים, שלא כמו בחטאת ובעולה, יש צורך להאריך יותר מהרגיל, כיון שזקוקים לדם רב כדי שיהיה מספיק להזות ממנו על תנוד האוזן הימנית ועל בהונות היד הימנית והרגל הימנית. חלק מהווארטיס לקחתי מהעלון המופלא מדשן ביתך לגאון רבי יוסף זריצקי שליט"א

מאמרי מוסר וסיפורים מענייני הפרשה

לעצמנו: מהרה יבנה בית המקדש, ובעל החפץ חיים יבוא לעבוד בבית המקדש, וביום הראשון לעבודתו כל כולו התרגשות והתפעלות, שנים רבות חיכה בצפיה להגיע ליום הזה, הקים כולל ללימוד נושא הקרבנות כדי שבבוא העת יידע את מה שצריך לעשות, ולפני תחילת העבודה, מזהירים אותו, למרות שבהקרבנות קרבן עולה אין לו מכך שום ריוח, כי הבשר כולו עולה כליל על המזבח, מכל מקום לא יתעצל בהקרבנות אלא יקריב אותו בזריזות כמו כל קרבן אחר. היתכן שהחפץ חיים, שכל חייו חי בהסתפקות במועט,

אל תאמין בעצמך

רש"י בתחילת הפרשת מביא מהתורה כהנים אין צו אלא לשון זירוז מיד ולדורות. אמר רבי שמעון ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש בו חסרון כיס. מבואר כאן, שהיה ציווי מיוחד לכהנים, שיזהרו מאוד בהקרבנות קרבן עולה, כיון שיש בהקרבנות חסרון כיס. ובמפרשים יש כמה ביאורים מהו החסרון כיס המיוחד שיש בעולה? בעל הטי"ז בספרו דברי דוד, שכל הקרבנות יש בהם הנאה לכהנים, שנותנים להם חלק מבשר

מאכלו היה לחם שחור וכוס תה ודג מלוח, אותו צריך להזהיר שלא יתעצל בשביל כמה גרם בשר שלא קיבל! בביאור הדברים אומר הלב אליהו: דע, כי תורתנו תורת אמת היא, האמת ניתנה להיאמר לכל אדם בשוה, מהקטן אשר רק זה עתה הגיע לכלל דעת, ועד לגדול שבגדולים, כולם ניתנת התורה בשווה על כל אזהרותיה ומצוותיה פרטית ודקדוקה, בחירה בידו של כל אחד ואחד ורשות ניתנת לו, להטות עצמו להיות צדיק כמשה רבינו ע"ה, או להיפך להיות רשע כירבעם בן נבט, ואמר הקדוש ברוך הוא בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין ואמרו בקדושין הגדול מחברו יצרו גדול ממנו, נמצא שלכל אדם יש רשות גמורה לבחור בטוב או ברע, בכל מקום ובכל זמן, בכל עת, ובכל שעה במשך כל ימי חייו, אין מי שיכוף אותו ללכת בדרך טובה או להיפך, ואף שהאדם אשר עלה במעלות התורה והיראה לא יטה אוזן ליצר הרע ולא ישמע אליו, וכן להיפך האדם הטובע חס ושלוש בים התאוה, ומטמטס את לבו בעבירותיו, שוב לא יבין שפת הקדושה והפרישות, מכל מקום התורה תורת אמת, לא תשתנה משום כך אזהרותיה ומצוותיה, ולא תפלה בין צדיק לרשע, אלא תעמיד את כולם בנסיון שווה.

הגמ' בקידושין דף פא: מספרת על ר' חייא בר אשי שהיה רגיל לומר הרחמן יצילנו מיצר הרע. יום אחד שמעה אשתו ואמרה: הרי כמה שנים פרש ממני מחמת זקנה, ומה הטעם שפוחד מיצר הרע! יום אחד היה לומד בגינתו, קשטה את עצמה בתכשיטים ובבשמים ועברה לידו. משהבחין בה שאלה מי היא? אמרה לו שהיא 'חרותא' שם של אשה פרוצה, תבעה לעבירה ואמרה לו בתנאי שיביא רימון שהיה בגובה העץ, קפץ והביא לפניו. כשבא לביתו הסיקה אשתו את התנור ונכנס לתוכו בכדי להמית את עצמו, אמרה לו מה זה? אייל כך וכך היה המעשה. אמרה לו, זו אני הייתי, ולא השגיח בה. עד שהביאה לו את הרימון שהביא לה. אמר לה: מכל מקום אני לאיסור התכוונתי, ואמרו שם בגמרא, כל ימיו של אותו צדיק היה מתענה על כך עד שמת באותה המיתה. הגמ' מביאה סיפורים דומים על רבי מאיר ורבי עקיבא.

בירושלמי מסכת שבת (פ"א ה"ג דף ח.נ.) מסופר: מעשה בחסיד אחד שהיה יושב ושוה אל תאמין בעצמך עד עת זקנתך, במקום מה שכתוב במשנה אבות, אל תאמין בעצמך עד יום מותך כי היה חסיד גדול והרגיש בעצמו שאין לו כבר שום שייכות לעולם הזה. בשמים התרעמו עליו על שינוי זה ונתנו רשות לרוח אחת לנסות אותו, כיון שנשא עיניו וראה אותה דיבר עמה דברים שאינם ראויים לחסיד כמוהו, אך תיכף ומיד התחרט החסיד והיה לו צער כך גדול מזה, ריחמו עליו מן השמים, אמר לו: רוח אני ורק באתי לנסותך, ללמד אותך שלא תגרוס עוד אל תאמין בעצמך עד עת זקנתך, אלא עד יום מותך. הרי שעד יום מותו של האדם אינו בטוח בעצמו כלל וכלל, ועליו לבקש רחמים שיעזרוהו ה' יתברך שלא יכשל חס ושלוש. כמו שהביאו בגמרא ואמר רבי שמעון בן לקיש יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש המיתו ואלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו כלומר רשע זה היצר הרע אינו מרפה מאף אחד, ואינו מתאש אפילו מהצדיק הגדול ביותר, כל העת הוא צופה לאדם לתופסו במקום ובזמן המתאים להכשילו. ובפרשת כי תצא במלחמת הרשות שהולכים רק קדושי עליון ממש כדכתיב ויספו השוטרים לדבר אל העם ואמרו מי האיש ירא ורך הלבב ילך וישוב אל ביתו ואמרו חז"ל (סוטה מד.) האיש הירא שהירא מעבירות שבידו חוזר מעורכי המלחמה ועל איזה עבירות מדובר? אמרו בגמרא (שם ע"ב) אפילו דיבר בין תפילין של יד לתפילין של ראש שאז הוצרך לברך על תפילין של ראש ונמצא גורם ברכה שאינה צריכה, שהרי אם לא היה מדבר, היה מברך רק ברכה אחת.

ואם כן מי היה הולך למלחמה, אנשים קדושי עליון, ועל אותם אנשים צדיקים נאמר שם: וראית בשביה אשת יפת תואר ופירש רש"י לא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע, שאם אין הקב"ה מתירה ישאנה באיסור. לאנשים צדיקים אלה, צריכה התורה להתיר אשת תואר, ועליהם נאמר: שאם לא היה מותר היה נושא אותה באיסור!! השובה היא כן... אל תאמין בעצמך עד יום מותך, שלא נאמין בעצמינו בשום דבר, וכל חיינו נהיה חרדים שמא נפול ונאבד את עולמינו שעל ידי כך נהיה זהירים תמיד לעמוד על המשמר ולהתרחק מכל חטא. ואפילו ביום המיתה כששוכב האדם על ערש דווי, ויודע בבירור שעוד זמן קצר ביותר עליו לנטוש את העולם הזה ואת כל עניניו וללכת ליתן דין וחשבון לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, גם בעת הזאת צריך רחמים מרובים, ועליו לבקש עזר ה', לעמוד בנסיונות שהוא עלול להכשל בהם, אפילו בשעה הזאת. מעשה באיש נכבד שהיו לו מעלות רבות, אך היה נגוע מאוד בחמדת הממון, בכל פעם שהיה מגיע לנסיון בנדון, היה מאבד את כל אישיותו, וכנרך בלהט, אחר תאוותו. וכלל גדול הוא, שכל מידה רעה שבאדם, אם אינו עמל לשרשה הרי היא מתלווה אליו עד הקבר. כאשר אדם זה חלה ונטה למות, באו אליו חבריו לבקרו להיפרד ממנו, רמז להם שיתקברו אליו, לפי שרוצה הוא להשמיע דבר מה באזניהם כאשר הטו אזנם, אמר להם: רצוני לומר לכם דבר, שתוכלו ללמוד ממנו מוסר. הנה אני מרגיש עתה כי קרב קצי, עוד רגע קט יבואו ויטלוני מן העולם הזה, ובכל זאת הנני מעיד על עצמי, שאם אחד מכם יתן לי כעת כסף, לא אוכל להימנע מלהושיט את ידי ולקחת את הכסף ולהתביאו תחת הכר שאני שוכב עליו. עד כדי כך שולטת בי עדיין מדת חמדת הממון. שמעו וקחו מוסר. ואכן אחרי כרבע שעה יצאה נשמתו והלך לעולמו.

נביא להלן סיפורים כמה גדולי הדורות קדושי עליון עד יום מותם חרדו שלא יעברו עבירות רח"ל, ומה נענה אנחנו הקטנים תנאמץ לברוח מכל חטא מדברים שיכולים להביא לידי חטא ואל נאמר אנחנו מספיק חזקים שיכולים להימנע מחטא. עניין זה הוא לא ח"ו לשבור אותנו, אלא להיפך לעורר אצלנו תמיד את הזהירות מכל חטא ואת ההרחקה ממנו כדי שלא נחשוב בעצמנו שאין אנו צריכים להיות זהירים מחטא מסויים, ובפתע פתאום יגיע עלינו היצר הרע ויפיל אותנו. לכן ציונו חז"ל שלא נאמין בעצמינו בשום דבר, וכל ימי חיינו נהיה חרדים שמא נפול ונאבד את עולמנו, שעל ידי זה נהיה זהירים תמיד לעמוד על המשמר ולהתרחק מכל חטא. כמו אדם שחושש מפני הסכנה.

סיפור רבי אברהם קורזנר ידיד נעורים של רבי אליהו לופיאן בשנת תשי"ח הגעתי לביקור בארץ ישראל ונפגשתי עם רבי אליהו לופיאן בשיבת כפר חסידים, שם הוא כיהן כמשגיח רוחני. שהיתי שם כמה ימים והוא הזמין אותי לישון בחדרו. בוקר אחד אני מתעורר מוקדם, והנה אני רואה את ר' אליהו עומד ליד החלון ומדבר כאילו אל עצמו ובחלישה כדי שלא להעיר אותי משנתי. הטיתי אזני ושמעתי כיצד הוא חוזר פעם אחר פעם על הפסוק ולא תביא תועבה אל ביתך. קמתי ממטתי ושאלתי אותו במחילה מכבודו שיואיל לומר לי פתרון דבר זה? אמר לי ר' אליהו האם הערתי אותך מהשינה? השבתי לו כי הייתי ער כבר, אך הטיתי אזני ושמעתי את הדברים, ומבקש אני ממנו לומר לי את פשרם? נענה ואמר לי: יודע כבודו כי הולכים אנו עוד מעט להתפלל בשיבה, מקומנו בשיבה בכותל המזרח, ובני הישיבה מכבדים אותי בהיכנסי לישיבה בקימה, ובנוסף ממתנינים לי, עד שאני אסיים את קריאת שמע, וכן ממתנינים לי עד שאני אסיים את תפילת שמונה עשרה, ולכן יש

בי חשש שמא ח"ו תיפול הגאווה בלבי, ואף כי לא שייך בזה להכשל בגאווה ממש, מכל מקום לגבוהות לב יש לחשוש, והרי נאמר תועבת ה' כל גבה לב והמילה 'כל' לרבות כל גבה לב, אפילו באופן זה, במי שנתמנה למשפיע בשיבה וכד' ואיך יוכל רב כזה להשפיע על התלמידים, זו היא הסיבה מדוע הנני משנן פסוק זה. מרוב היתרגשותי אמרתי לו בתמיחה, כבוד ר' אליהו האם אנשים זקנים כמוני שבורים ורצוצים בגוף ובנפש, יש לנו עוד לחשוש שמא ניפול בגאווה? ויפן אלי ויאמר מה השאלה? משל למה הדבר דומה לפצצה איומה שמונחת בפינה, או בתוך אולם גדול, מזה כמה שנים, ובמשך זמן זה חלפו לידה אלפי בני אדם ולא התפוצצה, האם משום כך אין כבר סכנה שמא תתפוצץ עוד? על כן הזהירו חז"ל אל תאמן בעצמך עד יום מותך, ככל שמזקין האדם, מתיישנת הפצצה, וככל שהפצצה ישנה, כך גדלה הסכנה ועלולה להביאו בסוף ימיו אף לכפירה רח"ל.

פעם הגיע אדם אחד אל בית מדרשו של האדמו"ר מגור בליל שבת והתישב סמוך לרבי ביטשי' שערך לחסידיו. בעודו עוקב בערנות אחר הרבי, הגיח מאי שם זבוב טורדני והחל להציק לו, סלקו האיש בידו, אך הוא שב והתישב על מצחו, עוד תנועת יד מונפת, אך הזבוב העקשן לא מרפה. משלחו וחוזר, משלחו וחוזר. כעסו של האיש גבר, ובתנועת יד, מחץ את הזבוב על השלחן והרגו. נבהל האיש ממעשה עצמו, הרי זו מלאכת שבת, איסור דאורייתא של נטילת נשמה בשבת, לא ידע להיכן יוליד חרפתו, הלא כל החסידים שסביבו ראוהו בקולנו, ומי יודע אולי גם הרבי עצמו שם לב לכך. כעבר זמן קצר התברר, שלא היתה זו מכת מות, הזבוב פרפר בין חיים למות, אך לאט לאט התאושש התרומם קלות ושוב צנח על השלחן, עד שלבסוף פרש כנפים ונף מן המקום. לפתע מושלך הס בחלל בית המדרש, כולם עושים אזנם כאפרכסת לשמוע את דברי האדמו"ר. ואז נשמע קולו של הרבי. אמרו חז"ל כי יצר הרע דומה לזבוב, ולכאורה מה הדמיון? אלא גם אם נדמה לך שהנפת ידך עליו, והכית אותו מכת מות, דע לך כי טעות בידך, לא. לא. הוא לא מת, הוא עודנו חי, אולי הוא מוכה וחבול, אבל עד מהרה הוא יתאושש ויקום על רגליו וישוב לחיות עם כל הכוחות כבראשונה.

סיפור רבי ירחמיאל בויאר שהיה תקופה ארוכה מנהל של סמינר אור החיים בבני ברק, ופעם נכנס לסטייפלר ושאל אם מותר לו לומר איזו דרשה לפני הבנות בליל שבת קודש? אמר לו הסטייפלר בענווה: לך איני יכול להגיד דעות מה לעשות, אבל אני כשלעצמי לא הייתי מעזי לדרוש לפני בנות, ובפרט בליל שבת כשהן בבגדי שבת. מסופר על רבי יוסף חיים זוננפלד שלא השתתף במצוה טנץ, (ריקוד של מצוה שנוהגים רבים מקהילות הקודש בחתונתם) גם בנישואי צאצאיו ואמר את הטעם: מפני דברי הגמרא (קידושין כ"ט:) בן עשרים שנה ולא נשא אשה כל ימיו בעבירה, שואלת הגמרא היתכן שכל ימיו בעבירה? אלא כל ימיו בהרהורי עבירה, והוא רבי יוסף חיים זוננפלד הלא נשא אשה אחרי גיל עשרים.

מספר רבי אברהם טוקר, ברחוב החילוני נכנסה מודה חדשה של בגדים זולים, שחדרה אף לשולי המחנה החרדי. יושבתי בכלל, ונכנסו שלושה תלמידי חכמים מפורסמים, רבי משה קופשיץ רבי שמחה בונים וולדנברג, ורבי אביעזר פילץ, פנו אלי ואמרו לי נחרצות ר' אברהם, יש לך יד בביתו של רבי יחזקאל אברמסקי, אתה תבוא יחד איתנו ותבקש ממנו שימסור שיחת מוסר ומחאה, נגד התלבושת החדשה. נאסוף את תלמידות בית יעקב, והרב ידבר דברי אלוקים, מוסר ומחאה. לא עזרו לי שום התחמקויות והלכתי איתם. נכנסנו... רבי יחזקאל הגביה את עיניו הביט בתמיחה, ארבעה אנשים משלחת של

ממש, מה קרה? מה רצונכם? אמרתי לו את פרטי העניין כך וכך המצב, ורצוננו לשמוע את מלכנו... הרב הרחרר שניה קצרה ואמר נחרצות, שאני אדבר לפני נשים! לא... אינני מדבר לנשים. ידענו שעם רבי יחזקאל אברמסקי אין מה להתווכח, לא שייך להגיד לו למשל, שהחפץ חיים כן דיבר לפני נשים, ועוד גדולי ישראל, כי את הכל הוא יודע בלעדיו, ואם אף על פי כן החליט כך, וזהו זה... רבי יחזקאל הרחרר קימעה פתח את פיו וגילה את צפונות ליבו, בהתנצלות על שממאן לבוא לנאום לפני נשים, וכך אמר: השנים שלי מלאות, וליצר הרע יש אינטרס מיוחד להכשיל אנשים בשנים הללו. הפסיק הרב אברמסקי לשניה והמשיך הכרתי גדולים שהגיעו לנשים הללו, והיצר הרע תפס אותם, אני לא אתן לו שום ציאנס להכשיל אותי, לא אדבר לפני נשים, אחי"כ סיים והוסיף משפט חד, את הכוחות שה' נתן לי אני מנצל רק לתורה.

פעם ישב רבי ישראל מסלנט בביתו של אחד ממקורביו, שהיה בעל עסקים גדולים, והלה מנה מעות, סכום מופרז והניחם על השולחן, פתאום אחד מבני ביתו קרא לו והוא יצא לחדר אחר. תיכף ומיד עזב רבי ישראל את החדר ויצא החוצה. כשבעל הבית חזר הוא לא מצא את רבי ישראל, פתח את הדלת וראה שרבי ישראל עומד בחוץ, תמה ושאל רבי! למה אתה עומד בחוץ? השיב לו: הלא השולחן מלא מעות... תמה עוד ואי"כ וכי כבודו חשוד חלילה שיקח מהכסף? השיב לו רבי ישראל כן הדר, כשם שאסור להתייחד עם אשת חבירו, כך הוא להתייחד עם ממון חבירו, והלא קל וחומר הוא, הרי בגמרא אמרו בגמרא (בבא בתרא קסה.) רובן בגזל ומיעוטן בעריות, שרוב האנשים נכשלים בגזל ומיעוטם בעריות. ואם כן, אם את מה שמיעוטן נכשלים אסור להתייחד, על אחת כמה מה שרובן נכשלים ולכן יצאתי מהחדר.

בשו"ת משנה הלכות כותב: סיפר לי הנכד של רבי אליהו לאפיאן שפעם בא בחור ושאל את רבי אליהו האם הוא יכול ללכת לחתונה ישאול' לא יהיה שם מחיצה? אמר לו ר' אלה' מה יעשה עם הרחרורים? אמר התלמיד: יאמנו לי הרב שאין לי הרחרורים. אמר רבי אליהו הנכד מרדכי, תשאל אותו מה שם אמו? אי"ל הנכד: למה? השיב: הבחור הוא חולה, וצריך להתפלל עליו לרפואה שלמה לכן צריך לדעת מה שם אמו כדי להתפלל עליו. אי"ל למה? אמר רבי אליהו הרי אני כבר זקן בן שמונים, חצי עור, וכשאני יוצא לרחוב אני רועד מפחד שלא אראה חי"ו מה שלא צריך, והוא בחור, אינו מפחד ואין לו הרחרורים... הוא כנראה בחור חולה וצריך רפואה.

בספר חסידים (סימן תרס) מביא מעשה: באחד שמתו בניו הזכרים, אמר לתלמידיו בשעת מיתתו, יודע אני שאין בי שום עוון, אלא: אחות קטנה היתה לי, והיתה אלמנה, והיתה רצונה

להנשא והיתה מתביישת לומר לי שאמצא לה זיווג. ואני הייתי יכול לזווגה ולא רציתי, למה? כדי שישאר לי כל הכסף וכל הנכסים שלה. ובשביל זה מתו בניו בלא בנים. נורא למתבונן: מדובר כאן באדם תלמיד חכם ירא אלוקים שיש לו תלמידים, וקודם מיתתו הוא מתוודה בפני תלמידיו שאין בו עוון רק העוון הזה, ובגלל תאוות הממון גרם לאחותו צער של שנים על גבי שנים, אלמנה מסיכנה שביקשה לשקם את עצמה להנשא וללדת ילדים. עד כמה האדם צריך זהירות כל יום ויום שחס ושלום לא יפול ממדרגתו.

מעשה היה בערוב ימיו של רבי שמעון שקאפ והוא שוכב בבית חולים חולה תשוש וזקן, באחד הימים אירע ונכנסה לחדרו אחות שעבדה במקום והיא הייתה גויה זקנה, ועם כל זה, כשאך הבחין בכך, עזב ר' שמעון את החדר בן רגע, מחששו ליחוד... נדהמו תלמידיו ושאלוהו רבינו, הרי הרב זקן, והיא גויה ערלה מכוערת וזקנה מאי כולי האי? אתם לא יודעים נענה ר' שמעון ואמר: היצר הרע יעשה אותי צעיר, ואותה צעירה ויפה.

סיפר רבי שלום שברדון עובדא שהוא בעצמו היה עד ראיה לה. רבי שלום היה פעם בבית המדרש הגר"א שמה הבחין באיש ירושלים הידוע בשם רבי חיים טודרוס הרשלה ז"ל אשר ישב ולמד ושיון לו את תלמודו בינו לבין עצמו. היה זה ביום חם בקיץ, בחוץ בתוך החצר שחקו ילדים ברעש, ובקול גדול אשר נשמעו בבית המדרש פנימה, אך רבי טודרוס אשר היה ניכר על חזונו ופניו, שהקולות מפריעים לו במדה גדושה, אזר כח ולא אמר להם דבר ולא חצי דבר. אחרי זמן רב שישב לו רבי טודרוס ולמד לעצמו, נכנס לו החברותא של רבי טודרוס שרצה להתיישב נגדו ולהתחיל ללמוד כמנהגם בכל יום. אך רבי טודרוס לא מוכן להתחיל ללמוד עדיין, הוא ביקש מהחברותא אם יוכל לצאת החוצה לבקש מהילדים שילכו לשחק במקום אחר, כדי שלא יפריעו לנו ללמוד. רבי שלום שברדון סיפר שהדבר עורר אותו תמיה רבת, על רבי טודרוס, הלא כבר הכרתי על פניו שכבר יותר משעה הדבר מפריע לו עד מאד, כמו שהיה ניכר על פניו בכל הזמן, אם כן תמהתי מדוע המתין רבי טודרוס לדבר עם הילדים שלא יפריעו לו ללמוד רק עד שהחברותא שלו הגיע, ולא הלך בעצמו לבקש מהילדים שלא יפריעו לו: לרוב תמיהתו מספר רבי שלום הלכתי בעצמי לרבי טודרוס ושאלתי אותו בארבע עיניים מה פשר הנהגתך המוזרה? אתה יושב וסובל את קולות הילדים ואינך מגיב עליהן כלל, ורק כשהחברותא שלך נכנס פתאום אין אתה מסוגל עוד לשמוע את קולותיהם? רבי טודרוס ענה ואמר אגלה לך סוד גדול, תדע שאני מצד טבעי נולדתי בטבע להיות רגון נורא, לכן עבדתי על עצמי וקבלתי על עצמי שבשום אופן

לא אכניס את עצמי לדבר שיכול להביא אותי לידי רוגז וכעס, אשר על כן על אף שהילדים הפריעו לי הרבה לא הסכמתי ללכת בעצמי ולומר להם דבר, כי חשדתי את עצמי אולי אדבר עמהם מתוך קצת כעס, ולא היה לי ברירה אלא לסבול ולחכות עד עת בואו של החברותא שלי ולבקש ממנו שהוא יעשה זאת בשבילי. המעשה עדיין לא נגמר... מספר רבי שלום, כשכולי מלא התפעלות מתשובת רבי טודרוס, הלכתי וסיפרתי דברים כהוויתן לגיסי רבי שלמה זלמן אויערבאך. גיסי זצ"ל אישר את הדברים ואמר לי: מכיר אני את רבי טודרוס כבר יותר מחמשים שנה, ויודע אני הדברים מכלי ראשון, כי אכן אמת הדבר כי נולד במדה גרועה של כעס, ובכל זאת עבד על עצמו משך כל השנים, עד שזכה לעקור את המדה הזאת ממנו לגמרי, וממש שיבר את טבע הרע הזה לרסיסים. אך בכל זאת עדיין לא האמין בעצמו, אחרי חמשים שנה של עבודה מרובה לעקור את מדת הכעס, ולא רצה לומר דבר מה לילדים, מחשש רחוק שאולי יתעורר בו מדת הכעס אשר היתה טבועה בו לפני חמשים שנה.

פעם לאחר תפילת מנחה בבית כנסת זכרון משה קיבץ רבי טודרוס כמה בחורים משיבת חברון, כדי שיעשו לו הטבת חלום, לאחר שגמר את סדר הטבת חלום, שאלו אחד מהבחורים אולי הרב יכול להגיד לנו בדיוק מה היה חלומי? כי ראה שהיה ממש דואג ממנו עד כדי כך שהרגיש מוכרח לעשות הטבת חלום. ענה להם אגלה לכם, וכשהתחיל לדבר ראו שדיבר בפחד גדול, ואמר חלמתי... חלמתי... שזכיתי בפייס בהגרלה, ששווי הפרס הוא כמה מאות אלפים ולכן עשיתי ההטבה ע"כ דבריו. שאל אותו אחד מהבחורים הלא שמענו מחלומות רעים בהרבה ממה שחלמת על זכייה במפעל הפייס, ומה היה כל הדחיפות והנחיצות הגדולה לבטל השפעת החלום? ר' טודרוס הרגיש כאילו הבחור עשה ממנו צחוק עי"ז שחושב שהחלום הזה שהוא חלם ראוי לבטלו עי"י הטבת החלום. אמר לבחור: אינני מבין אותך, איך יתכן שחלום כזה הוא חלום שאינו צריך לבטלו? הלא אני איש זקן, האם לא מספיק לי הנסיונות שיש לי שאני צריך לקבל עכשיו עוד נסיון, נסיון העושר? והוסיף עוד ואמר: ומה עם ילדי, בני ובנותיי, שאני מוסר נפשי לחנכם על פי דרך התורה, וברוך ה' עד עכשיו הצלחתי, האם שייך לחנכם בהשגות שחייתי את חיי מתוך עשירות? האם לא איכפת לכם שאני אהיה מוכרח לקבל עוד נסיונות החיים? אינני מוכן לזה די לי במה שיש לי מכבר! לסיכום: על האדם להיזהר ולהתרחק מכל דבר היכול לגרום לו לחטא, ואל יאמר אני לא אחטא, כי היצר חזק ממנו.

ידיעות חשובות וכן דברים מגדולי ישראל ערוך בדרך של שו"ת

שאלה: מה צריך להיזהר בחומרות של ערב פסח? **תשובה:** רבי ישראל מסלנט היה מעורר רבות שחומרות הוא דבר טוב כל עוד אין יהודי או אשתו או אחד הילדים שנפגע מזה, אבל אם מישהו נפגע מזה או שזה על חשבון מישהו אחר, אז החומרה היא להקל מאוד ואם מחמיר על חשבון אחרים אין לו שום שכר מזה אלא להיפך רק עונש יקבל ע"כ.

שאלה: מי שמאוד קשה לו ההכנות לשבת ולפסח, מה יעודד אותו להמשיך? **תשובה:** מובא בשערי תשובה סימן רנ סק"ב בשם האר"י שהזיעה שאדם מזיע מההתאמצות לשבת זה כמו דמעות ומוחק לו את העוונות. וידוע שהיה אומר רבי אליהו לופיאן כן על הכנת הבית לפסח.

שאלה: ממה צריך להיזהר מאוד בערבי פסחים? **תשובה:** לא להיות גנב, והיינו לא להיכנס לחובות שאינו יודע מהיכן יחזיר אותם. ורוב

ועושה את ההכי טוב, ועי"י ההודאה נפטרים כל הבעיות.

שאלה: בפרשת צו מובא הרבה מענייני הקרבנות שמכפר, מה מכפר כיום שאין לנו מקדש? **תשובה:** הנביא בהושע אומר חסד חפצתי ולא זבח, אדם שעבר עבירה ורוצה כפרה יעשה חסד עם השני בפרט מה שהוא לא מחוייב וזה מה שמחזיק את האדם לא להיענש בעונשים המגיעים לו על העבירות, והקב"ה כשרוצה להעניש אדם הוא מביא לפניו הזדמנויות של חסד על מנת שיפטר מהעונש ואם יעשה את החסד אזי יזכה לישועה גדולה וחלילה להימנע מלעשות חסד רח"ל. ויש להוסיף את דברי הילקוט שמעוני אמר הקב"ה חביב עלי חסד שאתם גומלים זה לזה יותר מכל הקרבנות בעולם.

שאלה: רש"י בפרשה בעניין קרבן תודה מביא את הצורך להודות לכל מי שנעשה לו נס, מהי הסוגיה הגדולה של התודה? **תשובה:** אמירת תודה לה' על חיינו המסורים בידו ועל נשמותינו הפקודות לו ועל ניסיו שבעל יום עמנו וכו' היא אחד הדברים שפותחים שערי שמים ומסירים את הדינים הקשים ואז אפשר לבקש מה שרוצים, ומצינו כן בברכת המזון שאחרי אמירת נודה אנו מבקשים על הכל רחם על ישראל ועד והרווח לנו מכל צרותינו, וכן אחרי מודים של שמו"ע נפתחים שערי שמים ואז מבקשים בשים שלום גם טובה גם ברכה גם חיים חן וחסד רחמים גם עליו גם על כל ישראל, ואיך מבקשים כ"כ הרבה למרות כל העוונות שבידינו? התשובה היא כי כשנתנו תודה יש לנו את האפשרות לבקש מה שרוצים כי יש רחמים ושערי שמים נפתחים, וגם כשיש צער ויסורים צריך להודות שלמרות ההסתרה הקב"ה איתנו ומטיב איתנו

החובות נובעים מזה שאנשים חיים בלי חשבון וכל מה שרואים אצל השני מוכרח להיות אצלם. וגדולי ישראל אמרו שדין הוא צרה גדולה בדורנו, ובפרט בערבי פסחים יש שעושים קניות בלי חשבון ובלי מחשבה ונכנסים לחובות שמתגלגלים עם זה כל החיים. ולכן החכם עיניו בראשו וינהג בחכמה ויוציא רק מה שיש לו ויכול, ובלא"ה יצטמצם, ועדיף הקושי הזה, מאשר הקושי החמור של גלגול החובות, עד מצב של חוסר יכולת להחזיר, ר"ל.

שאלה: אחד מכללי הרמב"ם בהנהגת הבית הוא שיהיה דיבורו עמה בנחת. מתי יש להקפיד בזה? **תשובה:** ביתר שאת הדברים נאמרים על ערב שבת וחג שיוזוהרו מלהרים את הקול זע"ז, ומובא בכף החיים סימן כז אות לה שבת שיש בו מחלוקת בערב שבת או בליל שבת יהיה להם מקרה רע באותו שבוע ולא יצאו נקיים מזה רח"ל. וכע"ז כתב החת"ס כיוון שע"י השבת מתברכים ששת ימי המעשה ובשביל להחזיק את הברכה צריך כלי, ולא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה אלא השלום, וא"כ ברגע שיש ריב בבית בשבת מקולקלים כל ששת ימי המעשה. ויש להוסיף שכעת ערבי פסחים מתחילים הנקיונות בבית, אם ראש הבית יחזור לבית כל יום, יתעניין ברוגע מה התקדם ויפרגן ע"כ מכל ליבו וגם ישתתף קצת בדברים, מובטח לו שהדבר יעורר את בני הבית להמשיך ביתר שאת הלאה בשמחה ובסיפוק. ובוודאי שיוזר לא להעיר על מה שבגלל הנקיונות אין סדר וכדו'.

שאלה: כידוע סדר היום מתחיל מההשכבה של הילדים בכדי שיהיה סיכוי להשכמה נורמלית, איך עושים את מלאכת ההשכבה של הילדים בלי מאבקים? **תשובה:** לאחר שקבענו להם שעת שינה לכל אחד לפי הגיל מסכמים עם הילד שאם

הכל יהיה מוכן כמו שצריך, הבגדים במקום ואחרי מקלחת וכו' הוא יקבל שעת איכות עם אמא או האבא, דבר זה נותן לילד המון והוא לא יותר ע"ז תמורת למשוך עוד זמן מחוץ למיטה, וזה בתנאי שההורה יקפיד שהשעה תהיה איכותית עם הילד או הילדים בלי טלפון ומרוץ של החיים ודבר זה נותן המון כוחות וביטחון לילד, ומונע המון בעיות נפשיות המצויות כיום. ובלי קשר להשכבה קשר חם והדוק עם ההורה מונע את רוב רובם של הבעיות שיש לנוער.

שאלה בחושן משפט:

אדם מצא כסף בבית כנסת ויש שם מצלמות האם צריך להתבונן במצלמות ממי נפל הכסף? תשובה: מצד הדין לא צריך כי אין בו סימן אבל לפני משורת הדין צריך.

מדור זה יש להימנע מלקרוא בשבת: רעיונות שנשלחו השבוע ובהם המון פתרונות לבעיות שהובאו בשבועות קודמים:

א. פתרון טוב לניקיון הבקבוקים של התינוקים: לכבס בקבוקים עם הפיטמה במכונת כביסה זה מנקה היטב.

ב. לגבי תלישת שערות - אם התלישה מותנית בעוד פעולה תוך כדי תלישה, כגון מציצת מוצץ, אצבע, שתיה מבקבוק וכד'. ניתן למנוע את התלישה ע"י גמילה מהפעולה האחרת. כגון גמילה מהמוצץ. [אצלנו כאשר נודע לנו המידע הנ"ל מיד גמלנו ממוצץ וחדלו התלישות לאלתר] ועוד כתבו: מסתבר שהתינוק התרגל למגע מסוים של השערות, ברגע שהשיער יהיה רטוב בקרם שיער/גוף וכד' התינוק לא יצליח לתפוס ולא ירגיש כרגיל ויפסיק למשוך- מניסיון.

חידות

בחורף? **ד.** תחליף את המילה בגד לרגל והוא יפסיד את ממונו? **ה.** דברים הקשורים לפסח? **ו.** איזה מילה אונקלוס כתב כפול? **ז.** ספרו של חנוך הנחך אייגש זצ"ל? **ח.** איזה חיה תירגם אונקלוס לשם של עוף? **תשובות:** **א.** צו חוקת בהר במדבר תרומה ויגש דברים. **ב.** דשן. **ג.** מעיל. **ד.** פשט את בגדיו - פשט את הרגל. **ה.** לפחות 3 חמץ מצות זבח דם. **ו.** סביב - סחור סחור (ו' ב). **ז.** מרחשת. **ח.** שור תור.

חידון ידע תורני לצעירים: **א.** מתי אוכלים חמץ בפסח? **ב.** איזה טלה לא שוחטים בפסח? **ג.** מה הקשר בין ראש לחודש ניסן? **ד.** מתי אומרים הגדה של פסח בלי אכילת מצה ומרור? **ה.** מי משתתף קבוע בהכנות לפסח אפילו שהוא מגעיל? **ו.** מי הוא אחד מארבעה שנוהגים לבערו מן העולם בערב פסח? **ז.** מה רגילים להוציא מהבתים לקראת פסח למרות שלא החמיץ? **ח.** איזה דבר שמוציאים אותו לא מקיימים בו מצוות השבת אבידה? **ט.** איך יכול להיות בעל מום תם? **י.** איזה דבר נקרא שלנו אפילו שהוא לא שלנו? **תשובות:** **א.** בפסח שני. **ב.** מזל ניסן טלה. **ג.** "החודש הזה לכם ראש חודשים". **ד.** בשבת הגדול. **ה.** מי שמגעיל כלים. **ו.** הלולב

חידות שינון הפרשה צו לפי סדר הא - ב: א. במה משה חגר את אהרן? **אבנט. ב.** על איזה אצבע נתנו את הדם? **בוהן. ג.** איזה כהן היה אהרן? **גדול. ד.** את מה מוציאים מחוץ למחנה? **דשן. ה.** מקום אשר תשחט העולה תשחט? **החטאת. ו.** מה כתוב שיעשה משה עם הדם? **ויזרוק. ז.** מי יאכל את המנחה מבני אהרן? **זכרים. ח.** איזה כלי שבשלו בו ישבר? **חרס. ט.** לאיזה מקום מוציאים את הדשן? **טהור. י.** איזה שוק נותנים תרומה לכהן? **ימין. כ.** עונש לאוכל דם? **כרת. ל.** מה אוכלים עם הבשר? **לחם. מ.** סל של מה אמר ה' למשה לקחת? **מצות. נ.** כלי שבשלו בו חטאת שאפשר לנקות ולהשתמש בו? **נחושת. ס.** באיזה מדבר ציווה ה' את משה? **סיני. ע.** חלב של אחד מהבהמות האסורים? **עז. פ.** דין הבשר של השלמים ביום השלישי? **פיגול. צ.** מה הוא נזר הקודש? **ציץ הזהב. ק.** מה נאמר על תורת האשם? **קודש קדשים. ר.** מה עשו עם הקרב והכרעים? **רחצו במים. ש.** במה היו החלות של השלמים בלולות? **שמן. ת.** החטאת אשר יובא מדמה אל אהל מועד דינה? **תשרף.**

חידות פרשת שבוע פרשת צו: א. 5 פרשות בפרשה? **ב.** משיבית את האדמה? **ג.** לובשים אותו

ג. הרחקת יונים ממנוע של המזגן - מדביקים דוקרנים (קונים בסמבור) על המנוע של המזגן ובס"ד אין יונים. ועוד כתבו: שמתי נייר כסף על כל החלק העליון עם סרט דבק עבה וחזק או דוקרנים או דיסק או מראה או דחליל בצורת עורב.

ד. מכונת כביסה חדשה שהבגדים יוצאים מוכתמים - מניסיוני לבדוק ממה הכתמים. אין הרבה הגיון שמכונה תעשה כתמים סה"כ מכניסה מים ומסתובבת אני גילתי פעם שהכתמים נהיים על בדים מסוימים מחומר של מרכז הכביסה או מקרם שיער שמשתמשים לילדה יש לקחת חולצה מוכתמת ולנסות עליה עם חומרים מה גורם לכתם.

התורה חסה: בקשות עזרה וסיוע שנשלחו ע"י הקוראים, למי שיש פתרונות או רעיונות לשלוח ע"מ לסייע לציבור מתבקש לשלוח למיל שבסוף העלון והקב"ה יחזיר לו בכפלים:

א. לפני מספר שבועות הובא בעלון אפשרות למחברות במחשב בשם NOTEONE והשמוש בהן אכן נוח ומועיל מאד, מומלץ בחום. אולם דבר אחד לא הצלחתי לגלות אם ואיך אפשר לכתוב הערות שוליים על הנכתב שם, אשמח אם למאן דהו יש עצות בנידון.

ב. רציתי לברר אם יש מי שיודע פתרון למי שיש לו כבד שומני.

ג. למי יש ניסיון עם חיידיק בקיבה חוזר.

ד. האם וכיצד ניתן לכבס טלית בבית. ואיך מסירים כתמים עובש מטלית

ה. היכן אפשר לעקור שן בינה ללא עלויות סיכונים וכאבים מיותרים?

ו. האם אפשר להודיע היאך להגיע למידע על הבעיות והפתרונות שיש בטאבו משותף.

מארבעת המינים. **ז.** אבק. **ח.** הפתיתים שמחפשים אותם בבדיקת חמץ. **ט.** הבן מארבעת הבנים. **י.** מים שלנו.

חידות ילדים על ענייני כתר: א. איזה כתר שמים על האדם, אבל לא על ראשו? **ב.** איזה כתר שמים תחת האדם? **ג.** איזה מלך אין לו כתר? **ד.** לאיזה דבר קדוש שמים כתר? **ה.** לאיזה יהודים מפורסמים בהיסטוריה היה כתר מלכות לראשם? **ו.** איזה כתר משומש במלחמות? **תשובות: א.** כתר בשן. **ב.** כסא 'כתר'. **ג.** אריה מלך החיות. **ד.** לספר תורה. **ה.** יוסף הצדיק מרדכי היהודי אסתר המלכה דוד ושלמה ועוד. **ו.** מכתרים מקום מסויים מכל הכיוונים.

חידון משמעויות מילים לפרשת צו. ז' משמעויות למילה חבוש. חבוש - קשור. "ויחבוש להם מגבעות" רש"י: לשון קשירה (ויקרא ח' ג). **חבוש - לשון תיקון.** "ויחבוש להם מגבעות" תרגום: ואתקן להון כובעין (שם). **חבוש - לשון זרז** "ויחבוש את חמורו" תרגום: וזרזו ית חמריו (בראשית כב ג). **חבוש - טעון** "ועמנו צמד חמורים חבושים" רד"ק: חבושים טעונים (שופטים יט ו). **חבוש - אסור.** נעול. **חבוש בבית האסורים. חבוש - שכיסוהו בתחבושת.** הפצע חבוש. **חבוש - שם של פרי.**

בכל ענייני העלון, וכן להשיג את העלון 'המלא' במיל או בכתב יותר גדול

אפשר לפנות למיל: 456alon@gmail.com

יש לדייק במייל ולכתוב קודם 456 ואח"כ alon@gmail.com או לטל: 0527633431

מאוצרות הפרשה

הקרבנות צריכה כהנים... ואם כן, אחי ורעי, לפי דברינו אלה לו יהא שאפילו אם יבוא אליהו הנביא וגם משיח צדקנו בימינו, הלוא יהיה צריך לנו להתחיל תיכף בענייני הקרבנות ושאר עבודות שבמקדש, ולזה הלוא נחוצים לנו כהנים שיודעים דיני הקרבנות, ובלא כהנים אין לנו תועלת בבנין המקדש, ולבסוף אין מצוי לנו לעת עתה אף כהן אחד שידע דיני הקרבנות כראוי, כמה מהבושה והכלימה נשיג אז, ואנה נוליד את חרפתנו, שאז ייוודע כי כל תפילותינו ובקשותינו לביאתו היו רק מהשפה ולחוץ, ולא באמת ובתמים ובלב שלם, כי לו חפצנו באמת שיבוא, הלוא היה לנו להיות מוכנים לזה."

זו אם כן כוונת המדרש פליאה: כאשר שואלים תלמידיו של רבי יוסי בן קסמא אימתי בן דוד בא? הוא משיב להם בתביעה: "זאת תורת העלה" – כלומר, לפני שמבקשים שמישיח יבוא ונוכל להקריב קרבנות, יש להשתלם ב"תורת העולה" – בלימוד דיני הקרבנות!

אז, ורק אז, "נוכל באמת לתבוע מהקב"ה שישלח לנו משיח צדקנו" כסיום לשונו של מרן החפץ חיים שם "כי כבר אנו מוכנים לביאתו, ואז בוודאי ישלח לנו את אליהו הנביא, משיח צדקנו במהרה בימינו אמן."

ולבש הכהן מדו בד (ו, ג) מהו "מדו"? דרשו חז"ל (פסחים ס"ה): כמדדתו, שלא יחסר ולא יותיר. דהיינו שכל כהן וכהן תגיע כתנת הבד שלו, בעת עבודתו בתרומת הדשן, בדיוק על כפות רגליו – שלא תהיה קצרה יותר וגם לא ארוכה יותר. וכן פרש רש"י: "מדו בד" – היא הכתנת שתהא כמדדתו. ונשאלת השאלה: מדוע כתבה התורה דין זה כאן, ולא בפרשת תצוה עם שאר דיני עשיית בגדי הכהונה?

ההסבר הוא שדין זה מובא דוקא כאן, מפני שיש הבדל בין דין מדת הבגדים שלובשים הכהנים בשאר העבודות, לבין מדת הבגד בעבודת תרומת הדשן – בשאר העבודות לבשו הכהנים אבנט (חגורה) מעל לכתנות, כך שגם אם היתה הכתנת ארוכה מידי, עד שהשתפלה לארץ, יכלו למשוך אותה כלפי מעלה ולהחזיק את האורך מיותר באבנט. לעומת זאת, בעת תרומת הדשן לא לבשו הכהנים את האבנט (וינא כ"ג), ועל כן לא היתה להם אפשרות להגביה את הכתנת, ולמנוע ממנה להגרר על הארץ. מכיון שכך, דוקא בתרומת הדשן נצטוו לדייק במידת הבגד שלא יהיה ארוך מידי. ודבר שמויחד דוקא לעבודת תרומת הדשן, מתאים שיוזכר עם שאר דיני עבודת תרומת הדשן. (בנין שלמה)

אם על תודה יקריבנו (ז, יב) יהודי חשוב, חסיד סלונים, ששרוי היה בצרה גדולה, זכה לראות עין בעין את חסדי ה' כאשר באורח נס נושע מצרתו ויצא מאפילה לאורה. הוא התחבט מאוד בשאלה 'מה אשיב לה?', איזה דבר הוא יוכל וצריך לעשות כדי להשיב להקב"ה מעט על הטובות שגמל עמו, הוא התחבט אם להקים גמ"ח או ארגון חסד, או אולי לתרום ספר תורה, ועוד שלל רעיונות. כשלא ידע להכריע בשאלה זו קם ונסע אל מורו ורבו, כ"ק האדמו"ר בעל נתיבות שלום מסלונים זי"ע, ושטח בפניו את לבטיו. ענה לו הרבי במתק לשונו וחכמתו האלוקית: 'לו אתה שומע לי, אל תעשה דבר! מוטב שתישאר כל ימי חייך עם ההרגשה הזאת של 'מה אשיב לך?'; עדיף שתישאר כל חייך בהרגשה של 'לפיכך אנחנו חייבים להודות לך', אל תפטור את עצמך על ידי הקמת ארגון או גמ"ח, מהחובה התמידית להכיר בכל עת בטובתו של הקב"ה!'

צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העלה הוא העלה על מוקדה (ו, ב) בפסוק זה יש הבדל בין הקרי [צורת הקריאה של המלה] לבין הכתיב [צורת כתיבתה]. הכתיב אומר: "הוא העלה", ואילו הקרי אומר "היא העלה". ויש להבין מדוע קיים הבדל זה? מה רצתה התורה שנלמד ממנו? הענין הוא, שאדם המביא קרבן עולה עלול לחשוב שהבהמה שהוא מקריב היא עיקר הקרבן, אבל האמת אינה כך, אלא הוא עצמו העולה, האדם הוא עיקר העולה, שאם לא כן, אם אדם אינו חושב שכל מה שעושים לבהמה או לעוף, היו צריכים לעשות לו כדי לכפר עליו – אין שום ערך לקרבן.

לכן צורת הכתיב אינה כמו צורת הקרי, אלא "הוא העולה", לרמז שהמקריב הוא עיקר הקרבן ולא הבהמה. (לאור הנר)

זאת תורת העלה (שם) לאדמו"ר בעל ה"נתיבות שלום" מסלונים זצ"ל הגיע יהודי ותנה לבו בפניו: "אני סובל כל הזמן ממחשבות אסורות שלא מרפות ממני. קבלתי על עצמי כמה וכמה פעמים לגרש אותן, אך הן לא מניחות לי. אינני מצליח להפטר מהן". השיב לו הרבי: אמשול לך משל. אדם ראה יער גדול והחליט לבנות עליו עיר גדולה. הוא לקח מסור והחל לכרות עץ אחר עץ. העבודה היתה קשה ולקחה המון זמן, אבל הוא היה נחוש בדעתו והמשיך במלאכה.

דא, עקא, אחרי כמה חדשים של עבודה, בעודו ממשיך לכרות, הוא הבחין שהעצים שכרת החלו לצמוח מחדש. יצאו מהם ענפים חדשים... "רבנו של עולם! מה אני עושה?" "הרהר בלבך. עבר שם פקח אחד ואמר לו: "למה אתה עובד כל כך קשה? קח גפרור אחד ותצית את כל היער. כל העצים ישרפו מאליהם, שום עץ לא יחזור לצמוח, ותוכל לבנות עיר שלמה".

והרבי המשיך לנמשל: כשצריך להלחם עם מחשבות, אם תתחיל להוריד מחשבה אחת – עד שתוריד אותה, תצמח מחשבה אחרת במקומה. הדרך היחידה היא: להבעיר אש! להגביר את אש התורה ולהבעיר אש של יראת שמים בלבך! לא להשאיר היכן שאתה נמצא, אלא לחפש דרכים להתרומם ולהתעלות."

"זאת תורת העלה" – אל לו לאדם להסתפק באותה דרגה שהוא מצוי בה. עליו להעלות את עצמו, להתרומם. והדרך להתרומם היא על ידי "זאת תורת" – לימוד תורה. כל תוספת של תורה מרוממת את האדם אל על. כל תוספת של תורה היא אש שבכחה לגבור על היצר הרע.

(רבי גואל אלקריף שליט"א, נאה דורש)

שם. מדרש פליאה: "שאלו תלמידיו את רבי יוסי בן קסמא אימתי בן דוד בא, אמר להם זאת תורת העולה" (סוכה במשק אלעזר). מבאר הגאון רבי יוסף ליברמן שליט"א, בעל 'משנת יוסף' כך. בקריאה קדושה שפרסם מרן החפץ חיים זצוק"ל (באדר ב' תרפ"ז) הוא מעורר: "בכל תפילה ותפילה אנו מתפללים לך שישלח לנו משיח צדקנו, ושיבנה ביהמ"ק במהרה בימינו. ותכלית נרצה מבנין ביהמ"ק הוא, שיתלה לנו כבוד ד' כמו שהיה במקדש מלפנים, ושנקריב קרבנות כמו שכתוב בתורה. ועל זה אנו מתפללים בברכה מיוחדת בשמונה עשרה ו'השב את העבודה לדבר ביתך' וכו'... כללו של דבר, אין לנו שום תפילה ובקשה שהננו מתפללים על ביאת משיח צדקנו שלא תהיה בה הכוונה והעיקר שנוכל להקריב סדר הקרבנות כמו שכתוב בתורה. 'והנה זה ידוע שעבודת

הנהגה שמימית ללומדי התורה!

וְאֵת כָּל הָעֵדָה הִקְהֵל אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד. (ח', ג') ופרש"י: "הקהל אל פתח אהל מועד" - זה אחד מן המקומות שהחזיק מועט את המרובה. הנה, כבר תמהו: מדוע הצטוו משה להקהיל את העדה אל פתח אהל מועד, ולהזדקק לנס מיוחד שהמועט החזיק את המרובה? כלום לא היה מן הראוי לכנס את כולם במקום גדול ומרווח, ואז היה מתייטר הצורך בשינוי חוקי הטבע?

תשובה נוספת לכך נביא במאמר שלפנינו, לא לפני שנקדים לכך כדרכנו מעשה ולקחו: אברך תלמיד חכם בא ערב אחד אל ביתו של ראש ישיבת פוניבז' מרן רבי אלעזר מנחם שך זצ"ל להתיעץ עימו. הוא סיפר לראש הישיבה כי משפחתו ב"ה התרחבה לאחרונה, וסבור הוא כי הגיעה העת לחשוב על העתיד. לדבריו, הוא הורגל לרמת חיים שאיננה גבוהה, וכך הוא מצליח לשרוד את חיי היומיום בצמצום, עם המשכורת הנמוכה של רעייתו, והמלגה הדלה של הכולל. אלא שכעת נולד בנו בשעה טובה ומוצלחת, ונראה כי אין מנוס מלחשוב על הגדלת ההכנסות.

האברך סח לראש הישיבה כי אין הוא מסוגל להתנתק חלילה מלימוד התורה. התוכנית שעומדת על הפרק, היא לצאת לעבוד בשעות הלילה, בעיסוק שאמור להכניס לו משכורת נאה ומכובדת, וכך יוכל להמשיך ולהתמיד בלימוד התורה במשך כל שעות היום. מבקש הוא, אפוא, לשמוע את דעת ראש הישיבה בעניין. הרב שך, לאחר ששקל את כל הצדדים, יעץ לו שלא לממש את תוכניתו זו. "אם עתותיך בידך - מוטב שתוסיף ללמוד גם בשעות הלילה. ובאשר לפרנסה - הקב"ה כבר ידאג לך", אמר לו. האברך נטה לקבל את דברי ראש הישיבה, אך מאחר והדברים לא נאמרו כהוראה מחייבת - הם לא הוחלטו אצלו באופן חד משמעי. וכעבור תקופה קצרה מצא את עצמו אותו אברך עוסק בשעות הלילה בעבודה מהצד.

חלפו להם מספר חודשים. יום אחד פגש הרב שך את מידענו, וביקש לשמוע ממנו כיצד השפיע עליו השינוי שעשה. ואז סיפר לו האברך דבר מדהים: "הן אמנם הכנסותי גדלו להפליא מאז שהתחלתי לעבוד בלילות, אך בסיכום המאזן החודשי, מוצא אני כי כאשר הייתי שקוע בלימוד התורה יומם ולילה - נותרתי בסוף כל חודש ביתרה גדולה יותר ממצבי כיום, זאת למרות שכאמור יש לי הכנסות גבוהות בהרבה!"

החזיר לו ראש הישיבה: "הדבר פשוט ומובן, בלי כל ספק! לאברך השקוע בלימוד, אשר תורתו אומנותו, יש הנהגה שמימית מיוחדת. כאשר הקב"ה הבטיח לדאוג לרווחתם של לומדי התורה - הרבה דרכים למקום כיצד להחיל את הברכה על המלגה המצומצמת שמקבלים בכולל. הנהגה אשר 'שומרת' על מכונת הכביסה שלא תתקלקל, ועל מוצרים נוספים שיחזיקו מעמד יותר זמן. היא סוככת על בני הבית מפני מחלות, ומסייעת לאברך שלא להוציא הוצאות מיותרות. "אבל משביקשת לצאת ממסגרת הלימוד ולהתחיל לעבוד, כעת ההנהגה כלפך שונה. ההתייחסות אליך היא כאל יהודי עובד העמל לפרנסתו, ועל כן ברור שעל מנת שיהא סיפק בידך לכלכל את ביתך וילדיך - אין די בכמה שעות עבודה בלילה, ויש צורך להשקיע מאמצים רבים יותר כדי להגיע אל הסכום המבוקש..."

הרי לנו, כי ללומדי התורה ישנה סיעתא דשמיא מיוחדת שהמעט שבידם יספיק ברווח לכלכל את ביתם ומשפחתם.

ועל פי רעיון זה נבין, מפני מה ציוה הקב"ה להקהיל את כלל ישראל דווקא במקום כה צפוף ודחוק: שכן רצה הקדוש ברוך הוא ללמד, שכמו שבאהל מועד - מקום השראת השכינה - מצינו שה' מועט החזיק את המרובה, כך ניתן למצוא אצל כל אדם המקדיש את חייו לעבודת ה', שדווקא ההסתפקות במועט, סופה 'להחזיק את המרובה'. לכל עובד ה' החי בצמצום ובמיעוט ממון - ישנה ברכה מיוחדת שיזכה לפרנס ביד רחבה את ביתו ומשפחתו הברוכה, זאת על אף הכנסותיו המופחתות! ('ללמוד' - יוקרא - מאוצרותיו של הרב מרדכי פרוינדליך זצ"ל שיצא לאור בימים אלו)

פינת ההלכה

לקרוא מגילת אסתר במוצאי שבת ליל פורים לפני ברוך המבדיל

בפורים תשפ"ד חל י"ד אדר להיות ביום ראשון, וידוע דעת המג"א שאסור לקרוא בשבת מפלג המנחה את המגילה הגם שבשעת הדחק בימות החול מתירים לקרוא מפלג המנחה, אבל במוצאי שבת אסור להקדים מפלג המנחה, כי יש את גזירת רבה שלא לטלטל מגילה בשבת. אולם הביא הגאון ר' גדליה הוניגסברג שליט"א בשיעור בליל שבת זכור שיש חולקים על המג"א, (דעת החתם סופר והנצי"ב ועוד שמתירים לקרוא). אולם המשנה ברורה לא כתב בענין כלום. שמעתי מהגאון ר' מנחם מנדל לובין שליט"א בשיעור בכולל בערב תענית אסתר תשפ"ד שדן בשאלה במי שהתפלל מעריב במוצאי שבת ליל פורים דפרוץ ושכח לומר אתה חוננתנו וכו' על המגילה, האם יכול להתחיל לקרוא את המגילה, כי כל עוד לא אמר ברוך המבדיל לכאורה יש עליו איסור לקרוא במגילה מה שהיה אסור מפלג המנחה בגלל גזירה דרבה, וא"כ מה יעשה. והאריך בתוס' במגילה ד' ע"ב שקשור לשני התירוצים בתוס' בזה. ודנו הציבור האם שייך כאן ההיתר להפסיק לומר ברוך המבדיל לפני הקריאה כמו שהתירו לומר גביל לתורא, כמו שמצינו שבמי שבירך על דעת לאכול ונזכר שלא נתן אוכל לבהמות, שיותר לו להפסיק ולומר לתת לבהמות לאכול, שאולי גם כאן מותר להפסיק ויאמר ברוך המבדיל שזה צורך הקריאה. הגאון ר' יעקב וינפלד שליט"א אמר לי שפשוט לו שיותר לומר ברוך המבדיל כגביל לתורא. אולם סיפרתי לו מה שהראוני שמוכא בכאיל תערוג על עניני חנוכה במי שבמוצאי שבת חנוכה התפלל מעריב ושכח לומר אתה חוננתנו והתחיל לברך את הברכות על הדלקת נרות חנוכה ונזכר שלא אמר אתה חוננתנו, מה יעשה, ויש שטענו שלכאורה יאמר לפני שמדליק כי זה לצורך ההדלקה, כדין גביל לתורא, וטען שזה איסור צדדי ולא נאמר בכה"ג ההיתר של גביל לתורא ששם אסור עליו את האכילה, כל עוד לא הביא לבהמות לאכול, וכאן זה איסור צדדי שלו, אלא רק יהיה ברוך המבדיל או ישמע מאחר. ואולי זה גם הדין במוצאי שבת בליל פורים, שזה איסור צדדי ולא נוכל להתיר לומר ברוך המבדיל בין הברכות לקריאת המגילה. והראוני שבמחצית השקל בסימן רע"א סעיף ה' מבואר שכל ההיתר של גביל לתורא זה רק להתיר איסור דאורייתא ולא להתיר איסור דרבנן. אבי מורי הגאון ר' נחום זאב קרביץ שליט"א אמר לי בשם הגאונים ר' נפתלי נוסביום ור' צבי ברומן שליט"א ועוד, שודאי יכול להמשיך לקרוא את המגילה הגם שלא אמר כלל ברוך המבדיל. וכן פסק הרה"ג משה שטיין שליט"א. (הרב אליעזר קרביץ שליט"א)

יש לי מתי צנייט אף הראה והאון צנייט אף הנגה. מי אני?

תשובה לחידה: חור. תשובה לחידה השבועית: ליצן, ליצן רפואי, מידת הליצנות.

חידה שבועית

מזל טוב

מרכז העיר: משפחות הרב שמואל - ברהום לנשואי הבת הנכדה **גני הדר-עמישב:** משפחות הרב פופוביץ לנשואי הבת הנכדה

הודעות לשמחות ניתן לשלוח עד יום שני בפקס: 037608833 או למייל a7608833@gmail.com

היחידה לתרבות חרדית
מינהל שירותי קהילה



נאה דורש

פנינים ממיטב המגידים בהוצאת "יפה נוף"

להבעיר את אש התורה

זאת תורת העלה (ו. ב)

לאדמו"ר בעל ה"נתיבות שלום" מסלונים זצ"ל הגיע יהודי ונתנה לבו בפניו: "אני סובל כל הזמן ממחשבות אסורות שלא מרפות ממני. קבלתי על עצמי כמה פעמים לגרש אותן, אך הן לא מציחות לי. אינני מצליח להפטר מהן".

השיב לו הרבי: אמשל לך משל. אדם ראה יער גדול והחליט לבנות עליו עיר גדולה. הוא לקח מסור והחל לכתר עץ אחר עץ. העבודה היתה קשה ולקחה הזמן זמן, אבל הוא היה נחוש בדעתו והמשיך במלאכה.

דא עקא, אחרי כמה חדשים של עבודה, בעודו ממשיך לכתר, הוא הבחין שהעצים שכרת החלו לצמח מחדש. יצאו מהם ענפים חדשים... "רבונו של עולם! מה אני עושה?" הרהר בלבו.

עבר שם פסח אחד ואמר לו: "למה אתה עובד כל כך קשה? קח גפרור אחד ותצית את כל היער. כל העצים ישרפו מאליהם, שום עץ לא יחזיר לצמח, ותוכל לבנות עיר שלמה".

והרבי המשיך לנמשל: כשצריך להלחם עם מחשבות, אם תתחיל להוריד מחשבה אחת - עוד שתוריד אותה, תצמח מחשבה אחרת במקומה. הדרך היחידה היא: להבעיר אש! להגביר את אש התורה ולהבעיר אש של יראת שמים בלבך! לא להשאיר היכן שאתה נמצא, אלא לחפש דרכים להתרומם ולהתעלות".

"זאת תורת העלה" - אל לו לאדם להסתפק באותה דרגה שהוא מצוי בה. עליו להעלות את עצמו, להתרומם, והדרך להתרומם היא על ידי "זאת תורת" - למוד תורה. כל תוספת של תורה מרוממת את האדם אל על. כל תוספת של תורה היא אש שבכחה לגבר על היצר הרע.

(רבי גואל אלקריף שליט"א - נאה דורש)

תמיכה בתלמידי חכמים חשובה כהקרבנות נסקים

זאת התורה לעלה למנחה ולחטאת ולאשם ולמלואים ולזבח השלמים (ו. יא)

הז"ל דורשים על פסוק זה (מנחות ק"א): "כל העוסק בתורת חטאת כאלו הקריב חטאת, וכל העוסק בתורת אשם כאלו הקריב אשם".

רבי מאיר אריק זצ"ל, מחבר הספר "של תורה" ושו"ת "אמרי ישר", היה גאון אדיר שחי בפולין לפני השואה. הוא שאל שאלה אחת הרבה גדולי ישראל, ואף אחד מהם לא השיב לו תשובה ששברה את אָזְנוֹ. פעם אחת הוא פגש את ה"אמרי אמת" מגור זצ"ל ושאל אף אותו את השאלה. כדרכו בקדש, השיב ה"אמרי אמת" תשובה קצרה, אך היתה זו הברקה שרבי מאיר היה ממש אחוז התפעלות ממנה.

מה היתה השאלה?

מוכא בגמרא (יומא ע"א): "הרוצה לנסף יין על גבי המזבח, ימלא גרונם של תלמידי חכמים יין, כלומר, כיום שאין מזבח ואין נסקים, מי שרוצה לנסף יין על גבי המזבח, ימלא גרונם של תלמידי חכמים יין".

"יין" רומז לדבר משבח, ואם כן, כאשר הגמרא אומרת "ימלא גרונם של תלמידי חכמים יין", הכוונה היא שיתמך בתלמידי חכמים ויספק את צרכיהם.

מדוע התורה צריכה לכתב שהרוצה לנסף יין על גבי המזבח ימלא גרונם של תלמידי חכמים יין? הרי היה אפשר למצא עצה פשוטה הרבה יותר - שילמד פרשת נסקים, כפי שאמרו שכל העוסק בתורת חטאת כאלו הקריב חטאת, וכל העוסק בתורת אשם כאלו הקריב אשם! הוא הציע את השאלה בפני גאונים רבים, אך תשובותיהם לא

התקבלו על לבו. יום אחד הוא פגש את הרבי מגור ושאל אותו את השאלה, וה"אמרי אמת" השיב לו ביידיש במהירות: "זה לא פתוב במפרש!".

רבי מאיר התפעל מאד, וכשנפרד מה"אמרי אמת" אמר לתלמיד שלוה אותו: "הרבי מגור השיב תשובה כה פשוטה וכה נכונה! הרי כל הדרשה שהעוסק בפרשיות הקרבנות נחשב לו כאלו הקריב נלמד מן הפסוק 'זאת התורה לעלה למנחה ולחטאת ולאשם ולמלואים ולזבח השלמים', ובפסוק זה לא נזכרו נסקים. לפיכך, לא שייך לקיים בזמן הזה את מצות נסוד היין אלא רק על ידי מלוי גרונם של תלמידי חכמים יין".

ובפעם אחרת השיב ה"אמרי אמת" על כך תשובה נוספת: בשאר הקרבנות כתוב בגמרא שהעוסק בפרשת הקרבנות "כאלו הקריב" את הקרבן, אך בנסכים כתוב "הרוצה לנסף יין על גבי המזבח", ומשמע שנתן כך לקיים גם היום הקרבת נסקים, ולכן לא יוצאים ידי חובה בקריאת פרשת הנסקים.

עוד הוסיף ה"אמרי אמת" ותרץ: העצה של עסוק בתורת הקרבן בתחליף להקרבנות שייכת רק באדם שיודע ללמד, אך פעם היו עמי ארצות שלא ידעו ללמד, ולכן השאירו חכמים קרבן אחד, שגם מי שאינו יודע ללמד יכול להקריבו לאחר החרבן באופן שימלא את גרונם של תלמידי חכמים יין.

(רבי אריה יודלביץ שליט"א)

ורו לחזוק תמידי בשבירת המדות

צו את אהרן ואת בניו לאמור זאת תורת העלה (ו. ב)

וברש"י: "אין צו אלא לשון זרוא, מיד ולדורות. אמר רבי שמעון: ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש בו חסרון כיס".

מבאר המלבי"ם: הכהנים אינם יכולים לאכל את הקרבן, כי עולה הוא קרבן כליל לה'. הם עובדים ומקריבים ואין להם שום רוח אישי מעבודתם. לכן כאן צריך הכתוב לזרז - "צו את אהרן ואת בניו זאת תורת העולה".

הבאור של המלבי"ם ממש מבהיל: את מי מצוים? "צו את אהרן" - היעלה על הדעת שאהרן צריך זרוא? כן, כיון שיש חסרון כיס, שהכהנים לא אוכלים ממנו, נו, אז מה?

נמצינו למדים - אומר רבי אליהו לופיאן זצ"ל ב"לב אליהו" - כי הכל צריכים לחזוק. הוא מביא מהירושלמי במסכת שבת מעשה בחסיד אחד שגרס: "אל תאמין בעצמך עד ימי זקנותך" - לא "עד יום מותך".

מדוע גרס והבין כך?

כי החסיד הגדול היה למוד וסבור, שבימי הזקנה ליצר הרע אין כבר שליטה על האדם ולא יוכל להכשילו.

מספר הירושלמי, שמו השמים שלחו לו נסיון קשה ביותר וכמעט נכשל. ברגע האחרון הצליח לנצח את היצר הרע. היה לו מקד צער גדול - ביצד יתכן שיכול היה להכשיל! צער היה רב כל כך, עד כדי סכנה מחמת הצער. גלו לו מן השמים - שנעשה לו כך בכונה, כדי שמעטה ידע כי אכן יש לגרס: "אל תאמין בעצמך עד יום מותך", לא "עד ימי זקנותך". אפילו את האדם הזקן מנסה היצר להפיל.

לא עוד, ממשיך רבי אליהו זצ"ל, אלא אפילו סמוך למיתתו. הוא מביא על כך מעשה נורא [ומובן לכל, כי רבי אליהו לופיאן לא מביא מעשה, אם לא ששמעו מבעלי המעשה, או איש מפי איש]:

יהודי זמן, רודף בצע, עמד להסתלק מן העולם. סמוך לפטירתו ממש, דבורו כבר היה בשקט מאד, כמעט לא שמעו את מלמוליו. התכופפו לשמע מה הוא אומר, ושמעו את הדברים דלהלן:

"אני יודע בברור שהנני הולך כבר לעולם אחר, ואני אומר לכם נאמנה: אני מרגיש בעצמי, שאם מישהו יתן לי עכשו כסף, אתאמץ ואשלח את ידי בכוחותי האחרונים, ואניח את הכסף מתחת לכרי..."

ללמדנו, שאם לא עוקרים את המדה, כל מדה שהיא, ובעקר חמדת המקור - נשארים אתה עד הסוף, וגם אחרי הסוף! כפי שכתוב בגמרא, שאם, חלילה, אדם אינו מתקן את מדותיו, והוא מעפוש בעברות - העברה ברוכה בו ככלב, להיות עמו גם לעולם הבא. מוראדיגו!

אם לא מתחזקים - נכשלים!

כאן בפרשה מזרזת התורה את אהרן הפהן כדי שגלמוד לקח לעצמו: אם את אהרן, קדוש ישראל, רבן של ישראל - אותו מזרזים, אם גם הוא נזקק לזרז - נו, עד כמה זקוקים אנו לחזק ולזרז? הגמרא (ברכות לב ע"ב) אומרת: "תנו רבנן, ארבעה צריכין חזק ואלו הן: תורה, ומעשים טובים, תפלה ודרך ארץ. תורה ומעשים טובים מנין, שנאמר: 'ירק חזק ואמץ מאד לשמר לעשות ככל התורה', 'חזק' - בתורה, 'ואמץ' - במעשים טובים; תפלה, שנאמר: 'קנה אל ה' חזק ואמץ לבך וקנה אל ה'; דרך ארץ - שנאמר: 'חזק ונתחזק בעד עמנו'. משמע מכאן, שאם לא מתחזקים - נכשלים. אין בכך הדור ומדת חסידות בלבד, אלא אם אין חזק תמידי - יש חסרון. רש"י מבאר: 'צריכין חזק - שיתחזק בהם האדם בכל כחו', ומוסיף מלה: 'תמיד'. גם במה שהתחזקנו אתמול - יש צורך להתחזק היום שוב. חזק בתפלה, חזק בתורה. 'צו את אהרן' - ממש מוראדיג, אין צו אלא לשון זרז, כי הסכנה ממדות לא מתקנות, מימת בכל עת לכל אדם. הזרז והחזק חשובים ונחוצים תמיד.

יצר הרע ומלחמתו

באבות דרבי נתן (פרק טו) נאמר: "רבי יצחק בן פינחס אומר: כל מי שיש בידו מדרש ואין בידו הלכות - לא טעם טעם של חכמה. כל מי שיש בידו הלכות ואין בידו מדרש - לא טעם טעם של יראת חשא". עוד שם: "הוא היה אומר: כל שיש בידו מדרש ואין בידו הלכות - זה גבור ואינו מזין. כל שיש בידו הלכות ואין בידו מדרש - חלש וזין בידו. יש בידו זה וזה - גבור ומזין."

מי שיש בידו הלכות, אבל אין בידו מדרש ואגדות חז"ל - יש לו את החרב להלחם ואת הקשת לירות חצים, אבל הוא חלש - אין לו כח למתח את הקשת. מי שיש בו מדרש ואין בו הלכות, הוא כגבור ללא כלי זין. התורה היא החרב והקשת. ומה יעשה גבור עצום, כאשר היצר הרע בא עם תותח - ולו אין כלים להלחם בו? על זה אמר שלמה המלך (משלי א, ב): "לדעת חכמה ומוסר" - גם חכמה וגם מוסר.

אדם אומר לעצמו - מה, וכי אני צריך חזק? אינני איש רחוב, אין בי רע מיוחד במדות, הנני יהודי ירא שמים וכבר שנים ארפות שאין לי כל קשר לעברה פלונית, ומהעברה ההיא אני רחוק מרחק רב.

נכון, זכיתי, אבל עדן מחובתך להזהר, להשמר ולהתרחק מעברות! אל תתקרב לנפשו, כי אם תתקרב - אתה בסכנה. אדרבה, כיון שאתה גדול וחשוב - הנך זקוק תמיד לחזק ולהתחזק, כי היצר הרע שלך גדול - "כל הגדול מחברו - יצרו גדול הימנו" (סנהדרין ע"א).

כן הוא בעברות, וכך ממש במדות: כעס, עצלות, קמצנות וגאווה, לא להתקרב לדבר שמביא את הנסיון. "אין צו אלא לשון זרז", כי מי שיותר גדול - יש לו יצר הרע גדול יותר.

מדוע באמת זה כך? - כי לא שייך שיתנו לבן אדם גדול יצר הרע קטן. בשבילו, הוא שום דבר לא. אם הוא גדול - היצר הרע שלו מוכרח להיות יותר גדול.

שיחת המגיד מדובנא בבית הגאון מוילנא

הדובנער מגיד היה נכנס לגאון מוילנא, על פי בקשתו, כדי לומר לו דברי מוסר.

והיה היום, ומיד עם כניסתו פנה אליו הגאון ובקש: "נו, אמר משל הגון?"

אמר לו הדובנער מגיד: משל לאדם שלבו כבאב עליו [היה חולה

לב]. אמרו לו, שהרפואה לכך שישתה חלב עזים. קנה עז, חלפו יומים - ואין חלב. שב למוכר והתלונן בצעקות: "א גנבו מה עשית לי? מכרת לי עז שאינה נותנת חלב!"

"רגע אחד, האם עשית משהו למען החלב?" - התענין המוכר.

"בדאי עשיתי, לחצתי ולחצתי, אך לא יוצא חלב."

"רגע, אכל נתת לעז?"

"לא".

"אם לא נתת אכל - העז לא תוכל לתת חלב, הא בהא תליא."

אמר הדובנער מגיד: "הרבה רוצה שאמשל משל? שהרבי 'יתן אכל' כלומר: יאמר דבר תורה, ואז תהיה אפשרות לתת חלב.

הגר"א פסק את פסוקו בדברי תורה ואגדה, והדובנער המשיך את משלו - משל למה הדבר דומה. פלאי פלאים. הדובנער היה גדול מאד, איננו מודעים לצדקות שלו.

והיה היום, אחרי שהדובנער מגיד אמר את מוסרו להגר"א, הפסיר ובקש: "רצוני בתשלום."

"מה התשלום שכבודו מענין?" שאל הגר"א.

"ברכה. ברכני רבי", השיב המגיד.

וכי אנו יודעים להעריך ברכה מהגאון מה היא?

ספר לי רבי חיים קניבסקי, יאריף ה' ימיו ושנותיו, שרבי מאיר קרליץ זצ"ל - אחיו הגדול של ה"חזון איש" - ספר לו, כי בעיר שלהם הכירו יהודי זקן שחי עד מאה שנה על פי ברכה מהגאון.

כאשר היה ילד קטן, הגאון למד בבית הכנסת. כדרכו היה מעשר בשלית ובתפלין כל שעות היום. הגר"א התהלך הלוך וחזור בבית הכנסת. הילד דרך לו בשעות על הציציות של השלית. הגאון רצה להמשיך ללכת אך נעצר מחמת כף, כי הילד דרך עם רגלו על הציציות.

פנה אליו הגר"א: "מין קינד [ילד], מאה שנה תחיה, אבל מה אתה רוצה מהציצית שלי?"

משפט אחד בלבד!

הורי הילד שמעו את דבר המעשה - ערכו סעודה, על פי זכו להתברך מפי הגר"א.

אתם מבינים לבד - כי מן השמים נתנו לצדיק שיוציא את המשפט מפיו, כי הכל משמים, ולהורים היתה אמונת חכמים אמתית.

אותו ילד זכה להזקין ולהגיע לגיל מאה. ספר רבי מאיר קרליץ: אותו יהודי, בהיותו בן תשעים ושמונה, נחלה מאד. בקשו להזעיק רופאים כדי להציל את חייו. אמר להם: "תהיו רגועים. אין לכם מה להתרוצץ ולשלם לרופאים. יש לי 'צ'ק' מהגאון - 'מאה שנה תחיה', ונתת לי עוד שנתים לחיות".

ובכן, הדובנער מגיד אמר, כי רצונו בתשלום - ברכה.

אמר הגאון: "בסדר, איזו ברכה אתה רוצה?"

"רצוני בברכה שיהיה לי את היצר הרע של הרבה..." בקש הדובנער [כי חשב: מה כבר יכול להיות היצר הרע של הגאון שישן שעותים ביממה, יבוא היצר ויציע לו לישון שעותים ועוד עשר דקות?...] .

כאשר שמע הגאון את הבקשה - נבהל ואמר: "חלילה! את היצר הרע שלי אתה רוצה? הקב"ה יציל אותך ממנו, הוא בוער כמו אש! חס וחלילה, הוא בוער - עס ברענא א פיירו!"

זו כונת דברי חז"ל כפשוטם: "כל הגדול מחברו יצרו גדול הימנו".

"גדול הימנו" - יצר הרע שהוא יותר גדול מהגאון עצמו, כי כדי להתמודד מולו, לנצחו ולקבל שכר - מוכרח שהוא יהיה גדול ממנו. היצר הרע של אנשים קטנים לא מדבר כלום לגר"א. זה כמו שתציע לאיש מבגר לשחק בחול עם ילדים קטנים, אין לו שום פתוי לכך. נכון, יש מצב נדיר שהצדיק מנצח הרבה את היצר הרע ואז זוכה ומגיע למעלה - "ולבי חלל בקרבי" בבחינות מסוימות, אבל אחרי הכל הלא אמרו חז"ל להדיא: "אל תאמין בעצמך עד יום מותך".

כמה חזק אנחנו צריכים, "לדעת חכמה ומוסר"! כאמור, כל שיש בו דבר הלכה ואין בו דבר אגדה - יש לו כלי זין, אבל הוא חלש. אם יש לו אגדה ואין לו הלכה - הוא גבור עם ידים ריקות, אין לו כלי זין. מוכרחים גם תורה וגם יראת שמים, גם הלכה, וגם אגדה ומוסר. ה' יהיה בעזרתו.



תורת אביגדור

הגאון ר' אביגדור מילר זצ"ל

פרשת צו תשפ"ד

קרבן האישיות הכוזבת

תוכן

א' - קרבן ה'אגו' / א

ב' - קרבן לה' / ג

ג' - וידוי על הקרבן / ה

ומלבד זאת, אלו שנותנים ליצר הרע לשלוט עליהם יותר, הפוכים ליותר ויותר משועבדים אליו, והמלחמה הופכת לקשה יותר. אבל כולם - כל עוד הם חיים עלי אדמות - עוברים את הניסיון הזה.

ולכן, אין באפשרותו של איש לשחוט את יצרו הרע כל עוד הוא חי. זה פשוט לא יתכן. זו הסיבה שרבי יהושע בן לוי לא אמר "כל ההורג את יצרו הרע". אילו הנושא כאן היה להיפטר לגמרי מהיצר הרע, היה עליו להתבטא בלשון 'הריגה' ולא 'זביחה' המורה על הקרבת קרבן.

עלינו לשוב ולהבין אפוא מהו היצר הזה, מהי הנטייה הרעה הזו, שאותה אפשר להקריב כקרבן? מהי ההקרבה הזו שנחשבת לקרבן החשוב ביותר?

ראש כל חטאת

החובות הלבבות כותב ש'הגאווה - ראש כל חטאת' - כלומר הגאווה והרגשת החשיבות העצמית היא זו שגורמת לכל החטאים. שורשו האמיתי של היצר הרע הוא התשווקה לעשות את מה ש'אני' רוצה. לא התשווקה להנות או להרוויח ממון, לא התאוה לחטוא, לאכול דברים אסורים או להסתכל במקומות אסורים. ישנם אופנים רבים שבהם האדם מוציא לפועל את רצונותיו, אבל 'יצר הרע' פירושו ש'אני' רוצה לעשות את הרצון 'שלי'.

זהו סודו של היצר הרע - במין האנושי קיים דחף שאנחנו נקרא לו ה'אגו'. 'אגו' בלטינית פירושו 'אני', כלומר, זהו הדחף שה'אני' שבאדם יבוא לידי ביטוי. זהו הדחף הגדול של האדם - להדגיש את ה'אנכי' שלו כמה שיותר.

מי שיש לו קצת ניסיון עם בני אדם, יודע שפעמים רבות, זוהי תשוקתו האמיתית של האדם - שה'אנכי' שלו יבוא לידי ביטוי. זה מה שהוא רוצה יותר מכל - לקבל הכרה.

א' - קרבן ה'אגו'

קרבנות בזמן הזה

חלק גדול מתחילתו של ספר ויקרא עוסק בנושא הקרבנות. מכיון שעוד לא זכינו לקיים את מצוה זו, הרי שהנושא הזה נדמה לנו כמשהו רחוק שלא כל כך שייך אלינו. אבל אני עומד להראות לכם שיש לנו קרבנות - ומבחינה מסוימת, ההזדמנות להקריב קרבן קיימת אצלנו עוד יותר מכפי שהיתה קיימת כשהיה לנו את בית המקדש.

הגמרא במסכת סנהדרין (מג, ב) אומרת כך: "אמר רבי יהושע בן לוי, כל הזובח את יצרו ומתוודה עליו, מעלה עליו הכתוב כאילו כיבדו להקב"ה בשני עולמים, העולם הזה והעולם הבא, דכתיב (תהילים נ, כג) 'זובח תודה יכבדני'". במילה "יכבדני", האות נ' כתובה פעמיים, וזה מרמז שמי ששוחט את יצרו, נחשב הדבר כאילו נתן כבוד גדול לבורא יתברך בשני העולמות.

אכן, עלינו להבין למה מתייחסים חז"ל באומרים "יצרו", כי 'יצר' פירושו נטיה, ובאדם קיימים כל מיני יצרים ונטיות. וגם אם נפרש שהכוונה ליצר הרע - הנטיות רעות, עדיין מוטל עלינו להבין באיזה יצר הרע מדובר, שהרי ישנם סוגים רבים של נטיות שליליות.

ואמנם, לא מדובר פה על להרוג את היצר הרע של 'דברים אסורים', כי זהו דבר בלתי אפשרי. אין מושג כזה! גם הצדיק הגדול ביותר מוכרח להתמודד עם יצרו הרע, כל עוד הוא נמצא בצד הזה של הקבר.

עד מאה ועשרים

פעמים רבות באים אלי אנשים צעירים שמתמודדים עם היצר הרע, והם שואלים אותי כמה זמן ימשך המאבק הזה, ואני מרגיע אותם שהוא ימשך רק מאה ועשרים שנה... מה עוד אני יכול לומר להם? זו האמת הפשוטה. עלינו לקבל את העובדה הזו, שהמאבק הזה הוא חלק בלתי נפרד מהחיים. הוא לא הולך לשום מקום. כמובן, אסור להיכנע ליצר; אסור לנו להיכשל במאבק הזה.

על שלו, אתה לוקח את ההרגשה הזו, את הרגש הגולמי הזה, ומקריב אותו כקרבן לה'.

מה עושים? חושבים כך: "אני יודע שה'אגו' שלי דוחף אותי, אבל הפעם לא אהיה טיפש. הפעם אני מקריב את ה'אני' שלי, ובמקום להגיב, אתעלם מההערה הפוגעת. הפעם לא אעמוד על שלי". זהו הקרבן שעליו מדבר רבי יהושע בן לוי.

אכן, אנשים רבים יחווירו רק לשמע רעיון שכזה. "מה זאת אומרת? שאני אתן לאנשים לדרוך עלי? שאני לא אעמוד על שלי?!" זהירות! מי שמדבר כעת היא האישיות הכוזבת! הוא מצייר ציור של אדם עוצמתי ושתלטני, כזה שחייב לנצח. זה המושג אצלו של 'אישיות', אך זוהי אישיות כוזבת; ה'אגו', ה'אני' הכוזב, הוא זה שמנסה לעמוד על שלו.

מהי התוצאה המיידית של מי שמקריב את האישיות הכוזבת שלו? שהאישיות האמיתית שלו מתחזקת. היא מתרוממת כל כך, שהיא משיגה מידה שתישאר עמה לנצח נצחים, כי זוהי האישיות האמיתית והעצמית של האדם.

קרבן היצר

מכיון שהיצר הרע, האישיות הכוזבת של האדם, מנסה תמיד לקדם את עצמו - הוא דוחף את עצמו שוב ושוב, ללא הרף, אל קדמת הרגשות והמחשבות שלך - הרי שהוא הופך לאחת ההזדמנויות הגדולות ביותר בחיי האדם. זוהי ההזדמנות שבה פתחנו את שיחתנו היום, להיות אדם שמקריב כל הזמן קרבנות לה' - אפילו יותר מכפי שניתן היה להקריב קרבנות אמיתיים בבית המקדש. וזה מביא אותנו למאמר הבא בגמרא הנ"ל:

"ואמר רבי יהושע בן לוי, בא וראה כמה גדולים נמוכי הרוח לפני הקב"ה, שבשעה שבית המקדש קיים, אדם מקריב עולה - שכר עולה בידו" - עולה היא סוג הקרבן המובחר ביותר, שכן הוא עולה כליל לה'. שום חלק מהקרבן אינו נאכל על ידי הבעלים ואף לא על ידי הכהנים; זהו סוג הקרבן הכי לא אנוכי שקיים. והגמרא ממשיכה: "מנחה - שכר מנחה בידו".

יהודי שמקריב קרבן בבית המקדש, מקבל שכר כפי הקרבן שהקריב. עבור העולה מקבלים שכר מסוים, ועבור המנחה שכר מסוים. אבל מה שלא היה, האדם זוכה אך ורק לשכר של אותו קרבן מסוים שהקריב, ולא יותר מכך.

קרבן של הכנעה

"אבל מי שדעתו שפלה, מעלה עליו הכתוב כאילו הקריב כל הקרבנות כולן" - מי שמקריב את היצר שלו, את ה'אגו', נחשב לו הדבר כאילו הקריב את כל הקרבנות כולם.

הגמרא מביאה פסוק: "שנאמר זבחי אלקים רוח נשברה (תהילים נא, יט)". אדם ששובר את רוחו, ששוחט את התדמית הכוזבת שלו בעיני עצמו, נחשב כמי שהביא קרבנות רבים. "זבחי אלקים" - לשון רבים, ומכיון שלא כתוב כמה זבחים, רבי יהושע בן לוי אומר שנחשב הדבר

טבעם של מבקשי עצה

ניקח לדוגמא יהודי שמתעסק עם לקוחות שמתלוננים על עניין כזה ואחר, או רב קהילה שמתעסק עם יהודים רבים ועם תלונותיהם. מה שהאנשים האלה רוצים יותר מכל דבר אחר הוא, שתכיר בלגיטימיות שלהם כמי שזכאי להתלונן. האם תעשה משהו בעניין או לא - בדרך כלל זה לא כל כך הנושא. אנשים שבאים כדי לתנות את צערם, על פי רוב רק מעוניינים שיכירו בבעיות שלהם כבעיות.

גם אם תעניק להם עצה, לעתים קרובות הם יתעלמו ממנה. מספיקה להם העובדה שהם ביטאו את האישיות שלהם. למרות שהם סיפרו לך שהם באו כדי לבקש את עצתך, אם תראה להם שאתה מכיר באישיות שלהם, זה מה שחשוב באמת. מה שתעשה כתוצאה מכך הוא נושא משני, כי האיש הזה בעיקר מעוניין לבטא את אישיותו, יותר ממה שהוא מעוניין לקבל עצות.

אפילו בתינוק קטן, שכלל אינו מודע לרצונות שלו, קיים 'אגו' - התשוקה לקבל הכרה. הוא עומד או אפילו רק שוכב בלול, וכבר יש לו אישיות. הוא רוצה תשומת לב, כי ה'אני' כבר דוחף אותו. 'אנכי! אני כאן!'

ככל שהוא גדל ומסוגל לדעת ולהבין יותר ויותר, הוא מצמיד את ה'אגו' שלו למטרות מסוימות. הוא רוצה לקבל הכרה עבור שנינותו או חכמתו. הוא רוצה להרוויח כסף. הוא רוצה הנאות. אבל מה שזה לא יהיה, ה'אגו' של האדם מוצא מטרות שונות ומגוונות, ככל שהוא הולך וגדל. אך כבר ברגע שהוא נולד, ה'אגו' קיים שם, אלא שהוא אינו יודע כיצד להשתמש בו. ה'אגו' אינו מכוון כלפי מטרות מסוימות, אבל הוא שם; האישיות שלו - זהו היצר הרע.

האישיות הבדייונית

אך אנא מכם, אל תבינו לא נכון את המילה הזו - 'אגו', ותתרגמו אותה כפי שעושים כולם. אנחנו מדברים כעת על מה שאנשים מכנים 'אישיות', אבל עלינו לעשות הבחנה חשובה בין האישיות האמיתית של האדם לבין האישיות הבדייונית, שאותה אנו מכנים 'אגו'.

יש באדם אישיות עצמית, אישיות אמיתית, שאותה לא תקריב ויהי מה. האישיות שלך, מי שאתה - על זה הקב"ה אינו חפץ שתוותר. אותה אתה לעולם לא תקריב. אלא שישנה אישיות נוספת, אישיות מלאכותית, שאותה היצר הרע מטפח ומעודד, וזהו ה'אגו' - ה'אנכי'.

אתן לכם דוגמא, רק כדי שנבין במה מדובר. נניח שבעל אומר לאשתו משהו מרגיז, או להפך, היא אמרה לו משהו מרגיז. מה קורה? היצר הרע, האישיות הכוזבת, קמה וטוענת: "אני חייב לעמוד על שלי. אני מוכרח להתעקש. מה אני, חלשלוש?" זו התגובה המיידית, התגובה הגולמית שגוברת במחשבתו של האדם. היצר הרע - האישיות הכוזבת - הוא זה שמדבר כעת.

אדם כי יקריב

וכאן מגיע רבי יהושע בן לוי ומלמד אותנו, שגדולתו של האדם נמדדת בכך שהוא או היא לוקחים את ה'אגו', ומקריבים אותו כקרבן לה'. במקום לאפשר ל'אגו' לעמוד

התפקיד של ה'אגו', לטפח את הדמות הזו בעיני האדם עצמו, ולדאוג שדמות זו תרקוד מול עיניו, ושהאדם יחוש שדמות זו היא האדם עצמו. על ה'משה' הזה הוא ויתר; בכל הזדמנות שהיתה לו - בבית, ברחוב, בכל מקום - הוא שחט את היצר הרע הזה, את האישיות הדמיונית, ונשאר משה - הגדול מכל אדם, אך גדול כזה אשר גדלותו אינה מקנה לו כל זכות דרישה או אפילו תחושת עליונות. אכן, העניו מכל אדם.

אל נא תחשבו שזה היה קל. משה רבינו גם כן היה בן אדם, וגם לו היה 'אגו'. כיצד הוא הצליח להתגבר עליו? כאן אנחנו מגיעים ללב ליבו של הנושא שלנו. משה הצליח כי הוא ידע מה הוא מנסה להשיג! הוא ידע כי בכל פעם שהוא מקריב את ה'אגו' שלו, הוא מקריב בזה קרבן לה'.

אמונה חושית

מהו הסוד? הסוד הוא, שמשה רבינו, יותר מכל אדם אחר, חש תמיד איך הוא עומד לפני ה', וכמו שהעיד עליו הכתוב: "וַתִּמָּנֶה ה' יָבִיט" (במדבר יב, ח). משה רבינו ראה את הקב"ה, בשיעור הגדול ביותר האפשרי עבור בן אנוש, והגיע לפסגת ההכרה האנושית בה'.

משה רבינו בוודאי היה מודע לעובדה שהוא האדם הגדול ביותר. כל מי שיכחיש דבר זה, נחשב לכופר, כולל משה בעצמו. לא ניתן היה להכחיש את העובדה הזו. עם זאת, אצל משה, לא הצליח אותו דחף עוצמתי להתגאות ולהרגיש תחושת עליונות, שכן היתה לו את ההכרה הברורה ביותר בהשי"ת, יותר מכל אדם אחר. הכרה של יראת ה' אמיתית. אתה יודע שה' מסתכל עליך. הוא נמצא ממש שם על ירך ומתבונן אל תוככי מחשבותיך ותחושותיך! במצב כזה, האישיות הכוזבת אינה מצליחה אף פעם להידחף קדימה, ונשארת רק אישיותו האמיתית שחיה בתוכו. כשהקב"ה מסתכל - השקר מתנדף ונעלם! הכל שקר וכזב. כי איזה מעמד וגדולה יכול לדרוש לעצמו האדם הקטן, שהיום כאן ובעוד זמן קצר ישוב לעפרו, בעומדו לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה? לכן, משה רבינו היה העניו מכל אדם, בכל עת ובכל שעה.

ורבי יהושע בן לוי מלמד אותנו עד כמה גדולה היא העבודה להגיע למידה זו, ועד כמה האדם שנוהג בה, מכבד את הקב"ה. כי מהו הרגש שמעניק לאדם את היכולת להתגבר על האישיות הכוזבת שלו? רק ההכרה הברורה בה'. רק האמונה המוחשית. רק ה"ראשית חֲקֻמָּה יִרְאֶת ה'". זהו הכבוד הגדול ביותר לה' - להאמין בו באמונה ברורה ומוחשית.

מצבת זכרון עולמים

ההכרה הברורה בה' שהיתה למשה רבינו, היא זו שאפשרה לו לזבוח את יצרו הרע. הוא השלים את עצמו בשלמות כה גדולה, עד שהוא נשאר כקרבן. הוא היה כמו קרבן קבוע. בחייו הוא הקריב את עצמו לה' בכל עת ורגע, כי היתה לו הכרה מוחשית ובלתי פוסקת בה'. ולכן שלמות הנפש שלו תמשיך תמיד להיות הביטוי של אדם שלא הטעה את עצמו בחיי חיותו בעולם הזה. הוא הצליח לראות את האמת והוא כיבד את ה', ולכן הקב"ה מקיים

כאילו הקריב את כולם! שפלות הדעת שלו, ההכנעה והענווה, מקנים לו את זכות הקרבתם של כל הקרבנות בבית אמת. הרי זה כאילו הקריב עולה ומנחה ושלמים וחטאת, וכן כל שאר הקרבנות שעליהם אנו לומדים בספר ויקרא.

זהו דבר שצריך לתפוס את תשומת ליבנו, כי זוהי הזדמנות שאין לה אח ורע! להקריב קרבן אחד - הוא הישג גדול של נחת רוח בעיני ה'! אבל להקריב קרבנות רבים? להקריב את כולם? מדובר בקרבת ה' במדרגה שאין דומה לה! והכל תלוי במידת הענווה שנרכשת כתוצאה מריסוק ה'אגו' הכוזב, שממלא תמיד את רגשות האדם.

ב' - קרבן לה'

סמל הענווה

כולנו יודעים שאדוננו הגדול משה היה "עָנִי מְאֹד מְאֹד מְאֹד" (במדבר יב, ג). הוא היה סמל הענווה. כבר הסברנו בעבר אודות ענוותנותו של משה, אך חשוב שנחזור על הדברים באשר הם נוגעים לנושא שלנו. כי נשאלת השאלה, האם באמת יתכן שמשה רבינו ראה את עצמו כנחות לעומת אחרים? האם הוא לא ידע שהוא אדון הנביאים? האם הוא לא ידע שלעולם ועד לא יהיה נביא שישווה אליו? הלא זה כתוב בתורה: "וְלֹא קָם נָבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה" (דברים לד, י).

אנחנו מציירים את האיש העניו כאדם בעל אופי חלש, עם רגשות נחיתות, אחד שחושב שהוא פחות מכולם. אבל הנה לנו אדם שבוודאי היה מודע למעלותיו על פני אחרים, שהרי כך כתוב בתורה - התורה שאותה הוריד עבור עם ישראל. המילים הללו חקוקות באותיות זוהרות בתורתנו הנצחית, על מנת שכולם ילמדו ויידעו, לנצח נצחים, שלא קם עוד כמשה בישראל. כיצד היה זה אפשרי עבור משה להיות עניו?

'ענווה' של שוורים

ניתן להבין אפוא שטבעה של ענוותנותו של משה לא היה כמו של אדם שמשכנע את עצמו שהוא לא שווה כלום, ומכריח את עצמו לחשוב: "איני אדם חשוב". לא. זו ענווה של שור. לפעמים, כשעוברים באזורים כפריים, ניתן לראות ילד קטן המוביל שור ענק ממדים. השור הזה מכניע את עצמו בפני הילד. הוא אמנם מסוגל לרמוס את הילד הקטן, אלא שהוא אינו מודע לכוחותיו. הוא בהמה. לא על זה מדובר כאן.

משה רבינו ידע גם ידע מיהו. אלא שהוא לימד את עצמו לא להיכנע ליצר הרע המנסה ללא הרף לדחוף קדימה את ה'אגו'. ה'משה' האמיתי אכן היה אדם שכמותו לא קם ולא יקום עוד. אך מכאן, הדרך קצרה ליצירת 'משה' נוסף, 'משה' כוזב, 'משה' אשר נתפס בעיני עצמו כדמות הראויה למילוי רצונותיה, להערצה, לשליטה. דמות שראוי שיתבטלו אליה כל הסובבים אותה. תדמית אשר הוא עצמו יסגוד לה, ויצפה כך גם מאחרים. זהו

מתקפל כלל בפני הרוח, נשבר לבסוף אל מול סופת ההוריקן.

זהו משל שהגמרא ממשילה, לאדם שמסוגל להקריב, שמתכופף ומתקפל אנה ואנה. אדם כזה יחזיק מעמד בחיים. הוא יחיה חיים ארוכים. אין כל ספק שמי שמוכן להתכופף ומסכים להידחק אנה ואנה, הוא זה שיחזיק מעמד, הוא זה שיצליח.

המפסיד הגדול

אבל לא על זה אנחנו מדברים כאן. כי אדם שעושה כן ללא כוונה להקריב קרבן לה', יתכן והוא יצליח בעולם הזה, אבל הוא מפסיד את הדבר החשוב ביותר; הוא מוותר על הגדולה בעולם הבא. רק מי שנוהג כן מתוך כוונה שהוא עומד בפני ה', שהוא מקריב את ה'אגו' שלו עבורו יתברך, זוהי כבר מדרגת שלמות שונה לחלוטין, מדרגה שאין דומה לה.

לא חבל? יש כל כך הרבה אנשים נחמדים בעולם, שלימדו את עצמם להקריב את ה'אגו' שלהם באמצעות שתיקה. יש אמהות שהיו רוצות לקנות לעצמן משהו, אבל הן היו צריכות להקריב את רצונן למען השלום-בית שלהם. או אולי היא ביקשה לרכוש לעצמה שמלה חדשה, אבל היא הקריבה את רצונה בגלל שהיא היתה צריכה לקנות לילדים נעלים חדשות.

נשים רבות לימדו את עצמן לשתוק; היא יודעת שאין דרך אחרת להתמודד עם בעל קשה. יש בעלים שלמדו להיות סבלניים. הוא לימד את עצמו להימנע ממריבות עם אשה עצבנית ורגשנית. כך גם במשרד - יש לקוחות מסוימים שצריך לטפל בהם בכפפות משי, וכך הוא למד להקריב את ה'אגו' שלו. גם אם הלקוח פוגע בו, מה אפשר לעשות? הוא רוצה להשלים את העסקה, אז הוא לימד את עצמו להקריב את ה'אגו'.

אבל לא על זה אנחנו מדברים. מה שאנשים אלו עושים זה להקריב את הרצון שלהם למען הפרנסה, שלום בית או ילדים שמחים. נפלא! אבל אנחנו מדברים על הקרבה למען מטרה הרבה יותר גדולה; אנחנו מדברים על הקרבת קרבן לה'. לא חבל שהשלמות הגדולה הזו מבוזזת, ואינה מיושמת כדי להקריב קרבן לה'?

חיזוק הרוח

הקרבן של 'רוח נשברה' - הוא הקרבן המובחר ביותר. כפי שכבר הוסבר - הכוונה אינה שהרוח האמיתית שבורה, אלא הרוח הכוזבת. כאשר אח או אחות, אבא או אמא, בן זוג או שכן, מקריב את הרוח הכוזבת לה' על גבי המזבח, הרוח האמיתית הופכת לחזקה יותר מתמיד. הרוח האמיתית, זו שחזקה דיה כדי להתגבר על הפיתוי הכוזב, על ה'אגו' הכוזב שדוחף אותך לענות תשובה ניצחת, 'לקדם את עצמך ולעמוד על שלך', להיות 'המנצח' - מתחזקת עוד ועוד. ולכן, גם מי שאינו עומד במדריגה כל הכרה כל כך ברורה בהשי"ת עד שממילא ה'אגו' הכוזב מתנדף, יכול להעלות את עצמו דרגה אחרי דרגה לקראת ההכרה הזו בכל פעם שהוא מקריב את ה'אגו' שלו מתוך כוונה זו - להקריב את הקרבן הנעלה הזה להשי"ת. וכך,

אותו כמצבת זכרון עולמים של אדם שחי חיי הצלחה בעולם.

"מעלה עליו הכתוב כאילו כבדו לקב"ה בשמי עולמים, העולם הזה והעולם הבא". כשה'אגו' האמיתי של האדם מוכן לוותר, כשהוא מסכים לשחוט את הציור הדמיוני של ה'אגו' שלו, מכח הכרה מוחשית בה', אזי האישיות האמיתית שלו קונה שלמות כל כך מפוארת, שהיא תישאר כמצבת זיכרון בשני העולמות, ונשמתו תחשב ככבוד נצחי לקב"ה.

אכן, מה שאנחנו רואים מכאן הוא, שכל הגדולה הזו שאותה יכולים אנו להשיג, תלויה בתנאי אחד ויחיד: שעושים את זה לשם שמים. כאמור, זהו קרבן לה'. אדם מקריב את ה'אגו' שלו מתוך הכרה שהוא עומד לפני ה'. לא מדובר ב'הקרבה' בלבד, אלא בקרבן - קרבן לה'. אנחנו נצליח בזה כאשר נדע מה אנחנו מנסים להשיג! כאשר ידע האדם כי בכל פעם שהוא מקריב את ה'אגו' שלו, הוא מקריב בזה קרבן לה'.

איזהו חסיד

ולכן הפסוק מכנה את האנשים הללו שזוכים את יצרם בשם "חֲסִידָיו". 'חסיד' הוא אדם שעושה חסד, ומוכן לעשות לפניו משורת הדין כדי להתחסד. מדוע אם כן כתוב בפסוק 'חֲסִידָיו' - החסידים שלו - של הקב"ה? לכאורה היה צריך להיות כתוב רק 'חסידים'. מדוע מייחסים אותם לה'?

התשובה היא, שהפסוק מדגיש שלא מספיק שהאדם יתחסד ויהיה מוכן לוותר על ה'אגו' שלו, אלא עליו לעשות זאת למען השי"ת. אדם שנוהג בחסד רק בגלל שכך משתלם לו לנהוג, הוא אינו בכלל 'חֲסִידָיו'. הוא מתחסד כי זה טוב לעסקים ולבריאות, ומביא הצלחה לנישואיו ולכל חייו, אבל לא זו ההצלחה שעליה אנחנו מדברים.

אל תבינו אותי לא נכון. הקרבת ה'אגו' אכן תשיג את כל הדברים שמניתי - אין כל ספק בכך. לא רק שהאדם יצליח יותר, אלא שהוא גם יהיה מאושר יותר. האדם אוכל את פירותיה של דרך זו בעולם הזה, כי אנשים שנכנעים תמיד ל'אגו' הכוזב, תמיד מכניסים את עצמם לצרות. הם תמיד מרגישים אומללים ובלתי מרוצים. אדם שלומד לבלוע את הכבוד המדומה שלו ולשחוט את יצרו הרע, הוא אדם שחי חיי הצלחה.

בין קנה לארז

מי שנוהג כן - הוא זה שיחזיק מעמד בעולם הזה. הגמרא אומרת "לעולם יהא אדם רך כקנה ואל יהא קשה כארז" (תענית כ, א). הקנה הוא צמח רך, שמתקפל כאשר הרוח נושבת. הארז לעומתו מסרב לזוז מהמקום; הוא חזק ואיתן, ואינו מתקפל כלל. אולם כאשר מגיעה סופת הוריקן, היא מותירה אחריה עץ ארז עקור ממקומו, וקנה רך שעדיין ניצב על עומדו.

ההבדל ביניהם הוא, שהקנה הרך נע עם הרוח. הוא מתכופף כשדוחפים אותו לשם, ואז שוב כאשר הוא נדחף לכיוון השני, והוא אינו נשבר. עץ הארז לעומתו, שאינו

אמרתי מילים פוגעות? כמה פעמים נהגתי בחוסר נאמנות לא רק כלפי משפחתי, אלא אף כלפי הקב"ה? מי שאומר מילים פוגעות, נוהג בחוסר נאמנות. פעמים רבות הורים מזניחים את טובת ילדיהם. פעמים רבות הבעל לא התחשב באשתו. פעמים רבות לא היה אכפת לה מרצונותיו, מהנוחות שלו, או מרגשותיו.

האם לא עברת שום עבירה היום? אמרת את כל פסוקי דזמרה, וחשבת על כל העניינים הגדולים הכלולים במילים של דוד המלך? בירכת בכוונה? קיבלת כל אדם בסבר פנים יפות? יש לך מחויבויות רבות, ו"אין צדיק בָּאָרֶץ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה טוֹב וְלֹא יִחָטָא". אף אחד אינו מתיימר להיות מושלם, גם לא הבעל גאוה הגדול ביותר.

כעס ותשובה

כיצד יתכן אפוא שאדם יתעלם מכל חטאי העבר, וינסה לקדם את ה'אגו' שלו? ולכן, מה עושה האיש הזה? לא רק שהוא זוכח את יצרו הרע - את נטיית ה'אגו', את האישיות שאומרת "אני רוצה לשלוט; לא אניח לפלוני להתחמק ממה שמגיע לו", אלא שהוא עושה זאת מתוך ההכרה שהוא רחוק מלהיות מושלם.

משה רבינו ידע שהוא רחוק מלהיות מושלם. איך אנחנו יכולים לומר מילים כאלו? כי הוא ידע מה הפירוש של 'שלמות'. משה רבינו חשב לעצמו: "מי אני שאגלה כעס כלפי מי שהמרה את פי? האם אני מושלם? הרי אני רק בן אדם. האם אני לא מכיר בחסרונות עצמי?"

ולכן, מי שזוכח את יצרו הרע, ומתוודה ואומר: "ריבונו של עולם! אני יודע שאני חלש, אני לא יותר מבשר ודם שנתון לגחמות, רגשות, ושגיאות טיפשיות" - הוא זה שמביא קרבן מושלם לה'.

הוא מודה בפני ה' שהוא טעה. אתם שומעים? כשיש איזה ויכוח, ואתם מוכנים לוותר, להתעלם ולסלוח, ואומרים לה': "אני רואה שאני לא לגמרי צודק. אני אף פעם לא צודק לגמרי - יש צדק כלשהו גם בצד השני" - זהו הקרבן שעליו מדבר רבי יהושע בן לוי.

הזדמנויות ביחסים בינאישיים

ברגע שנבין את הנושא הזה לאשורו, נתחיל לראות שיחסים בינאישיים - המגע עם אנשים סביבנו - היא ההזדמנות הגדולה שלנו להצליח וליצור מעצמנו כבוד קבוע להשי"ת בשני העולמות - העולם הזה והעולם הבא.

ההזדמנות הגדולה ביותר שלנו היא ההתמודדות עם בני אדם. זוהי הצלחתנו בעולם. אם נצליח להסתדר עם בני אדם בכך שנקריב את האישיות הכוזבת שלנו שאומרת לנו תמיד ש'אנכי' - זה מה שחשוב, נהפוך לעובדי ה' מוצלחים.

בכל עיסוק עם בני המשפחה, עם האשה, השכנים, במגע עם אנשים בעולם העסקים, בקהילה, בבית הכנסת - עלינו להיות ערים לנוכחותו של השי"ת, ולנהוג בהכנעה ובשפלות רוח עם בני אדם. אדם כזה מביא קרבנות דרך קבע, ונחשב לו הדבר כאילו הקריב את כל הקרבנות כולם,

האישיות האמיתית מתחשלת וממשיכה להתקיים גם בעולם הבא.

זהו הלימוד הגדול שמלמד אותנו רבי יהושע בן לוי. היצר הרע - הוא הוא ה'אני'. אבל זה יצר כוזב. זה לא באמת אתה. מי הוא ה'אתה' האמיתי? זה שלא עונה למי שפוגע בו. זה שמוותר. ה'אתה' האמיתי ישחט את התדמית הכוזבת של עצמך, שבה אתה חושב על עצמך כעל איזו אישיות אדירה, איזה 'נפוליאון' שמבקש לפסוע קדימה עם חרב שלופה ולטבוח באויביו. חיים כאלה הם כשלון. זהו ה'אנכי' מהסוג הלא נכון. כאשר אדם מקריב את ה'אנכי' הזה, אזי האישיות האמיתית שלו הופכת להרבה יותר מוצלחת; וזו הסיבה שלמענה באנו לעולם.

ג' - וידוי על הקרבן

הוידוי

אני מבקש את תשומת ליבכם, כי ישנו מרכיב אחד נוסף שאסור לנו להתעלם ממנו. כעת נלמד על מדרגה עוד יותר גבוהה מזו שנידונה עד כה. אמנם זוהי מדרגה גבוהה יותר, אבל היא נכללת במידה זו שאותה אנחנו משתדלים לקנות - המידה של שפלות הרוח.

הבה נשוב ונלמד את המילים של רבי יהושע בן לוי, אותן ציטטנו בפתח דברינו: "כל הזוכח את יצרו ומתוודה עליו" - וידוי! זהו נושא שעליו טרם דיברנו. בנוסף לכך שהוא מוותר על האישיות הכוזבת שלו, על ה'אני' המדומה, הוא אף מתוודה בפני הקב"ה.

בואו ניקח את אותה הדוגמא שהבאנו לעיל. האשה נמצאת בבית; היא עייפה. היה לה יום קשה עם הילדים; והיום עוד לא נגמר, כך שהקושי ממשיך... והנה בעלה נכנס הביתה, כולו עצבני מההיתקלויות שהיו לו עם לקוחות ומתחרים, המעביד או העובד. הוא פותח את פיו הגדול, וחוטא נגד אשתו בדיבורו.

או מקרה הפוך, לא משנה. אולי אשתו אמרה לו שארוחת הערב תהיה מוכנה, כי הוא לא אכל כל היום, והיא שכחה, או שלא היה לה זמן להכין.

מגיע לך?

מה קורה עכשיו? קל לתאר לעצמנו מה יקרה באופן טבעי, אך הבה נדבר על מה שרבי יהושע בן לוי מלמד אותנו שצריך לקרות. לא רק שהצד השני מקריב את ה'אגו' שלו, אלא הוא גם מתוודה בליבו לה'. כשם שמי שמביא קרבן צריך לסמוך את ידיו עליו ולהתוודות על חטאיו, כך גם עושה זה ששותק ומקריב את יצרו כקרבן. בזה הוא לא רק "זוכח את יצרו", אלא גם "מתוודה עליו".

מה הפירוש שהוא מתוודה על קרבן היצר? הפירוש הוא כך. הוא חושב לעצמו: "האם מגיע לי להיות המנצח בכל קטטה? הרי גם אני נהגתי שלא כשורה פעמים רבות. האם אני לא הבטחתי לעשות משהו ואז שכחתי מזה לגמרי? הרי זה קרה פעמים רבות. האמנם מעודי לא

אומר לקב"ה: "ריבוננו של עולם, לא ביקשת ממני שום קרבן, אלא רק לעבוד בשמחה ובטוב לבב".

מהו טוב לבב? מהו הלב שבו הקב"ה חפץ יותר מכל? הוא ממשיך: "לב נשבר ממנחה טהורה, זבחי אלקים רוח נשברה". לב נשבר הוא מובחר יותר ממנחה טהורה, והקרבת לה' הן רוח נשברה. ואשר על כן, "מזבח אבנה בְּשִׁבְרוֹן לִבִּי, וְאֶשְׁבְּרָה אֶף רוּחִי בְּקִרְבִּי".

אתה רוצה לבנות מזבח עבור הקב"ה? אתה מעוניין להקריב את הקרבן המובחר ביותר? זו הדרך - ללמוד כיצד לשבור את הרצונות עבור עבודת ה'. זה לא קל. לא, זה לא תמיד קל, אבל דברים טובים לא באים בקלות.

"אני מדבר אל עצמי"

אני רוצה לומר לכם משהו; אני מבקש להתוודות בפניכם. אני מטיף לכם את הדברים הללו לא בגלל שאני מעוניין להטיף לכם - האמת היא שכל מה שאני רוצה זה לדבר לעצמי. אלא שאם אנשים באים להקשיב לי, אני מוכרח לדבר, ואם אדבר כל הערב על הנושא הזה, אזי אולי גם אני אשמע משהו מהדברים; יתכן ואני אדבר קצת לעצמי גם כן. אז אני מדבר לעצמי, אלא שאני מאפשר לכם להקשיב בעוד אני מדבר לעצמי.

וזו כל התכלית של הענין הזה - שבאמצעות דיבור ושמיעה, ובכך אנחנו מנסים לקרב את עצמנו קצת יותר לדעה הזו שאותה מבקש מאיתנו הקב"ה. אנחנו מתקרבים לשאיפה הגדולה של שפלות הרוח בפני הקב"ה, שאותה נוכל לקנות על ידי הקרבת ה'אגו' הכוזב שלנו על מזבח ה'. לכן כדאי להקשיב לרעיונות הללו מפעם לפעם, ואף לחזור עליהם. כדאי לכם להשמיע את הקלטת הזו שוב ושוב. שהרעיונות יחלחלו לראש. זה שווה את המאמצים שנשקיע בזה, כי אדם כזה זוכה לקירבה הגדולה ביותר לה'.

וככל שנלמד לעשות את זה יותר, כך נצליח להיות שמחים ובריאים בעולם הזה; אבל כל זה כאין וכאפס לעומת היצירה הנצחית שאנחנו יוצרים. ככל שהאדם בונה בליבו את המזבח הזה, ומקריב עליו את ה'אגו' שלו, כך יגדל כבודו בעיני ה'. הקב"ה מסתכל עליו כעל מי שעבד אותו בדרך אמיתית ואדירה, והוא ייזכר לעד בשני העולמות!

שבת שלום ומבורך!

בואו נהיה מעשיים

להתגבר על ה'אגו'

בכל אחת מתפילות העמידה, אנחנו מבקשים מהקב"ה סייעתא דשמיא להצליח בעבודת השלמות הזו, שחשובה כהקרבת כל הקרבנות כולם, ומתפללים: "ונפשי כעפר לכל תהיה" - שה'אגו' הכוזב יהיה כמו עפר שעליו כולם דורכים. השבוע, מדי יום בתפילת שחרית, נעצור בלי נדר למשך שלושים שניות ונתרכז במילים שאמרנו, ונקבל על עצמנו לשחוט את ה'אגו' הכוזב שלוש פעמים היום, בכך שנשתוק ולא נענה.

כי קרבן הענווה, לא רק שהוא הקרבן החשוב מכל, אלא הוא קרבן שזמין עבורנו תמיד.

ההזדמנויות לזכות, לחיות חיים של הקרבת קרבנות וכיבוד השי"ת, ללא כל עלות, זמינות בכל עת: לא לענות, לבלוע את הגאווה העצמית ולפנות את הדרך לשני ולשחוט את ה'אגו' שמנסה תמיד להכשיל אותנו.

תחרות עסקית בשבת

ניקח לדוגמא יהודי שיש לו מתחרה, שגם הוא יהודי שומר תורה ומצוות. הוא כועס עליו, כי הוא מאבד לקוחות לטובת חבירו. גם אם הוא לא כועס, זה מפריע לו ומכרסם בליבו. ובכל זאת, כשהוא עובר על יד המתחרה שלו ברחוב בשבת, הוא מאחל לו "גוט שאבעס!" חם ולבבי.

זה לא קל. לראות מתחרה שמצליח על חשבונך זה דבר כואב. אבל אתה זוכר את הנושא הזה; אתה זוכר שאתה עומד בפני ה', וכי הוא ממתין לקרבן שלך. ואתה גם מתוודה. "האם תמיד נהגתי ביושר במסגרת עסקי? האם אף פעם לא הקלתי שלא כדין? הם אני מדקדק בהלכות 'חושן משפט' בכל העסקאות שלי? האם אני נותן צדקה כפי שראוי לי? חטאתי לה'!"

אתה מקריב אפוא את ה'אגו' ואומר: "הלוואי שהאיש הזה יתעשר עוד ועוד. כמובן שגם אני רוצה להתעשר, אבל אני מאחל יותר עבורו. אני מאחל לו חיים ארוכים. שיהנה מהצ'ולנט שלו היום. שיתענג משינת השבת שלו. אני מאחל לו את כל הדברים הטובים".

"הו", אומר הקב"ה, "אתה שוחט את ה'אגו'? זה מה שרציתי ממך! ואתה עושה את זה לכבודי!"

ולכן אומר הקב"ה שהוא "מעלה עליו כאילו כיבדני" - האיש הזה כיבד אותי. לא רק שהוא מכבד אותי בעולם הזה, בכך שהוא מראה שהוא מכיר בנוכחותי, אלא הוא מכבד אותי בשני העולמות.

תכנית יפיפייה

זוהי תכנית יפיפייה, אם האדם יזכור אותה, אפילו רק קצת, מפעם לפעם. מדי פעם קבל על עצמך לא לענות. לא קיבלת מה שרצית? מישוהו עקף אותך בתור? מישוהו החנה את הרכב במקום החניה שלך? וכעת ה'אנכי' שלך מתגבר - תבלע את הכבוד הכוזב הזה. שחט את היצר הרע בפעם הזאת. זהו קרבן מובחר. ואם תוסיף עוד מחשבה אחת, שאתה עושה את זה לשם שמים, אתה מקריב את הקרבן הזה למען כבוד ה' יתברך - זוהי ההצלחה האמיתית בחיים.

אין הכוונה שצריך להיכנע לדעות כוזבות - לא! אם יש אדם שהוא אויב של התורה ח"ו, אסור לך להיכנע אליו. אבל בין היהודים שומרי התורה, יש מדי יום כל כך הרבה הזדמנויות שבהן עלינו להתעסק עם אנשים לא קלים, וזו מתנה נפלאה ביותר שה' נותן לך כדי להשיג שלמות.

מזבח שברון הלב

אני רוצה לסיים בקטע קצר מתוך 'שיר היחוד' (יום ראשון). הוא מדבר שם על תשוקתו לעבוד את ה'. הוא

שאלה:

אילו היית נבחר לתפקיד ראש ממשלת ישראל, מה היתה המדיניות שלך?

תשובה:

הייתי מכנס יחד את כל חכמי התורה, ומבקש מהם: "אנא, התוו עבורי את המדיניות הנכונה", ומה שחכמי התורה היו אומרים לי, הייתי מבצע. אלא שצריך לדעת אילו חכמים לכנס יחד - וזה כבר סיפור אחר. הייתי מכנס את כל חכמי התורה, כי הם יודעים מה צריך לעשות ואיזו מדיניות צריך להנהיג בכל נושא וענין. יש להם ניסיון.

הגמרא מלאה בעצות טובות ובניסיון רב. הגמרא מלמדת אותנו איך להתנהל מול עשיו. היא מלמדת אותנו כיצד להתנהל מול אומות העולם, בערמה ובפקחות, ואיך לכבוש את ליבם. הגמרא מלמדת אותנו איך להתעסק עם הערבים. הגמרא מלאה בעצות. הש"ס הוא גדול ועצום, אלא שרבים לומדים רק את חלק ההלכה. חלק האגדה, שמהוה אחד חלקי שבע מהש"ס, מלא בחכמה, ומלמד אותנו איך להתמודד עם משימות ואתגרי החיים.

הייתי מכנס א"כ את חכמי התורה, שהיו שוקלים היטב את הנושאים השונים, ודנים עליהם בכובד ראש. הם היו חושבים והופכים בדברים במשך שבועות וחודשים, ולבסוף היו מעניקים את עצתם והדרכתם. לו היינו זוכים לממשלה כזו, זה היה הדבר הטוב ביותר עבור כולם.

על זה אנחנו מתפללים בכל יום בתפילת שמונה עשרה: "השיבה שופטינו כבראשונה ויועצינו כבתחילה, והסר ממנו יגון ואנחה". כל הצרות מתחילות מכך שהאנשים הלא נכונים הם אלו שמנהיגים אותנו - אנשים שאין להם כל זכות להעניק עצות לעם ישראל. הם בורים ורשעים, ומלבד זאת הם בהמות. וה'מנהיגים' הללו גורמים לנו כל כך הרבה צרות.

לכן מבקשים אנו מהשי"ת, "הסר ממנו יגון ואנחה" - השב לנו את מנהיגינו, את גדולי התורה, מנהיגי הדור. אמנם הם לא נביאים, אבל הם אלו שצריכים להנהיג אותנו. ואז, "ומלוך עלינו אתה ה' לבדך". מה הכוונה בזה? מה הפירוש שה' לבדו ימלוך עלינו? הפירוש הוא כך: הפוליטיקאים הם אנשים אגואיסטים ושאפתניים, שכל מה שמעניין אותם זה רק הכבוד שלהם. לא אכפת להם כלל מהעם; הם פועלים אך ורק למען המפלגה שלהם וההצלחה שלהם. משכך, הם מהווים מחיצה בינינו לבין השי"ת, ומסתירים את הקב"ה מעינינו. אולם כשהמנהיגים הם צדיקים ותלמידי חכמים, שכל מה שמעניין אותם הוא

אך ורק רצון ה', הם רוצים לעשות אך ורק את הדבר הנכון, הם הופכים ל'שקופים', הם בכלל לא קיימים. כך היה אצל גדולי אומתנו מאז ומעולם - הם הרגישו שהם אינם כלום, ולכן הם לא היוו מחיצה בינינו לבין בוראנו. בימים עברו, כאשר גדולי התורה היו מנהיגי העם, לא היתה מחיצה בינינו לבין השי"ת, וה' לבדו הוא זה שמלך עלינו.

זאת אמורה אפוא להיות המדיניות של כל מי ששכל בקדקדו. מי שמעוניין שהממשל שלו יצליח, חייב לקבל את המדיניות מאת חכמי התורה.

ולא רק בארץ ישראל. כך הייתי מייעץ גם לנשיא החדש שלנו, ג'ורג' בוש (האב), על אף שכמובן אין לו מספיק שכל כדי להבין זאת. אבל לפחות יש לו יותר שכל מהשוטה הזה, דוקאקיס [שהתמודד מול בוש בבחירות לנשיאות ארה"ב בשנת תשמ"ט] - בכך אין כל ספק. אני אומר לכם שעלינו לברך 'הגומל' על כך שדוקאקיס לא ניצח בבחירות, כי אם הוא היה מנצח, משמעות הדבר היתה שה-ACLU (האיגוד האמריקאי לחירויות אזרחיות) היו נכנסים לבית הלבן.

אבל אפילו בוש - מה הוא בסך הכל? האם יש לו את השכל לקבל החלטות? הוא היה צריך לכנס יחד את גדולי ישראל - בצורה חשאית כמובן, כדי לא להרגיז את הגויים - ולומר להם: "רבותי, אנא התוו עבורי את המדיניות הנכונה". הם גם היו עוזרים לו לגבור על הקונגרס שנשלט על ידי הדמוקרטים. יש דרכים לעשות זאת, וחכמי התורה היו מצליחים בכך.

ברגע זה אני יכול למנות בפניכם רשימה של חכמי התורה, והיא תכלול את עולם התורה כולו, על כל גווניו; ואין ספק שהם היו חושבים על רעיונות מעולים ומתווים מדיניות מצוינת, שהיתה מסייעת לממשל בוש להצליח. אבל מה לעשות? בוש לא מעוניין בעצות שלי.

אבל אפילו בוש - מה הוא בסך הכל? האם יש לו את השכל לקבל החלטות? הוא היה צריך לכנס יחד את גדולי ישראל - בצורה חשאית כמובן, כדי לא להרגיז את הגויים - ולומר להם: "רבותי, אנא התוו עבורי את המדיניות הנכונה". הם גם היו עוזרים לו לגבור על הקונגרס שנשלט על ידי הדמוקרטים. יש דרכים לעשות זאת, וחכמי התורה היו מצליחים בכך.

ברגע זה אני יכול למנות בפניכם רשימה של חכמי התורה, והיא תכלול את עולם התורה כולו, על כל גווניו; ואין ספק שהם היו חושבים על רעיונות מעולים ומתווים מדיניות מצוינת, שהיתה מסייעת לממשל בוש להצליח. אבל מה לעשות? בוש לא מעוניין בעצות שלי.

לקראת התחלת לימוד מסכת

ניתן להשיג

גמרות מהדורת באר"ת

עם ביאורי רש"י ותוספות

יצאו לאור
מסכתות:

בבא קמא
בבא מציעא
קידושין
ברכות
סוכה



זהב בלתי נחלש

ברשת חנויות הספרים 'פה נוף'

לישיבות ובתימ"ד במחיר מיוחד:

052-766-07-07

מפעל
המשניות
והתלמוד

לראותם

לראות את גדולי ישראל

עלון מס. 166 | פר' צו תשפ"ד | יו"ל ע"י מערכת "קובץ גליונות" | k.gilyonot@gmail.com

רבנו הגדול מרן גאון ישראל הגר"ד לנדרו שליט"א

מבין את המשלוח מנות לרבנו מרן ראשי ישיבת סלבודקא הגרמ"ה הירש



בקריאת המגילה



רבנו הגרמ"ה הירש שליט"א

המשגיח הגר"ח מישקובסקי בהתייעצות בחדרו על בני הישיבות
ביצד ינהגו את ימי הפורים בצל המלחמה



בנתינת מהצית השקל



בקריאת המגילה



מדרן ראש הישיבה הגרמ"ד פובדסקי שליט"א

בקריאת המגילה



בתפילה מיוחדת בקבר רחל



בסדר ליל פורים בהיכל הישיבה



מדראות פורים תשפ"ד בצל של דבינו מדרן ראש הישיבה הגרמ"ד צ' ברגמן שליט"א צילום: שוקי לרד ואיציק ו.



מדרן הגה"צ רבי שמעון גלאי שליט"א צילום: י. בוש

ואחר המגילה עם ילדים



בקריאת המגילה



ראש הישיבה מרן הגאון רבי אריה לוי שליט"א
בקריאת המגילה בהיכל ישיבת שכר שביד



מרן פוסק הדור הגד"מ שטדנבוך שליט"א בקריאת המגילה



מרן פוסק הדור הגד"מ זילברשטיין שליט"א בדברי הלכה וחיזוק,
לאחר תפילת שחרית בהיכל ביהכ"נ 'המרכז' דמות אלחנן (קרדיט: מערכת 'קול הלשון')



מרן הגד"מ גדינמן שליט"א בקריאת המגילה



מסיבת פורים בהיכל ישיבת סלבודקא בהשתתפות ראשי הישיבה שליט"א



יום הזכרון השני לנשיא הישיבה דשכב"ג מרן שד התורה הגר"ח קניבסקי זיע"א
שיחה מיוחדת מפי בנו ראש הישיבה הגאון רבי שלמה קניבסקי שליט"א



ראש ישיבת ארחות תורה הגאון הגדול רב"ד דיסקין שליט"א

בהתייעצות הלכתית עם רבנו הגדול מרן גאון ישראל
הגר"ד לנדו שליט"א בעת שהגיע לניחום האבלים



בקריאת מגילה



הגאון רבי אשר אדואלי שליט"א

הגאון רבי משה אלישיב שליט"א



תפילה וזעקה מרכזית התקיימה בהיכלי ישיבות מיד בראשות ובהשתתפות מרן ראש הישיבה הגאון הגדול רבי אליעזר יהודה פינקל שליט"א וראשי ורבני הישיבה שליט"א כאשר לפני התיבה נשאו דברי חיזוק והתעוררות מרן המשגיח הגאון הצדיק רבי בנימין פינקל שליט"א והגאון הצדיק רבי שמעון גלאי שליט"א כאשר אלפי תלמידי הישיבה חוזרים פסוק ופסוק בקול זעקה עצומה צילום: שוקי לדר



חינם!

עיקרי
ראשונים
על כל
דף ודף

הדף בעיון

עם כל
הגעש מאק!

צריך אדם
לידע ולהבין
להוסיף
לקח ופולחן
בלימוד
התורה
(הרא"ש, נדרים סב)

לצלול אל מעמקי הגמרא, להבין את הסוגיא כמו שצריך,
ללמוד עם תענוג אמיתי בשעה אחת בלבד!

התוכנית היחידה שתתן לכם את האפשרות ללמוד כל דף גמרא בעיון
ובהבנה נפלאה תוך 60 דקות בלבד במגוון דרכים להאזנה מגדולי מגידי
השיעורים בעולם, בהמלצת גדולי הדור ובראשם מרן שר התורה הגר"ח
קניבסקי זצ"ל.

נסו פעם אחת ולא תרצו להפסיק!



להשיג חינם ב:



שיעורים להורדה
באתר הדף בעיון
hadafbeiyun.org



קבלת
שיעורים
במייל



האזנה לשיעורים בטלפון
0797040030
או בקו הייעודי בקול הלשון
0733718138



בעמדות ובאתר
קול הלשון בחיפוש
"שיעורי דף יומי"

כמו כן ניתן להשיג שיעורי משניות בעיון על חלק מסדר "זרעים וטהרות"

053-4167196

info@hadafbeiyun.org

לפרטים
נוספים חייגו

הדף בעיון

עיקרי ראשונים ואחרונים על כל דף

